Den Haag

Aan
Stuurgroep Opknapplannen
Typ tekst

MEMO

Afzender
5.1.2.e
Dienst
DSO
Afdeling
PmDH
Doorkiesnummer
5.1.2.e
Auteur
5.1.2.e

Datum
08 juli 2020

Onderwerp
Voorstel organisatie 2e fase Opknapplannen
Vliegende start projecten Opknapplannen

Voorstel organisatie 2e fase Opknapplannen

Onderstaande memo is tot stand gekomen in samenwerking met DSO, DSB en DPZ.

De 1e fase van de Opknapplannen Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve wordt afgerond met besluitvorming in de raad. Aan de raad zal worden gevraagd in te stemmen met de budgetverdeling per wijk en de voorgenomen investeringen beschreven in totaal 18 projecten. Deze projecten zijn verschillend van aard en kennen dus ook een verschillend proces ter voorbereiding en uitvoering. Daar hoort ook financiering en participatie bij. De Opknapplannen zijn programma's die een nieuw organisatiemodel vergen voor de voorbereiding, coördinatie en uitvoering van de 18 projecten.

Daarbij is het voorstel om de volgende uitgangspunten te hanteren:

- Het Opknapplan Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve is een programma.
- DSB/OG is opdrachtgever en voert het programma uit conform het IPM-model. Een integraal projectmanager moet hier nog voor worden aangewezen.
- De projecten kunnen individueel voorbereid en uitgevoerd worden.
- DSB/OG informeert de stuurgroep Opknapplannen over de voortgang van de individuele projecten. Voorgesteld wordt om de raad halfjaarlijks te rapporteren over de voortgang van de Opknapplannen.
- Het beschikbaar gestelde budget is bedoeld om een inhaalslag te maken op het achterstallig onderhoud en wordt niet ingezet voor beheertaken of aanvulling op het beheerbudget.

Beslispunten stuurgroep

Fase 2 van de Opknapplannen vraagt om duidelijke afspraken over de verantwoordelijkheid voor de voorbereiding en uitvoering en de verantwoording in planning en budget. Voorgesteld wordt een organisatiemodel conform het IPM model in te richten, dat aangestuurd wordt door DSB/OG. En collega's van betreffende vakafdelingen en de twee stadsdelen te betrekken in de betreffende projectfase (SO,VO DO) onder aansturing van het interdisciplinaire projectteam (IPM-rol).
Onderdeel van de voorbereiding van de projecten vormt de betrokkenheid van bewoners. Dit is maatwerk en zal voor elk project anders zijn. DPZ/S&W zal hierin adviseren. Als er sprake is van capaciteitsgebrek ten behoeve van de voorbereiding en de uitvoering zal gekeken moeten worden naar inhuur om de voortgang te garanderen.
Deze werkwijze borgt de kwaliteit van de voorbereiding en de integraliteit van de uitvoering, de fasering en de planning van de projecten uit de Opknapplannen. Uiteindelijk ten behoeve van de verantwoording aan de raad.

1. Verantwoording

Het budget is in de begroting van DSB opgenomen. Het programmabedrag van 17 mln wordt beheerd door één opdrachtgever samen met het interdisciplinaire projectteam en projectcontroller. Op basis van het nog vast te stellen Opknapplan komt er een budget per wijk en per project vrij. Er kan binnen het totaalbudget per wijk geschoven worden met de budgetten als kosten van individuele projecten hoger of lager uitvallen. Hierover beslist de opdrachtgever in samenspraak met de interdisciplinaire projectteam. Het vastgestelde budget per wijk wordt in de wijk besteed. De prioriteitenlijst die uit de stemming onder bewoners naar voren is gekomen vormt hierbij de leidraad.

2. Participatie is onderdeel van het project

Het Opknapplan bestaat uit verschillende projecten waarbij op verschillende manier bewoners betrokken worden. Dit is maatwerk en afhankelijk van de gevoeligheid van de maatregelen. Het aanpakken van de wortelopdruk vergt een zwaardere betrokkenheid van bewoners en belangengroepen dan asfalt verwijderen en extra parkeerplekken toevoegen. In het Opknapplan zijn een aantal herinrichtingen opgenomen waarbij oneigenlijk grondgebruik een risico is.
Het participatietraject is onderdeel van de kosten van een project. Dit vergt aan de voorkant een overzicht van de verhouding van de inzet van participatie in relatie tot het totale budget.

Gevraagde besluit stuurgroep organisatie 2e fase Opknapplannen

In te stemmen met de voorgestelde organisatiestructuur voor het voorbereiden en uitvoeren van het Opknapplan zoals hierboven is uitgewerkt in de voorgestelde samenwerking tussen DSB, DPZ en DSO.

Voorstel vliegende start projecten Opknapplannen
De raad neemt na de zomer een besluit over de verdeling van het beschikbare budget per wijk en de projecten die van dit budget uitgevoerd kunnen worden. De bewoners willen graag spoedig resultaat zien van het participatieproces en de wethouder wil graag hierover kunnen communiceren. Dat betekent dat er grote druk zit op het bestuurlijk stuk dat naar de raad gestuurd moet worden. Pas als de raad een besluit heeft genomen kan er gestart worden met de projecten en kan de wethouder hierover communiceren.

In de bijlage is een overzicht van de 18 projecten verdeeld over de 3 wijken. Hierin is in overleg met de projectgroep het resultaat van de prioritering vanuit het participatieproces verwerkt. Per wijk is overleg gevoerd over de mogelijkheden van werk met werk en daar zullen afspraken over gemaakt moeten worden. Van alle projecten wordt een overzicht gemaakt van de planning, de kosten, risico's, de scope en de projectbeschrijving. Daarnaast is van het resultaat van het participatieproces samen met een visie en ontwerpprincipes voor de aanpak van de openbare ruimte in een boekje per wijk gebundeld en naar de ACOR en VOV gestuurd. De ACOR en VOV hebben complimenten en zijn akkoord. Er zijn nog een aantal losse eindjes die we willen voorleggen aan de stuurgroep voordat het besluit naar de raad kan worden gestuurd.

De losse eindjes
1. De projecten waar twijfels waren over de betrouwbaarheid van de kostenraming worden opnieuw gecalculeerd. Kan de gemeente de uitvoering van deze 18 projecten waarmaken?
2. Het integraal maatwerkplan bomen moet worden opgestart om ervoor te zorgen dat er voor 2021 aangevangen kan worden met de aanpak van de wortelopdruk. Welke afdeling/directie neemt de verantwoordelijkheid op zich?
3. Er wordt op dit moment geïnventariseerd waar werk met werk gemaakt kan worden en waar bijdragen uit andere programma's kan worden verkregen. Dit vindt plaats in overleg met SB (rioolvervanging en aanpassingen) en programma verkeersveiligheid van DSO/Mobiliteit. Welke bijdragen kan op gerekend worden?
4. In het Opknapplan zijn een aantal herinrichtingen opgenomen waarbij oneigenlijk grondgebruik een risico is. Een analyse zal een beter beeld moeten geven van de orde van grootte. Is het mogelijk om dit dilemma buiten de uitvoering van de herinrichting te houden?

Voorbereiden projecten ten behoeve van een vliegende start na besluitvorming in de raad
Pas als de raad een besluit heeft genomen over de verdeling van het budget en de projecten kan 'de schop de grond in'. In de interdisciplinaire projectgroep wordt samengewerkt aan de voorbereiding van de projecten om deze vliegende start waar te maken. Daarvoor is een besluit nodig over de organisatiestructuur (zie hierboven).

Naast een besluit over de organisatiestructuur is het nodig om een keuze te maken over de uit te voeren projecten. Dit is een keuze uit 2 scenario's: Opknapplan inclusief werk met werk (groot onderhoud en rioolvervanging) en bijdragen uit andere programma's en Opknapplan exclusief werk met werk en bijdragen uit andere programma's.

In de bijlagen zijn deze twee scenario's in kaart gebracht.

Bijlage:
Scenario 1: Opknapplannen inclusief werk met werk en bijdrage uit programma verkeersveiligheid

In dit scenario wordt in beeld gebracht welke afspraken er zijn gemaakt met DSB/SB over groot onderhoud in een aantal buurten. Deze vlakken zijn in oranje aangegeven. Risico hierbij is de aanpak wortelopdruk. Deze aanpak wordt uitgewerkt in het integraal maatwerkplan bomen en moet snel worden opgestart ten behoeve van de planning groot onderhoud. In Nieuw Waldeck (Tuinenbuurt) en Houtwijk (Burgemeestersbuurt) kan bij de rioolvervanging werk met werk worden gemaakt, mits er ook een substantiële bijdrage vanuit de rioolvervanging bijgedragen wordt. Vanuit het programma verkeersveiligheid is een aanvraag gedaan voor een bijdrage voor de Hildo Kroplaan (veilige oversteek senioren uit verzorgingshuis) en de Maurice Ravelweg (veilige oversteek kinderen naar speeltuin). Voor de veilige oversteek Hofzichtlaan is een bijdrage gehonoreerd.

Houtwijk

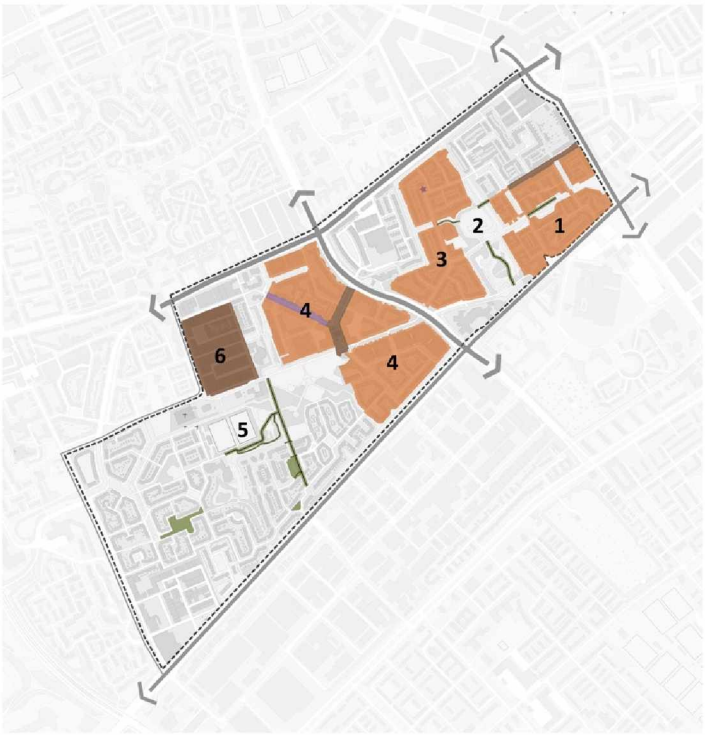

Projecten

1. **Mensenrechtenbuurt (2021/2022)**
   (Herinrichting Laan van de Mensenrechten)
   - herinrichting Laan van Mensenrechten (SO vanaf 2020)
   - groot onderhoud
   - wortelopdruk aanpakken
2. **Langzaam verkeersroutes Houtwijk 1 (2020/2021)**
   (Nuntiipad (onderlangs), Toegang 't Kleine Hout (hellinghanen bij brug Pad naast Montessori Houtwijk Rosa Parkspad Talud arch. Kropholterkade))
   - voetpaden verbreden
   - toegankelijkheid / hellingbanen
3. **Architectenbuurt (2021/2022)**
   (Arch Berlagelaan, Plein nabij Architect de Bazelstraat)
   - herinrichting plein Architect de Bazelstraat (SO vanaf 2020)
   - groot onderhoud
   - worteldruk aanpakken
4. **Kunstenaarsbuurt / Historicibuurt (2023/2026)**
   (Herinrichting Hildo Kroplaan, Groot onderhoud en vergroenen Gerrit van der Veenlaan)
   - herinrichting Hildo Kroplaan (SO vanaf 2021)
   - Gerrit van der Veenlaan klinkeren
   - groot onderhoud
   - wortelopdruk aanpakken
5. **Langzaam verkeersroutes Houtwijk 2 (2020/2021)**
   (Thoenplantsoen, JW Kempffpad, Vinkenlaantje, Dr J. Presserstraat & Dr. J. Fruinplantsoen)
   - voetpaden verbreden
   - toegankelijkheid / hellingbanen

   Bij voldoende budget:
   - Dr. J. Fruinplantsoen
   - Dr. J. Presserstraat (entree)
6. **Burgemeestersbuurt (2024/2025)**
   (Herinrichting burg Hovylaan & Herinrichting van Driestraat)
   - herinrichting (SO vanaf 2020)
   - vergroenen kade Burgemeester Hovylaan
   - vervangen riolering

Groot onderhoud weg (werk-met-werk)
Herinrichting
Langzaam verkeersroutes
Groenonderhoud
Kwaliteitsimpuls

Nieuw Waldeck

Projecten

1. **Italiaanse buurt (2021/2022)**
   (Bibliotheek Nieuw Waldeck, Parkeerplaats Puccinistraat & Herinrichting (deel) Italiaanse buurt)
   - herinrichting (SO vanaf 2021)
   - wortelopdruk aanpakken
2. **Maurice Ravelweg + keerlus (SO vanaf 2020)**
   (Maurice Ravelweg & Keerlus Maurice Ravelweg)
   - herinrichting
3. **Tuinenbuurt (vanaf 2021)**
   (Parkeren Buitentuinen en Kruidentuinen)
   - vervangen riolering
   - verkeerscirculatie wijzigen
4. **Langzaam verkeersroutes + groenzones (2020/2021)**
   (Voetpaden groenzones langs het water (algemeen), Voetpad 1e/2e Strausspad, Hoek 3e Strausspad/ Scarlattipad/ Maurice Ravelweg, 1e Strausspad, Voetpad 3e Strausspad, Voetpad Toscaninistraat/ 4e Strausspad, Voetpad Mozartlaan, Trekpont King Olivereiland, Groenzone King Olivereiland, Groenzone tussen Duits/Oostenrijkse buurt en Italiaanse buurt (noord), Groenzone tussen Duits/Oostenrijkse buurt en Italiaanse buurt (zuid) & Omgeving Blauwe speeltuin)
   - voetpad langs fietspad Strausspad
   - opnieuw asfalteren paden
   - groot onderhoud groen groenzones
   - spelen: trekpont, Blauwe Speeltuin en King Olivereiland
5. **King Olivereiland (2021/2022)**
   (Herinrichten King Olivereiland)
   - herinrichting (SO vanaf 2021)
   - wortelopdruk aanpakken
6. **Amerikaanse (2023/2025) / Franse buurt (2021/2022)**
   (Vervangingsplan bomen & bomenkap zieke en slechte bomen)
   - groot onderhoud
   - wortelopdruk aanpakken

Groot onderhoud weg (werk-met-werk)
Herinrichting
Langzaam verkeersroutes
Integraal groenonderhoud
Kwaliteitsimpuls

Mariahoeve & Marlot

Projecten

1. **De Landen (2020)**
   (Groot onderhoud De Landen inclusief 'oren', plein Ursulaland, voetpad Hofzichtlaan & plantsoen Hofzichtlaan)
   - groot onderhoud inclusief 'oren'
   - herinrichting Ursulaland (werk-met-werk)
   - voetpad verbreden Hofzichtlaan
   - plantsoen Hofzichtlaan (groot onderhoud groen)
2. **Hofzichtlaan (2020)**
   (Kruising Hofzichtlaan Aegonplein/ Finnenburg)
   - groot onderhoud
   - veilige oversteek (werk-met-werk)
3. **De Horsten (2021/2022)**
   (Groot onderhoud De Horsten inclusief 'oren')
   - groot onderhoud inclusief 'oren'
   - wortelopdruk aanpakken (werk-met-werk)
4. **Het Kleine Loo + winkelcentrum (SO vanaf 2020)**
   (Herinrichting Het Kleine Loo/ Granaathorst, trambaan & Winkelcentrum Mariahoeve)
   - wortelopdruk aanpakken voor en achter
   - kwaliteitsimpuls: vergroenen trambaan
5. **De Kampen, De Horsten (deels) en de Burgen (2021/2022)**
   ('oren' aanleggen om parkeren te structureren De Kampen' en 'De Burgen', Tegels recht leggen & Wortelopdruk structureel oplossen)
   - parkeren structureren Granaathorst, Jadehorst en Ivoorhorst inclusief 'oren'
   - wortelopdruk aanpakken
6. **Langzaam verkeersroutes (2020)**
   (Fietspad Benoordenhoutseweg, Fietspad Parelmoerhorst, Voetpaden Isabellaland Voetpad langs fietspad Bezuidenhoutseweg Smaragdhorst)
   - verlichting aanbrengen
   - renoveren voetpaden

   bij voldoende budget:
   - brug Vlaskamp

Parkeren structuren
Groot onderhoud weg (werk-met-werk)
Herinrichting
Langzaam verkeersroutes
Integraal groenonderhoud
Kwaliteitsimpules

Scenario 2: Opknapplannen exclusief werk met werk en bijdrage uit programma verkeersveiligheid

In dit scenario is de uitwerking van de projecten die bewoners belangrijk vinden en die gerealiseerd kunnen worden vanuit het budget Opknapplannen. Dit scenario wordt opnieuw geraamd inclusief de aanpak van de wortelopdruk. Daar is wel een aanname voor gedaan met betrekking tot de kosten per boom met matige en ernstige wortelopdruk.

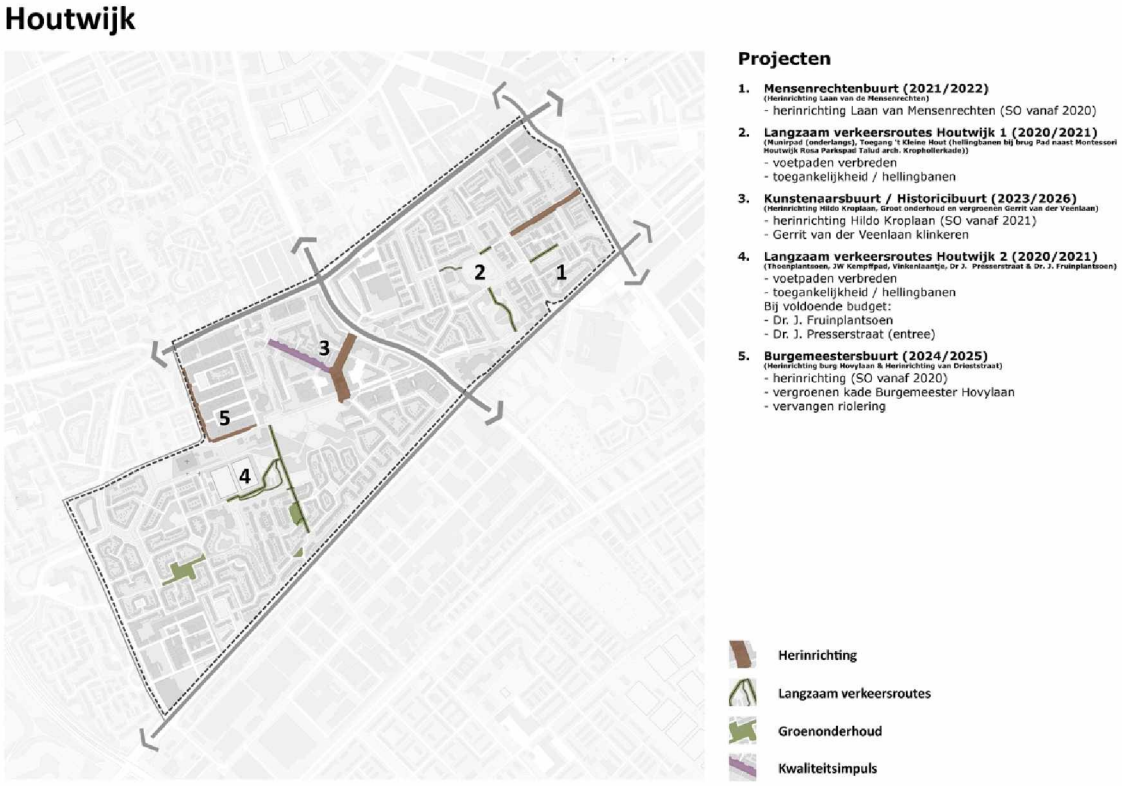

Nieuw Waldeck

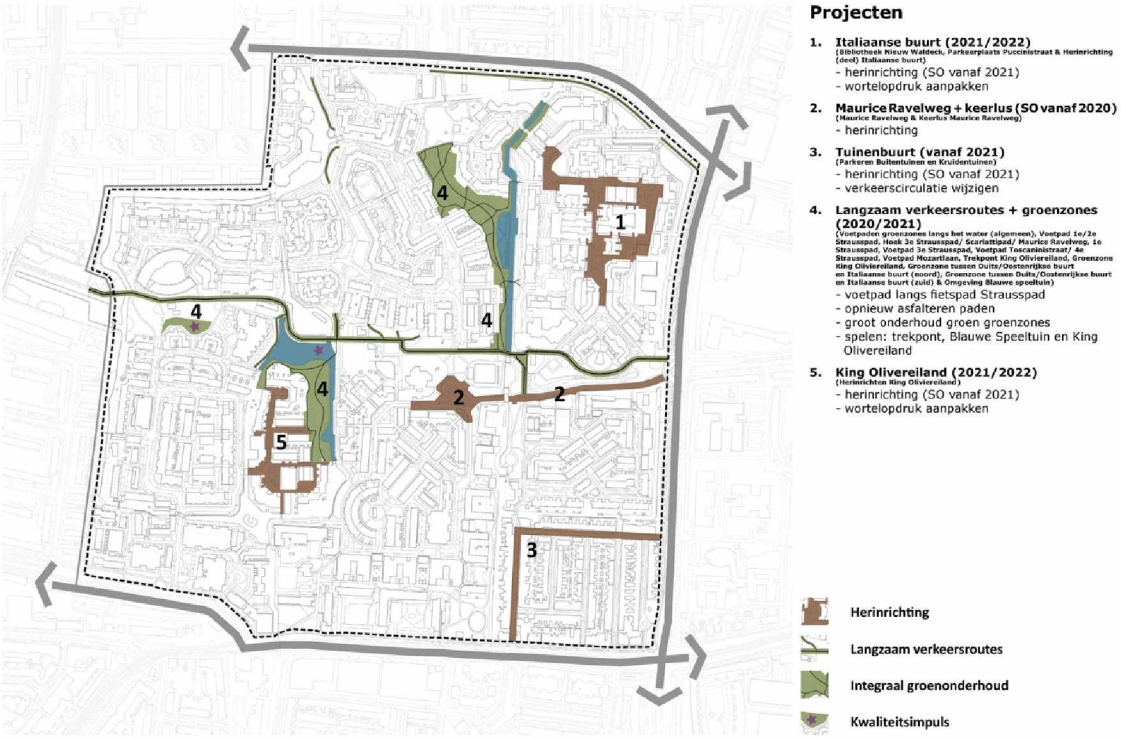

Mariahoeve & Marlot

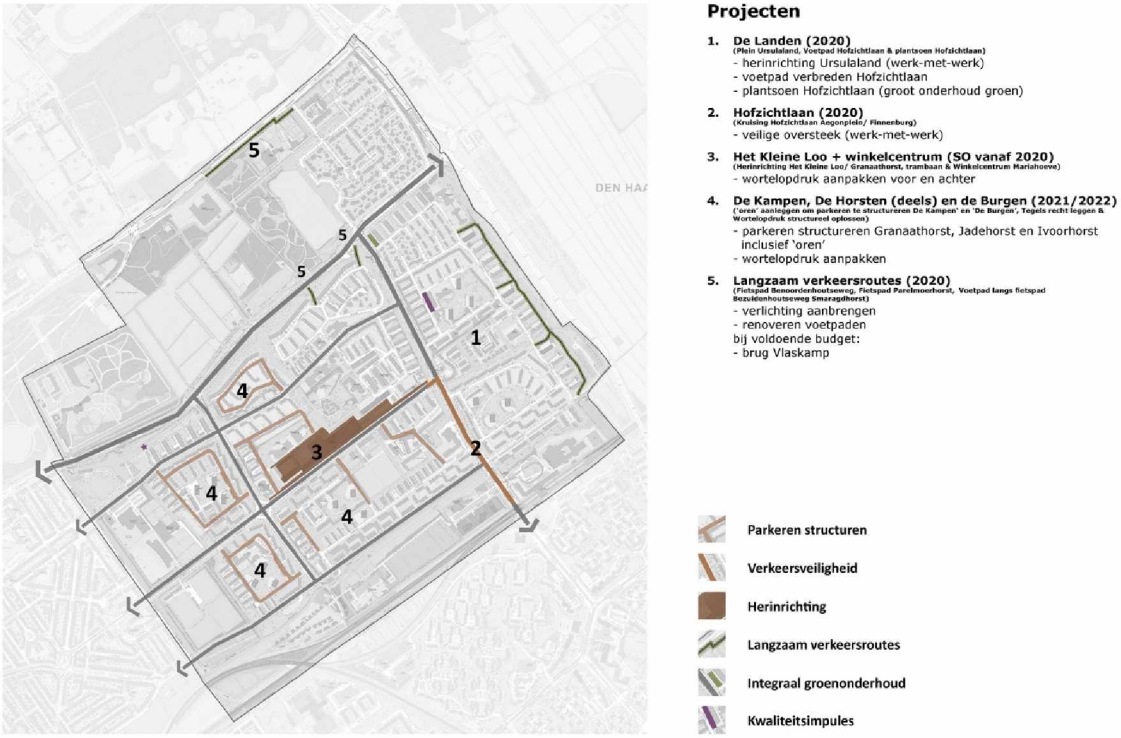

Bijlage: Uitslag stemming bewoners

Bijlage: Uitslag stemming bewoners op de projecten die door de bewonerscommissie samen met de experts van de gemeente zijn opgesteld. Zie voor een weergave van het gehele co-creatie proces de ACOR boekjes. (Deze kunnen indien gewenst worden nagezonden.)

Houtwijk Knapt Op

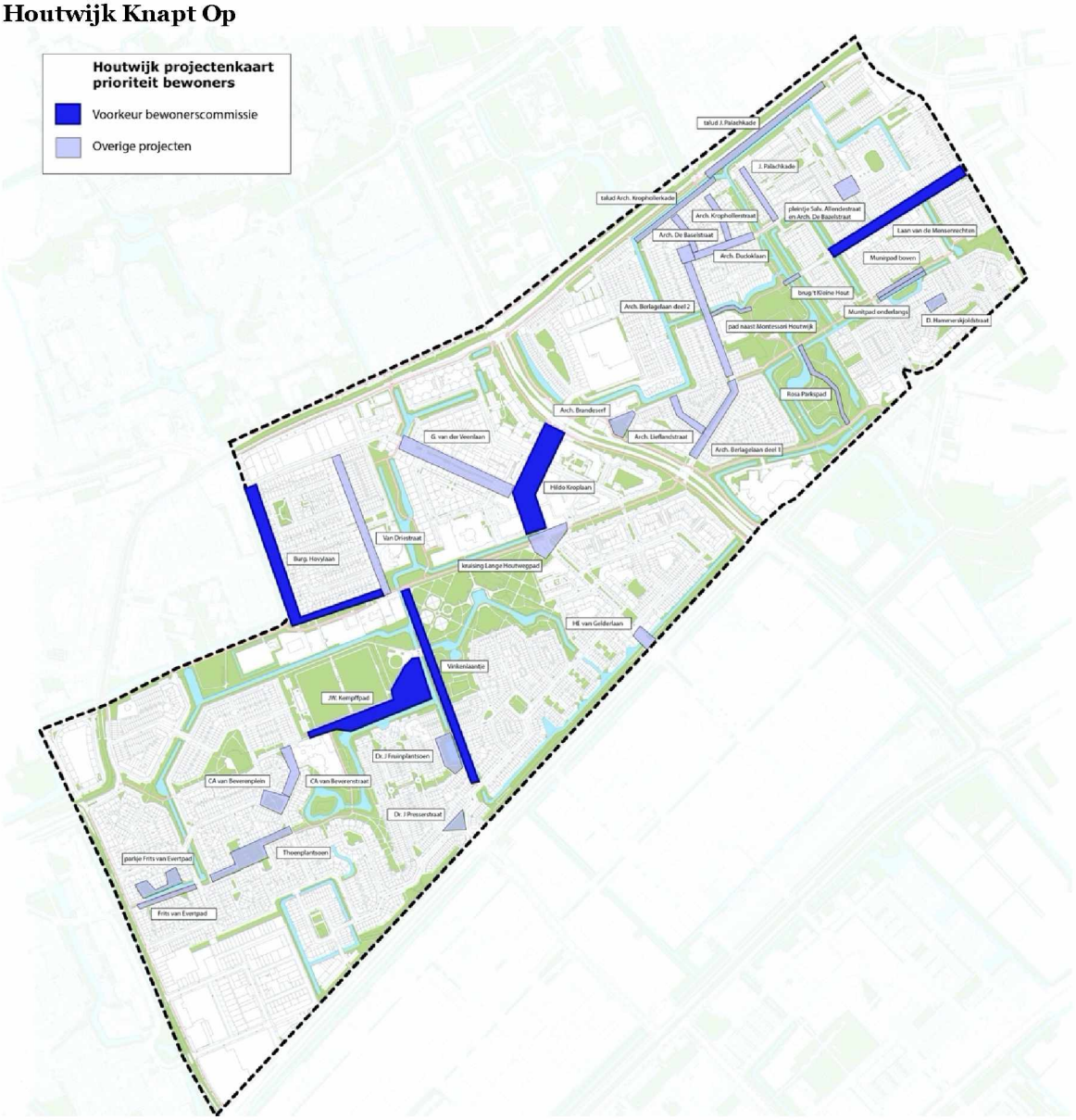

In totaal 33 projecten in de hele wijk. De bewonerscommissie heeft er 5 uitgekozen als prioritair. Die staan bovenaan het lijstje vanuit de participatie. Er kon via de site gestemd worden op de prioritering van de overige projecten.

Totaal kosten alle projecten	€ 11.082.000,-	voorkeur
Voorkeur bewonerscommissie	€ 4.324.000,-	
voorkeur uit stemming alle bewoners		aantal stemmen

Uitslag stemming alle bewoners
Totaal aantal gebruikte stemcodes: 1.779 (totaal verstuurde stemcodes: 11.145)
De prioriteit stemming geeft een getal aan hoeveel punten bewoners hebben gegeven aan een project.
Er was max. 10 punten per stemcode te verdelen.
Totaal budget voor Houtwijk is € 6.250.000,-

projectnaam/ soort	kosten	Wat moet er gebeuren	prioriteit
Laan van de Mensenrechten *Herinrichting Wortelopdruk oplossen*	€ 1.4 mln	Herinrichting met verbeteren groeiplaats bomen en ruimte geven aan bomen. Asfalt vervangen door klinkers. Profiel versmallen om genoeg parkeren te behouden.	Gekozen door bewoners-commissie
Vinkenlaantje *Groot onderhoud weg en groen Kwaliteitsimpuls langzaam verkeersroute*	€ 85.000	De oversteekbaarheid van het Vinkenlaantje wordt verbeterd. Dat betekent hellingbanen plaatsen naast de trappen. Dit is naast groot onderhoud een kwaliteitsimpuls.	Gekozen door bewoners-commissie
JW Kempffpad fiets- en voetpad *Groot onderhoud weg en groen Kwaliteitsimpuls langzaam verkeersroute*	€ 85.000	In het fietspad is verschillend materiaal gebruikt (klinkers en asfalt) De overgang van klinkers naar asfalt veroorzaakt regelmatig valpartijen. Het fietspad geheel asfalteren en het voetpad onderlangs is een pad dat geliefd is bij hondenbezitters maar nu vrijwel onbegaanbaar door verwaarlozing. Wordt opnieuw herstraat. Voetpad langs het water is een kwaliteitsimpuls	Gekozen door bewoners-commissie
Hildo Kroplaan *Herinrichting Klimaatadaptatie door vergroenen Kwaliteitsimpuls Veiligheidsbeleving veilige looproutes maken Plek voor ontmoeten*	€ 854.000	De Hildo Kroplaan is het winkelhart van Houtwijk. Herinrichting, vergroenen en vitaliseren winkelgebied. Oversteekbaarheid verbeteren en asfalt vervangen door klinkers. Behoort tot kernwinkelgebied DH. Was aangemeld voor pleinenaanpak. Maar dat bestaat niet meer. In Q2 samen met DSO economie aanvraag voorbereiden voor REIS. Kwaliteitsimpuls	Gekozen door bewoners-commissie
Burgemeester Hovylaan *Herinrichting Wortelopdruk oplossen Klimaatadaptatie door vergroenen Plek voor ontmoeten*	€ 1.9 mln	De Burg Hovylaan moet heringericht worden. Daarbij de kade vergroenen en ruimte voor ontmoeting realiseren (zitplekken met bankjes). Parkeren verbeteren en asfalt verwijderen en bestraten met klinkers. Kan onderdeel zijn van de herinrichting van de Burgemeestersbuurt bij vervanging riool.	Gekozen door bewoners-commissie

projectnaam	kosten	Wat moet er gebeuren	Prioriteit stemming bewoners
Toegang park 't Kleine Hout	€ 21.000	Groot onderhoud weg en groen	922
Gerrit van der Veenlaan	€ 263.000	Groot onderhoud weg en vergroenen van overmaat aan verharding Wortelopdruk oplossen	808
Dr. J Fruinplantsoen	€ 105.000	Groot onderhoud groen	770

Dr. J. Presserstraat	€ 46.000	Groot onderhoud groen	761
Rosa Parkspad ('t Kleine Hout)	€ 89.000	Groot onderhoud weg en groen	714
Pad naast OBS Houtwijk	€ 30.000	Groot onderhoud weg en groen	703
Munirpad, pad onderlangs	€ 52.000	Groot onderhoud weg en groen	579
Nabij B. Thoenplantsoen	€ 311.000	Groot onderhoud groen Afbrokkelende muren verwijderen/herstellen	514
Van Drieststraat	€ 1.081.000	Herinrichten Onderdeel van herinrichting Burgemeestersbuurt Wortelopdruk oplossen	514
Architect Berlagelaan deel 2	€ 1.123.000	Herinrichting Wortelopdruk oplossen Relatie met nieuwbouw school en extra parkeren	483
Architect Berlagelaan deel 1	€ 548.000	Herinrichting Wortelopdruk oplossen	477
Kruising H.E. v. Gelderlaan/Lange Houtwegpad	€ 65.000	Herinrichten en vergroenen Icm herinrichting Hildo Kroplaan	449
C.A. van Beverenplein	€ 85.000	Groot onderhoud groen en weg	436
Entree H.E. van Gelderlaan	€ 14.000	Groot onderhoud Wortelopdruk oplossen	428
C.a. van Beverenstraat	€ 488.000	Groot onderhoud Na aanpak C.A. van Beverenplein ook C.A. van Beverenstraat aanpakken Wortelopdruk oplossen	398
Frits Evertpad	€ 13.000	Groot onderhoud	340
Pleintje nabij Architect de Bazelstraat en Salvador Allendestraat	€ 74.000	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding icm groot onderhoud en deels herinrichten Architectenbuurt	331
Dag Hammerskjoldstraat	€ 109.000	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	323
Talud Architect Krophollerkade	€ 126.000	Groot onderhoud weg en groen Langzaam verkeersroute naar OV halte	318
Munirpad (verbinding met wijk)	€ 16.000	Groot onderhoud weg en groen	301
Talud Jan Palachkade	€ 228.000	Groot onderhoud weg en groen Langzaam verkeersroute naar OV halte	279
Architect krophollerstraat	€ 463.000	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	258
Parkje nabij Frits Evertspad	€ 69.000	Groot onderhoud groen	256

Typ tekst

Architect Lieflandstraat	€ 112.000	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	240
Architect Dudoklaan	€ 721.000	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	234
Hoek Architect Brandeserf	€ 121.000	Groot onderhoud groen	149
Architect de Bazelstraat	€ 365.000	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	149
Jan Palachstraat	€ 20.000	Groot onderhoud Wortelopdruk oplossen	92

Typ tekst

Nieuw Waldeck Knapt Op

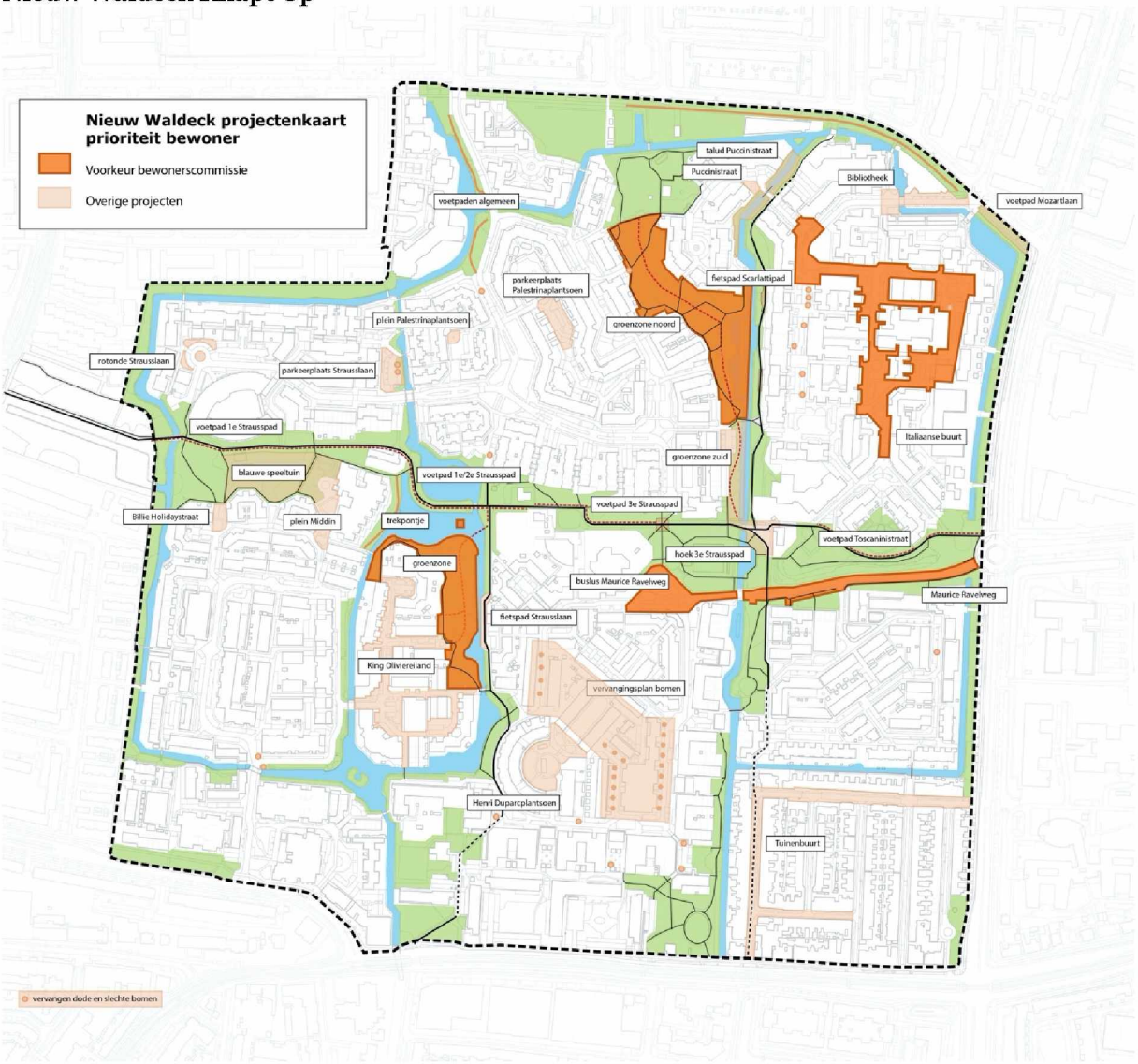

In totaal 31 projecten in de hele wijk. De bewonerscommissie heeft er 5 uitgekozen als prioritair. Die staan bovenaan het lijstje vanuit de participatie. Er kan via de site gestemd worden op de prioritering van de overige projecten.

Totaal kosten alle projecten	€ 6.249.000,-	voorkeur
Voorkeur bewonerscommissie	€ 1.757.000,-	
Voorkeur uit stemmen alle bewoners		aantal stemmen

Uitslag stemming alle bewoners
Totaal aantal gebruikte stemcodes: 978 (totaal verstuurde stemcodes: 6.057)
De prioriteit stemming geeft een getal aan hoeveel punten bewoners hebben gegeven aan een project.
Er was max. 10 punten per stemcode te verdelen.
Totaal budget voor Nieuw Waldeck is € 5.250.000,-

projectnaam/ soort	kosten	Wat moet er gebeuren	prioriteit
Groenstrook Duitse-Italiaanse buurt (noord) *Groot onderhoud groen* *veiligheidsbeleving* *Plek voor ontmoeten*	€ 262.000	De groenstrook moet uitgedund worden. Dat betekent dat 1/3e van de bomen gekapt moet worden. Verder een nieuw pad aanleggen en een poel aanleggen aan de watergang waar nu verwaarloosde watereilanden liggen. Een natuurlijke oever aanleggen. Kwaliteitsimpuls Icm herinrichting Italiaanse buurt	Gekozen door bewoners-commissie
Italiaanse buurt *Herinrichting* *Wortelopdruk* *Structureren verkeer tbv veiligheidsbeleving*	€ 883.000	Herinrichting van de Italiaanse buurt waarbij de rijloper duidelijk wordt gemaakt, parkeren en groenstrookjes structureren en bomen vervangen.	Gekozen door bewoners-commissie
Maurice Ravelweg Groot onderhoud weg Veiligheidsbeleving	€ 409.000	Groot onderhoud, asfalt vervangen voor klinkers. Extra parkeerplekken toevoegen en veilige oversteken creëren. Kwaliteitsimpuls Icm groot onderhoud Franse buurt	Gekozen door bewoners-commissie
Groenstrook King Oliviereiland *Groot onderhoud groen* *veiligheidsbeleving* *Plek voor ontmoeten*	€ 190.000	Groenstrook opknappen en een nieuw pad aanleggen. Nieuwe oversteek over het water door aanleg van een voetgangersbrug. Kwaliteitsimpuls Icm herinrichting King Oliviereiland	Gekozen door bewoners-commissie
Pont King Oliviereiland *Kwaliteitsimpuls* *Plek voor ontmoeten*	€ 13.000	De jeugdraad van Nieuw Waldeck heeft gevraagd om een trekpontje. De huidige verrotte stapstenen worden hiermee vervangen. Kwaliteitsimpuls	Gekozen door bewoners-commissie
Keerlus Maurice Ravelweg	€ 452.000	Herinrichting Klimaatadaptatie: vergroenen overmaat aan verharding, oplossen wateroverlast Langzaam verkeersroute Plek voor ontmoeten Icm met groot onderhoud Maurice Ravelweg	563
Bomenkap dode/slechte bomen (algemeen)	€ 23.000	Groot onderhoud groen	548
Omgeving Blauwe Speeltuin	€ 187.000	Herinrichting/groot onderhoud groen Opknappen speeltuin voor doelgroep kleine kinderen Langzaam verkeersroutes Extra groen en bomen planten Plek voor ontmoeten	523
Vervangingsplan bomen (algemeen)	€ 73.000	Groot onderhoud groen	511
Voetpaden groenzone (algemeen)	€ 32.000	Groot onderhoud Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroutes	477
Parkeren Buitentuinen / Kruidentuinen	€ 1.113.000	Herinrichting Structureren parkeren Langzaam verkeersroutes	366

		Éénrichtingverkeer maken Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen Klimaatadaptatie: bomen planten, vergroenen overmaat aan verharding	
Bibliotheek Nieuw-Waldeck	€ 111.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen Parkeerplaatsen structureren Fietsparkeerplaatsen toevoegen	360
Voetpad 1e / 2e Strausspad	€ 46.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	356
Hoek 3e Strausspad - Scarlatipad - M Ravelweg	€ 194.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	315
1e Strausspad	€ 61.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	308
Voetpad 3e Strausspad	€ 130.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	297
King Olivereiland	€ 1.088.000	Herinrichting Structureren parkeren Langzaam verkeersroutes Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen	286
Voetpad Toscaninistraat / 4e Strausspad	€ 33.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	270
Speeltuin Henri Duparcplantsoen	€ 186.000	Groot onderhoud groen Klimaatadaptatie: vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeten kwaliteitsimpuls	261
Fietspad Strausslaan	€ 31.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	247
Voetpad groenstrook Mozartlaan	€ 69.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	241
Billy Holidaystraat - park	€ 38.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	212
Omgeving Middin (Ac Waldeck)	€ 209.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute Klimaatadaptatie: vergroenen onnodige verharding	196
Fietspad Scarlattipad	€ 34.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	122
Groenstrook Duitse - Italiaanse buurt (zuid)	€ 72.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	122
Parkeerplaats Strausslaan	€ 108.000	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: wortelopdruk	120

		Structureren parkeren	
Rotonde Strausslaan	€ 24.000	Groot onderhoud groen Klimaatadaptatie: vergroenen onnodige verharding	109
Beplanting talud t.h.v. Puccinistraat	€ 29.000	Groot onderhoud groen	99
Pleintje Palestrinaplantsoen	€ 16.000	Groot onderhoud Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen	89
Parkeerplaats Léharstraat - Palestrinaplantsoen	€ 114.000	Groot onderhoud weg en groen Structureren parkeren Klimaatadaptatie: extra groen en bomen en oplossen wateroverlast	75
Parkeerplaats Puccinistraat 150-164	€ 19.000	Groot onderhoud Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen	61

Typ tekst

Mariahoeve Knapt Op

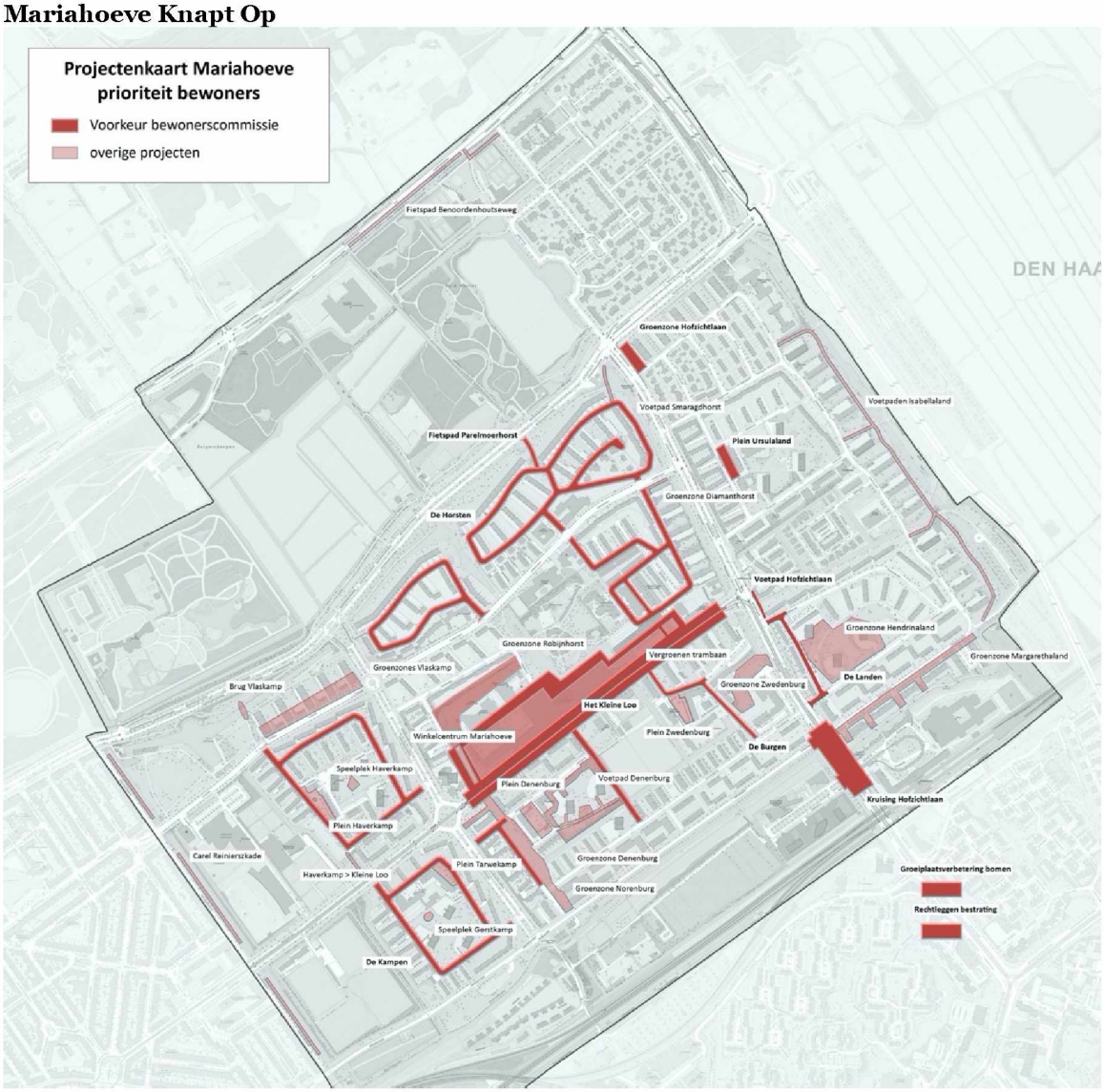

In totaal 35 projecten in de hele wijk. De bewonerscommissie heeft er 5 uitgekozen als prioritair. Die staan bovenaan het lijstje vanuit de participatie. Er kan via de site gestemd worden op de prioritering van de overige projecten.

Totaal kosten alle projecten	€ 5.422.000,-	voorkeur
Voorkeur bewonerscommissie	€ 1.710.000,-	
Voorkeur uit stemmen alle bewoners		aantal stemmen

Uitslag stemming alle bewoners

Totaal aantal gebruikte stemcodes: 1.992 (totaal verstuurde stemcodes: 13.197)
De prioriteit stemming geeft een getal aan hoeveel punten bewoners hebben gegeven aan een project.
Er was max. 10 punten per stemcode te verdelen.
Totaal budget voor Mariahoeve is € 3.250.000,-

projectnaam/ soort	kosten	Wat moet er gebeuren	
Het Kleine Loo *Herinrichting wortelopdruk*	€ 935.000,-	Herinrichten Het Kleine Loo waarbij de rijbaan wordt versmald, groeiplaatsverbetering bomen, fietspad en voetpad verbreden en verlichting. Icm groot onderhoud	Gekozen door bewoners-commissie
Kruising Hofzichtlaan/ Finnenburg/ Aegonplein *Groot onderhoud* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroute*	€ 60.000,-	Samen met groot onderhoud verbeteren van de oversteekbaarheid van de Hofzichtlaan voor fietsers en voetgangers	Gekozen door bewoners-commissie
Plein Ursulaland *Groot onderhoud* *Klimaatadaptatie: vergroenen overmaat verharding* *Plek voor ontmoeten*	€ 75.000,-	Vergroenen van het plein in samenwerking met groot onderhoud	Gekozen door bewoners-commissie
De Horsten *Groot onderhoud veiligheidsbeleving*	€ 90.000,-	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
De Landen *Groot onderhoud veiligheidsbeleving*	€ 15.000,-	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
De Burgen *Groot onderhoud veiligheidsbeleving*	€ 15.000,-	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
De Kampen *Groot onderhoud veiligheidsbeleving*	€ 35.000,-	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
Groenzone Hofzichtlaan *Groot onderhoud groen*	€ 50.000,-	Opknappen en diversere beplanting aanbrengen plantsoen	Gekozen door bewoners-commissie
Groeiplaatsverbetering bomen *Groot onderhoud groen* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroutes*	€ 300.000,-	Algemeen voor alle bomen in de wijk	Gekozen door bewoners-commissie
Verlichten fietspad Bezuidenhoutseweg – Parelmoerhorst *Groot onderhoud* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroutes*	€ 30.000,-	Dit is een belangrijke langzaamverkeersroute die niet verlicht is	Gekozen door bewoners-commissie
Verbreden trottoir Hofzichtlaan (t.h.v. waterpartij Catharinaland) *Groot onderhoud*	€ 5.000,-	Voor de veiligheid van veel voetgangers (schoolgaande jeugd) verbreden van een te smal trottoir	Gekozen door bewoners-commissie

Veiligheidsbeleving Langzaam verkeersroutes			
Rechtleggen bestrating *Groot onderhoud Veiligheidsbeleving Langzaam verkeersroutes*	€ 100.000,-	Algemeen voor calamiteiten in de hele wijk	Gekozen door bewoners-commissie
Winkelcentrum Mariahoeve	€ 825.000,00	Herinrichting icm groot onderhoud In overleg met nieuwe eigenaar winkelcentrum (co-financiering)	2032
Fietspad Benoordenhoutseweg	€ 65.000,00	Groot onderhoud	938
Trambaan Het Kleine Loo	€ 550.000,00	Groot onderhoud groen Icm herinrichting Het Kleine Loo	890
Voetpad Isabellaland	€ 105.000,00	Groot onderhoud	867
Voetpad langs fietspad Bezuidenhoutseweg - Smaragdhorst	€ 15.000,00	Groot onderhoud	843
Voetgangersbrug van Vlaskamp naar Bezuidenhoutseweg (t.h.v. Haverkamp)	€ 150.000,00	Herinrichting Kwaliteitsimpuls langzaam verkeersroute	744
Groenzones Vlaskamp	€ 50.000,00	Groot onderhoud groen	625
Route Haverkamp - Het Kleine Loo	€ 45.000,00	Groot onderhoud	582
Plein Denenburg	€ 355.000,00	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	562
Groenzone Ivoorhorst/ Robijnhorst	€ 285.000,00	Groot onderhoud groen	531
Groenzone Diamanthorst	€ 20.000,00	Groot onderhoud groen	525
Plein Zwedenburg	€ 215.000,00	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	500
Groenzone Margarethaland	€ 110.000,00	Groot onderhoud groen	488
Groenzone Norenburg	€ 265.000,00	Groot onderhoud groen	483
Speelplek Haverkamp	€ 35.000,00	kwaliteitsimpuls	477
Groenzone Hendrinaland	€ 70.000,00	Groot onderhoud groen	438
Plein Haverkamp	€ 210.000,00	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	435
Verlichten voetpad Denenburg	€ 70.000,00	Groot onderhoud	413
Groenzones Vlamenburg/ Denenburg	€ 80.000,00	Groot onderhoud groen	406

Voetpad Carel Reinierszkade	€ 80.000,00	Groot onderhoud	398
Speelplek Gerstkamp	€ 12.000,00	kwaliteitsimpuls	347
Plein Tarwekamp	€ 75.000,00	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	319
Groenzone Zwedenburg (rondom waterpartij)	€ 25.000,00	Groot onderhoud groen	257

Den Haag

Aan
Stuurgroep Opknapplannen
Ter attentie van
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

VERSLAG

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

Datum
08 september 2020

Onderwerp
Overleg organisatiestructuur Opknapplannen

1. Opening en terugblik/ verslag 13 juli

5.1.2.e verwelkomt iedereen, neemt de agenda door en stelt het verslag van de vorige stuurgroep vast. Er zijn geen opmerkingen. Op de agenda staan vaststellen projecten per wijk, vaststellen versnellingsprojecten en vaststellen raadsvoorstel.

2. vaststellen projecten per wijk

5.1.2.e geeft aan dat bij een aantal projecten wordt aangegeven dat het project wordt meegenomen in het 'meerjarenprogramma asfalt verwijderen'. Dit is niet juist.

5.1.2.e geeft als suggestie om in bijlage 3 van het raadsvoorstel 'Afhankelijk van de beschikbare budget werk-met-werk wordt het asfalt vervangen door klinkers' op te nemen. Deze suggestie is akkoord en de tekst wordt aangepast.

5.1.2.e stelt voor om tekstvoorstellen te sturen voor de laatste aanpassingen in de projectbladen en deze nog door te nemen op eenduidige formuleringen.

5.1.2.e geeft aan dat het expliciet gemaakt moet worden wat incidenteel budget en structureel budget is.

3. vaststellen versnellingsprojecten

5.1.2.e geeft aan dat er in overleg met de vertegenwoordigers van de stadsdelen Haagse Hout en Loosduinen een lijst met projecten is samengesteld die al in Q4 uitgeoverd kunnen worden, mits de raad besloten heeft. Dat zijn met name projecten die een voorbereiding zijn voor het groot onderhoud (integraal maatwerkplan bomen). En projecten die geen voorbereiding vergen en niet politiek gevoelig zijn. Deze kunnen mee in de raamcontracten van de stadsdelen. Op deze manier kan de wethouder laten zien dat hij voortvarend aan de slag gaat. Naar aanleiding van de lijst wordt met name gesproken over de versnellingsprojecten Mariahoeve. In Mariahoeve is al gestart met de Hofzichtlaan en Ursulaland omdat deze mee kunnen liften met werk-met-werk. Risico bij Ursulaland is dat door de versnelling de betrokkenheid van de bewoners een risico kan gaan vormen. Het is dan de keuze om te wachten op het besluit van de raad met als gevolg dat deze kwaliteitsimpuls veel meer gaat kosten of toch meeliften met werk-met-werk. Omdat de aannemer daar al aan de slag is ligt er grote druk op de voortgang. Er wordt besloten om mee te liften met werk-met-werk omdat de risico's klein zijn en de meerwaarde groot. Voorgesteld wordt om de groenzones in Nieuw Waldeck mee te laten liften met de dunningsroute deze winter.

5.1.2.e geeft aan om de versnellingsprojecten in het raadsvoorstel te noemen. De stuurgroep is akkoord met de genoemde versnellingsprojecten.

4. Vaststellen Raadsvoorstel en besluit

5.1.2.e geeft aan dat er al een aantal voorstellen voor tekstaanpassingen zijn aangegeven. Dit betreft de formulering van de beslispunten. De raad niet laten beslissen over de verdeling van het totale budget per wijk. Maar enkel beslissen over de totale investering. 5.1.2.e projecten noemen in het raadsvoorstel maakt deze amendeerbaar. Dit geldt ook voor de versnellingsprojecten. De stuurgroep gaat hiermee akkoord.

Voorstel om aan de Opknapplannen een uitvoeringsbesluit te koppelen zodat niet elk project terug hoeft voor besluitvorming in de raad. In het raadsvoorstel wordt een zin toegevoegd dat met de vaststelling van dit raadsvoorstel het uitvoeringsbesluit wordt genomen op de in de opknapplannen genoemde projecten. De stuurgroep gaat hiermee akkoord.

De investeringsbijdrage van SB van €500.000,- per jaar per wijk in bijlage 3 opnemen bij de toelichting van de projectbladen en niet bij de projecten zelf. Geef aan dat dit voor maximaal 3 jaar is. De stuurgroep gaat hiermee akkoord.

5.1.2.e sluit het agendapunt raadsvoorstel af met de volgende afspraak: iedereen ontvangt een aangepaste versie en kan nog tekstvoorstellen aangeven. Daarna wordt het raadsvoorstel als gereed beschouwd.

5. vervolg

5.1.2.e schetst de procedure van het raadsvoorstel en geeft aan dat voorkomen moet worden dat dit proces vertraging oploopt. Een vertragende factor is het DSB Portaal omdat deze pas weer bijeenkomt op 22 september. Wat zijn de mogelijkheden om te versnellen?
Als het raadsvoorstel geagendeerd kan worden voor Staf Buitenruimte van 21 september kan het op 29 september geagendeerd worden voor het college van B&W.

5.1.2.e geeft aan dat we het proces van dit het raadvoorstel versneld kan worden door de leden van DSB Portaal mee te nemen via een schriftelijke ronde. Met name degene die vanuit BVM in het DSB Portaal moet nog kennis nemen en reactie kunnen geven.

Er zijn verder geen opmerkingen op de voorstelde planning en de schriftelijke ronde DSB Portaal. De stuurgroep wil graag dat het besluit snel naar de raad gestuurd wordt en is akkoord met de voorgestelde planning.

5.1.2.e geeft aan dat in het kader van de warme overdracht de programmamanager per 1 september is gestart met de uitvoering van de Opknapplannen. Haar naam is 5.1.2.e en is omgevingsmanager bij IbDH. De voorbereiding van de overdracht is al in volle gang. Na besluit in de raad wordt DSB/OG opdrachtgever voor de uitvoering van de projecten uit de Opknapplannen. De volgende stuurgroep zal vanuit DSB/OG georganiseerd worden.

6. sluiting

Geen vragen

Verslag Projectgroep Opknapplannen 11-6-2020

Aanwezig: 5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

Afwezig: 5.1.2.e
5.1.2.e

Verslag: 5.1.2.e

Nr.	Onderwerp	Datum	Informatie	Actie/Besluit	Uitvoering door:	Deadline
1	Algemeen - Hoofdlijnen	11-6-2020	De projectgroep wordt aangevuld met vertegenwoordigers van de Stadsdelen Haagse Hout en Loosduinen. Afgelopen maandag heb ik een conceptdocument gestuurd ten behoeve van een bestuurlijk besluit over de wijkprogramma's opknappen openbare ruimte Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve. Inhoud op hoofdlijnen: akkoord op de 18 projecten (Houtwijk 6x, Nieuw Waldeck 6x, Mariahoeve 5x en integraal maatwerkplan bomen). Van de gemaakt ACOR boekjes is Mariahoeve nog niet meegenomen; zal dinsdag worden opgeleverd en aan de ACOR worden opgestuurd. Houtwijk is afgelopen woensdag in de ACOR geweest en akkoord bevonden met opmerkingen met daarnaast ook de complimenten. Stadsdeel: Taak/rolverdeling ten aanzien van DPZ/DSB goede afspraken maken rondom budgetten; wie gaat erover en wie gaat het uitgeven; uitvoering etc. Op hoofdlijnen akkoord. Wat belangrijk is hoe wordt er gecommuniceerd naar de bewoners en hoe kunnen we de bewoners straks betrekken bij het hele participatietraject. DSB (Stedelijk beheer afdeling Riolering, Wegen en Bodem): er worden een aantal draaggelden aan het Groot onderhoud toebedeeld, maar er moet wel goed gekeken worden of dit past in de begroting. DSB (Beleid Advies Buitenruimte en Groen): vorige keer besproken dat we op het financiële vlak graag speelruimte willen houden. DSB (Beleidsafdeling Openbare Ruimte en Schoon): boekjes die het IB heeft gemaakt zijn helder en geven goed inzicht wat er is gebeurd en wat de uitgangspunten zijn. In Bijlage 1 de toelichting op de wijken komen de bedragen niet overeen. PmDH: het stuk is te lang; er zitten veel dubbelingen in. Advies: redactionele slag maken! Wat is de vraag van het Bestuur; waar wil je een akkoord op of waar wil je een besluit op?	• Inhoudelijke opmerkingen / tekstueel die niet over de hoofdlijnen gaan graag als tekstbestand aanleveren over de mail. • Discussiepunten zullen worden verzameld • Bijlage 5: communicatieplan zal worden nagezonden • Redactionele slag maken op het stuk	• Allen • 5.1.2.e • 5.1.2.e	z.s.m.
2	Besluit wijkprogramma's	11-6-2020	De besluiten over de wijkprogramma's opknappen openbare ruimte Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve. Zie bij punt 1			
3	Uitvoering	11-6-2020	De uitvoering onder verantwoordelijkheid van DSB/OG. Wie gaat dit uitvoeren, wie neemt de verantwoordelijkheid, wie is eindverantwoordelijke. In de vorige Stuurgroep is het voorstel gedaan dat DSB de algehele projectleiding op zich gaat nemen. Dat is besproken, maar er is nog geen voorstel gekomen. Wanneer kun je dit overdragen aan DSB? In principe kan het hele programma overgeheveld worden naar DSB opdrachtgeving en komt er een programma manager die deze projecten gaat coördineren onder leiding van 5.1.2.e (dat is het voorstel) . Binnen DPZ is nog de discussie gaan we hiermee akkoord. Graag nog bespreken. Dit moet worden voorbereid. Dit zal ook via de Stuurgroep worden vastgelegd.	• Overleg plannen met de projectgroep, stadsdelen en opdrachtgeving om te bespreken	• 5.1.2.e iom 5.1.2.e	
4	Verdeling budget	11-6-2020	De verdeling van het totale budget van € 16.85 mln over de projecten: Bedragen groot onderhoud is nog onderwerp van bespreking. Zijn de kosten zoals vermeld in de bijlage inclusief of exclusief voorbereidingskosten? Zitten in de totaalbedragen ook de kosten in voor opdrachtgeving en het Ingenieursbureau ook in of komt dit uit de gereserveerde bedragen? Dat roept wel vragen op. In het stuk focussen op de hoofdlijnen en in de bijlagen koppeling naar detail. Kosten bundelen naar project. Verdeling budget op hoofdlijnen, verdeling budget per	Het Hoofd stuk zal dan in 2 versies worden aangeleverd: 1. Bestuurlijke inbreng: op hoofdlijnen - zo globaal mogelijk; 2. ambtelijk niveau: gedetailleerd		

			project moet dat? Bestuurlijk niet, ambtelijk wel ook ambtelijk laten vaststellen door DSO, DSB en DPZ. Vast te stellen door de Stuurgroep: A. kunnen we ons vinden in de details; B. wat sturen we naar de politiek ook daar moet overeenstemming over zijn. Advies: gebruik het boekje wat gemaakt is door het Ingenieursbureau voor het ambtelijk deel, en voor het Bestuur kan worden volstaan met een A-4tje wat het inhoudt, totaalbudget en de kaart, zo is er geprioriteerd op hoofdlijnen. Ambtelijk via de Stuurgroep vastleggen. Leden stuurgroep komen van DSO/DSB/DPZ Projectgroep gaat over de details; uiteindelijk bepalen wie nemen er deel aan de projectgroep. Stuk op hoofdlijnen naar de Stuurgroep inclusief de discussie detaillering Vanuit opdrachtgeving is het wel handig als zij deelneemt aan de projectgroep. Inzake de verdeling budgetten van de budgetten daar is in de vorige stuurgroep ook over gesproken; er gaat meer geld naar Loosduinen dan naar Haagse Hout en is te verklaren. Graag een uitleg over waarom er meer geld gaat naar Loosduinen dan naar Mariahoeve voor de bewoners. Uitleg waarom de verdeling is zoals het is. Het stuk hoeft niet naar de Raad maar voor intern gebruik naar de bewoners en het wijkberaad. Ook een duidelijke vraag naar de Raad toe.			
5	Conclusies en acties/afspraken	11-6-2020	De Stuurgroep wordt uitgesteld! Nieuwe datum zal in overleg worden bepaald. Vooraf het overleg met de stadsdelen en opdrachtgeving over de verantwoordelijkheid en het vervolg en het voorstel worden gemaakt. ACOR boekjes is het resultaat van het participatietraject en kan hier ook voor worden gebruikt. Het communicatieplan zal worden toegestuurd en worden bekeken. Er moet een ambtelijk besluit komen van het budget per project, dan wel in detail. Aanpassing bijdrage groot onderhoud en wegbeheer meenemen in budget en de planning. Paragraaf risico's invoegen, waarom we bepaalde zaken wel of niet gaan uitvoeren.	• Stuurgroep annuleren! En in overleg een nieuwe afspraak inplannen • Tekstuele opmerkingen naar 5.1.2.e die zullen worden meegenomen • Verzoek om eerst het hoofdocument en het ambtelijk stuk vooraf eerst te bespreken in de projectgroep • Paragraaf risico's invoegen • Een nieuwe afspraak maken voor de Projectgroep	• 5.1.2.e / 5.1.2.e • Allen • 5.1.2.e /allen • 5.1.2.e • 5.1.2.e / 5.1.2.e	

Den Haag

Aan
Stuurgroep Opknapplannen
Ter attentie van
5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e

VERSLAG

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

Datum
13 juli 2020

Onderwerp
Overleg organisatiestructuur Opknapplannen

1. Opening en terugblik

5.1.2.e verwelkomt iedereen, neemt de agenda en korte samenvatting van vorige stuurgroep op 22 maart 2020 door. Hij vraagt hierbij of er iemand opmerkingen heeft over de korte samenvatting van het vorige stuurgroep overleg. Niemand heeft opmerkingen of toevoegingen.

2. Organisatiestructuur 2e Fase Opknapplannen

5.1.2.e licht het voorstel over organisatiestructuur toe.

5.1.2.e doet een beroep op iedereen om te kijken of er projecten zijn die snel van start kunnen – via bestaande raamcontracten waar geen ingewikkelde inspraak voor nodig is. **Wethouder Hilbert Bredemeijer** vindt het belangrijk dat er in het najaar van 2020 al wat in de wijken gebeurt, zodat er gezegd kan worden dat er begonnen is met opknappen.

5.1.2.e iedereen is het eens met de rol van DSB als opdrachtgever en eindverantwoordelijke. Vanuit Stadsdeel Haagse Hout wil in principe de rol van adviseur op zich nemen en aangehaakt zijn in het projectteam/ IPM-team. Bij geschilpunten in het projectteam de stuurgroep inschakelen. Betreft snelheid: sommige projecten zijn gestart (werk met werk projecten zoals Ursulaland en Hofzichtlaan).

5.1.2.e heeft moeite met de term IPM-team en stelt een interdisciplinair projectteam voor waar ook DSO onderdeel van is. Hij stelt voor dat Stadsdeel Loosduinen gedelegeerd opdrachtgeverschap namens DSB op zich kan nemen -zowel weg als groen.

5.1.2.e eerst moet de scope van de opdracht duidelijk zijn voordat een keuze gemaakt kan worden over de aansturing.

5.1.2.e is voorstander van een centrale coördinatie op dit project met gecoördineerde terugkoppeling via het College aan de Raad. Hij levert graag de opdrachtgever vertegenwoordigd door één integrale projectmanager met daaronder een projectteam met een zorgvuldige vertegenwoordiging van de disciplines en taken. Bij de inrichting van de individuele projecten kan gekeken worden of daarvoor een IPM-team samengesteld moet worden. Hij is voorstander van werk met werk en een goede betrokkenheid vanuit de verschillende diensten. Het belangrijkste is dat we nu aan het werk gaan.

5.1.2.e iedereen is het eens dat DSB de projectleiding op zich neemt. Ze heeft moeite met het IPM-model omdat de standaard vertegenwoordiging niet de lading dekt van een projectteam met vertegenwoordiging vanuit de verschillende diensten. Wens om DSO deel te laten nemen in de projectgroep. In Mariahoeve bijvoorbeeld zijn er een aantal projecten waar de expertise van DSO belangrijk is.

5.1.2.e vindt dat de organisatiestructuur moet bijdragen aan de snelheid van uitvoering, kostenbesparend moet zijn en de inbreng van de verschillende disciplines, kennis en ervaring moet respecteren en recht moet doen aan de opgehaalde input vanuit het participatietraject. Verder vindt hij belangrijk dat de stuurgroep besluiten kan nemen met mandaat.

5.1.2.e sluit zich aan bij de reactie van 5.1.2.e en 5.1.2.e Er moeten goede afspraken gemaakt en discussies over rollen voorkomen worden. Het is een mooie uitdaging om deze bijzondere opdracht tot een eindresultaat te brengen. En dat in gezamenlijkheid uit te voeren.

5.1.2.e hierbij wordt besloten dat iedereen min of meer op dezelfde lijn zit. De benaming IPM-team dekt niet geheel de lading en kan beter projectteam worden genoemd waarin DPZ en DSB participeren. DSB is eindverantwoordelijke opdrachtgever voor alle projecten. Binnen het projectteam, onder de opdrachtgever van DSB, worden afspraken gemaakt over de manier waarop projecten worden uitgevoerd.

Dit project houdt na besluit van de raad op. Als er besloten wordt om DSO opnieuw erbij te betrekken moet dit een besluit zijn van het projectteam.

3. Voorstel vliegende start projecten Opknapplannen

5.1.2.e geeft aan dat het lastig is om alvast een aantal projecten uit te voeren, terwijl hier nog geen besluit over is genomen. Wel kunnen projecten voorbereid en kan de organisatiestructuur opgetuigd worden tijdens het zomerreces. Het overzicht van de projecten en de kostenramingen is zo goed als gereed om aan de stuurgroep voor te leggen. De voorbereiding van projecten vergt ook sturing, zoals het integraal maatwerkplan bomen. Dit project moet zo snel mogelijk van start.

5.1.2.e eens met 5.1.2.e omdat je voor de financiering van de projecten besluitvorming nodig hebt. Daarnaast is de belangrijkste voorwaarde van de werk met werk projecten/opknappenprojecten hoe om te gaan met de wortelopdruk. Als we dat niet helder hebben dan wordt het een ingewikkeld traject.

5.1.2.e als er concreet gekeken wordt naar het besluitvormingsproces ziet dat er niet zoveel naar voren gehaald kan worden, mits het raadsbesluit in september naar het college wordt gestuurd. Het is nu bijna zomerreces en in principe kan er bij een snelle besluitvorming in de raad meteen gestart worden. Het is niet rechtmatig om voor een besluit al te starten.

5.1.2.e het integraal maatwerkplan bomen is de uitvraag al geformuleerd. Hier moet mee gestart worden omdat het randvoorwaardelijk is voor het groot onderhoud volgend jaar. Er is enkel nog een projectleider nodig.

5.1.2.e geeft aan dat 5.1.2.e samen met 5.1.2.e een voorstel doen in de komende stuurgroep wie dit project op zal pakken en uit gaat voeren.

5.1.2.e stelt voor om de komende maand te gebruiken voor het uitwerken van het overzicht van de projecten in Raadsvoorstel samen met de projectgroep. 5.1.2.e zal het raadsvoorstel met een overzicht van de projecten agenderen voor de volgende stuurgroep op 8 september. Op 1 september ontvangt de stuurgroep de stukken. Aansluitend aan de stuurgroep kan het raadsbesluit de procedure in gaan.

Den Haag

Aan
Wethouder OBS
Ter attentie van
Hilbert Bredemeijer

MEMO

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

Datum
16 september 2020

Onderwerp
voorstel raadsbesluit Opknapplannen Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve

Beste Hilbert,

De Opknapplannen Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve zijn gereed en beschreven in het bijgevoegde raadsvoorstel. Na besluitvorming in de raad kan de uitvoering van de Opknapplannen starten. In Q4 kunnen al de eerste maatregelen uitgevoerd worden die verder weinig voorbereiding vergen. Met de vaststelling van het besluit wordt het uitvoeringsbesluit genomen voor de in de Opknapplannen genoemde projecten.

Bij de verdeling van het beschikbare budget van € 16.85 mln is gekeken naar de kosten van de meest noodzakelijke ingrepen om de openbare ruimte in de wijken op orde te krijgen. In een proces van rekenen en tekenen, rekening houdend met de prioritering die door bewoners is aangegeven, is duidelijk geworden dat in Nieuw Waldeck de nood het hoogst is. Naar deze wijk gaat dan ook het meeste budget. De Opknapplannen zijn een afgewogen geheel van 17 geclusterde projecten.

Naast het opknapbudget wordt extra budget gereserveerd vanuit DSB/SB voor groot onderhoud in een aantal buurten dat er slecht aan toe is. Het totaal van deze extra investering naast het opknapbudget is €4.5 mln voor de komende 3 jaren. De investeringen in de openbare ruimte vanuit het opknapbudget en een extra toegevoegde investering vanuit DSB/SB zijn nog niet voldoende om de wijken op residentiekwaliteit te krijgen. Dat betekent dat nog niet alle bewoners van deze wijken profiteren van deze investeringen. De Opknapplannen voor Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve zijn een eerste stap op weg naar residentiekwaliteit.

De 'Quickscan openbare ruimte 2014', een openbare ruimtetoets die de gemeente regelmatig uitvoert, constateert dat Houtwijk, Kraayenstein en Nieuw Waldeck de grootste afwijking in Den Haag heeft ten opzichte van de norm 'residentiekwaliteit'. Vanwege deze situatie bieden kleinschaliger ingrepen dan een totale herinrichting geen oplossing voor deze wijken. De kosten van de herinrichting is in de afdoening van de motie Leefbaarheid wijken Loosduinen (RIS 288160, 31 mei 2015) geschat op een investering van ongeveer €38 tot €42 mln (Houtwijk), €6 tot €7 mln in Kraayenstein en €15 tot €16 mln (Nieuw Waldeck), prijspeil 2015.

In het coalitieakkoord 2018-2022 (RIS 299794) is €10 mln ter beschikking gesteld voor het opknappen van Kraayenstein fase 2, Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. In de voorjaarsnota 2016 (RIS 294062) is budget beschikbaar gesteld voor de herinrichting van Kraayenstein fase 1 van € 2.5 mln.

Kraayenstein fase 1 is in uitvoering en het VO van Kraayenstein fase 2 wordt in december ter besluitvorming naar de raad gestuurd. De herinrichting van Kraayenstein fase 2 is geraamd op €4.5 mln en is gedekt met €2 mln uit de begroting 2018 (RIS 297813) en €2.5 mln uit de programmabegroting 2019-2022 (RIS 300472). Dit is 1/4e deel van het opknapbudget voor Kraayenstein fase 2, Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve zoals aangegeven in het coalitieakkoord van 2018-2022 (RIS 299794), waardoor €7.5 mln over blijft van de oorspronkelijke coalitiemiddelen voor de wijken Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. Daar is in het coalitieakkoord van 2019-2022 (RIS 304121) €9.35 mln aan toegevoegd. Daarmee is het totale budget voor de Opknapplannen €16.85 mln.

Het beschikbare opknapbudget wordt voor een groot deel ingezet voor de herinrichting van de Italiaanse buurt en enkele kleinere herinrichtingen in Houtwijk, Mariahoeve en Nieuw Waldeck. Bij deze herinrichtingen wordt het asfalt verwijderd en nieuwe materialen gebruikt. In Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve wordt in een aantal buurten groot onderhoud gepleegd en de wortelopdruk aangepakt. Er is onvoldoende budget voor het verwijderen van al het asfalt en het vervangen van alle afgeschreven materialen (klinkers). Kosten asfalt verwijderen en nieuwe klinkers in Nieuw Waldeck en Houtwijk binnen de scope van de projecten bedraagt €4.17 mln.

Het integraal maatwerkplan bomen werkt aan een aantal gestandaardiseerde oplossingen voor de verschillende situaties van wortelopdruk. De kosten voor het dunnen van bomen in de verwaarloosde bosplantsoenen vallen binnen de kosten van de projecten. De wortelopdruk wordt binnen de scope van de projecten aangepakt, rekening houdend met het zoveel mogelijk behouden van de straatbomen door groeiplaatsverbetering. De kostenraming komt uit op €2.27 mln, gedekt uit opknapbudget.

Er is een post van €1.45 mln voor voorbereidingskosten opgenomen. Daarvan is reeds €750.000,- besteed. Daarnaast is een post onvoorzien opgenomen van €385.000,- De kosten voor het integraal maatwerkplan bomen wordt gefinancierd uit de post onvoorzien.

De oorzaken van het achterstallig onderhoud zijn de wortelopdruk, de versleten materialen en het structureel tekort op het beheerbudget. Met het opknapbudget kan het tekort op het beheerbudget niet opgelost worden. Een meerjaren onderhoudsprogramma groen met voldoende budget is wel noodzakelijk om wat mooi is ook mooi te houden.

Het raadsvoorstel is afgestemd met DPZ/ Stadsdelen Haagse Hout en Loosduinen, DSO/Mobiliteit en DSB/BAS, DSB/SB en DSB/OG. De stuurgroep Opknapplannen heeft op 8 september j.l. akkoord gegeven op het raadsbesluit Opknapplannen. De leden van de stuurgroep zijn 5.1.2.e 5.1.2.e), 5.1.2.e De Opknapplannen zijn tot stand gekomen in een intensief participatietraject en integrale afstemming.

De stukken worden geagendeerd voor het college van 29 september a.s.

Gevraagde beslissing:

1. in te stemmen met de Opknapplannen
2. In te stemmen met het raadsvoorstel.

Bijlagen:
Raadsvoorstel Opknapplannen
Bijlage raadsvoorstel Opknapplannen (2 bestanden)

Den Haag

Aan
Robert van Asten

MEMO

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

Datum
10 oktober 2019

Onderwerp
overdrachtsdossier opknappen openbare ruimte Kraayenstein fase 2 (De Brinken), Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve

Beste Robert,

In deze memo beschrijf ik de actuele stand van zaken rondom de projecten opknappen openbare ruimte Kraayenstein fase 2 (De Brinken), Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. Het plan van aanpak voor deze vier projecten is net voor het zomerreces als commissiebrief naar de commissie leefomgeving gestuurd. (RIS 303156)

In de commissievergadering van 26 september is een 2 minutendebat geweest over dit plan van aanpak. Daar is door de wethouder een toezegging gedaan om de kosten van de projecten, specifiek de voorbereidingskosten, inzichtelijk te maken. Ten behoeve van deze toezegging wordt nog een commissiebrief geschreven om de voorbereidingskosten te specificeren en te duiden.

Ik schets hier kort de aanloop naar de projecten. Daarna volgen de (politieke) gevoeligheden. Tot slot de stand van zaken van de projecten.

<u>De aanloop naar de projecten</u>
De openbare ruimte in Kraayenstein, Nieuw Waldeck, Houtwijk en Mariahoeve is er slecht aan toe. De wijken Kraayenstein, Nieuw Waldeck en Houtwijk liggen in stadsdeel Loosduinen en zijn, met uitzondering van twee kleine buurtjes die veel ouder zijn, in de jaren 70 en 80 gebouwd. Daarna is weinig naar de openbare ruimte van deze wijken omgekeken. Het zijn karakteristieke woonerfwijken. De inrichting is gedateerd en de materialen versleten. De bomen zijn volwassen geworden en veroorzaken problemen door ernstige wortelopdruk waardoor straten en stoepen soms zo oneffen zijn dat dit een risico vormt voor minder validen. Door de hoeveelheid bomen wordt veel licht weggenomen en zet woningen maar ook groengebieden en watergangen in diepe schaduw. In woonerfwijken is de auto te gast. Zo is dat oorspronkelijk bedoeld met het doel dat de wandelaar, de fietser en spelende kinderen veilig buiten kunnen zijn. Inmiddels wordt alle ruimte opgesoupeerd door geparkeerde auto's en wordt de openbare ruimte als onveiligheid ervaren omdat er geen heldere structuur is en geen handhaving op snelheid en parkeren. In de loop der jaren zijn de bewoners ook ouder geworden en is er sprake van een vergrijsde bevolking die andere eisen stelt aan de openbare ruimte en het gebruik daarvan. Er is sprake van sociale problematiek achter de voordeur, er is angst voor hangjongeren die op de vele beschutte plekken chillen en omdat ouderen zich niet veilig voelen is er ook vereenzaming. In de Loosduinse wijken hebben bewoners ook stukjes verwaarloosd snippergroen bij hun tuinen getrokken. Maar het is onduidelijk welke afspraken zijn gemaakt of overeenkomsten zijn gesloten met de gemeente. Dit oneigenlijk grondgebruik staat herinrichting in de weg.

De openbare ruimte in Mariahoeve is anders. Mariahoeve ligt in stadsdeel Haagse Hout. Deze wijk is in de wederopbouwperiode gebouwd volgens een heldere 'stempel' structuur. De stedenbouwkundige opzet is bijzonder en wordt gewaardeerd door bewoners. De Rijksdienst Cultureel Erfgoed noemt Mariahoeve een wederopbouwgebied van nationaal belang. Mariahoeve kent veel hoogbouw en dan is het van belang dat de openbare ruimte van hoge kwaliteit is omdat er meer mensen gebruik van maken. Ook in Mariahoeve is er sprake van vergrijzing en eenzaamheid. Mensen komen hun flat niet meer uit omdat de afstand tot buiten groter is. Hier is het belangrijk dat de routes naar voorzieningen goed zijn, met name voor minder validen. Ook hier geldt dat de bomen volwassen zijn en de bestrating telkens kapot drukt. En ook hier geldt dat de materialen verouderd zijn.

Lange tijd is het budget voor beheer van de openbare ruimte te weinig geweest om alles te beheren. De openbare ruimte is daardoor verwaarloosd en dit geeft de wijken een verloederde uiterlijk. De Loosduinse wijken moeten eigenlijk heringericht worden. Het is ook de ambitie van het college om de Haagse wijken her in te richten zodat deze voldoen aan residentiekwaliteit, zoals beschreven in het Handboek Openbare Ruimte (HOR). De bewoners van de Loosduinse wijken zetten dit al jaren op de politieke agenda. De herinrichtingskosten voor de Loosduinse wijken is in een afdoening op de motie "leefbaarheid wijken Loosduinen" (RIS 288160) in 2016 door het ingenieursbureau geraamd op € 65 mln. In 2016 is budget beschikbaar gesteld voor herinrichting van Kraayenstein. Omdat dit budget ontoereikend was is gestart met Kraayenstein De Dalen (fase 1). Dit is inmiddels in DO fase. Kraayenstein wordt integraal heringericht. Dit is eerder toegezegd (RIS 294453). Dus dat geldt ook voor Kraayenstein De Brinken (fase 2). Voor fase 2 is in de programmabegroting 2018-2021 € 2 mln (RIS 297813) beschikbaar gesteld. En in de programmabegroting 2019-2022 is nog eens € 10 mln beschikbaar gesteld voor Kraayenstein fase 2, Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. Door dit budget gelijk te verdelen over de vier wijken is de herinrichting voor Kraayenstein fase 2 veilig gesteld. Maar het beschikbare budget is voor de overige wijken ontoereikend om deze her in te richten. Iets wat voor Houtwijk en Nieuw Waldeck wel zou moeten om de openbare ruimte op residentieniveau te krijgen.

In het coalitieakkoord 2018-2022 (RIS 299794) is aangegeven dat er € 10 mln beschikbaar wordt gesteld voor het opknappen van Kraayenstein fase 2, Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. In het coalitieakkoord staat dat er bij deze opknapbeurt het groen en bestrating wordt aangepakt en dat daarbij direct gekeken wordt naar klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en mogelijkheden voor ontmoetingsplekken. In de motie 'Opknappen buitenruimte Houtwijk en Nieuw Waldeck" (RIS 300935) hebben de indieners het college verzocht om te planvorming voor het opknappen te versnellen en niet pas te beginnen als de herinrichting van Kraayenstein afgerond is. Ook is het college verzocht bewoners en ondernemers te betrekken bij de planvorming. Hetgeen door het college in de afdoening van de motie is toegezegd. Omdat het budget per wijk (€ 2,5 mln) ontoereikend om alle achterstallig onderhoud weg te werken moeten er keuzes gemaakt worden. De manier waarop we dat willen doen staat beschreven in de commissiebrief die naar de commissie Leefomgeving is gestuurd (RIS 303156). Om de gevraagde versnelling van de projecten waar te kunnen maken is vanaf de zomer gestart met de voorbereidingen van het participatieproces.

De wijkberaden van de vier wijken worden betrokken bij de uitwerking van het plan van aanpak. Er zijn gesprekken geweest over het participatieproces, het samenstellen van de bewonerscommissie en de voortgang. De wijkberaden hebben daarbij kritische vragen gesteld en deze zijn voor zover mogelijk en relevant meegenomen in de uitwerking. We blijven ook in contact met de wijkberaden tijdens het proces. Alle inventarisaties die door wijkberaden en wijkcommissies zijn gedaan (in wijkschouwen) worden meegenomen als basis van de planvorming. Voor de gemeente is eht van belang dat alle

bewoners de kans krijgen om betrokken te worden bij de planvorming en de keuzes. Samen met de bewonerscommissie worden keuzes en varianten in de vorm van pakketten met projecten gemaakt. Alle bewoners krijgen de kans om op hun favoriete pakket te stemmen.

<u>In alle wijken spelen de volgende issues</u>
In alle wijken speelt het probleem van wortelopdruk door uitgegroeide bomen. Dit is al jaren zo en de problematiek kost handenvol beheergeld aan telkens terugkerende herstelwerkzaamheden aan bestrating. De mogelijke oplossingen zijn politiek gevoelig. Ofwel de boom moet de ruimte krijgen en dat ten koste gaan van parkeerplaatsen, ofwel de bomen moeten worden vervangen door kleinere exemplaren.

De beheerkosten zijn te hoog in deze wijken. Of andersom kan ook gezegd worden dat de budgetten voor beheer te laag zijn. Als dit niet wordt opgelost is er binnen een aantal jaren weer sprake van achterstallig onderhoud en dus ook ontevreden bewoners.

Het opknappen van de openbare ruimte in deze wijken is de verantwoordelijkheid van de gemeente en niet van de bewoners of de wijkberaden. De gemeente gaat hier ook extra in investeren. De wijkberaden hebben hun uiterste best gedaan om de urgentie bij het college onder de aandacht te brengen. Het is aan het college om hiervoor een opknapplan te maken dat de toets van de gemeenteraad kan doorstaan. De voorbereiding voor het maken van een plan kost geld dat ten laste van het budget komt. Dat is hier niet anders dan bij andere openbare ruimteprojecten van de gemeente. Gebruikelijk is dat dit 7,5% van het budget is. Maar de ervaring leert (Bezuidenhout-Oost en Kraayenstein fase 1) dat dat bij intensieve participatietrajecten ongeveer 10% is. In de staf Buitenruimte is men hiermee akkoord gegaan. Dit ligt gevoelig omdat dit van het toch al ontoereikende budget af gaat en niet in de stenen wordt gestopt.

<u>In de wijken in Loosduinen spelen de volgende issues</u>
Ondanks intensief overleg met de wijkberaden van Houtwijk, Nieuw Waldeck en Kraayenstein blijft er wantrouwen over de besteding van het geld wat beschikbaar is gesteld. Dat heeft ook te maken met het proces rond Kraayenstein De Dalen (fase 1). In een gesprek op 10 oktober met de voorzitters van de wijkberaden en de stadsdeeldirecteur van Loosduinen is uitgebreid gesproken over het wantrouwen en ongenoegen over het handelen van de gemeente. Het belangrijkste pijnpunt is dat er onvoldoende geld beschikbaar is om de wijken echt op residentieniveau te krijgen. En dat met het weinige geld dat beschikbaar is gesteld ook nog gekeken wordt naar andere opgaven zoals klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en ruimte voor ontmoetingsplekken. Ook speelt mee dat het beschikbare budget inclusief voorbereidingskosten is. Met de voorzitters van de wijkberaden zijn op 10 oktober constructieve afspraken gemaakt over de communicatie. Er is naar elkaar uitgesproken dat we blijven werken aan de vertrouwensrelatie op basis van dialoog en niet op basis van het innemen van standpunten. Ze hebben uitgesproken dat ze vertrouwen hebben in het proces maar blijven erg teleurgesteld in de grootte van het budget. Na deze opknapbeurt zijn de wijken Houtwijk en Nieuw Waldeck nog niet op het gewenste residentieniveau en herinrichting is nog steeds noodzakelijk.

<u>Mariahoeve</u>
Mariahoeve is een veel grotere wijk. Maar deze wijk krijgt al flink aandacht vanuit de energietransitie en ook vanwege de cultuurhistorische status vanuit Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Daarmee zijn de achterstanden in de openbare ruimte nog niet weggewerkt. Maar de achterstanden zijn van een andere orde en betreffen niet de structuur maar enkel groot onderhoud. Deze wijk hoeft in principe niet heringericht te worden maar bij groot onderhoud moeten de materialen wel vernieuwd worden. Een belangrijk probleem is ook hier de wortelopdruk van bomen.

Stand van zaken (participatie)proces van de vier wijken
Om ervoor te zorgen dat alle bewoners betrokken kunnen zijn bij de planvorming is gekozen voor een online en een offline participatieproces. De activiteiten in het online en offline proces gaat gelijk op. De voorbereidingen zijn getroffen en op dit moment gaan de websites online. Kraayenstein De Brinken is al online. Daar kunnen mensen opknappunten aangeven en erop stemmen. Tijdens de wijkbijeenkomsten kan dat ook. De opknappunten vormen de basis van het opknapplan. Dat bestaat uit een pakket met projecten die meerwaarde voor de hele wijk hebben. Een deel van het budget wordt besteed aan groot onderhoud (recht leggen van stenen en tegels en snoeien van groen) en een deel wordt besteed aan de 'quick wins', projecten met een kleine investering een groot effect hebben op de leefomgevingskwaliteit. Tegelijk wordt er gezocht naar werk met werkmogelijkheden en cofinanciering daaruit. De bewonerscommissies van de wijken zullen in drie werksessies de pakketten samenstellen. Op deze pakketten (varianten) kan begin februari door alle bewoners op gestemd worden. Het gekozen pakket met projecten wordt uitgewerkt tot VO en met een uitvoeringsparagraaf aangeboden aan de raad. Een inspraakprocedure hier nog aan toevoegen is, omdat er een intensief participatieproces heeft plaats gevonden, dubbel werk. In het plan van aanpak is dat enkel bij Kraayenstein De Brinken toegevoegd omdat dit een herinrichting betreft. De planning is om de opknapplannen voor Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve voor het zomerreces 2020 naar de raad te sturen. Het plan voor de herinrichting van Kraayenstein De Brinken wordt voor het kerstreces 2020 naar de raad gestuurd.

Het doel van het opknappen van de vier wijken is het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit. Dat is een integrale opgave. Je straat kan er nog zo mooi uitzien, als de leefbaarheid niet op orde is, dan blijven bewoners ontevreden. Voor bewoners is het belangrijk dat de opknapbeurt zichtbaar is. Daarom wordt het budget besteed aan fysieke projecten. Zodat de bewoners na de opknapbeurt kunnen zeggen dat hun wijk echt is opgeknapt.

Den Haag

Aan
wethouder OSB
Ter attentie van
Hilbert Bredemeijer

Datum
3 maart 2020

Onderwerp
voortgang opknappen openbare ruimte Kraayenstein fase 2 (de Brinken), Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve

MEMO

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

In deze memo beschrijf ik de actuele stand van zaken en geef een vooruitblik op de besluitvorming rondom de projecten opknappen openbare ruimte Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve en Kraayenstein fase 2 (De Brinken) en de verdeling van het budget van € 9.35 mln dat extra beschikbaar is gesteld in coalitieakkoord 2019 – 2022 'Samen voor de stad' (RIS 304121).

Voorstel

1. Kennis nemen van stand van zaken opknappen openbare ruimte Nieuw Waldeck, Houtwijk en Mariahoeve en de herinrichting van Kraayenstein de Brinken (fase 2).
2. Kennis te nemen van de dilemma's rondom wortelopdruk.

In te stemmen met

3. Toevoegen van het budget van het coalitieakkoord 2019 – 2022 'Samen voor de Stad' (RIS 304121) aan de lopende projecten Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve; te verdelen op basis van knelpunten, werk met werk en in samenspraak met experts.

Voor de wijken Nieuw Waldeck, Houtwijk en Mariahoeve worden opknapplannen gemaakt die voor het zomerreces ter besluitvorming aan de raad worden gestuurd. Kraayenstein (de Brinken) is een herinrichting in navolging van de eerdere buurten in deze wijk. Conform de planning wordt het VO voor de Brinken na het zomerreces vrijgegeven voor inspraak en voor het kerstreces ter besluitvorming aan de raad aangeboden. Net als bij de andere buurten in Kraayenstein speelt in de Brinken oneigenlijk grondgebruik maar dat zit de herinrichting niet in de weg.

Het plan van aanpak voor deze vier projecten is net voor het zomerreces als commissiebrief naar de Commissie Leefomgeving gestuurd. (RIS 303156). Het doel van het opknappen van de vier wijken is het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit en wegwerken van achterstallig onderhoud. De manier waarop we dat gaan doen en hoe we bewoners daarbij betrekken staat hierin beschreven. (bijgevoegd bij deze memo).

<u>Van coalitieakkoord tot opknapplannen – stand van zaken</u>
In het coalitieakkoord 2018-2022 (RIS 299794) is aangegeven dat er € 10 mln beschikbaar wordt gesteld voor het opknappen van Kraayenstein fase 2, Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. In het coalitieakkoord staat dat er bij deze opknapbeurt het groen en bestrating wordt aangepakt en dat daarbij direct gekeken wordt naar klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en mogelijkheden voor ontmoetingsplekken. In de motie 'Opknappen buitenruimte Houtwijk en Nieuw Waldeck' (RIS

300935) hebben de indieners het college verzocht om de planvorming voor het opknappen te versnellen en niet pas te beginnen als de herinrichting van Kraayenstein is afgerond. Ook is het college verzocht bewoners en ondernemers te betrekken bij de planvorming. Hetgeen door het college in de afdoening van de motie is toegezegd. Omdat het budget per wijk (€ 2,5 mln) ontoereikend is om alle achterstallig onderhoud weg te werken moeten er keuzes gemaakt worden. Om aan de wensen van de motie te voldoen is vanaf september gestart met het participatieproces.

In elke wijk is een bewonerscommissie samengesteld die samen met de gemeente keuzes voorbereiden voor de opknapplannen. Voorafgaand hieraan hebben alle bewoners via speciaal voor dit participatieproces ontworpen websites online en offline opknappunten kunnen indienen. De participatie verloopt succesvol en heeft tot nu toe geleid tot betrokkenheid van de bewoners enerzijds en anderzijds een flinke hoeveelheid 'opknappunten'.

Naast alle analyses en wijkplannen vormen deze opknappunten de basis voor de uit te voeren projecten. Alle benodigde projecten om de wijk op te knappen worden uitgewerkt en geraamd. De bewonerscommissie stelt samen met experts van de gemeente het voorkeursplan op. Dit is een selectie van de projecten waarvan de bewonerscommissie vindt dat deze noodzakelijk zijn. Daarnaast krijgen alle bewoners van de wijk de mogelijkheid om hun voorkeur uit te spreken. Dit wordt via een online en offline stemproces gedaan. Bewoners van de betreffende wijk krijgen een unieke stemcode thuisgestuurd. Het voorkeursplan van de bewonerscommissie wordt samen met het resultaat van de stemming uitgewerkt in het opknapplan.

Alle projecten die samen met de bewonerscommissie zijn uitgewerkt, is een deel van de projecten dat nodig is om de wijken op residentieniveau te krijgen. Daarvoor is nog meer nodig. Dat betreft groot onderhoud of herinrichting van hele buurten. Dit is te kostbaar voor het budget dat beschikbaar is gesteld. Zelfs met het extra budget. Wel wordt bij groot onderhoud bezien of deze projecten meegenomen kunnen worden in het meerjaren onderhoudsplan wegen of groen.

<u>Wortelopdruk oplossen</u>
In alle wijken speelt de problematiek van ernstige wortelopdruk. Dit veroorzaakt de achterstanden in onderhoud en het verhelpen hiervan is kostbaar en levert dilemma's op. De keuze is het vervangen van de bomen die overlast geven of de bomen veel meer de ruimte geven wat in veel gevallen ten koste gaat van parkeerruimte. Bij het kappen van bomen speelt altijd veel emotie op in de stad. De procedures kosten in het algemeen veel tijd. Zie bijlage voor toelichting.

<u>Het opknapplan is een strategie</u>
Het opknapplan bestaat op deze manier uit projecten die gekozen zijn door de bewoners in samenspraak met de experts van de gemeente. Deze projecten zijn divers van aard en kennen verschillende processen en probleemeigenaren. Omdat dit niet te vatten is in een VO (voorlopig ontwerp) is gekozen voor een strategie met een uitvoeringsparagraaf. De projecten kunnen als losse onderdelen integraal uitgevoerd worden.

De verschillende soorten projecten:

1. Het groen in de betreffende wijken heeft groot onderhoud nodig bestaande uit het uitdunnen van bomen, clusteren van plantvakken, groot onderhoud van voet- en fietspaden, verlichting en verbeteren van de kwaliteit en beleving van water.

2. Groot onderhoud verharding moet samengaan met het aanpakken van de wortelopdruk. Dat vergt een analyse van de bomen en de projecten die nodig zijn, eventueel een kapvergunning,

structureren van parkeervakken en eventueel verkeersprojecten (éénrichtingverkeer) en in samenspraak met DSB Stedelijk beheerde verharding inplannen voor groot onderhoud. De kap van bomen is een risicofactor.

3. In sommige delen van de wijken past de inrichting van de straten (woonerven) niet meer bij het huidige gebruik. Bewoners hechten aan het verkeersregime (van 15 km/uur). Het structureren van verkeer en weggebruikers evenals het parkeren en de groenvakken is noodzakelijk voor de veiligheid en kwaliteit. Het levert een efficiënter gebruik en beheer van de openbare ruimte op.

4. Tot slot zijn er projecten die de openbare ruimte een kwaliteitsimpuls geven, zoals het vergroenen van versteende pleintjes, voetpaden op elkaar laten aansluiten zodat er looprondjes ontstaan, bankjes en andere plekken voor ontmoetingsmogelijkheden voor jong en oud.

Communicatiestrategie
De bewoners van de wijken hebben er lang over gedaan om de staat van het onderhoud in hun wijken op de agenda te krijgen. De frustratie daarover is groot. Tijdens dit participatietraject is een goede dialoog ontstaan met bewoners en dat wordt gewaardeerd. Ook wordt via de site gecommuniceerd over de vorderingen van het samenstellen van het opknapplan. Het is belangrijk om de stappen die gezet worden blijvend met de bewoners te communiceren. Een van de speerpunten is om zo transparant mogelijk te zijn. Door open te zijn over kosten, aanpassingen en de planning wanneer iets gaat gebeuren. Voorstel is om de websites tijdens de uitvoering van de projecten te blijven gebruiken als communicatiekanaal richting de bewoners. Dit vergt een blijvende inzet in het actueel houden van de website en de email te beantwoorden. De communicatie is een onderdeel van het opknapplan.

Toevoegen extra budget aan de lopende projecten en vooruitblik op het besluit verdeling extra budget
In het coalitieakkoord 2019-2022 (RIS 304121) is het budget van € 10 mln. aanzienlijk verhoogd met nog eens € 9.35 mln. Dit is een verhoging van het bestaande budget en betekent dat er meer projecten uitgevoerd kunnen worden dan aanvankelijk was gedacht. De bewonerscommissies en wijkberaden van de drie betreffende wijken hebben vragen gesteld naar de verdeling van het extra budget.

Voorgesteld wordt om het extra budget toe te voegen aan de lopende projecten ‘Opknappen openbare ruimte Nieuw Waldeck, Houtwijk en Mariahoeve; te verdelen op basis van de analyse van de knelpunten verzameld uit het participatietraject en de problematiek van de wortelopdruk in samenspraak met experts en op basis van werk met werk. Voor de verdeling van dit extra budget naar de wijken volgt zo spoedig mogelijk een memo.

Bijlage 1: achtergronden
Bijlage 2: oplossen wortelopdruk levert dilemma’s op
Bijlage 3: van plan van aanpak tot opknapplan per wijk

Bijlage 1

Achtergronden

In alle vier de wijken spelen de volgende inhoudelijke issues/gevoeligheden
De wijkberaden van de vier wijken worden betrokken bij de uitwerking van het plan van aanpak. Er zijn gesprekken geweest over het participatieproces, het samenstellen van een speciaal voor dit proces samengestelde bewonerscommissie en de voortgang. Alle inventarisaties die door wijkberaden en wijkcommissies zijn gedaan (in wijkschouwen) worden meegenomen als basis voor de planvorming. Met de bewonerscommissies zijn drie tot vier werksessies geweest om de projecten ten behoeve van het opknappen van de wijk vorm te geven. De bewonerscommissie van Mariahoeve komt binnenkort nog voor een 5e werksessie bijeen. Op de speciaal voor dit project ontwikkelde websites is de ontwikkeling van het opknapplan te volgen.

De voorbereiding voor het maken van een opknapplan kost geld dat ten laste van het totaal beschikbare budget komt. Dat is hier niet anders dan bij andere openbare ruimteprojecten van de gemeente. Gebruikelijk is dat dit 7,5% van het budget is. Maar de ervaring leert (Bezuidenhout-Oost en Kraayenstein fase 1) dat dat bij intensieve participatietrajecten ongeveer 10% is. In de staf Buitenruimte (juli 2019) is men hiermee akkoord gegaan. Dit is ook gecommuniceerd met de wijkberaden en ze hebben dit geaccepteerd.

De beheerkosten zijn in deze wijken gemiddeld hoger dan in andere wijken omdat hier meer intensief te beheren (snipper)groen aanwezig is. De kosten voor het beheer van deze wijken is en blijft een zorgpunt. Met name de ernstige wortelopdruk en het definitief oplossen hiervan is een grote kostenpost, maar essentieel om de kwaliteit van de openbare ruimte duurzaam te verbeteren. Waar mogelijk wordt gezocht naar co-financiering vanuit ‘werk met werk’.

In Houtwijk, Kraayenstein de Brinken (fase 2) en Nieuw Waldeck wordt ook op substantiële schaal gemeentegrond oneigenlijk gebruikt doordat er openbare ruimte (groen) bij de tuinen is getrokken. Dit zit de projecten van het opknapplan van Houtwijk en Nieuw Waldeck en de herinrichting van Kraayenstein de Brinken niet in de weg. Dat wil niet zeggen dat hier niets aan moet gebeuren, maar dat kan een eigen tijdpad volgen.

De verdeling van het extra toegevoegde budget over Mariahoeve, Houtwijk en Nieuw Waldeck
De verdeling van het extra toegevoegde budget zal snel plaats moeten vinden om de onzekerheid hierover bij de bewonerscommissie en het wijkberaad weg te nemen. De verdeling vindt plaats op basis van de knelpunten in de wijk, advies van de experts en de mogelijkheden van werk met werk.

Gevoeligheden in de drie wijken in Loosduinen
Het belangrijkste pijnpunt in de wijken Houtwijk en Nieuw Waldeck is dat er, ook met het extra beschikbaar gestelde budget, onvoldoende geld beschikbaar is om de wijken echt (in één keer) op residentieniveau te krijgen.

Gevoeligheden in de wijk Mariehoeve
Het wijkberaad heeft onlangs via Groep de Mos hun ongenoegen geuit over de gang van zaken rondom het opknapplan, de samenstelling van bewonerscommissie, het vormgeven van de projecten met de bewonerscommissie en de keuze voor de projecten. Dit heeft te maken met wantrouwen over de verdeling van het extra beschikbaar gestelde budget.

Ambitie is residentiekwaliteit

Het is de ambitie van het college om de Haagse wijken her in te richten zodat deze voldoen aan residentiekwaliteit, zoals beschreven in de Kadernota Openbare Ruimte (RIS 249315). De bewoners van de Loosduinse wijken en Mariahoeve zetten dit al jaren op de politieke agenda. De herinrichtingskosten voor de Loosduinse wijken is in een afdoening op de motie “leefbaarheid wijken Loosduinen” (RIS 288160) in 2016 door het ingenieursbureau geraamd op € 65 mln.

Bijlage 2

Oplossen wortelopdruk levert dilemma's op

In de wijken Mariahoeve, Houtwijk, Nieuw Waldeck en Kraayenstein zijn tijdens de bouw van deze wijken bomen neergezet die snel groeien om de wijk snel een groen aanzien te geven. Dat betreft bomen in verharding en bomen in groene zones door de wijken. De leefomgevingskwaliteit gaat achteruit door de forse overlast die deze bomen inmiddels geven. Bomen in verharding veroorzaken ernstige wortelopdruk. Bomen in groenzones zijn niet uitgedund zoals dat nodig is voor goed onderhoud. In Den Haag wordt elke boom gekoesterd. Er zijn belangengroepen die zich inzetten voor het behoud van elke boom en dit kan vertraging opleveren in de procedures.

Bomen in verharding

De problematiek van ernstige wortelopdruk speelt al jaren en kost handen vol beheergeld aan terugkerende herstelwerkzaamheden aan bestrating. De oorzaak is dat er verkeerde bomen zijn gebruikt en geen goede groeiplaats hebben (ze staan in bouwzand). De grootte van de bomen is de wijk ontstegen en de wortels drukken in de zoektocht naar voedsel de bestrating kapot. De oplossingen zijn kostbaar en politiek gevoelig: ofwel de boom moet de ruimte krijgen tegelijk met het verbeteren van de groeiplaats, wat ten koste gaat van parkeerplaatsen, ofwel de bomen moeten worden gekapt en waar mogelijk vervangen door kleinere exemplaren die meer geschikt zijn als straatboom. Elke oplossing is maatwerk en vergt veelal een herinrichting. Het oplossen brengt hoge kosten met zich mee. Er wordt in de wijk gezocht naar plekken waar nieuwe bomen geplant kunnen worden om de bomenbalans op orde te houden.

Bomen in de groenzones door de wijk

De bomen in de groene zones zijn ver uitgegroeid en nooit uitgedund. Bewoners die nabij deze groenzones wonen krijgen onvoldoende licht in huis. In de groene zones is het donker en er groeit niets op de bodem door gebrek aan licht. De waterkwaliteit van waterpartijen in deze groene zones is slecht mede door de hoeveelheid bladafval in het water en gebrek aan zonlicht op het water. De sloten stinken en bewoners noemen het een open riool. De oplossing is het uitdunnen van de bomen. Om de kwaliteit van de groenzones weer op orde te krijgen moet ongeveer 1/3^{e} van de bomen worden gerooid. Om de biodiversiteit niet te schaden wordt voorgesteld om dit gefaseerd uit te voeren.

Inventarisatie van de wortelopdruk

In de wijken Houtwijk, Nieuw Waldeck en Kraayenstein is een bomeninventarisatie uitgevoerd. In Mariahoeve is een bomen effect analyse uitgevoerd voor de locatie met de grootste problemen. Dit levert de volgende inzichten op:
In Nieuw Waldeck staan 471 bomen in de verharding. Daarvan geven 63 bomen matige en 291 bomen ernstige wortelopdruk.
In Houtwijk staan in 1531 bomen in de verharding. Daarvan geven 148 bomen matige en 869 bomen ernstige wortelopdruk.
In Mariahoeve geven de bomen aan 't Kleine Loo en de Granaathorst matige tot ernstige wortelopdruk Dat zijn 101 bomen in totaal. In de rest van de wijk is de wortelopdruk bij 10 tot 20 bomen aanwezig.

De verwachting is dat de bomen die nu nog geen wortelopdruk geven dat wel in de komende 15 jaar gaan veroorzaken omdat ook daar de groeiplaats slecht is. 80% van de bomen is in goede conditie. Groeiplaatsverbetering kent veel beperkende criteria en is voor sommige boomsoorten niet afdoende. De kosten van groeiplaatsverbetering is naar schatting ongeveer €5400,-/boom (ex. BTW). Van de onderzochte bomen is een klein percentage verplantbaar. Het alternatief is het kappen van deze bomen, groeiplaats verbeteren en nieuwe bomen planten die geschikt zijn als stadsboom in verharding

Bijlage 2

Van plan van aanpak tot opknapplan per wijk

Voor het zomerreces van 2019 is het Plan van aanpak naar de raad gestuurd (RIS 301437). Daarin wordt aangegeven op welke manier de opknapplannen tot stand komen en op welke manier bewoners erbij betrokken worden. Het college heeft dit toegezegd bij de afdoening van de motie "Opknappen buitenruimte Houtwijk en Nieuw Waldeck" (RIS 300935).

Daarbij is het beschikbare budget uit de Programmabegroting 2019-2022 eerlijk verdeeld over de wijken. Voor de wijken Houtwijk, Mariahoeve en Nieuw Waldeck worden in een intensief participatieproces opknapplannen vormgegeven, die voor het zomerreces aan de raad worden aangeboden. Kraayenstein de Brinken is een herinrichting naar residentieniveau en het VO zal voor het kerstreces 2020 aan de raad worden aangeboden.

Het opknapplan is een strategie voor de uitvoering van de projecten die nodig zijn om de openbare ruimte van de wijken op te knappen. Alle projecten vormen integrale opgaven met verschillende tijdpaden en verschillende aanpakken. Conform de opdracht van de raad dragen de projecten ook bij aan het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit, zoals veiligheid, klimaatadaptatie en ontmoeting. Na akkoord van de raad kunnen deze projecten als losse projecten worden uitgevoerd door de betreffende verantwoordelijke dienst van de gemeente.

Omdat het beschikbare budget onvoldoende is om de wijken Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve op residentieniveau te krijgen wordt een pakket met projecten gekozen die in de ogen van bewoners en de beheerders de meeste prioriteit hebben. Voor elke wijk wordt een uniek eigen opknapplan gerealiseerd. Daarbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden van werk met werk door samen met Stedelijk Beheer (DSB) groot onderhoud te plannen. Om eenheid te creëren in de openbare ruimte en de identiteit te versterken vormt een beeldkwaliteitsplan de leidraad voor de huidige en toekomstige projecten.

Doel opknapplan

- Verbeteren leefomgevingskwaliteit (identiteit, gezondheid, ontmoeten, schoon/netjes/veilig, verkeer en parkeren, groen en water, duurzaam, meedenken en meedoen)
- Eenheid en kwaliteit in de vormgeving en beheer van de openbare ruimte.
- De kwaliteit van de openbare ruimte moet minstens 15 jaar op orde blijven met normale beheerinspanningen conform het meerjarenbeheerplan.
- Versterken van de identiteit van de wijk.

Uitgangspunten

Inzicht in de problematiek vormt de basis voor de projecten. Bewoners hebben via de site en mondeling tijdens wijkbijeenkomsten hun opknappunten ingediend. Daarnaast vormen de vele wijkschouwen, georganiseerd door de beheerders in samenwerking met de wijkberaden een belangrijke bron. De analyse hiervan leverde een groot aantal projecten op om de openbare ruimte aan te pakken.

5.1.2.e

- Er wordt geïnvesteerd in projecten ten behoeve van het opknappen van de fysieke openbare ruimte (verbeteren van de leefomgevingskwaliteit met fysieke projecten).
- Er wordt geïnvesteerd in de groengebieden, het aanpakken en voorkomen van de wortelopdruk en de bestrating in de wijk.

- Er wordt geïnvesteerd in veiligheid, plekken voor ontmoeting en klimaatadaptief maken van de wijk.
- Alle projecten worden duurzaam uitgevoerd. Dat wil zeggen dat dit geen symptoombestrijding is maar een integrale aanpak van problemen zodat wat mooi is ook mooi blijft.
- De projecten moeten effect hebben op de leefomgevingskwaliteit van de gehele wijk. De bewoners moeten allemaal kunnen ervaren dat er meerwaarde wordt gecreëerd.
- De plekken waar veel mensen komen en/of gebruik van maken hebben prioriteit.
- In principe wordt het HOR aangehouden, behalve als de openbare ruimte zoveel afwijkt van de principes uit de HOR dat er voor de wijk eigen principes moeten worden gemaakt. Bijvoorbeeld bij een woonerfstructuur.
- Er wordt geïnvesteerd in projecten die de openbare ruimte voor alle leeftijden aangenaam, bruikbaar en toegankelijk maakt. Dat geldt met name voor de senioren in deze wijken.
- Projecten die de gezondheid stimuleren zoals bewegen, buiten verblijven, ontmoeten, veilig buiten kunnen zijn en groene ruimte.
- Er wordt niet geïnvesteerd in handhaving.
- Er wordt niet geïnvesteerd in sociale projecten, o.a. gedragsverandering.
- Er wordt niet geïnvesteerd in plaagdierbestrijding en andere overlast van (plaag)dieren.
- Er wordt niet geïnvesteerd in vastgoed en aan gebouwen.
- Er wordt niet geïnvesteerd in openbare ruimte in eigendom van derden. Wel wordt het gesprek aangegaan met derden over betere en scherpere afspraken over onderhoud en eventueel cofinanciering van herinrichting. (corporaties en groot eigenaren).

Opgaven
Zonder aanpak van de wortelopdruk is herbestrating (groot onderhoud) geen duurzame optie. Ook het structureren en clusteren van de parkeervakken en groenvakken en een duidelijke routering van (langzaam) verkeersroutes hoort daarbij om de leefomgeving echt te verbeteren en de beheerkosten te beheersen.

De openbare ruimte wijkt in de wijken in Loosduinen af van de reguliere wijken in Den Haag. Dat betekent dat de richtlijnen van het HOR en andere beleidsprojecten hier anders geïnterpreteerd moeten worden. Denk aan de aanpassing (uitzondering) van het verkeersregime in een woonerfwijk omdat een 30 km zone niet geschikt is.

Een integrale aanpak van groen- en waterbeheer is nodig voor het beheer van de walkanten. Het beheer van de groenzones in deze wijken vergen een meerjaren onderhouds- en beheerplan om het groen in de wijken duurzaam te onderhouden met respect voor de biodiversiteit.

De langzaam verkeersroutes in de wijk lopen grotendeels door de groenzones. Deze paden zijn ernstig verwaarloosd en onbegaanbaar geworden voor mensen die slecht ter been zijn. De paden zijn slecht verlicht en overwoekerd wat de veiligheidsbeleving van met name ouderen aantast.

In de wijken is er niet voor elke doelgroep een speelplek. Dit geldt met name voor jongeren. Ouderen hebben behoefte aan rustplekken (zitbanken) langs routes en er is behoefte aan plekken waar hondenbezitters elkaar kunnen ontmoeten en honden te laten spelen zonder andere gebruikers in de weg te zitten.

Maatwerk
Om deze wijken op te knappen zijn er verschillende soorten projecten uitgewerkt. Die verschillen betekenen vaak een verschillende planning. Daarnaast moet er ook rekening worden gehouden met de

planningen van groot onderhoud, rioolvervanging en planningen van derden zoals Stedin, Dunea en eigenaren zoals de eigenaar van winkelcentrum 't Kleine Loo in Mariahoeve. Verschillen in projecten betekenen ook vaak verschillende procedures. Voor groot onderhoud is informeren voldoende. Maar voor het kappen en nieuw planten van bomen moet rekening worden gehouden met het seizoen en de procedure van een kapvergunning.

Een goede communicatie is essentieel
Voor bewoners is het belangrijk dat de verwachtingen naar de gemeente reëel zijn. Om die reden is dit participatietraject opgestart, zodat bewoners een kijkje in de keuken wordt gegund van de complexiteit van de opgaven en de daaraan verbonden projecten. Via de website worden de bewoners op de hoogte gehouden van het proces en krijgen ook invloed op de keuzes door op de projecten te stemmen. Als het opknapplan gereed is kunnen bewoners via deze sites op de hoogte gehouden worden van de planning en uitvoering van de projecten. Via de aan deze websites gekoppelde email adressen kunnen bewoners aan de gemeente vragen stellen.

www.debrinkenknaptop.denhaag.nl
www.houtwijkknaptop.denhaag.nl
www.nieuwwaldeckknaptop.denhaag.nl
www.mariahoeveknaptop.denhaag.nl

Den Haag

Verslag Projectgroep Opknapplannen 18-6-2020

Aanwezig: 5.1.2.e
5.1.2.e 5.1.2.e
5.1.2.e

Afwezig: 5.1.2.e (5.1.2.e is vervanger)

Verslag: 5.1.2.e

Nr.	Onderwerp	Datum	Informatie	Actie/Besluit	Uitvoering door:	Deadline
1	Algemeen	18-6-2020	Korte kennismaking. 5.1.2.e en 5.1.2.e zullen vanaf heden aansluiten bij deze projectgroep. Nieuw binnen het project(en) is 5.1.2.e ter ondersteuning van 5.1.2.e en zal de komende tijd zo veel mogelijk overnemen. 5.1.2.e (DSB/ beoogd opdrachtgever) is afwezig. Hoe wordt haar goedkeuring geregeld?			
2	Verslag 11-6-2020	18-6-2020	Er zijn tekstvoorstellen op het verslag, ingediend door 5.1.2.e en 5.1.2.e per email. Deze opmerkingen zijn al verwerkt!			
3	Bestuurlijk stuk	18-6-2020	<u>Reacties op het Bestuurlijk stuk zijn ingediend.</u> <u>Stadsdelen HH en LD</u>: • is op hoofdlijnen akkoord! (opzet hoofdprojecten), maar <u>niet</u> met hoe de financiering was voorgesteld en <u>niet</u> met eerder voorgestelde taak/ rolverdeling. Verder moeten in de projectgroep de afspraken over beheersbaarheid na de uitvoering goed worden vastgelegd. Afspraak vorige projectgroep was dat financiering en verantwoordelijkheid (taak en rol) losgekoppeld wordt van het bestuurlijk stuk en dat deze in de stuurgroep wordt geagendeerd. Afgesproken was om de inhoud van de hoofdprojecten in deze ambtelijke projectgroep verder uit te werken en ook deze buiten het bestuurlijke stuk te houden. • pagina 2: in de tabel over de verdeling van het budget geen percentages noemen voor de voorbereidingskosten. Toelichting: dat geeft verwarring over het waarom bij de 1e tranche wel 10% en bij de 2e tranche 7,5% terwijl daar ook particiaptietrajecten aan vast zitten (winkelcentrum Mariahoeve, aanpakken wortelopdruk). Kan deze participatie waargemaakt worden? Ja dat kan, er is een post onvoorzien en in de kostenraming is ook participatie meegenomen in de kengetallen. • In het geval dat alle projecten in één wijk de kosten hoger uitvallen dan kan het niet binnen de wijk wordt opgelost worden. Voorstel: eerst binnen de wijk oplossen, dan binnen het project opknapplannen. De tekst wordt aangepast. • In tegenstelling tot wat eerder was afgesproken komt overzicht hoofdprojecten in het bestuurlijk stuk, niet in bijlage. Thematische indeling te realiseren hoofdprojecten moet gelijk aan verdeling op de tekening (groen en langzaam verkeersroutes moet los van groot onderhoud). Geef ook aan wat als eerste uitgevoerd/gestart kan worden. • In bijlage staat ambitieus communicatieplan. Zorg geuit wie daarvoor zorg draagt. Wordt onderdeel van project, inclusief benodigde financiering. • Verdelingen budget (tabel in bestuurlijk stuk)=> akkoord • Onduidelijk of er nog een stuurgroep komt. Stuurgroep kan niet worden gepasseerd.	• Graag de datum en paginanummering vermelden op de documenten • Verzoek om te kijken naar de formuleringen • Projecten goedkoper of kostbaarder binnen wijk oplossingen is niet handig => zin aanpassen: wordt binnen totaal programma opgelost (wordt iets opgenomen in bijlage bij risico's) • Toevoegen: Eerst bekijken binnen de wijk en daarna binnen het project. • Overzicht hoofdprojecten komt in bestuurlijk stuk, niet in bijlage. Thematische indeling te realiseren hoofdprojecten moet gelijk aan verdeling op de tekening. • Stuurgroep afspreken		

			<u>DSB (Beleid Advies Buitenruimte en Groen)</u>: de opmerkingen (tekstaanpassingen) worden toegevoegd aan bestuurlijk stuk. Met name formuleringen aanpassen. <u>DSB (Beleidsafdeling Openbare Ruimte en Schoon):</u> Naast de principeverdeling van het budget inventariseren welke projecten snel kunnen starten en die zo uitgevoerd kunnen worden. Overzicht in bestuurlijk stuk. <u>PmDH</u>: • Financiering en verantwoordelijkheid zijn losgekoppeld van het Bestuurlijk Stuk. De onderwerpen zullen verder worden voorbereid en ter bespreking in de Stuurgroep worden voorgelegd. Dit is een apart traject. • In de vorige projectgroep hebben we afgesproken dat de projecten, planning, calculatie etc. dus de uitvoering van deze opknapplannen in deze projectgroep blijven bespreken. Dat wordt verder uitgewerkt. Ambtelijke verdieping maken, wie is waarvoor verantwoordelijk. Nieuwe calculaties en planning, scope etc. worden verder uitgewerkt om onzekerheden weg te werken. • De keuze voor de deelprojecten in de hoofdprojecten zijn gebaseerd op de stemming van de bewoners en de samenstelling is voorbereid in deelprojectgroepen met DPZ, IbDH en DSB. De samenstelling van de hoofdprojecten kan hierdoor als afgestemd beschouwd worden. Voor het bestuurlijk stuk is het belangrijk dat we zeker weten dat we dit waar kunnen maken. De verwachting is dat dat kan, maar de projectgroep heeft er nog onvoldoende vertrouwen in. Daarbij speelt de vraag in hoeverre er vanuit andere programma's budgetten beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld vanuit rioolvervanging (Tuinenbuurt en Burgemeestersbuurt). • De overdracht blijft onduidelijk. Als de opknapplannen gereed zijn heeft PmDH aan de opdracht voldaan. Er zullen vanuit DSB nieuwe opdrachten geformuleerd moeten worden om de projecten uit te voeren. • Omdat het budget hoger is dan € 2.5 mln en het mandaat van de wethouder niet duidelijk/zeker is wordt gekozen het bestuurlijk stuk vorm te geven als raadsbesluit. • 5.1.2.e vraagt om een afschrift te sturen aan de Commissie Loosduinen. <u>Voorstel: verzoek aan 5.1.2.e om met een voorstel te komen over het vervolg en opdrachten voor uitwerken van de projecten.</u> Is het slim om het risico van de calculatie (en het indicatieve niveau daarvan) nog even te benoemen in de bijlage bij de Risico's? In het bestuurlijk stuk de kaarten van de hoofdprojecten toevoegen. Ook toevoegen wat mogelijk al in 2020 uitgevoerd kan gaan worden. De zin over residentieniveau schrappen. Inmiddels is duidelijk geworden dat de ambitie om de stad op residentieniveau te krijgen niet haalbaar is. Dus deze ambitie gaan we niet meer noemen. Tekst besluiten formuleren als Raadsbesluit. Dit moet zelfstandig leesbaar zijn. Als voorbeeld uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid te bekijken, waarin op verschillende manieren het geld wordt verdeeld.	• Conclusie: Raadsbesluit • Er wordt een Raadsbesluit gemaakt in afschrift aan de Commissie Loosduinen. • Verzoek aan 5.1.2.e om met een voorstel te komen. • Risico dat de kosten hoger uit kunnen vallen vermelden in Bijlage Risico's. • Zin: Residentie niveau aanpassen		
4	Planning Bestuurlijk stuk	18-6-2020	Planning bestuurlijk stuk Wens: voor zomer naar college Lijkt niet te lukken, wel zo veel mogelijk voor de zomer gereed maken. Het bestuurlijk stuk gaat via MT PmDH, DT DSO en DSB Portaal de officiële routes in. Er is ook voorzien in een voorvisie van DPZ.			

5	Acties - afspraken	18-6-2020	Uitwerking projecten volgt in volgende projectgroep ten behoeve van en ambtelijk akkoord. De Stuurgroep is uitgesteld. Nieuwe datum zal worden gezocht. Vooraf wordt in overleg met de stadsdelen en opdrachtgeving een voorstel worden voorbereid over de financiering, verantwoordelijkheid en het vervolg.	• Uitwerking uitvoering opknapplan & onderbouwing wordt besproken in het volgend overleg. • Nieuwe Stuurgroep inplannen.		

Den Haag

Verslag Projectgroep Opknapplannen 27 augustus 2020

Aanwezig: 5.1.2.e
5.1.2.e

Afwezig: 5.1.2.e 5.1.2.e

Verslag: 5.1.2.e

Nr.	Onderwerp	Datum	Informatie	Actie/Besluit	Uitvoering door:	Deadline
1	Algemeen	27-8-2020	1 september gaan de stukken naar de Stuurgroep (8 september) en daarmee informeren over de organisatiestructuur. We vragen de Stuurgroep ook in te stemmen met het Raadsbesluit zodat deze in procedure gebracht kan worden. Daarnaast een lijst opmaken van Maatregelen die al van start kunnen gaan en wie dit gaat oppakken na besluitvorming.	Lijst opmaken van maatregelen en door wie de maatregelen worden uitgevoerd, na besluitvorming. Maandag 31/8 is hier overleg over.	5.1.2.e / 5.1.2.e	
1	voorstel Raadsbesluit	27-8-2020	Er is een concept Raadsbesluit rondgestuurd; de opmerkingen van 5.1.2.e en 5.1.2.e zijn verwerkt! 1. Opm: pagina 3 staat: in Nw. Waldeck staan 471 bomen in de verharding. Daarvan geven 63 bomen matige en 291 ernstige wortelopdruk. geef het aantal bomen met wortelopdruk in percentages weer 2. Pagina 5: er zijn 2 beslispunten aangegeven; dit worden er dan 4	1. Toevoegen: aantallen in percentages weergeven. Dit geldt voor alle wijken! 2. Hoofdprojecten wijzigen in: projecten 3. In extra beslispunt aangeven dat direct na besluitvorming zal worden gestart met een aantal maatregelen. 4. Geef in een volgend beslispunt weer welke voorbereidingen direct sullen starten. 5. Als apart punt meenemen: het geld vrijmaken	5.1.2.e	
2	Projectbladen - bijlagen	27-8-2020	Bijlagen: Toelichting budget per wijk is vermeld! Het deel over de participatie opbrengsten moeten nog worden bijgewerkt. Bijlage 2: De verdeling van het budget vindt plaats naar waar de nood het hoogst is anders formuleren! Bijlage 4: grafieken eruit halen Bijlage 7: beschrijving en kosteninschatting klopt niet meer; aanpassen Projectbladen: 5 ton per jaar per wijk niet noemen in de projectbladen maar in het raadsbesluit.	Bijlage 2: De verdeling van het budget vindt plaats naar genoemde criteria; ook in de Bestuurlijke tekst aanpassen Bijlage 4 grafieken eruit halen Bijlage 7: bedragenkolom eruit halen		
3	Financiële aspecten	27-8-2020	*Concept Raadsbesluit*: Op pagina 1 staat de verdeling van het budget en is iets preciezer geformuleerd. De zin ***budgetten zijn ook bedoeld voor voorbereidingskosten*** eruit halen. Deze kosten zijn apart benoemd in de tabel.	Zin eruit halen: deze budgetten zijn ook bedoeld voor voorbereidingskosten	5.1.2.e	
5	acties/afspraken	27-8-2020	Lijst van versnellingsmaatregelen: zal ter voorbereiding op het overleg as maandag worden rondgestuurd Communicatie: Er zal aan communicatie worden gevraagd om een tekst voor te bereiden over de voortgang naar de bewoners toe.	1. Lijst van versnellingsmaatregelen rondsturen voor het overleg van maandag 31/8 2. Communicatie: tekst maken met betrekking tot de besluitvorming, naar de bewoners toe	1. 5.1.2.e 2. 5.1.2.e	

Den Haag

Aan
Wethouder EBS
Ter attentie van
Richard de Mos
Afdeling
n.v.t.

Datum
29 april 2019

Onderwerp
Stand van zaken Plan van aanpak opknappen openbare ruimte Kraayenstein Fase 2, Nieuw-Waldeck, Houtwijk en Mariahoeve

MEMO

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

Voorstel:

1. **Instemmen met bijgaande concept commissiebrief Plan van aanpak.**
2. **Instemmen meteen afweging en keuze voor projecten nader uit te werken**
3. **Instemmen met de verdeling van het budget**
4. **Instemmen met het vervolg en de commissiebrief in procedure brengen.**

Inleiding

Er is in de programmabegroting 2019-2022 een budget van € 10 mln. beschikbaar om de openbare ruimte in de wijken Kraayenstein Fase 2, Nieuw Waldeck, Houtwijk en Mariahoeve op te knappen. Dat budget is onvoldoende om de openbare ruimte in deze wijken op residentieniveau te krijgen. Uit een eerste inventarisatie blijkt ook dat alle noodzakelijke groot onderhoud in deze wijken (raming € 22 mln.) het beschikbare budget ruim twee keer overschrijdt. Bewoners uit Nieuw Waldeck en Houtwijk hebben de noodzaak van het opknappen van de openbare ruimte nadrukkelijk op de agenda gezet bij wijkprogramma's Loosduinen 2016-2019. Ook in Mariahoeve wordt door bewoners de druk opgevoerd door raadsleden vragen te laten stellen in de commissievergadering van 23 mei 2019. De bewoners van alle wijken zijn betrokken en verwachten dat de gemeente spoedig met het beschikbare budget aan de slag gaat.

<u>Wat is opknappen?</u>
Er spelen meer problemen dan enkel de staat van onderhoud van de openbare ruimte, zoals veiligheidsbeleving, veranderd gebruik, klimaatadaptatie en vergrijzing. Met het opknappen van de openbare ruimte wordt bedoeld een impuls te geven aan de leefomgevingskwaliteit in de wijken die lang aan de zijlijn hebben gestaan. Bewoners ervaren dat het lang duurt voordat er zichtbaar resultaat is. Natuurlijk moet de basis op orde zijn in de openbare ruimte, maar bewoners en ondernemers willen graag meer dan een onkruidvrije stoep waar de tegels van recht gelegd zijn.

2. Afweging en keuze voor projecten

Met het budget van € 10 mln. kan een stap worden gezet om de openbare ruimte op te knappen. Wel moeten nog keuzes gemaakt worden wat in welke buurt gaat gebeuren. De afweging wordt per buurt en niet per wijk gemaakt omdat de kwaliteit van de leefomgeving en het onderhoudsniveau in wijken verschilt. Buurten die een voldoende scoren en waar geen sprake is van achterstallig onderhoud worden bij de afweging niet meegenomen. Bij buurten met een onvoldoende wordt bekeken wat nodig is om de basis op orde te krijgen. Dit resulteert in een onderscheid in projecten voor herinrichting en groot onderhoud. Daarnaast worden quick wins geïnventariseerd. Dat zijn projecten die vooral impact hebben op de leefomgevingskwaliteit, integraal zijn en die snel te realiseren zijn met een beperkt budget. Voor de herinrichtingsprojecten en de quick wins wordt gezocht naar samenwerking (en co-financiering) met initiatiefnemers en andere diensten. Zoals riool, glasvezel, warmtenet, woningbouwontwikkelingen en gemeentelijke ambities voor verbeteren van de leefomgevingskwaliteit zoals pleinenaanpak, ontstenen, buurtbudgetten, etc. Om de mogelijkheden hiervoor inzichtelijk te maken en te kunnen afwegen wordt de komende periode gewerkt aan het maken van het afwegingskader. Het resultaat is voor elke wijk een lijst(je) met projecten die deels bijdragen aan de basis op orde en deels ook andere leefomgevingskwaliteiten verbeteren. Ten behoeve van de afweging

zijn uitgangspunten geformuleerd in het Plan van aanpak (zie commissiebrief). Dit najaar wordt de raad geïnformeerd over de keuze van projecten en de onderbouwing van die keuze. De ambitie is om in het eerste kwartaal van 2020 te starten met het eerste groot onderhoud.

3. Verdeling budget van €10 mln.
Er is een budget van €10 mln. beschikbaar voor het opknappen van de buitenruimte in Kraayenstein, Nieuw Waldeck, Houtwijk en Mariahoeve. Ik doe hierbij een voorstel voor een verdeling van het budget over de wijken. Kraayenstein Fase 2 komt volgens de raming €2.5 mln. tekort voor de herinrichting naar residentieniveau. Fase 1 wordt al heringericht en op residentieniveau gebracht. Het is in de lijn der verwachtingen en toegezegd (RIS 294453)om heel Kraayenstein op residentieniveau te brengen. Dat is inclusief voorbereidingskosten. De resterende € 7,5 mln. wordt ingezet voor het opknappen van de openbare ruimte van de de overige 3 wijken. Hieruit worden ook de de voorbereidingskosten gedekt Normaal wordt 7,5% gerekend als voorbereidingskosten, maar de ervaring leert dat bij projecten met een gedegen participatietraject 10% voorbereidingskosten moet worden gerekend. Dat betekent €6.75 mln./3 = €2.25 mln. per wijk. De herinrichting van Kraayenstein Fase 1 wacht op een besluit over het snippergroen. Daardoor loopt de voorbereiding van Kraayenstein Fase 2 vertraging op. Als er geen besluit wordt genomen over het snippergroen in Kraayenstein kan het lang kan duren voordat er resultaat zichtbaar wordt. En blijft het budget voor de herinrichting van Kraayenstein Fase 2 op de plank liggen (totaal € 4,5 mln.)

4. Vervolg
Na uw instemming wordt de commissiebrief in procedure gebracht tbv het college van .... juli 2019.

Den Haag

Aan
Wethouder OBS
Ter attentie van
Hilbert Bredemeijer

MEMO

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

Datum
27 juni 2020

Onderwerp
voortgang Opknapplannen Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve

Beste Hilbert,

De Opknapplannen zijn zo goed als gereed. De projecten zijn beschreven zodat duidelijk is wat de gemeente gaat doen met het budget dat voor deze wijken is gereserveerd om op te knappen. Met opknappen wordt bedoeld zoals omschreven in het coalitieakkoord van 2018-2022 en 2019-2022: wegwerken van achterstallig onderhoud verharding en groen waarbij tegelijk gekeken wordt naar klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en ruimte voor ontmoeten. Een aantal projecten zijn direct uitvoerbaar en voor een aantal projecten zal nog een uitwerking volgen.

De projecten zijn tot stand gekomen middels een intensief participatieproces waarbij de bewoners invloed hebben gehad op de inhoud en de keuzes. De keuzes van de bewoners zijn verwerkt in een aantal grotere projecten per wijk. Hierbij is ook gekeken naar mogelijke bijdragen uit andere programma's en de beheerplanningen van andere werkzaamheden in het kader van werk met werk.

Het budget is verdeeld over de wijken naar waar de nood het hoogst is. De verdeling van dit budget is intern afgestemd en de uitwerking van de projecten per wijk is hierop afgestemd. De Opknapplannen zijn uitgewerkt als programma's. De uitvoering zal enkele jaren in beslag nemen en kent een aantal risico's, zoals de wortelopdruk en de onvermijdelijke bomenkap om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren. Daarnaast is ook oneigenlijk grondgebruik in Loosduinen een risico.

De programma's zijn fors en het zal een flinke inspanning vergen om uit te voeren. De projecten zijn verschillend van aard en kennen verschillende procedures met verschillende voorbereidingstijden voor de schop de grond in kan. Op dit moment worden de projecten gedetailleerder gecalculeerd worden en de risico's scherp in beeld gebracht om meer zekerheid te krijgen dat de gemeente de uitvoering van de projecten waar kan maken. De bewoners willen graag snel resultaat zien. De projecten die snel van start kunnen worden als eerste opgepakt. De projecten kunnen individueel uitgevoerd worden.

Bijlagen:
Verdeling budget per wijk

Bijlage voorstel verdeling budget

De verdeling van het budget vindt plaats naar waar de nood het hoogst is.
De criteria:

- De mogelijke combinatie van werk met werk. Waarbij het opknapbudget wordt aangevuld met bestaande budgetten voor groot onderhoud of kwaliteitsinvesteringen.
- De zichtbaarheid en het effect van de investering
- De ernst van de wortelopdruk en het structureel oplossen daarvan
- De ernst van de knelpunten die ervaren worden door de bewoners
- De investeringen die al in achterstallig onderhoud in de wijk zijn gepleegd

Het toepassen van de criteria heeft geresulteerd in de volgende verdeling van het budget voor de wijken:

wijken	Begroting 2019-2022	Begroting 2020-2023	Totaal
Nieuw Waldeck	€ 2.25 mln	€ 3 mln	€ 5.25 mln
Houtwijk	€ 2.25 mln	€ 4 mln	€ 6.25 mln
Mariahoeve	€ 2.25 mln	€ 1 mln	€ 3.25 mln
Voorbereidingskosten			€ 1.45 mln
Onvoorzien			€ 0.65 mln

Deze budgetten zijn ook bedoeld voor voorbereidingskosten. Deze zijn in de tabel apart weergegeven ten behoeve van de voorbereiding van alle projecten. Voor de uitvoering van de projecten blijft communicatie en participatie bij de uitwerking noodzakelijk. Bij herinrichting worden direct omwonenden betrokken.

Afspraken projectgroep opknapplannen 14 mei 2020

Aanwezig: 5.1.2.e

5.1.2.e

Hierbij stuur ik jullie een overzicht van de afspraken die we hebben gemaakt. Tijdens het overleg hebben we het verslag van 28 april, de **gebundelde projecten Mariahoeve, Nieuw Waldeck** en **Houtwijk** besproken. Het besprokene is hieronder verwerkt.

Verdeling budget over de wijken

- Vastleggen van de verdeling is nodig ten behoeve van de communicatie naar bewoners en de verdere uitwerking van de projecten.
- Er wordt een globale verdeling over de wijken voorgesteld met inzicht in de projecten en risico's.
- Tijdens vorig overleg met de projectgroep is een verdeling van ongeveer € 5 mln (Nieuw Waldeck), € 6 mln (Houtwijk) en € 3 mln (Mariahoeve) voorgesteld. De projecten worden gelabeld naar de mate van risico (van geen/matig tot hoog) en onderverdeeld in planning (uitvoering in 2020, 2021 en 2022 en verder).
- De aangepaste verdeling in onderstaand voorstel:

De verdeling van het budget vindt plaats naar waar de nood het hoogst is. Dit is uitgewerkt in een aantal criteria:

- *De mogelijke combinatie van werk met werk*
- *De zichtbaarheid en het effect van de investering*
- *De ernst van de wortelopdruk en het structureel oplossen daarvan*
- *De ernst van de knelpunten die ervaren worden door de bewoners*
- *De investeringen die al in achterstallig onderhoud in de wijk zijn gepleegd*

Het toepassen van de criteria heeft geresulteerd in de volgende verdeling van het budget voor de opknapwijken:

	Begroting 2019-2022	*Begroting 2020-2023*	*Totaal*
• *Nieuw Waldeck*	*€ 2.25 mln*	*€ 3 mln*	*€ 5.25 mln*
• *Houtwijk*	*€ 2.25 mln*	*€ 4 mln*	*€ 6.25 mln*
• *Mariahoeve*	*€ 2.25 mln*	*€ 1 mln*	*€ 3.25 mln*
• *Voorbereidingskosten*	*€ 0.75 mln (10%)*	*€ 0.7 mln (7,5%)**	*€ 1.45 mln*
• *Onvoorzien*			*€ 0.65 mln*

*) € 0.7 mln is 7,5% van € 9.35 mln (begroting 2020-2023)

Collegebesluit

- Voorstel is om de opknapplannen als wijkprogramma's met een uitvoeringsbesluit door het college te laten vaststellen.
- Aan het besluit, met een korte toelichting met budgetverdeling en overzicht van de projecten, de opknapplannen als bijlage toevoegen. In de toelichting wordt ingegaan op de onderbouwing van de budgetverdeling, de projecten en de totstandkoming daarvan door participatie.
- Na besluit college kan gecommuniceerd worden richting bewoners over de voortgang en kunnen de projecten verder uitgewerkt worden. De voortgang is onderdeel van de opknapplannen en essentieel voor de betrokkenheid.
- De projecten worden beschreven met risico's en planning.
- De planning en kostenramingen voorzien van disclaimers.
- De onzekerheden goed onderbouwen. Afhankelijkheden en risico's benoemen.
- Wortelopdruk als eerste oppakken.

Projecten Mariahoeve

- Navraag bij Stedin leert: in Mariahoeve wordt in 2023 de gasinfrastructuur vervangen. Ook Dunea heeft rond die tijd plannen om de aansluitingen waterleiding te vervangen. Actie: navragen bij 5.1.2.e welke afspraken zijn gemaakt tijdens het laatste kwartaaloverleg nutsbedrijven.
- Check welke projecten geen overlap hebben met bovenstaande uitvoering.

- Welke keuzes maakt SB naar aanleiding van bovenstaande -> groot onderhoud de Horsten?
- Openbare ruimte winkelcentrum Mariahoeve is aangemeld voor budget vanuit pleinenaanpak. Op 29 juni is de collegeretraite gepland over de besteding van middelen REIS.
- Hofzichtlaan als gehele herinrichting wordt niet opgenomen in het opknapplan. De kostenraming overstijgt het budget opknapplan.
- De wortelopdruk voor Mariahoeve in beeld brengen (CROW) -> actie 5.1.2.e

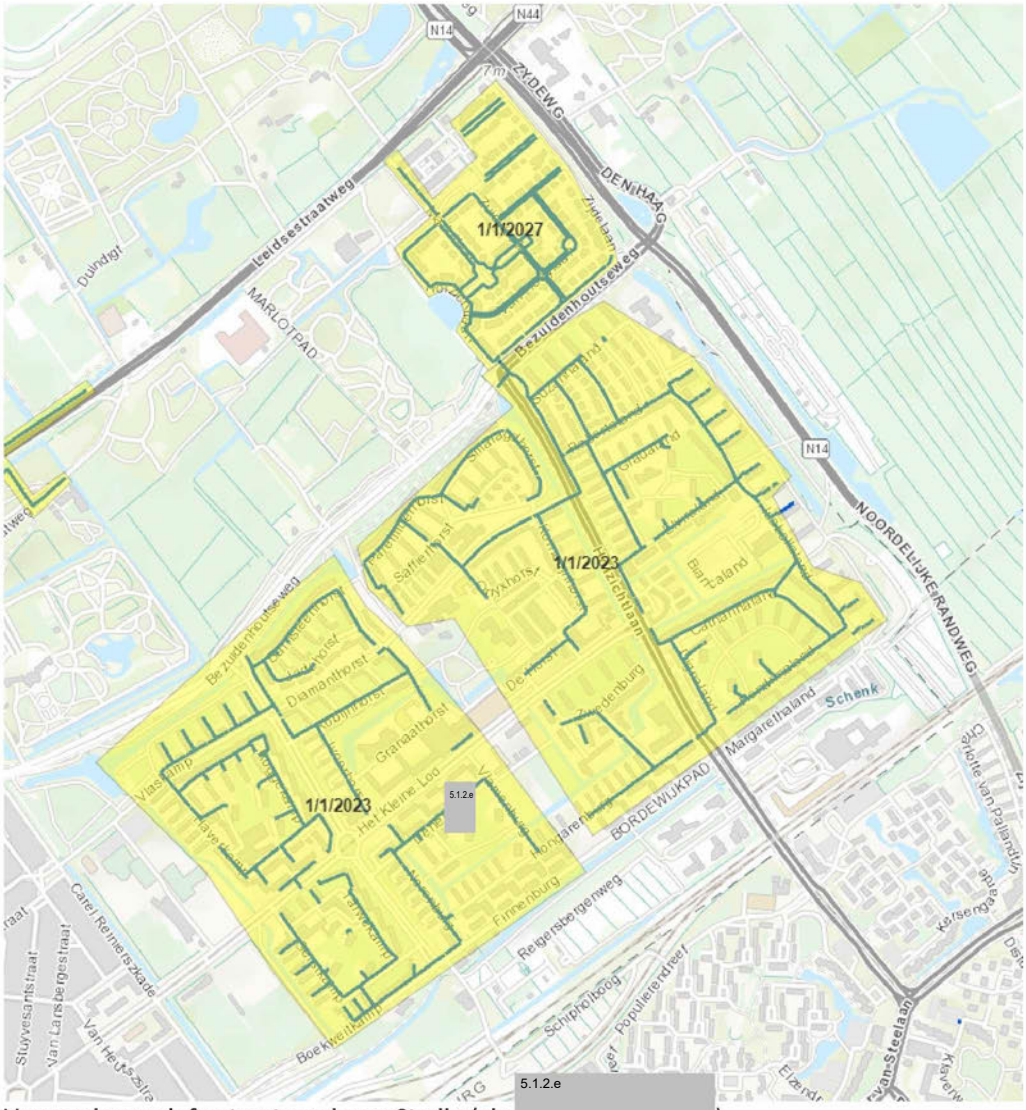

Vervanging gasinfrastructuur, bron: Stedin (via 5.1.2.e)

Projecten Nieuw Waldeck

- De wegonderhoudsstaat Nieuw Waldeck (C en D norm volgens CROW). -> actie 5.1.2.e
- Check budget bij programma rijdende fiets en parkeren (Mobiliteit) voor Tuinenbuurt -> actie 5.1.2.e
- Check naar voren schuiven planning rioolvervanging Tuinenbuurt -> actie 5.1.2.e
- Groot onderhoud in Nieuw Waldeck pas vanaf 2021.

Projecten Houtwijk

- De wegonderhoudsstaat Houtwijk (C en D norm volgens CROW) -> actie 5.1.2.e
- Check budget bij programma rijdende fiets en parkeren (Mobiliteit) voor Houtwijk algemeen en Burgemeestersbuurt -> actie 5.1.2.e
- Check naar voren schuiven planning rioolvervanging Burgemeestersbuurt -> actie 5.1.2.e
- Bij veel projecten is oplossen wortelopdruk het doel. Maar daarbij gelden onzekerheden. En zal eerst een integraal maatwerkplan bomen moeten worden gemaakt. In beeld brengen welke projecten los staan van wortelopdruk en snel uitgevoerd kunnen worden.

- Dilemma's Houtwijk: oplossen wortelopdruk gaat in principe ten koste van parkeerplaatsen.
- Breed profiel versmallen is een herinrichting.
- Groot onderhoud in Houtwijk pas vanaf 2021.
- Inzichtelijk maken welke buurten kunnen volstaan met groot onderhoud. Dus met weinig wortelopdruk en geen herinrichting.
- Houtwijk uitwerken als pilot voor oplossen wortelopdruk.
- De voorgestelde projecten aanscherpen.

Naar aanleiding van overleg projectteams Mariahoeve, Houtwijk en Nieuw Waldeck

Het overleg over de projecten van de drie opknapwijken wordt opgesplitst in drie aparte wijken, anders zijn er teveel projecten te bespreken. Deze projectgroepen worden aangevuld met de wijkmanager, weg- en groenbeheerder van de betreffende wijk. Deze projectoverleggen worden telkens voorbereid door een projectteam bestaande uit de ontwerpers en weg- en groenbeheerder van de betreffende wijken. De eerst voorbereiding heeft al plaats gevonden. Daarbij zijn de projecten aangescherpt. De belangrijkste vragen:

- Wat kan snel plaats vinden?
- Bij welke projecten moet een herinrichting plaats vinden (door wortelopdruk, structuurverandering, parkeren structureren, etc)?
- Welke risico's en overwegen spelen een rol?

Zie ook de bijgevoegde aangepaste schetsen.

Nieuw Waldeck 18 mei

Aanwezig: 5.1.2.e

5.1.2.e

Projecten die snel van start kunnen:

- de langzaam verkeersroutes en de groenzones (1e, 2e, 3e en 4e Strausspad is een herinrichting dus participatie light/inspraak nodig).
- Maurice Ravelweg en keerlus (keerlus is herinrichting dus participatie light/inspraak nodig).
- Asfalteren voetpaden langs water kan via raamcontracten.

Herinrichting en risico's:

- Italiaanse buurt: risico bomen en wortelopdruk, oneigenlijk grondgebruik (angst voor 'Kraayensteinse toestanden').
- King Oliviereiland: risico bomen en wortelopdruk, oneigenlijk grondgebruik (angst voor 'Kraayensteinse toestanden'). Alternatief is uitvoeren als groot onderhoud. Dan kan dat snel worden opgepakt.
- Tuinenbuurt: risico parkeerdruk en het terugbrengen parkeerplekken naar officiële parkeerplekken, bomen de ruimte geven en/of nieuwe bomen planten die parkeerplekken verdringen maar die nodig zijn voor klimaatadaptatie. En om wortelopdruk te voorkomen. Er zal gekeken moeten worden naar eventuele tijdelijke acties om toch iets voor deze buurt te doen voordat rioolvervanging plaats vindt. Situatie is onleefbaar.

Acties projecten:

- Langzaam verkeersroutes en groenzones uitwerken tot een SO/VO met nieuwe kostenraming en beheerplan voor uitdunnen groenzones.
- Natuurlijke oevers in de groenzones: is er budget bij programma ecologie/ 5.1.2.e ?
- Kapvergunning tbv uitdunnen en aanleg voetpad langs Strausspad? Om hoeveel bomen gaat het? Zijn de bomen verplantbaar? Komen er extra bomen bij?
- Herstel brug bij 3e Strausspad: is er budget bij programma constructies/ 5.1.2.e 5.1.2.e ?
- Sterfietsroute: is er budget bij programma rijdende fiets/ 5.1.2.e ? (actie: 5.1.2.e)
- Trekpontje, Blauwe speeltuin en graffitimuur: is er budget/bijdrage vanuit speelbeheer Loosduinen (zie ook speelwensennotitie 2019-2022)?
- Groot onderhoud asfaltpaden langs water in Q3/4 uitvoeren.
- Maurice Ravelweg en keerlus uitwerken tot SO/VO met nieuwe kostenraming.
- Risico's in beeld brengen oneigenlijk grondgebruik bij Italiaanse buurt, King Oliviereiland en Tuinenbuurt.
- Check op afkoppelen riool: waar moet dit nog gebeuren in NW? Navragen bij 5.1.2.e
- Integraal maatwerkplan bomen starten ten behoeve van groot onderhoud (en herinrichting).
- Kostenraming groot onderhoud Amerikaanse buurt, Franse buurt en King Oliviereiland.

Schets Nieuw Waldeck

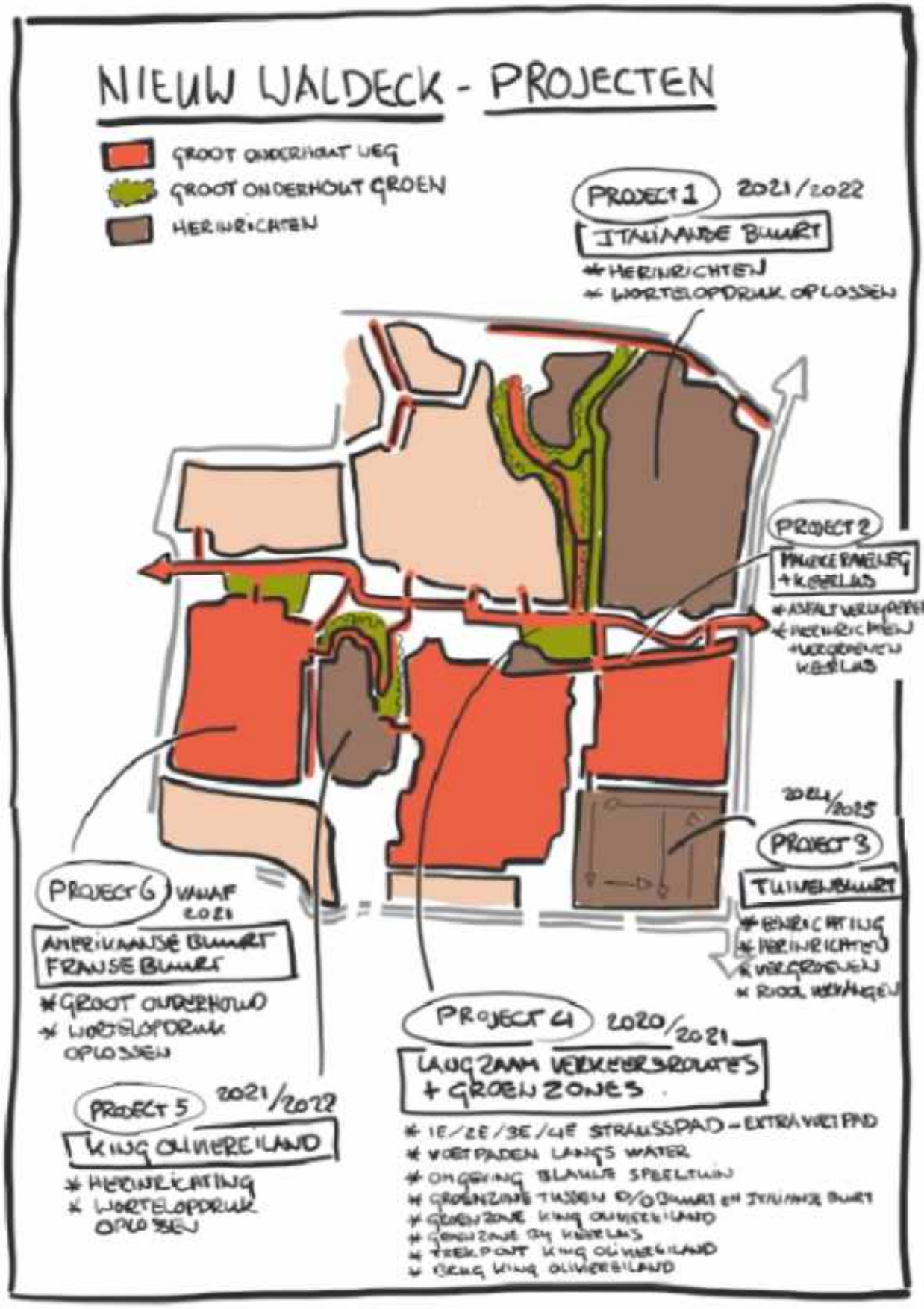
NIEUW WALDECK - PROJECTEN
GROOT ONDERHOUD HEG
GROOT ONDERHOUD GROEN
HERINRICHTEN
PROJECT 1 2021/2022
ITALIAANSE BUURT
* HERINRICHTEN
* WORTELOPDRUK OPLOSSEN
PROJECT 2
* ASFALT VERWIJDEREN
* HERINRICHTEN
* VERGROENEN
PROJECT 3 2024/2025
TUINIERSBUURT
* HERINRICHTEN
* VERGROENEN
PROJECT 4 2020/2021
LANGZAAM VERKEERSROUTES + GROENZONES
* 1E/2E/3E/4E STRAUSSPAD - EXTRA WIJ PAD
* VOETPADEN LANGS WATER
* OMGEVING BLAUWE SPEELTUIN
* GROENZONE TUSSEN P/O BUURT EN TUINIERS BUURT
* GROENZONE KING OLIVIERSEILAND
* GROENZONE OP KADE LAAG
* TREKPONT KING OLIVIERSEILAND
* BRUG KING OLIVIERSEILAND
PROJECT 5 2021/2022
KING OLIVIERSEILAND
* HERINRICHTING
* WORTELOPDRUK OPLOSSEN
PROJECT 6 VANAF 2021
AMERIKAANSE BUURT
FRANSE BUURT
* GROOT ONDERHOUD
* WORTELOPDRUK OPLOSSEN

Mariahoeve 20 mei

Aanwezig: 5.1.2.e
5.1.2.e

Projecten die snel van start kunnen:

- Langzaam verkeersroutes, maar wel enkel de routes waar bewoners op hebben gestemd (fietspad Benoordenhoutseweg, fietspad Parelmoerhorst, voetpaden Isabellaland, voetpad Smaragdhorst) alles asfalteren vanwege beheersing onderhoudskosten. Een deel van het voetpad Isabellaland moet verplaatst worden vanwege plan woonwagenkamp. Vanuit dat project is hier budget voor. Navragen bij ...
- Groenzone Hofzichtlaan, plein Ursulaland, veilige oversteek Hofzichtlaan, voetpad Hofzichtlaan. Veilige oversteek Hofzichtlaan en plein Ursulaland nog afstemmen met de groen- en wegbeheerder SDHH (5.1.2.e en 5.1.2.e).

Risico's:

- Groot onderhoud de Horsten en vervangen gasnet (wateraansluitingen) op elkaar laten aansluiten betekent een vertraging van de uitvoering. Maar wel de mogelijkheid van werk met werk. Besluit nemen over wel of niet aansluiten bij vervangen gasnet (2023). Dit goed communiceren met de wijk. Wie neemt besluit?
- Winkelcentrum Mariahoeve: alle bewoners hebben hier massaal op gestemd, maar door onzekerheid over wissel van eigenaar zijn de mogelijkheden onzeker. Er is duidelijk aangegeven in het kader dat er niet wordt geïnvesteerd in eigendom van derden. Het gereserveerde budget is bedoeld om bij te dragen aan een kwaliteitsimpuls van de nieuwe eigenaar.
- Het Kleine Loo is een herinrichting. De grote bomen hebben ernstige wortelopdruk maar zijn beeldbepalend. Vanuit integraal maatwerkplan bomen oplossingen schetsen (varianten).

Acties projecten:

- Ontwerp maken openbare ruimte rondom winkelcentrum Mariahoeve met varianten en no regrets.
- Ontwerp Het Kleine Loo met 2 varianten: fietspad links of rechts van bomen. Vergroenen trambaan meenemen in ontwerp. De ontwerpen Het Kleine Loo en winkelcentrum als een geheel ontwerpen. Maar deze moeten ook los van elkaar kunnen worden uitgevoerd.
- Overleg met HTM/Stedenbaan over vergroenen van trambaan. Actie IbDH.
- Uiterlijk keuze maken over het ontwerp/uitvoering winkelcentrum in 2021 (go/no go). Reservedoel budget is de ecologische zone, vergroening pleinen en/of brug bij Vlaskamp (daarbij de prioritering van de keuze van bewoners aanhouden).
- Belangrijk bij herinrichting Het Kleine Loo/winkelcentrum: park verbinden aan winkelcentrum.
- Onderzoeken mogelijkheden van samenwerking openbare ruimte tussen gemeenten en derden (Kurhaus, Landgoed Oostduin, Beatrixkwartier). actie SDHH en DSO grondzaken/economie (5.1.2.e 5.1.2.e). Daarbij mogelijkheid betrekken om de openbare ruimte bij de kiosken/hellingbaan en parkeerplaatsen over te nemen.
- Voetpad bij Hofzichtlaan meenemen in groot onderhoud (check bij 5.1.2.e).

Schets Mariahoeve

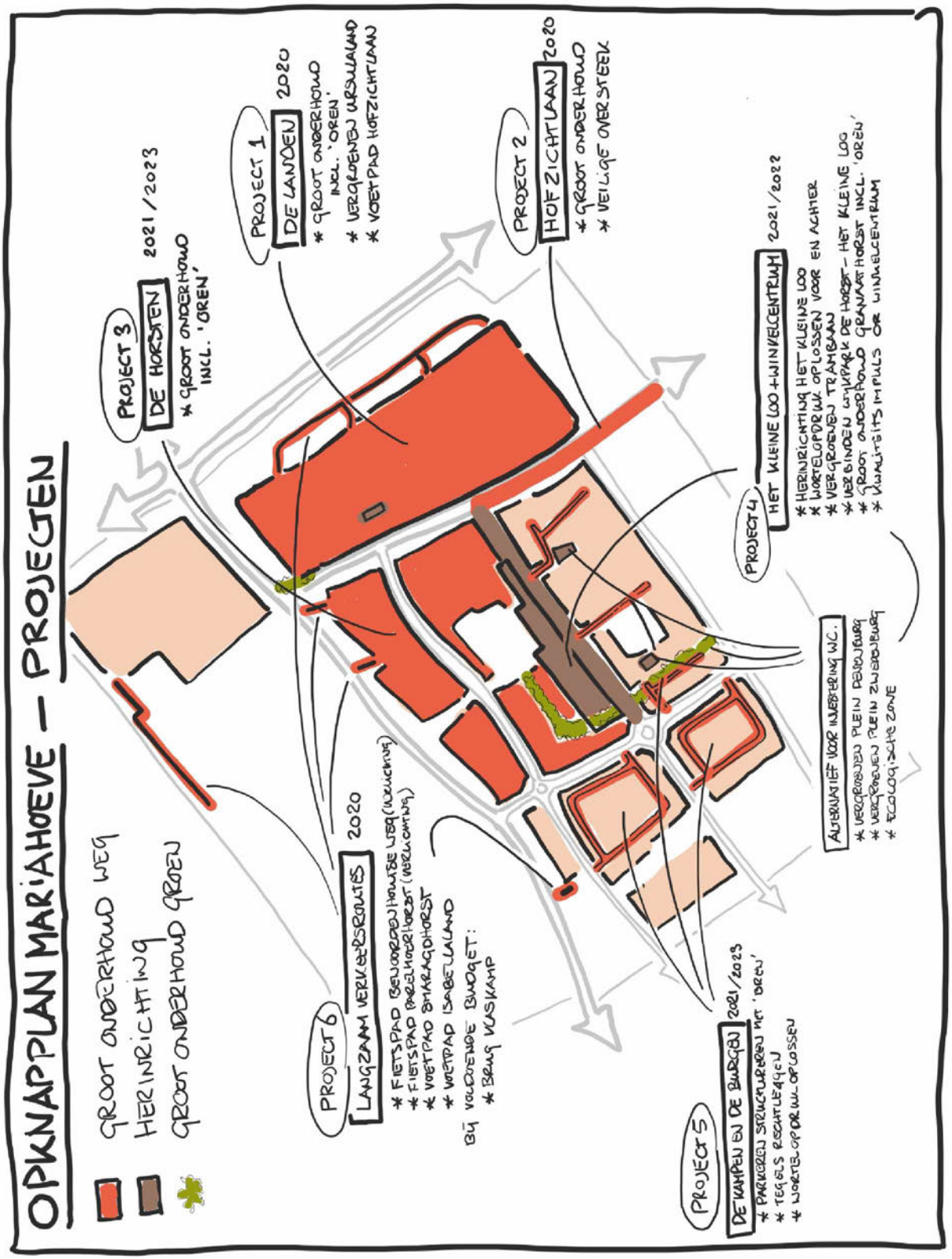

Houtwijk 20 mei

Aanwezig: 5.1.2.e

5.1.2.e

Voor de herinrichtingen in Houtwijk geldt: dit is met name belangrijk om de ernstige wortelopdruk op te lossen in relatie tot parkeren. Tegelijk levert dit een flinke kwaliteitsimpuls op (asfalt vervangen). De keuze voor de herinrichtingen (welke) is ingegeven door het belang en uitstraling van de straten. De Burg Hovylaan, L. vd Mensenrechten en de Hildo Kroplaan zijn beeldbepalende straten die ook de toegang zijn tot de wijk. Er is meer aan de hand dan enkel de wortelopdruk en er is ook met een herinrichting meer kwaliteitswinst te behalen. Dat geldt ook (in mindere mate) voor de arch. Berlagelaan, van Gelderlaan en van Drieststraat. Om de risico's in beeld te brengen worden 2 varianten ontworpen: 1. ruimte voor bomen en 2. ruimte voor parkeren.

Projecten die snel van start kunnen:

- Langzaam verkeersroutes Houtwijk 1: 't Kleine Hout (inclusief Munirpad en talud Jan Palachkade/ talud Krophollerkade). Belangrijk is toegankelijkheid en veiligheid (scheiden van fietsers en voetgangers)
- Langzaam verkeersroutes Houtwijk 2 en groentjes: Vinkenlaantje, JW. Kempffpad (boven en onderlangs), Thoenplantsoen (inclusief Fruinplantsoen en entree Presserstraat). Belangrijk is toegankelijkheid en veiligheid (scheiden van fietsers en voetgangers)

Herinrichting:

- Hildo Kroplaan, check of er ook budget gegenereerd wordt vanuit de pleinenaanpak. Zo ja, dan wordt deze straat geheel aangepakt inclusief de kruisingen met HE van Gelderlaan en asfalt verwijderen. Kwaliteitswinst beschrijven: veiligheid, uitstraling en imago, klimaatadaptatie, ontmoeten en water toegankelijk maken. Risico is als de winkeliersvereniging niet mee doet. Dat is wel als belangrijke voorwaarde genoemd vanuit de bewonerscommissie.
- Laan van de Mensenrechten: hier is de keuze tussen parkeren en de bomen schetsen in 2 varianten. Risico: de keuze tussen bomenkap en inleveren parkeerplaatsen.
- Burgemeester Hovylaan: meerwaarde is ook vergroenen (klimaatadaptatie/ ontmoeten) en toegankelijk maken water. Oplossen wortelopdruk (bij het behoud van de bomen) is inleveren van parkeerplekken. Dat ligt heel gevoelig in de Burgemeestersbuurt omdat de parkeerdruk zeer hoog is. Bij het naar voren trekken van de rioolvervanging de Burg Hovylaan en van Drieststraat meenemen. Maar dan moet het project wel wachten tot 2024/2025. Er zal gekeken moeten worden naar eventuele tijdelijke acties om toch iets voor deze buurt te doen. Situatie is onleefbaar. De kade van de Burg Hovylaan lijkt slecht. Mogelijk moet er ook aan de kade werkzaamheden gebeuren.

Acties projecten:

- Check talud Jan Palachkade/ Krophollerkade, welke routes is belangrijk om naar OV te lopen. De andere route wordt dan aan de natuur teruggegeven.
- Burg Hovylaan uitzoeken wat er mbt de kade bekend is over de staat van de constructie. Navragen bij 5.1.2.e en 5.1.2.e
- Herinrichten en groot onderhoud is afhankelijk van uitkomsten Individueel maatwerkplan bomen. Deze zsm in gang zetten.
- Ontwerp varianten herinrichting (evt. groot onderhoud) in gang zetten voor Laan van de Mensenrechten, arch. Berlagelaan en Hildo Kroplaan.
- Uitdenken van eventuele acties voor Burgemeestersbuurt (no regrets)
- Ontwerp langzaam verkeersroutes Houtwijk 1 en 2.

Schets Houtwijk

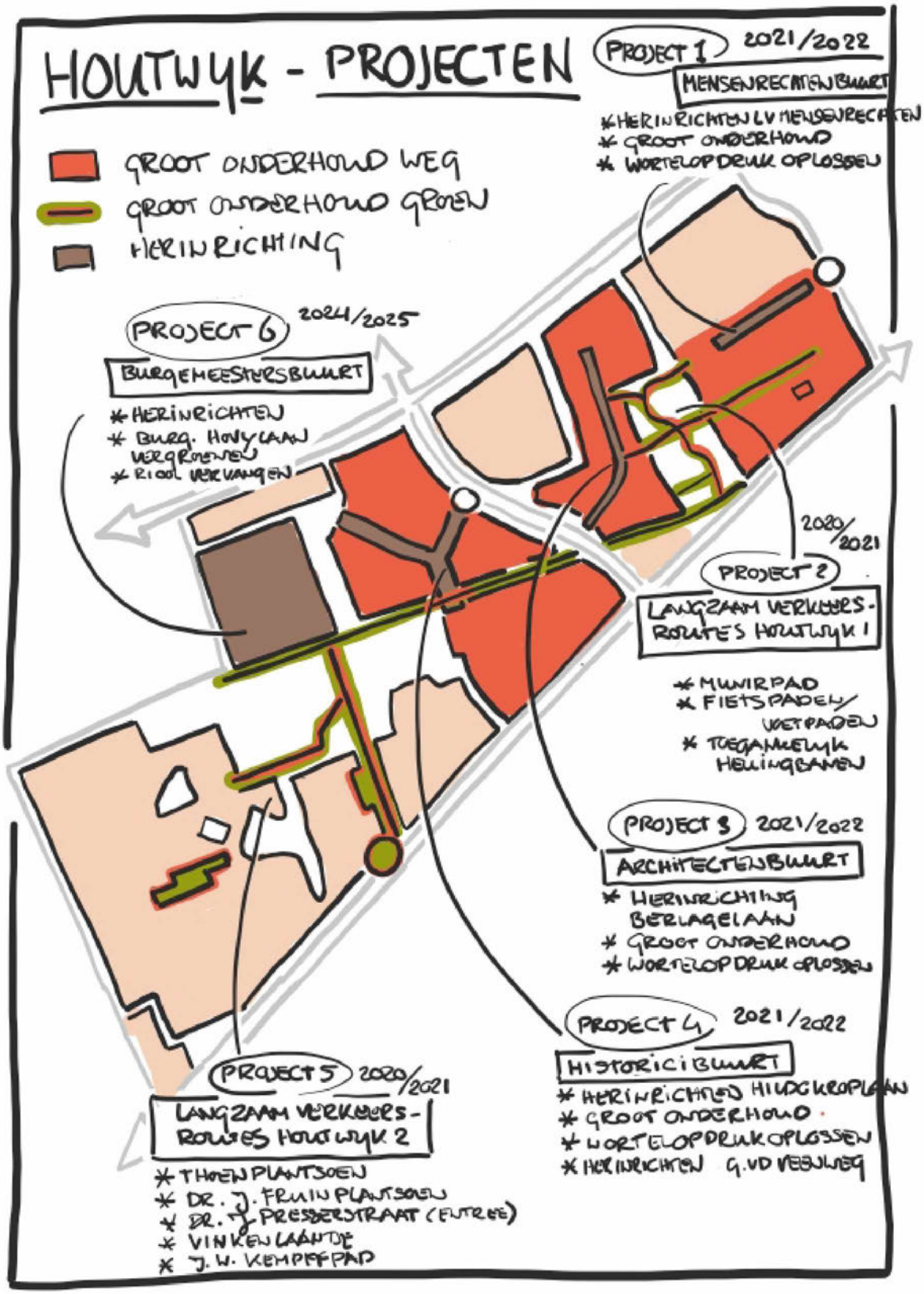

Conclusies en afspraken projectgroep opknapplannen 21 april 2020

Aanwezig: 5.1.2.e

5.1.2.e

Hierbij stuur ik jullie een overzicht van de afspraken en conclusies die we hebben gemaakt. Tijdens het overleg hebben we de **projecten van Mariahoeve** behandeld. Dit zijn de projecten die het resultaat zijn van een intensief participatieproces met de bewonerscommissie (projecten benoemen en samenstellen) en alle bewoners (opknappunten benoemen en stemmen op projecten).

Het is belangrijk om de projecten per opknapwijk door te nemen zodat het overzicht ook inzichtelijk wordt. Er is een budget voor het opknappen van de wijk. Tegelijk voert (of zal voeren) Stedelijk Beheer groot onderhoud uit in deze wijken. Deze werkzaamheden (of op z'n minst de budgetten) moeten samengevoegd kunnen worden om werk met werk te maken en meerwaarde voor de wijk. Maar dan moet wel scherp zijn wat de opknapprojecten inhouden en welk doel deze beogen. Komende projectgroep vergaderingen worden Houtwijk en Nieuw Waldeck toegelicht.

24 maart is een stuurgroep vergadering gehouden. Daar is aangegeven dat er nog een aantal zaken verder uitgezocht/uitgewerkt moeten worden voordat een besluit kan worden genomen over de verdeling van het budget van de 2e tranche (€ 9.35 mln.) en de overdracht van de projecten van DSO naar DSB.

Ook is aangegeven dat verschillende planningen en geodata op elkaar gelegd moeten worden. Dat betreft: de planning groot onderhoud, rioolplanning, bomen met ernstige en matige wortelopdruk en de projecten uit de opknapplannen. Voor de verdeling van het budget (2e tranche) over de wijken is een voorstel gedaan. Dat is niet geaccordeerd, maar de verwachting is dat dit wel in de goede richting is. Daarom houd ik voorlopig deze verdeling aan. Vanuit het 'stapelen van planningen' de keuzes voor projecten en werk met werk maken.

Overdracht van DSO naar DSB is pas mogelijk als de projecten 'uitvoerbaar' zijn. Wat dit inhoudt voor de projecten moet nog verder uitgewerkt worden. In ieder geval moet PvE gereed zijn en participatieproces afgerond. De opknapplannen moeten al gezien zijn door ACOR en VOV en van de herinrichtingen en groot onderhoud groenzones moet er een uitgewerkt plan/ ontwerp in VO fase zijn. Voor alle groot onderhoud moet al duidelijk zijn wat er met de bomen moet gebeuren om de wortelopdruk structureel op te lossen. Hiervoor moet een **integraal maatwerkplan bomen** worden uitgevoerd.

Het opknapplan geeft een overzicht van de projecten die samengesteld zijn door de bewonerscommissie en geprioriteerd zijn door alle bewoners. In dit opknapplan wordt inzichtelijk gemaakt wat eraan vooraf is gegaan en waarom juist deze projecten moeten worden uitgevoerd om de wijk op te knappen. Dit geeft de keuzes vanuit de bewoners aan. In het opknapplan staat de verdeling van het budget en de onderbouwing daarvan, een beschrijving van het participatieproces en het PvE (randvoorwaarden, beleidsrelevantie, visie, ontwerpprincipes, opgaven en uitwerking in de projecten).

De complexiteit van de projecten uit zich in de combinatie van herinrichting en groot onderhoud en de integraliteit van projecten. Er is vrijwel altijd sprake van een integrale opgave: groen, water, verharding. Daarnaast is de openbare ruimte dusdanig verwaarloosd dat nieuwe materialen noodzakelijk zijn. Het gebruik van de openbare ruimte is veranderd en dat vraagt om een herinrichting.

Afspraken projectteam 21 april:

- We hebben een aantal randvoorwaarden besproken ten behoeve van werk met werk
    - Groen loopt voor grijs uit.
    - Wortelopdruk van bomen in verharding (en uitdunnen van groenvakken) eerst oplossen.
    - Veiligheid en langzaam verkeersroutes hebben prioriteit.
    - De projecten moeten de beste en zichtbaarste investering zijn in de wijk. Zodat bewoners ervaren dat er ook echt iets gebeurt. (wat het meest zichtbaar is moet een gedeeld beeld zijn en de keuze moet onderbouwd worden).
    - De prioriteit die bewoners hebben aangegeven respecteren.
    - Riool icm herinrichting/ groot onderhoud.
    - Geen losse straten, maar hele buurten.

    - Vergroenen overmaat aan verharding (klimaatadaptatie) bij herinrichting/ groot onderhoud.
    - Residentiekwaliteit zorgt voor efficiënter beheer (en vergroot de mogelijkheid om beheer beter op orde te houden). Dat houdt in dat asfalt in erftoegangswegen vervangen moet worden.
    - Langzaam verkeersroutes onderhoudsarm uitvoeren (in asfalt).
- Stedelijk Beheer stuurt de kaart met de planning Mariahoeve.
- Ramingen van de projecten opknapplannen sturen.
- Van de losse projecten logische pakketten maken waar 1 persoon voor verantwoordelijk is.
- Projecten op kaart zetten met een bundeling tot pakketten en werk met werk.
- Graag schriftelijk reageren op de stukken die opgestuurd worden.

Bespreking projecten Mariahoeve (inhoudelijk):

- Ursulaland (vergroenen pleintje) dat meelift met groot onderhoud De Landen ligt stil (is blijven steken bij de ACOR).
- Hofzichtlaan (veilige oversteek is extra toevoeging groot onderhoud) blijft ook steken bij de ACOR omdat een aantal beleidsdoelen niet is meegenomen, waaronder vergroenen trambaan en een extra oversteekmogelijkheid bij Finnenburg/ Margarethaland.
- Het herinrichten en vergroenen van de gehele Hofzichtlaan stond in 2018 in het uitvoeringsprogramma Kadernota straten, wegen en lanen (RIS 296333). Wat is er gebeurd dat dit niet is/ wordt uitgevoerd? Er is wel budget voor gereserveerd. Overigens vergt de uitvoering nog wel een participatieproces omdat niet alle bewoners het eens zijn met versmallen van de Hofzichtlaan. Er ligt wel al een VO klaar. In het opknapplan is de Hofzichtlaan buiten de scope gehouden.
- De overduidelijke keuze van de bewoners voor het winkelcentrum Mariahoeve aan Het Kleine Loo is een signaal dat heel veel bewoners dit belangrijk vinden. Complex is echter dat dit een investering vergt op het terrein van derden (eigenaar winkelcentrum) en dit pas mogelijk is als ook de eigenaar wil investeren. Ook vindt men Het Kleine Loo en vergroenen van de trambaan belangrijk. Dat betekent dat er voor dit gebied als geheel een ontwerp voor een herinrichting moet komen. Start met een aantal mogelijke varianten voor het verbeteren van de leefomgevingskwaliteiten rondom het winkelcentrum te schetsen. Het is onwenselijk om het geld dat hiervoor geraamd is op de plank te laten liggen omdat de eigenaar 'geen haast heeft'. Dat betekent dat minstens één van de varianten een uitwerking is van een herinrichting zonder medewerking van de eigenaar van het winkelcentrum. Eerste stap is het oplossen van de wortelopdruk. Oplossingsrichtingen zijn uitgewerkt in de BEA Het Kleine Hout (bomen effect analyse, uitgevoerd door IbDH). Onderdeel is een BVM (bereikbaarheid en verkeersmanagement) procedure.
- In 2020 wordt groot onderhoud De Landen afgerond. Hierbij kunnen kleine projecten uit het opknapplan worden meegenomen.
- Groot onderhoud De Horsten staat op de planning voor 2021. Daarbij worden de 'oortjes' uit het opknapplan meegenomen.

Bijlagen:

- Schetskaartjes Mariahoeve, Houtwijk en Nieuw Waldeck met voorstel voor bundeling projecten en werk met werk groot onderhoud. Dit is inclusief een planning (voorstel).
- De kaarten rioolplannning (Burgemeestersbuurt) Houtwijk en Tuinenbuurt (nieuw Waldeck) staan in integraal maatwerkplan bomen.
- De uitvraag 'integraal maatwerkplan bomen' (concept).
- Kaart met maatregeltoets Mariahoeve (2018).
- De kostenramingen projecten opknapplannen Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve.
- (Concept)teksten opknapplannen Houtwijk en Nieuw Waldeck. In de bijlage de projecten en de prioritering door bewoners. In het algemene deel het voorstel voor de verdeling van het beschikbare budget.
- De kaarten met een overzicht van de wortelopdruk in Houtwijk en Nieuw Waldeck.
- De BEA Mariahoeve (via wetransfer)

Conclusies en afspraken projectgroep opknapplannen 28 april 2020

Aanwezig: 5.1.2.e

5.1.2.e

Hierbij stuur ik jullie een overzicht van de afspraken en conclusies die we hebben gemaakt. Tijdens het overleg hebben we het verslag en de **gebundelde projecten Mariahoeve** en de **gebundelde projecten van Nieuw Waldeck** besproken.

Ten behoeve van dit overleg heb ik een flink aantal documenten gestuurd. Deze zijn verstuurd om op gelijk informatieniveau te blijven en niet om allemaal te bespreken. Wel ter bespreken zijn de schetsen van de gebundelde projecten per wijk (nieuw Waldeck en Mariahoeve). Toegelicht is de voorlopige verdeling van het budget van € 9.35 mln uit de programmabegroting van 2019 – 2022 (deze is uitgewerkt in de conceptteksten van de opknapplannen). Ik voeg dit in het verslag toe.

De verdeling van het budget vindt plaats naar waar de nood het hoogst is. Dit is uitgewerkt in een aantal criteria:

- *De mogelijke combinatie van werk met werk*
- *De zichtbaarheid en het effect van de investering*
- *De ernst van de wortelopdruk en het structureel oplossen daarvan*
- *De ernst van de knelpunten die ervaren worden door de bewoners*
- *De investeringen die al in achterstallig onderhoud in de wijk zijn gepleegd*

Zoals hierboven al even is gemeld wordt voor Kraayenstein fase 2 geen opknapplan maar een herinrichtingsplan gemaakt. Deze wijk volgt wel hetzelfde participatieproces maar niet hetzelfde tijdschema voor ontwerp en uitvoering. Voor Kraayenstein fase 2 volgt een apart PvE en overdracht naar DSB.
Het toepassen van de criteria heeft geresulteerd in de volgende verdeling van het budget voor de opknapwijken:

	Begroting 2019-2022	*Begroting 2020-2023*	*Totaal*
• *Nieuw Waldeck*	*€ 2.25 mln*	*€ 3.2 mln*	*€ 5.45 mln*
• *Houtwijk*	*€ 2.25 mln*	*€ 4.52 mln*	*€ 6.77 mln*
• *Mariahoeve*	*€ 2.25 mln*	*€ 1 mln*	*€ 3.25 mln*
• *Voorbereidingskosten*	*€ 750.000 (10%)*	*€ 630.000 (7,5%)*	*€ 1.38 mln*

Over de keuze voor een raadsbesluit of een collegebesluit in relatie tot de uitvoerbaarheid hebben we het volgende afgesproken: Projecten zijn uitvoerbaar als er geen discussie (geen licht zit) meer is over de projecten, het budget, de scope en hoe deze uitgevoerd moeten worden tussen DSO/DSB, bewoners (en DPZ neem ik aan). En de wethouder moet daar een uitspraak over doen wat zijn voorkeur is. In principe zijn de middelen beschikbaar dus hoeft daar geen raadsbesluit over genomen te worden. De opknapplannen zijn wel gevoelig en de raad zit op het vinkentouw. Vooralsnog wordt de afweging (met onderbouwing) bij de wethouder gelegd.

Integraal maatwerkplan bomen: de bomenbalans in de wijk moet duidelijk in de commissiebrief beschreven worden. Dus voordat de opknapplannen naar de raad gaan moet er inzicht zijn in de kapvergunning en het bijplanten van bomen. Dat betekent dat er al een eerste SO moet liggen van de verschillende herinrichtingen en uitdunningen. Hiervoor kan het afwegingskader worden gebruikt. Dit is stap 1 van integraal maatwerkplan bomen. Alle drie de opknapwijken worden hierin meegenomen. Dus ook Het Kleine Loo.

5.1.2.e heeft naar aanleiding van het vorige overleg een kaartje gestuurd van Mariahoeve. Hier ontbreekt een legenda. Deze wordt in het verslag toegevoegd, anders is dit kaartje niet te lezen. Hierbij het prentje van de wegonderhoudstaat Mariahoeve. Staatje geeft in de paarse kleuren aan de wegdelen die volgens de landelijke CROW normen op onvoldoende niveau scoren. C en D niveau. Dit geeft aan dat deze wegdelen binnen vijf jaar aan onderhoud toe zijn. Groen geeft aan de wegdelen die er ook onvoldoende bijliggen maar waar boomwortelopdruk geconstateerd is.

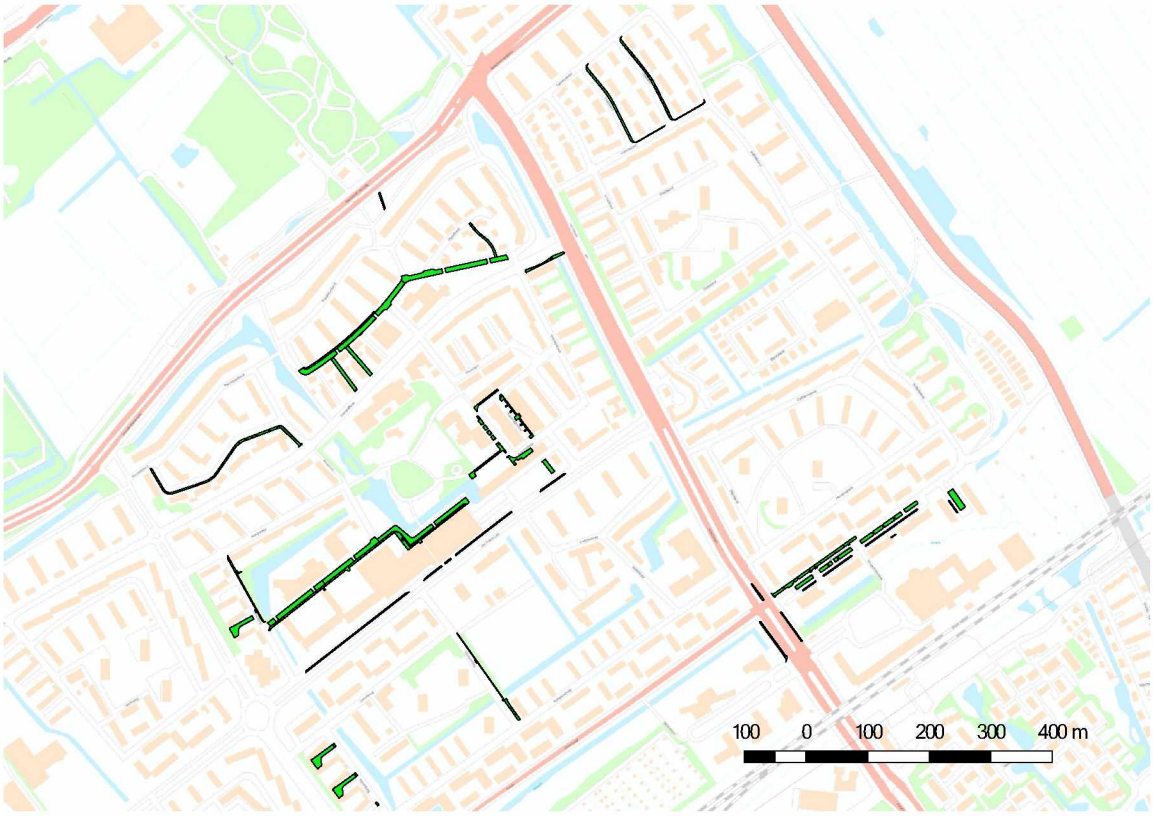

Conclusies en afspraken Mariahoeve:
Project 1 De Landen: groot onderhoud en de projecten uit opknapplan meenemen (Ursulaland, voetpad Hofzichtlaan)

Project 2 De Horsten: geen opmerkingen. Oortjes worden meegenomen.

Project 3 Het Kleine Loo en winkelcentrum: Hier kan veel kwaliteitsverbetering toegepast worden. Maar wel enkel op de gronden in eigendom van de gemeente. Dit is een herinrichting en de wortelopdruk en de aanwezigheid van de bomen in het smalle profiel vragen om ontwerpoplossingen. De BEA geeft onvoldoende oplossingen. Uitzoeken of vergroenen trambaan technisch haalbaar is. Dit is een project dat een langere looptijd heeft dan 2021/2022. Hier is sprake van werk met werk. De wensen van de bewoners: vitaliseren hart van de wijk en het verbinden met wijkpark de Horst verder uitwerken in ontwerp. De onzekerheid over het winkelcentrum en de eigenaar (al dan niet in de verkoop) noopt tot afwachten met investeren in dit gebied omdat er geen afstemming mogelijk is met de eigenaar. (en de vraag is wanneer wel). Voor 2022 duidelijkheid over ontwerp voor herinrichting. Er is twijfel of de reservering voor het winkelcentrum € 825.000,- moet blijven staan. Dit staat heel hoog op de priolijst bewoners. Deze betrekken bij de uitwerking van de herinrichting is nodig om de verwachtingen te managen. Het oplossen van de wortelopdruk is niet meegenomen in de kostenraming. Een deel van het budget project groeiplaatsverbetering aan dit project toevoegen.

Project 4 De Kampen en De Burgen: aanbrengen van de oren kan uitgevoerd worden in combinatie met het budget rechtleggen bestrating en groeiplaatsverbetering bomen.

Project 5 ecologische zone: deze staat niet hoog op de priolijst van de bewoners maar het verbeteren van deze zone in het centrum van de wijk draagt bij aan de revitalisering van de wijk, de belevingswaarde en is nodig voor de biodiversiteit. Deze zone verbindt de ecologische zone Finnenburg via wijkpark de Horst aan de ecologische zone Bezuidenhoudseweg en Marlot. (hierbij het opknappen van de groenzone Hofzichtlaan meenemen, behalve als de Hofzichtlaan een zelfstandig project wordt)

Project 6 Langzaam verkeersroutes: De langzaam verkeersroutes vallen niet onder groot onderhoud maar deze zijn wel belangrijk voor bewegen, ontmoeten, mobiliteitstransitie. Deze moeten veilig en toegankelijk zijn. Veilig in de zin van verlichting, overzicht, goede zichtlijnen en struikelvrij. Toegankelijk in de zin dat ook minder validen hier goed kunnen lopen en hoogteverschillen worden overbrugd met hellingbanen. Om deze langzaam verkeersroutes onderhoudsarm te maken worden de routes geasfalteerd. De routes: fietspad Benoordenhoutseweg, fietspad Parelmoerhorst, voetpad Smaragdhorst, brug Vlaskamp, voetpaden De Landen, voetpad Denenburg, voetpad Carel Reinierskade.

Project X Hofzichtlaan: toevoegen als project met onderbouwing dat dit werk met werk is. Check bij mobiliteit of hier nog een wens is om dit uit te voeren (en of zij hier ook nog budget voor hebben gereserveerd). Er ligt een VO klaar. De vraag is of er inspraak is geweest in de wijk. Naast de wens om de weg uit te voeren conform wegbeeld wijkontsluitingsweg is er ook het doel om de overmaat aan verharding om te zetten naar groen.

De Hofzichtlaan heeft geen rol gespeeld bij het participatieproces en komt dus nu voor de bewoners 'uit de lucht vallen'. We hebben bij de bewoners en bewonerscommissie altijd wel aangegeven dat de besteding van het geld uit de eerste tranche terecht komt bij de keuze van de bewoners. En dat we dat voor de 2e tranche niet kunnen garanderen. Ook heb ik altijd duidelijk gemaakt dat projecten waar zich de kans voordoet op werk met werk voor gaan. Maar dat ging over prioritering. Als we ineens hiermee aankomen zijn we een onbetrouwbare overheid. Omdat we voorbij gaan aan de keuzes van de bewoners. Dit betekent heel goed verwachtingen managen. Daar komt nog bij dat we in een antwoord op schriftelijke vragen hebben aangegeven (van GdM inmiddels 2 maanden geleden beantwoord) dat de Hofzichtlaan niet wordt versmald. Maar omdat ik vind dat we hier veel meerwaarde mee kunnen creëren vind ik dat we hier toch naar moeten kijken. Ik ga naast overleg met mobiliteit ook in overleg met SD HH.

Uit de brief van het college Kruispunt Hofzichtlaan – Het Kleine Loo (RIS 303635):"De herinrichting van de Hofzichtlaan was opgenomen in het Uitvoeringsprogramma I van de Kadernota Straten, Wegen en Lanen (RIS296333). Daarbij was het de bedoeling om het wegprofiel te versmallen naar één rijstrook per rijrichting conform het wegbeeld van een wijkontsluitingsweg. Voor deze herinrichting zijn echter momenteel geen financiële middelen beschikbaar waardoor het project voorlopig is uitgesteld. De nu voorgestelde aanpassingen aan het kruispunt maken een toekomstige versmalling van de Hofzichtlaan niet onmogelijk."

Conclusies en afspraken Nieuw Waldeck:
Project 1 De Italiaanse buurt: moet heringericht worden. Daar is iedereen het over eens. Maar er is wel twijfel over het budget. Omdat de scope in het schetsvoorstel groter is gemaakt moet opnieuw gekeken worden of het budget toereikend is. In de gehele Italiaanse buurt vallen meerdere projecten: Herinrichten Italiaanse buurt, bibliotheek, parkeerplaats Puccinistraat. Bij elkaar is dat: € 1.013.000,-. In de raming zijn de bomen niet meegenomen. Verwachting projectgroep is dat hier minimaal € 1.5 mln voor nodig is.

Oneigenlijk groengebruik: in hoeverre is hier sprake van in Nieuw Waldeck en wat betekent dit voor de planning van de herinrichting. Nu er duidelijk beleid is, kan dit ook naar bewoners worden gecommuniceerd. Een inventarisatie hiervan hoort bij de uitwerking naar VO.

Project 2 Langzaam verkeersroutes: Hierin alle langzaam verkeersroutes opnemen die opgeknapt moeten worden. De Maurice Ravelweg en de keerlus als apart project beschouwen. Dit kan ook snel uitgevoerd worden. En dat is zichtbaar voor de hele wijk en geeft meerwaarde. Er zijn al verschillende plannen gemaakt voor de keerlus. Neem deze mee.

Project 3 De tuinenbuurt: De rioolvervanging staat gepland op 2024/2025. Mogelijk schuift dit nog naar achteren. In deze buurt speelt zoveel problematiek, dat hier niet snel een VO voor is gemaakt. De straten zijn te smal, maar éénrichting verkeer zal de parkeerdruk niet oplossen. Er zijn amper bomen, de straat is erg stenig. Dat er iets moet gebeuren is voor iedereen duidelijk. Een van de oplossingen is minder auto's. En vergroenen verbetert ook de leefomgevingskwaliteit. De projectgroep vindt het opknappen (uitvoeren) van de tuinenbuurt op korte termijn niet realistisch. Nadenken over de toekomst van deze buurt is wel een goed idee om de ingewikkelde kwesties al uitgewerkt te hebben als de rioolvervanging plaats vindt. Dat gebeurt dan in het kader van werk met werk. Dat betekent dat de Tuinenbuurt uit het opknapplan wordt gehaald. 5.1.2.e heeft ervaring met een vergelijkbare buurt in Wassenaar. Wat is zijn advies?

Project 4 King Oliviereiland: Hier geldt ook dat het oneigenlijk grondgebruik inzichtelijk moet worden gemaakt. Pas als daar een duidelijk besluit over is (wat gaan we hiermee doen) dan wordt de herinrichting verder uitgewerkt. Omdat dit net als bij de Italiaanse buurt een langer traject vergt stel ik voor om de groenzones los te koppelen in een apart project.

Project 5 groot onderhoud Amerikaanse buurt, Duits/Oostenrijkse buurt, Franse buurt. Hierbij eerst wortelopdruk oplossen en dan herstraten. Omdat 5.1.2.e niet aanwezig is kunnen we hier niet verder over besluiten.

Korte samenvatting en afspraken van de Projectgroep opknapplannen 28 mei

Aanwezig : 5.1.2.e
5.1.2.e

Uit het verslag van 14 mei hebben we het volgende besproken en afspraken over gemaakt:

De verdeling over het budget per wijk levert geen discussie meer op en wordt op deze manier verwerkt in het bestuurlijke stuk.

Collegebesluit
Afgesproken is om in het collegebesluit de opknapplannen te verwerken als wijkprogramma's met uitvoeringsbesluit. Daar wordt een commissiebrief aan toegevoegd om de commissie te informeren. Ook is afgesproken om dit op korte termijn te bespreken met de wethouder. Daarvoor wordt actie ondernomen richting de BA. Na het besluit van het college worden de wijkprogramma's overgedragen aan DSB/OG ten behoeve van de uitvoering hiervan. DSB/OG is voornemens om hiervoor een programmamanager aan te stellen. Na het collegebesluit kan ook gecommuniceerd worden naar de bewoners van de wijken. Zij zitten daar, naast de raad, ook op te wachten.

Naar aanleiding van de projecten Mariahoeve
Omdat in Mariahoeve het gasnet in 2023 wordt vervangen door Stedin zal SB de focus voor groot onderhoud in 2021 (en 2022) richten op Houtwijk en Nieuw Waldeck. Dat kan enkel in straten/buurten waar zekerheid is over de oplossing van de wortelopdruk. Met 5.1.2.e zijn de buurten die daarvoor in aanmerking komen geïnventariseerd. Deze staan in de bijgevoegde schetsen (oranje vlakken). Er zal door IbDH een inventarisatie gemaakt worden van de hoeveelheden (m2) en bomen. Het maatwerkplan bomen zal moeten starten met deze buurten.

In Nieuw Waldeck: Amerikaanse buurt en Franse buurt
In Houtwijk: (een deel van de) Mensenrechtenbuurt, de Architectenbuurt en de Historicibuurt.

De Italiaanse buurt, Tuinenbuurt en Burgemeestersbuurt hebben een herinrichting nodig. Voor de Tuinenbuurt en de Burgemeestersbuurt geldt dat hier rioolvervanging nodig is. Voor de Tuinenbuurt staat deze gepland tussen 2030 en 2040 en wordt niet naar voren geschoven. Dat betekent dat hier geen sprake is van werk met werk en de herinrichting gefinancierd moet worden uit het opknapbudget.

Voor Het Kleine Loo geldt dat hier nog zoveel onzekerheden zijn dat groot onderhoud summier wordt uitgevoerd in afwachting van de herinrichting, eventueel met de openbare ruimte rondom het winkelcentrum. In de bestrating van Het Kleine Loo is geen gasleiding aanwezig, maar mogelijk wordt hier een hoofdleiding van het warmtenet geplaatst.

5.1.2.e / 5.1.2.e en 5.1.2.e geven dinsdag uitsluitsel over de keuzes voor groot onderhoud vanuit SB. Deze worden verwerkt in het bestuurlijk stuk.

Alle projecten behoeven een scherpere omschrijving met de keuzes, de volgtijdelijkheid, de gevoeligheden en de risico's. Ook de planningen en de go/no go momenten moeten worden beschreven en het alternatief (bestedingsdoel) bij een no go. Geen open eindjes.

Bij het maatwerkplan bomen de gevoeligheden uitwerken en aangeven bij welke projecten het maatwerkplan bomen noodzakelijk is voor de uitvoering.

De planning zoals aangegeven in de agenda is leidraad voor de overleggen de komende tijd.

- 8 juni aanleveren concepttekst collegebesluit
- 11 juni projectgroep opknapplannen (SD HH en LD uitnodigen voor projectgroep)
- 16 juni stuurgroep opknapplannen
- 22 juni MT PmDH -> directeur DSO
- 30 juni DSB Portaal (aanleveren uiterlijk)
- 6 juli Staf Buitenruimte (aanleveren uiterlijk 3 juli)

- 14 juli College (aanleveren BSG uiterlijk 10 juli)

Kosten asfaltverwijdering in beeld

Houtwijk mensenrechtenbuurt				
straat	klinkerverharding	asfalt verharding aanwezig	asfalt verwijderen in opknapplan	asfalt verwijderen niet opgenomen
Laan van de Mensenrechten		ja		
Albert Lutulistraat	ja (eigen weg)			
Raoul Wallenbergstraat	ja			
Martin Luther Kinglaan	ja deels	ja deels (rijbaan)		
Dag Hammerskjöldstraat	ja			
Ventweg Eskamplaan				
Albert Schweitzerlaan (deels)	klein deel	ja groot deel (rijbaan)		
Mahatma Gandhistraat	ja			
Folke Bernadottestraat	ja			
totaal kosten asfalt verwijderen buiten budget opknapplan				1650 m2 x € 220,- = € 363.000,-

Houtwijk Architectenbuurt				
straat	klinkerverharding	asfalt verharding aanwezig	asfalt verwijderen in opknapplan	asfalt verwijderen niet opgenomen
Architect Krophollerkade	ja (deels)	ja deels (rijbaan)		
Architect krophollerstraat		ja (rijbaan)		
Architect de Bazelstraat		ja (rijbaan)		
Architect Oudkade	ja			
Architect Dudokstraat		ja (rijbaan)		
Architect Jan Wilsstraat	ja			
Architect Berlagelaan	Ja klein deel nabij school	ja groot deel (rijbaan)		
Architect Wesstrakade	ja			
Architect Duikerstraat		ja (rijbaan)		
Architect Brandeserf	ja			
Architect Margadanterf	ja			
Architect Luthmannpark	ja			
Architect Mutterskade	ja			
totaal kosten asfalt verwijderen buiten budget opknapplan				4762 m2 x € 220,- = € 1.047.640,-

Houtwijk Historici en Kunstenaarsbuurt				
straat	klinkerverharding	asfalt verharding aanwezig	asfalt verwijderen in opknapplan	asfalt verwijderen niet opgenomen
Meester J. Meermanerf	ja			
Doctor C. Hofstede de Grooterf	ja			
Jan Romeinstraat		ja (rijbaan)		
Doctor D.F. Scheruleerstraat				
Doctor H.E. van Geldererf	ja			
Doctor H.E. van Gelderlaan		ja (rijbaan)		
Doctor H.P. Bremmerpark	ja groot deel	ja kleiner deel (rijbaan)		
Doctor J. Presserstraat (deels)	ja deels	ja deels (rijbaan)		
Toon Dupuisstraat	ja (deels)	ja deels (rijbaan)		
Toon Dupuiserf	ja			
Hildo Kroplaan	Ja deels (bij autovrij winkelcentrum)	ja (rijbaan langs de kade)		
Gerrit van der Veenlaan		ja (rijbaan)		
Jan Bronnerstraat	ja deels	ja deels		
Jan Bronnerkade	ja			
John Rädeckerkade	ja			
Dirk Buserf	ja			
Albert Termotestraat	ja			
Mari Andriessenstraat	ja			
Mari Andriessenerf		ja (rijbaan)		
totaal kosten asfalt verwijderen buiten budget opknapplan				7739 m2 x € 220,- = € 1.702.580,-

Nieuw Waldeck Amerikaanse en Franse buurt (incl King Oliviereiland)				
straat	klinkerverharding	asfalt verharding aanwezig	asfalt verwijderen in opknapplan	asfalt verwijderen niet opgenomen
Louis Armstrongkade	ja deels	ja deels (rijbaan)		
Duke Ellingtonstraat	ja deels	ja deels (rijbaan)		
Billie Holidaystraat	ja			
King Oliviereiland	ja			
Hector Berliozstraat	ja groot deel	ja klein deel (fietspad op rijbaan)		
Jules Massenetstraat	ja deels	ja deels (rijbaan)		
Jules Massenethof	ja deels	ja deels (rijbaan)		
Eric Satieplantsoen	ja			
Henri Duparcplantsoen	ja			
Georges Bizetstraat	ja klein deel	ja groot deel (rijbaan)		
Georges Bizethof	ja			
Claude Debussystraat	ja deels	ja deels (rijbaan)		
Albert Rousselstraat	ja deels	ja deels (rijbaan)		
totaal kosten asfalt verwijderen buiten budget opknapplan				4792 m2 x € 220,- = € 1.054.240,-

In Mariahoeve geen asfaltverwijdering

Kosten per project Nieuw Waldeck

13-2-2020

		hoeveelheid	eenheid	prijs/m2	som	prijskaartje /	Opmerkingen
						5.1.2.b	
1	**Rotonde einde Strausslaan: vergroenen rotonde, omvormen groenvakken**						
	Vergroenen rotonde, tussenvariant	82	m2				
	Onderbeplanting verwijderen	245	m2				
	Aanbrengen lage heesters	245	m2				
2	**Strausslaan (poortjes): herstraten**						
	Herstraten	1110	m2				
3	**Parkeerplaats Strausslaan: kleine herinrichting, 5 bomen kappen, 4 nieuwe bomen planten**						
	Kleine herinrichting	810	m2				
	5 bomen kappen	5	st				
	4 nieuwe bomen planten	4	st				
4	**Pleintje Palestrinaplantsoen: vergroenen t.b.v wortelopdruk boom**						
	Vergroenen t.b.v. wortelopdruk boom, tussenvariant	125	m2				
5	**Parkeerplaats Palestrinaplantsoen - Léharstraat: kleine herinrichting, 1 boom kappen, 3 nieuwe bomen planten, -2P**						
	Kleine herinrichting	920	m2				
	1 boom kappen	1	st				
	3 nieuwe bomen planten	3	st				
6	**Groenzone Duitse/Oostenrijkse - Italiaanse buurt (noord): groenvakken 50% dunnen (+c 100 bomen kappen), aanbrengen nieuw voetpad, opnieuw asfalteren bestaande paden, aanbrengen nieuwe beschoeiing, verbreden watergang, aanbrengen bloemrijk grasland, evt. verlichten achterpaden**						
	Groenvakken 50% dunnen	2900	m2				
	Circa 100 bomen kapen	100	st				
	Verwijderen begroeiing	1650	m2				
	Verwijderen voetpad, asfalt	125	m2				
	Aanbrengen nieuw voetpad, asfalt	20	m2				
	Opnieuw asfalteren bestaande paden	630	m2				
	Aanbrengen nieuwe beschoeiing	100	m1				
	Verbreden watergang	640	m3				
	Aanbrengen nieuwe beschoeiing	100	m1				
	Aanbrengen grasland, bloemrijk grasmengel	995	m2				
7	**Puccinistraat: kleine herinrichting, 1 boom kappen, 1 nieuwe boom planten**						
	Kleine herinrichting	135	m2				
	1 boom kappen	1	st				
	1 nieuwe boom planten	1	st				
8	**Water t.h.v. Puccinistraat: onderbeplanting verwijderen, aanbrengen lage heesters**						
	Onderbeplanting verwijderen	545	m2				
	Aanbrengen lage heesters	545	m2				
9	**Bibliotheek Nieuw Waldeck: planten lage heesters ORAC's, weg versmallen t.b.v. parkeerplaatsen (+2P), plaatsen fietsnietjes**						
	Kleine herinrichting	965	m2				
	Planten lage heesters ORAC's						
	Weg versmallen t.b.v. parkeerplaatsen						
	Plaatsen fietsnietjes						
10	**Pad watergang Mozartlaan: opnieuw aanbrengen voetpad, 5 nieuwe bomen planten**						
	Voetpad, nieuwe tegels aanbrengen	175	m2				
	5 nieuwe bomen planten	5	st				
11	**Italiaanse buurt (Paganinistraat - Toscaninistraat): grote herinrichting, 10 bomen kappen, c. 15 nieuwe bomen planten, 4 ORAC's verplaatsen, speeelelement plaatsen, +20P**						
	Grote herinrichting	3690	m2				
	10 bomen kapen						
	Circa 15 nieuwe bomen planten						
	4 ORAC's verplaatsen	4	st				
	Speelelement plaatsen, Belavista, solo	1	st				
12	**Fietspad Scarlatipad: aanbrengen rood asfalt, opbreken muur en verwijderen verharding (vergroenen)**						
	Aanbrengen rood asfalt	175	m2				
	Opbreken muur	20	m1				
	Verwijderen verharding (vergroenen)	36	m2				
13	**Groenzone Duitse/Oostenrijkse - Italiaanse buurt (zuid): groenvakken dunnen, aanbrengen voetpad, aanbrengen nieuwe beschoeiing, kleine herinrichting parkeerplaats (-2P)**						
	Groenvakken dunnen	360	m2				
	Aanbrengen voetpad	200	m2				
	Kleine herinrichting parkeerplaats	420	m2				
14	**Hoek 3e Strausspad - Maurice Ravelweg: brug aanhelen, gebouw verwijderen, fiets- en voetpad recht trekken, 2 nieuwe bomen planten**						
	Brug verwijderen en nieuwe brug aanleggen	32	m2				
	Gebouw verwijderen	1	euro				
	Kleine herinrichting	675	m2				
	Fietspad verleggen	155	m2				
	Voetpad aanleggen	85	m2				
	2 nieuwe bomen planten	2	st				
15	**Voetpad 4e Strausspad: 5 bomen kappen(?), aanbrengen nieuw voetpad**						
	5 bomen kappen	5	st				
	Aanbrengen nieuw voetpad	245	m2				
16	**Parkeren Maurice Ravelweg: langsparkeren rotonde - Claude Debussystraat, haaksparkeren vanaf hier tot brug, +27P**						
	Kleine herinrichten	610	m2				
	Opbreken asfalt rijbaan 16 cm, aanbrengen elementen in rijbaan	1540	m2				
17	**Parkeren Buitentuinen/Kruidentuinen: invoeren éénrichtingsverkeer, introduceren nieuw profiel (parkeren + trottoir aan beide zijden), 5 bomen kappen, c 7 nieuwe bomen planten, 4 ORAC's verplaatsen**						
	Herinrichting, nieuwe materialen	4715	m2				
	4 ORAC´s verplaatsen	4	st				
18	**Keerlus Maurice Ravelweg: verharding verwijderen (vergroenen), 6 bomen kappen, c 15 nieuwe bomen planten, 2 ORAC's + losse containers verplaatsen, aanbrengen graffitimuur, +17P**						
	Kleine herinriching	1785	m2				
	6 bomen kappen	6	st				
	Circa 15 bomen planten	15	st				
	2 ORAC´s verplaatsen	2	st				
	Losse containers verplaatsen	4	st				
	Aanbrengen graffitimuur, betonnen L-wand, hoog 2 m	6	m1				
	Opbreken asfalt rijbaan 16 cm, aanbrengen elementen in rijbaan	840	m2				
19	**Voetpad 3e Strausspad: aanbrengen nieuw voetpad, 2 bomen kappen**						
	Fietspad verleggen	455	m2				
	Kleine herinrichting	215	m2				
	Aanbrengen nieuw voetpad	415	m2				
	2 bomen kappen	2	st				
20	**Speeltuin Henri Duparcplantsoen: rand beplanten**						
	Kleine herinrichting	1620	m2				
	Rand beplanten						
	Speeltuin herinrichten						
21	**Fietspad Strausslaan: bocht verleggen, verwijderen verharding (vergroenen)**						
	Aanbrengen rood asfalt	40	m2				
	Verharding verwijderen (vergroenen)	190	m2				
22	**King Olivereiland: grote herinrichting, 8 bomen kappen, 12 nieuwe bomen planten, +10P**						
	Grote herinrichting	4730	m2				
23	**Groenzone King Olivereiland: groenvakken dunnen, vervangen straatmeubilair, vervangen speelelement, aanbrengen nieuw voetpad, opnieuw asfalteren bestaande paden, aanleggen voetgangersbrug**						
	Groenvakken dunnen	1805	m2				
	Kleine herinrichting (Speeltuin herinrichten)	375	m2				
	Aanbrengen nieuw voetpad	420	m2				
	Opnieuw asfalteren bestaande paden	375	m2				
	Aanleggen voetgangersbrug, hout	40	m2				
24	**Pont King Olivereiland: verwijderen houten palen, nieuwe pont**						
	Verwijderen houten palen	92	st				
	Nieuwe pont	1	st				

25	**Voetpad 1e / 2e Strausspad: aanbrengen nieuw voetpad, 1 boom kappen**		
	Aanbrengen nieuw voetpad	340	m2
	1 boom kappen	1	st
26	**Omgeving Dushi Huis: kleine herinrichting**		
	Kleine herinrichting	1820	m2
27	**Omgeving Blauwe Speeltuin: haag aanbrengen, c 5 nieuwe bomen planten, verwijderen deel groenvak, aanleggen nieuw voetpad**		
	Haag aanbrengen	120	m1
	Circa 5 nieuwe bomen planten	5	st
	Verwijderen deel groenvak	200	m2
	Aanleggen nieuw voetpad	50	m2
	Aanbrengen kunstgras	650	m2
	Aanpassen doorzagen speelelement	1	euro
28	**Aansluiting park Billy Holidaystraat: kleine herinchting, 3 bomen kappen**		
	Kleine herinrichting	305	m2
	3 bomen kappen	3	st
29	**1e Strausspad: bocht verwijderen, 4 bomen kappen**		
	Fietspad, rood asfalt aanbrengen	270	m2
	4 bomen kappen	4	st
	Verharding verwijderen (vergroenen)	115	m2
30	**Voetpaden groenzone algemeen: opnieuw asfalteren (buiten projecten)**		
	Opnieuw asfalteren	620	m2
31			
	Vervangingsplan bomen (algemeen): bomen kappen vanwege ernstige wortelopdruk (toegankelijkheid belemmerend)		
	Bomen kappen	21	st
	Planten nieuwe bomen	21	st
32	**Bomenkap dode/slechte bomen (algemeen): alle matige en slechte bomen met ernstige wortelopdruk kappen**		
		21	st

5.1.2.b

Totaalsom van alle prijskaartjes

Bedragen zijn incl. nader te detailleren (5%), directe kosten (20%), Engineeringskosten (30%), bijkomende kosten (7%) en onvoorziene kosten (25%) en excl BTW.

Den Haag

Aan
stuurgroep Opknapplannen
Ter attentie van
5.1.2.e
5.1.2.e

MEMO

Afzender
5.1.2.e
Dienst
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Afdeling
Projectmanagement Den Haag
Doorkiesnummer
5.1.2.e
E-mailadres
5.1.2.e @denhaag.nl

Datum
1 september 2020

Onderwerp
Opknapplannen Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariahoeve

Beste stuurgroepleden,

Hierbij stuur ik u de stukken behorende bij de stuurgroep vergadering van 8 september.
Een groot deel van dit overleg is ingeruimd voor het bespreken van het concept raadsbesluit. De tekst van het concept raadsbesluit is afgestemd met de leden van de projectgroep. De verdeling van het budget is conform de laatste calculaties van het IbDH. Aan het concept raadsbesluit zijn ook bijlagen toegevoegd, waarvan bijlage 3, het overzicht van de projecten (apart document) een onderbouwing is van de verdeling van het budget per wijk en wat de gemeente voornemens is uit te gaan voeren om deze wijken op te knappen. Dit overzicht en de calculaties worden kort toegelicht tijdens de vergadering.

Bij de stukken is ook een lijst van projecten toegevoegd die meteen van start kunnen na het besluit in de raad. Deze worden toegevoegd aan punt 4 van het besluit nadat de stuurgroep hiermee akkoord is.

DSB/OG neemt de coördinatie van de uitvoering van de Opknapplannen op zich. Dat gebeurt direct na de bestuurlijke besluitvorming.

Als de stuurgroep akkoord gaat met de tekst van het raadsbesluit kan deze in procedure worden gebracht.

Agenda van de stuurgroep Opknapplannen is als volgt:
1. Opening
2. Verslag 13 juli 2020
3. Concept raadsbesluit inclusief bijlagen
4. Versnellingsprojecten (overzicht)

Aan de stuurgroep wordt gevraagd in te stemmen met:
1. De tekst raadsbesluit Opknapplannen Houtwijk, Nieuw Waldeck, Mariehoeve.
2. De versnellingsprojecten

Bijlagen:
concept tekst raadsbesluit met bijlagen
bijlage 3: projectbladen per wijk inclusief toelichting iconen (4 documenten)
verslag stuurgroep 13 juli 2020
lijst met versnellingsprojecten

PROGB00320
Tijdstip uitgevoerd: 29-4-2020 14:33:37

Project nummer is gelijk aan **FM114**
en Boekjaar is gelijk aan **2019**
en Dienst is gelijk aan **Selecteer** ; **DSO (F01)**

							Onderhanden werk				**Onderhanden werk**
Taaknummer	Leverancier / Medewerker / Debiteur	Taakomschrijving	Stadsdeel	Mutatiesoort	Rekening Kosten / Opbrengsten	Omschrijving Kosten / Opbrengsten	SEP-2019	OKT-2019	NOV-2019	DEC-2019	
DEB DSB	GDH-DSB	DEB DSB	Loosduinen	Programma	78100	DSB/OG Verrekening DSO VO kosten 2019 coalitieproject 95024277 (FM 114) Nieuw Waldeck kosten t/m november 2019 Plan van aanpak opknappen openbare ruimte bestelorder 5.1.2.e (contactpersoon 5.1.2.e 5.1.2.e).				-22.901,00	**-22.901,00**
Totaal DEB DSB										**-22.901,00**	**-22.901,00**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	Draad Internet & Media B.V.	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43900	Ontwikkelen website project Nieuw Waldeck		3.750,00			**3.750,00**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	GDH-DSB	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	74400	Opknappen Openbare ruimte Nieuw Waldeck				20.714,25	**20.714,25**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e Fotografie	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43900	Beeldverslag bewonersbijeenkomst Nieuw Waldeck in wijkcentrum De Geest			165,00		**165,00**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e Fotografie	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43900	Bewonersbijeenkomst Mariahoeve			165,00		**165,00**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	Stichting VÓÓR Welzijn	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43924	Consumpties in centrum De Geest, november 2019				49,50	**49,50**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e & 5.1.2.e	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43924	catering 9 december 2019 5.1.2.e				89,91	**89,91**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	Verhuurbedrijf 5.1.2.e B.V.	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43959	huur scheidingswand/statiefpaal 4-5 november Wijkcentrum De Geest			270,00		**270,00**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	WBZ Consultancy	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43900	Notulen Inloopbijeenkomsten Nieuw Waldeck			340,00	350,00	**690,00**
Totaal KST Proj.OR Nw-Waldeck								**3.750,00**	**940,00**	**21.203,66**	**25.893,66**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000		2.730,00	3.045,00	3.045,00	5.670,00	**14.490,00**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000					2.016,50	**2.016,50**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000			368,00	276,00		**644,00**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000		262,50	1.312,50	1.680,00	577,50	**3.832,50**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000				218,00	1.308,00	**1.526,00**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000		1.890,00	1.470,00	1.428,00	882,00	**5.670,00**
OTL Proj.OR	5.1.2.e	OTL	Loosduinen	Apparaat	54000				486,00	324,00	**810,00**

							Onderhanden werk				**Onderhanden werk**
Taaknummer	Leverancier / Medewerker / Debiteur	Taakomschrijving	Stadsdeel	Mutatiesoort	Rekening Kosten / Opbrengsten	Omschrijving Kosten / Opbrengsten	SEP-2019	OKT-2019	NOV-2019	DEC-2019	
Nw-Waldeck		Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck									
Totaal OTL Proj.OR Nw-Waldeck							**4.882,50**	**6.195,50**	**7.133,00**	**10.778,00**	**28.989,00**
Eindtotaal							**4.882,50**	**9.945,50**	**8.073,00**	**9.080,66**	**31.981,66**

PROGB00320
Tijdstip uitgevoerd: 29-4-2020 14:34:39

Project nummer is gelijk aan **FM114**
en Boekjaar is gelijk aan **2020**
en Dienst is gelijk aan **Selecteer** ; **DSO (F01)**

							Onderhanden werk				**Onderhanden werk**
Taaknummer	Leverancier / Medewerker / Debiteur	Taakomschrijving	Stadsdeel	Mutatiesoort	Rekening Kosten / Opbrengsten	Omschrijving Kosten / Opbrengsten	JAN-2020	FEB-2020	MRT-2020	APR-2020	
KST Proj.OR Nw-Waldeck	GDH-DSB	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	74400	Opknappen Openbare ruimte Nieuw Waldeck			66.063,50		**66.063,50**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	Ristorante Pizzeria Lanterna	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43924	bezorging 17 februari 2020 Centrum De Geest			101,37		**101,37**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	Stichting VÓÓR Welzijn	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43900	consumpties in centrum De Geest, 17/2-2020			36,00		**36,00**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	WBZ Consultancy	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43900	Notulen Inloopbijeenkomsten Nieuw Waldeck		330,00			**330,00**
KST Proj.OR Nw-Waldeck	WBZ Consultancy	KST Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Programma	43900	Notuleren inloopbijeenkomst Nieuw Waldeck Derde ontwerpsessie met bewonerscommissie Datum: 17 februari 2020		50,00			**50,00**
Totaal KST Proj.OR Nw-Waldeck								**380,00**	**66.200,87**		**66.580,87**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000		1.998,00		4.218,00	1.665,00	**7.881,00**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000					967,50	**967,50**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000			444,00	222,00	888,00	**1.554,00**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000		2.688,00	2.352,00	112,00		**5.152,00**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000				4.488,00	1.377,00	**5.865,00**
OTL Proj.OR Nw-Waldeck	5.1.2.e	OTL Projectenpakket opknappen Openbare Ruimte Nieuw-Waldeck	Loosduinen	Apparaat	54000			110,00	330,00	165,00	**605,00**
Totaal OTL Proj.OR Nw-Waldeck							**4.686,00**	**2.906,00**	**9.370,00**	**5.062,50**	**22.024,50**
Eindtotaal							**4.686,00**	**3.286,00**	**75.570,87**	**5.062,50**	**88.605,37**

COALITIEWIJKEN PROJECTOPDRACHT - REALISATIE						TM.30-09			Restant budget projectopdrachten	Verplichtingen	Restant
		Projectopdracht 2019		Opghoging opdracht		Realisatie 2019	Realisatie 2020		Restant d.d. 30-09-2020	Verplichtingen	Restant
Pr.nr	Wijk	2019	2020	2020	Totaal	2019	30-9-2020	Totaal			
FM112	*Houtwijk*	122.585	96.405	89.815	308.805	63.156	115.684	178.841	129.964	1.294	128.670
FM113	*Mariahoeve*	122.585	96.405	104.815	323.805	50.166	146.171	196.337	127.468	92.399	35.069
FM114	*Nieuw Waldeck*	122.585	96.405	89.815	308.805	54.883	115.261	170.144	138.661	36.253	102.409
FM107	*Kraayenstein*	217.760	215.980	-	433.740	91.447	226.622	318.069	115.671	46.607	69.064

Verdeling apparaat / programma

		Projectopdracht 2019		Opghoging opdracht		Realisatie 2019	Realisatie 2020		Restant d.d. 30-09-2020
		2019	2020		Totaal	2019	30-9-2020	Totaal	
FM112	*Houtwijk*								
	Apparaat	51.585	16.405	29.815	*97.805*	28.167	39.152	67.318	30.487
	Programma	71.000	80.000	60.000	*211.000*	34.990	76.533	111.523	99.477
		122.585	*96.405*	*89.815*	*308.805*	*63.156*	115.684	178.841	129.964
FM113	*Mariahoeve*								
	Apparaat	51.585	16.405	29.815	*97.805*	27.899	56.051	83.950	13.855
	Programma	71.000	80.000	75.000	*226.000*	22.267	90.120	112.387	113.613
		122.585	*96.405*	*104.815*	*323.805*	*50.166*	146.171	196.337	127.468
FM114	*Nieuw Waldeck*								
	Apparaat	51.585	16.405	29.815	*97.805*	23.319	39.276	62.595	35.210
	Programma	71.000	80.000	60.000	*211.000*	31.564	75.985	107.549	103.451
		122.585	*96.405*	*89.815*	*308.805*	*54.883*	115.261	170.144	138.661
FM107	*Kraayenstein*								
	Apparaat	73.240	81.460	-	*154.700*	42.075	61.800	103.875	50.826
	Programma	144.520	134.520	-	*279.040*	49.373	164.822	214.195	64.845
		217.760	*215.980*	-	*433.740*	*91.447*	226.622	318.069	115.671

Opknapplannen

De opgave:

Nieuw Waldeck
Houtwijk
Mariahoeve

Bewoners zetten dit al vele jaren op de politieke agenda

Hoge druk - planvorming versnellen

Budget:
€ 7.5 mln (coalitieakkoord 2018-2022)
€ 9.35 mln (coalitieakkoord 2019-2022)

Doel:
Wegwerken achterstallig onderhoud en klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en ruimte voor ontmoeten meenemen

Bewoners en ondernemers intensief bij planvorming betrekken

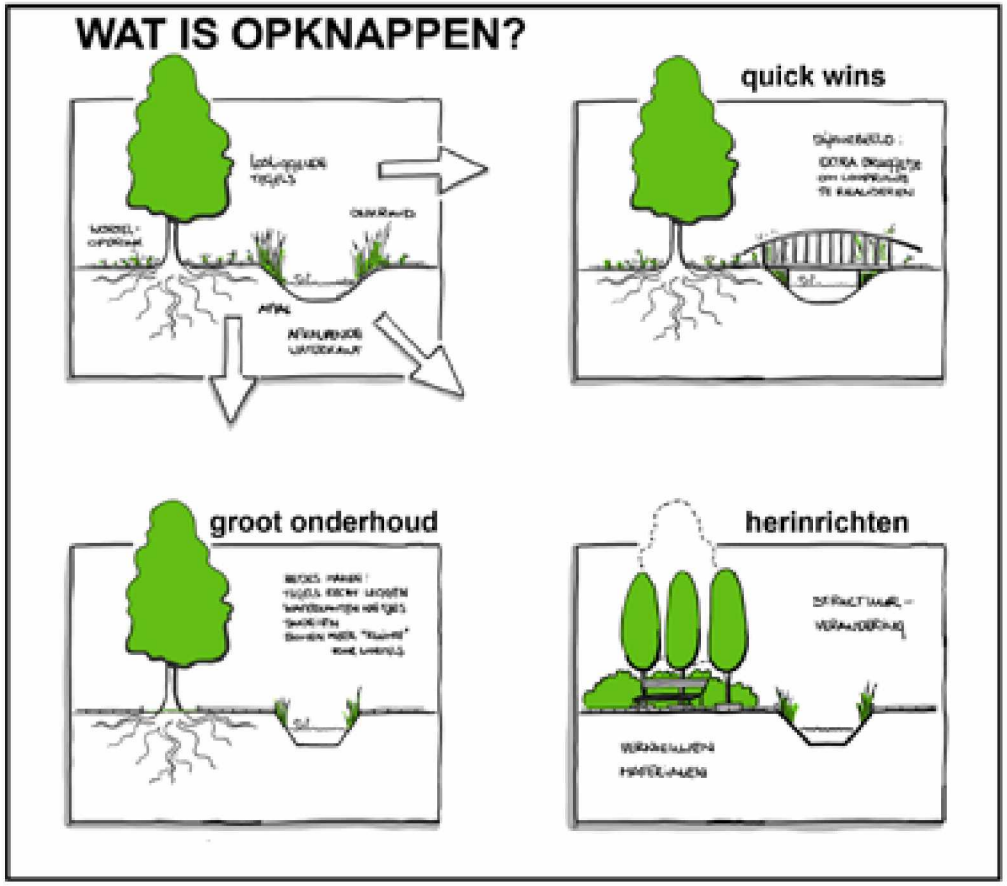

Huidige situatie

Huidige situatie

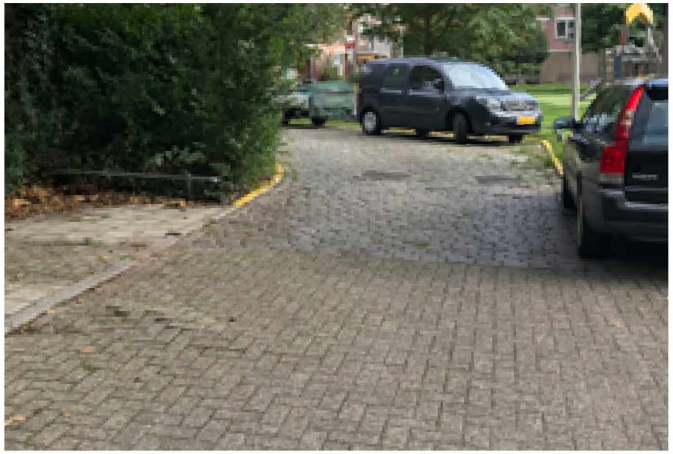

Huidige situatie

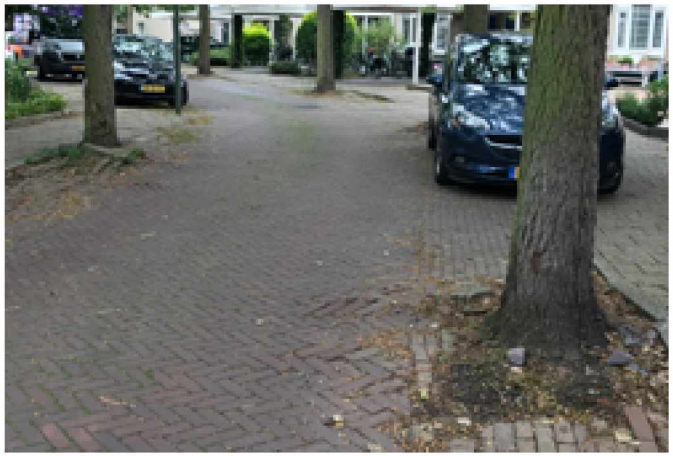

Huidige situatie

Huidige situatie

Van stemming tot projecten

Houtwijk

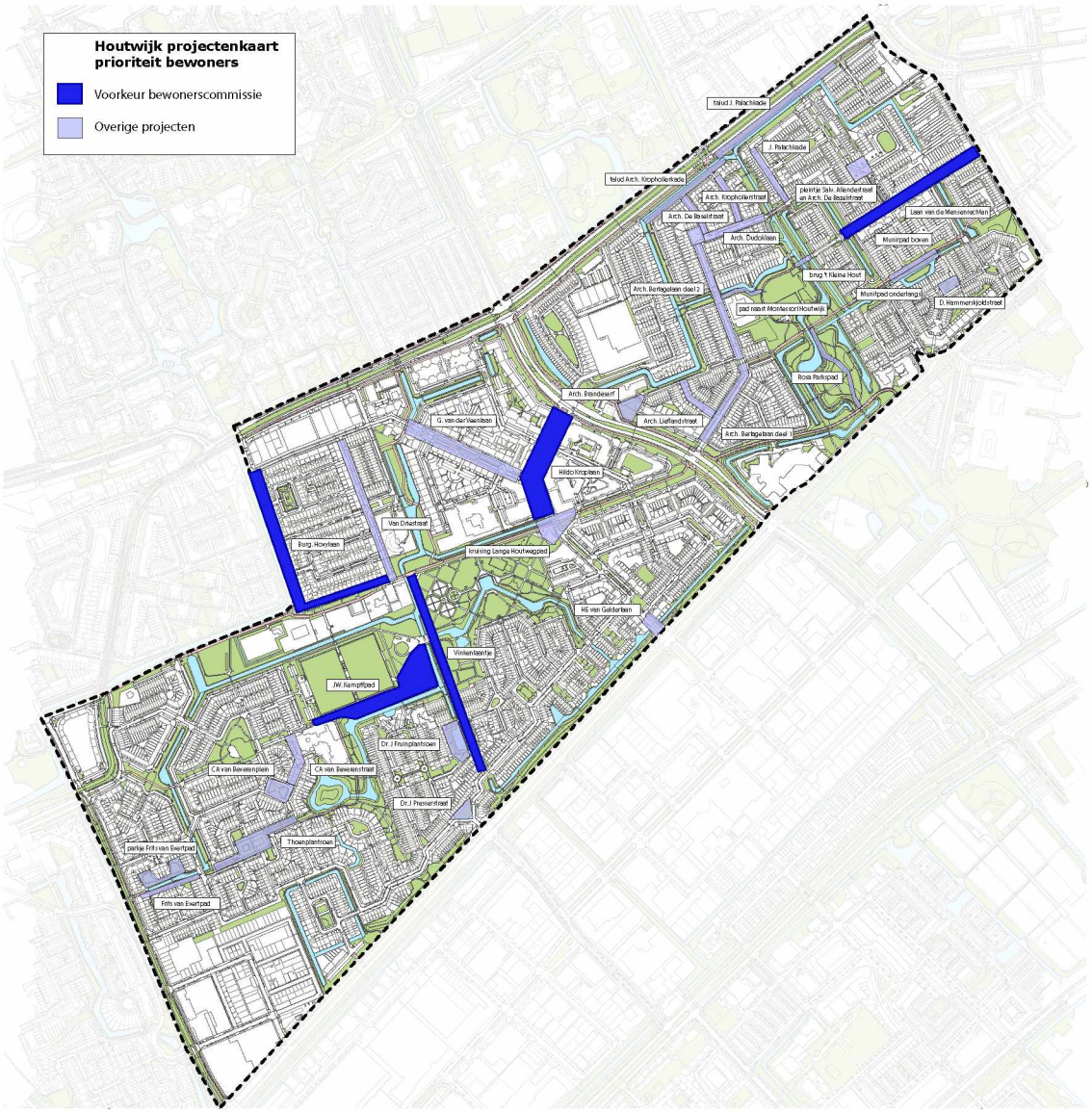

projectnaam/ soort	Wat moet er gebeuren	prioriteit
Laan van de Mensenrechten *Herinrichting* *Wortelopdruk oplossen*	Herinrichting met verbeteren groeiplaats bomen en ruimte geven aan bomen. Asfalt vervangen door klinkers. Profiel versmallen om genoeg parkeren te behouden.	Gekozen door bewoners-commissie
Vinkenlaantje *Groot onderhoud weg en groen* *Kwaliteitsimpuls langzaam verkeersroute*	De oversteekbaarheid van het Vinkenlaantje wordt verbeterd. Dat betekent hellingbanen plaatsen naast de trappen. Dit is naast groot onderhoud een kwaliteitsimpuls.	Gekozen door bewoners-commissie
JW Kempffpad fiets- en voetpad *Groot onderhoud weg en groen* *Kwaliteitsimpuls langzaam verkeersroute*	In het fietspad is verschillend materiaal gebruikt (klinkers en asfalt) De overgang van klinkers naar asfalt veroorzaakt regelmatig valpartijen. Het fietspad geheel asfalteren en het voetpad onderlangs is een pad dat geliefd is bij hondenbezitters maar nu vrijwel onbegaanbaar door verwaarlozing. Wordt opnieuw herstraat. Voetpad langs het water is een kwaliteitsimpuls	Gekozen door bewoners-commissie
Hildo Kroplaan *Herinrichting* *Klimaatadaptatie door vergroenen* *Kwaliteitsimpuls* *Veiligheidsbeleving veilige looproutes maken* *Plek voor ontmoeten*	De Hildo Kroplaan is het winkelhart van Houtwijk. Herinrichting, vergroenen en vitaliseren winkelgebied. Oversteekbaarheid verbeteren en asfalt vervangen door klinkers. Behoort tot kernwinkelgebied DH. Was aangemeld voor pleinenaanpak. Maar dat bestaat niet meer. In Q2 samen met DSO economie aanvraag voorbereiden voor REIS. Kwaliteitsimpuls	Gekozen door bewoners-commissie
Burgemeester Hovylaan *Herinrichting* *Wortelopdruk oplossen* *Klimaatadaptatie door vergroenen* *Plek voor ontmoeten*	De Burg Hovylaan moet heringericht worden. Daarbij de kade vergroenen en ruimte voor ontmoeting realiseren (zitplekken met bankjes). Parkeren verbeteren en asfalt verwijderen en bestraten met klinkers. Kan onderdeel zijn van de herinrichting van de Burgemeestersbuurt bij vervanging riool.	Gekozen door bewoners-commissie
Toegang park 't Kleine Hout	Groot onderhoud weg en groen	922
Gerrit van der Veenlaan	Groot onderhoud weg en vergroenen van overmaat aan verharding Wortelopdruk oplossen	808
Dr. J Fruinplantsoen	Groot onderhoud groen	770
Dr. J. Presserstraat	Groot onderhoud groen	761
Rosa Parkspad ('t Kleine Hout)	Groot onderhoud weg en groen	714
Pad naast OBS Houtwijk	Groot onderhoud weg en groen	703
Munirpad, pad onderlangs	Groot onderhoud weg en groen	579
Nabij B. Thoenplantsoen	Groot onderhoud groen Afbrokkelende muren verwijderen/herstellen	514
Van Drieststraat	Herinrichten Onderdeel van herinrichting Burgemeestersbuurt Wortelopdruk oplossen	514
Architect Berlagelaan deel 2	Herinrichting Wortelopdruk oplossen Relatie met nieuwbouw school en extra parkeren	483
Architect Berlagelaan deel 1	Herinrichting Wortelopdruk oplossen	477
Kruising H.E. v. Gelderlaan/Lange Houtwegpad	Herinrichten en vergroenen Icm herinrichting Hildo Kroplaan	449
C.A. van Beverenplein	Groot onderhoud groen en weg	436
Entree H.E. van Gelderlaan	Groot onderhoud Wortelopdruk oplossen	428
C.a. van Beverenstraat	Groot onderhoud Na aanpak C.A. van Beverenplein ook C.A. van Beverenstraat aanpakken Wortelopdruk oplossen	398
Frits Evertpad	Groot onderhoud	340

Pleintje nabij Architect de Bazelstraat en Salvador Allendestraat	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding iem groot onderhoud en deels herinrichten Architectenbuurt	331
Dag Hammerskjoldstraat	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	323
Talud Architect Krophollerkade	Groot onderhoud weg en groen Langzaam verkeersroute naar OV halte	318
Munirpad (verbinding met wijk)	Groot onderhoud weg en groen	301
Talud Jan Palachkade	Groot onderhoud weg en groen Langzaam verkeersroute naar OV halte	279
Architect krophollerstraat	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	258
Parkje nabij Frits Evertspad	Groot onderhoud groen	256
Architect Lieflandstraat	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	240
Architect Dudoklaan	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	234
Hoek Architect Brandeserf	Groot onderhoud groen	149
Architect de Bazelstraat	Groot onderhoud weg Wortelopdruk oplossen	149
Jan Palachstraat	Groot onderhoud Wortelopdruk oplossen	92

Groot onderhoud weg (werk-met-werk)

Herinrichting

Langzaam verkeersroutes

Groenonderhoud

Kwaliteitsimpuls

Nieuw Waldeck

projectnaam/ soort	Wat moet er gebeuren	prioriteit
Groenstrook Duitse-Italiaanse buurt (noord) *Groot onderhoud groen* *veiligheidsbeleving* *Plek voor ontmoeten*	De groenstrook moet uitgedund worden. Dat betekent dat 1/3e van de bomen gekapt moet worden. Verder een nieuw pad aanleggen en een poel aanleggen aan de watergang waar nu verwaarloosde watereilanden liggen. Een natuurlijke oever aanleggen. Kwaliteitsimpuls Icm herinrichting Italiaanse buurt	Gekozen door bewoners-commissie
Italiaanse buurt *Herinrichting* *Wortelopdruk* *Structureren verkeer tbv veiligheidsbeleving*	Herinrichting van de Italiaanse buurt waarbij de rijloper duidelijk wordt gemaakt, parkeren en groenstrookjes structureren en bomen vervangen.	Gekozen door bewoners-commissie
Maurice Ravelweg Groot onderhoud weg Veiligheidsbeleving	Groot onderhoud, asfalt vervangen voor klinkers. Extra parkeerplekken toevoegen en veilige oversteken creëren. Kwaliteitsimpuls Icm groot onderhoud Franse buurt	Gekozen door bewoners-commissie
Groenstrook King Olivereiland *Groot onderhoud groen* *veiligheidsbeleving* *Plek voor ontmoeten*	Groenstrook opknappen en een nieuw pad aanleggen. Nieuwe oversteek over het water door aanleg van een voetgangersbrug. Kwaliteitsimpuls Icm herinrichting King Olivierelland	Gekozen door bewoners-commissie
Pont King Olivereiland *Kwaliteitsimpuls* *Plek voor ontmoeten*	De jeugdraad van Nieuw Waldeck heeft gevraagd om een trekpontje. De huidige verrotte stapstenen worden hiermee vervangen. Kwaliteitsimpuls	Gekozen door bewoners-commissie
Keerlus Maurice Ravelweg	Herinrichting Klimaatadaptatie: vergroenen overmaat aan verharding, oplossen wateroverlast Langzaam verkeersroute Plek voor ontmoeten Icm met groot onderhoud Maurice Ravelweg	563
Bomenkap dode/slechte bomen (algemeen)	Groot onderhoud groen	548
Omgeving Blauwe Speeltuin	Herinrichting/groot onderhoud groen Opknappen speeltuin voor doelgroep kleine kinderen Langzaam verkeersroutes Extra groen en bomen planten Plek voor ontmoeten	523
Vervangingsplan bomen (algemeen)	Groot onderhoud groen	511
Voetpaden groenzone (algemeen)	Groot onderhoud Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroutes	477
Parkeren Buitentuinen / Kruidentuinen	Herinrichting Structureren parkeren Langzaam verkeersroutes Éénrichtingverkeer maken Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen Klimaatadaptatie: bomen planten, vergroenen overmaat aan verharding	366
Bibliotheek Nieuw-Waldeck	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen Parkeerplaatsen structureren Fietsparkeerplaatsen toevoegen	360
Voetpad 1e / 2e Strausspad	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	356
Hoek 3e Strausspad - Scarlatipad - M Ravelweg	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	315

1e Strausspad	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	308
Voetpad 3e Strausspad	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	297
King Olivereiland	Herinrichting Structureren parkeren Langzaam verkeersroutes Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen	286
Voetpad Toscaninistraat / 4e Strausspad	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	270
Speeltuin Henri Duparcplantsoen	Groot onderhoud groen Klimaatadaptatie: vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeten kwaliteitsimpuls	261
Fietspad Strausslaan	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	247
Voetpad groenstrook Mozartlaan	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	241
Billy Holidaystraat - park	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	212
Omgeving Middin (Ac Waldeck)	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute Klimaatadaptatie: vergroenen onnodige verharding	196
Fietspad Scarlattipad	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	122
Groenstrook Duitse - Italiaanse buurt (zuid)	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: langzaam verkeersroute	122
Parkeerplaats Strausslaan	Groot onderhoud weg en groen Veiligheidsbeleving: wortelopdruk Structureren parkeren	120
Rotonde Strausslaan	Groot onderhoud groen Klimaatadaptatie: vergroenen onnodige verharding	109
Beplanting talud t.h.v. Puccinistraat	Groot onderhoud groen	99
Pleintje Palestrinaplantsoen	Groot onderhoud Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen	89
Parkeerplaats Léharstraat - Palestrinaplantsoen	Groot onderhoud weg en groen Structureren parkeren Klimaatadaptatie: extra groen en bomen en oplossen wateroverlast	75
Parkeerplaats Puccinistraat 150-164	Groot onderhoud Veiligheidsbeleving: wortelopdruk oplossen	61

Mariahoeve

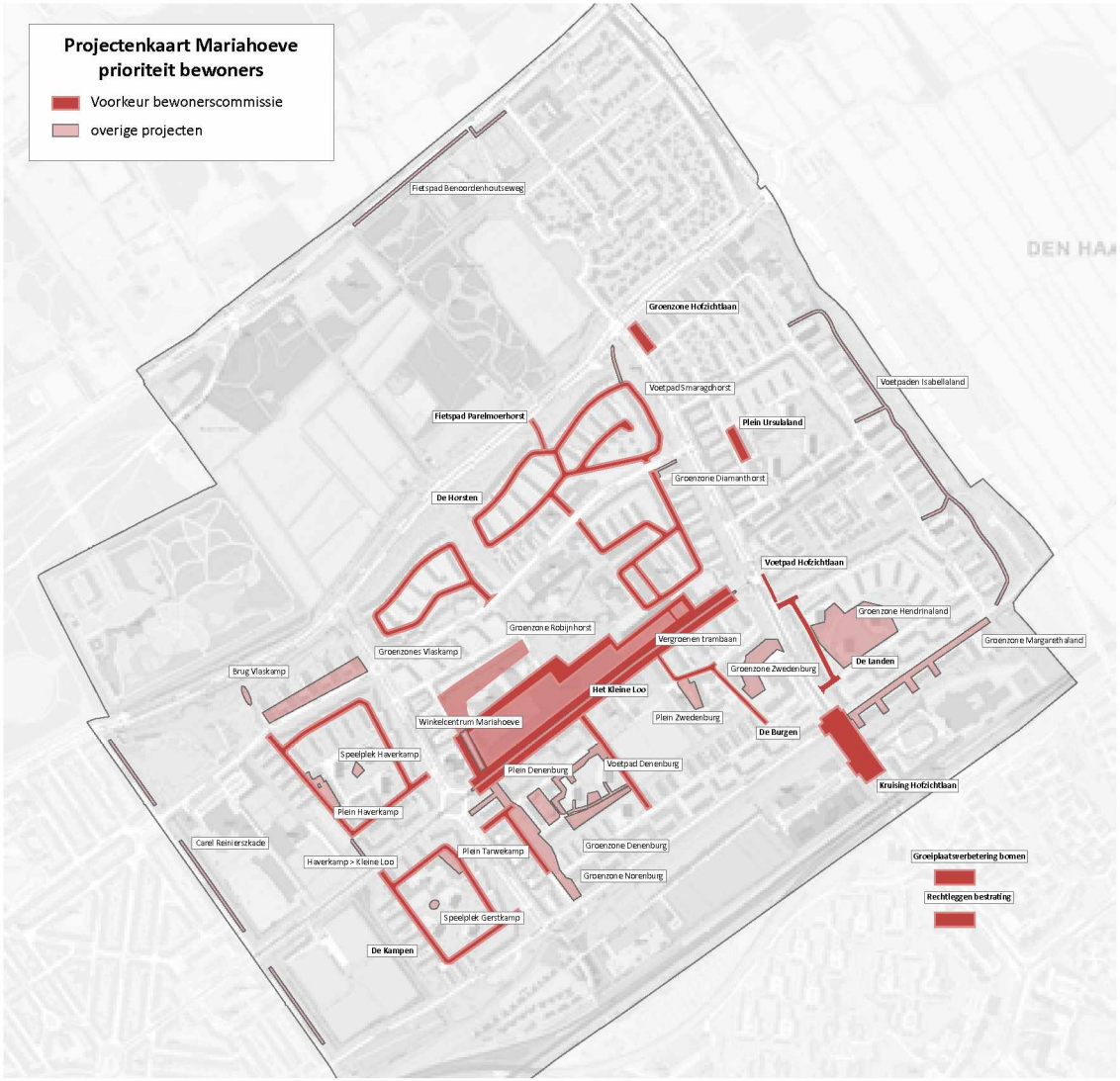

projectnaam/ soort	Wat moet er gebeuren	
Het Kleine Loo *Herinrichting wortelopdruk*	Herinrichten Het Kleine Loo waarbij de rijbaan wordt versmald, groeiplaatsverbetering bomen, fietspad en voetpad verbreden en verlichting. Icm groot onderhoud	Gekozen door bewoners-commissie
Kruising Hofzichtlaan/ Finnenburg/ Aegonplein *Groot onderhoud* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroute*	Samen met groot onderhoud verbeteren van de oversteekbaarheid van de Hofzichtlaan voor fietsers en voetgangers	Gekozen door bewoners-commissie
Plein Ursulaland *Groot onderhoud* *Klimaatadaptatie: vergroenen overmaat verharding* *Plek voor ontmoeten*	Vergroenen van het plein in samenwerking met groot onderhoud	Gekozen door bewoners-commissie
De Horsten *Groot onderhoud* *veiligheidsbeleving*	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
De Landen *Groot onderhoud* *veiligheidsbeleving*	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
De Burgen *Groot onderhoud* *veiligheidsbeleving*	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
De Kampen *Groot onderhoud* *veiligheidsbeleving*	Oren aanbrengen om parkeren te structureren	Gekozen door bewoners-commissie
Groenzone Hofzichtlaan *Groot onderhoud groen*	Opknappen en diversere beplanting aanbrengen plantsoen	Gekozen door bewoners-commissie
Groeiplaatsverbetering bomen *Groot onderhoud groen* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroutes*	Algemeen voor alle bomen in de wijk	Gekozen door bewoners-commissie
Verlichten fietspad Bezuidenhoutseweg – Parelmoerhorst *Groot onderhoud* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroutes*	Dit is een belangrijke langzaamverkeersroute die niet verlicht is	Gekozen door bewoners-commissie
Verbreden trottoir Hofzichtlaan (t.h.v. waterpartij Catharinaland) *Groot onderhoud* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroutes*	Voor de veiligheid van veel voetgangers (schoolgaande jeugd) verbreden van een te smal trottoir	Gekozen door bewoners-commissie
Rechtleggen bestrating *Groot onderhoud* *Veiligheidsbeleving* *Langzaam verkeersroutes*	Algemeen voor calamiteiten in de hele wijk	Gekozen door bewoners-commissie
Winkelcentrum Mariahoeve	Herinrichting icm groot onderhoud In overleg met nieuwe eigenaar winkelcentrum (co-financiering)	2032
Fietspad Benoordenhoutseweg	Groot onderhoud	938
Trambaan Het Kleine Loo	Groot onderhoud groen Icm herinrichting Het Kleine Loo	890
Voetpad Isabellaland	Groot onderhoud	867
Voetpad langs fietspad Bezuidenhoutseweg - Smaragdhorst	Groot onderhoud	843
Voetgangersbrug van Vlaskamp naar	Herinrichting Kwaliteitsimpuls langzaam verkeersroute	744

Bezuidenhoutseweg (t.h.v. Haverkamp)		
Groenzones Vlaskamp	Groot onderhoud groen	625
Route Haverkamp - Het Kleine Loo	Groot onderhoud	582
Plein Denenburg	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	562
Groenzone Ivoorhorst/ Robijnhorst	Groot onderhoud groen	531
Groenzone Diamanthorst	Groot onderhoud groen	525
Plein Zwedenburg	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	500
Groenzone Margarethaland	Groot onderhoud groen	488
Groenzone Norenburg	Groot onderhoud groen	483
Speelplek Haverkamp	kwaliteitsimpuls	477
Groenzone Hendrinaland	Groot onderhoud groen	438
Plein Haverkamp	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	435
Verlichten voetpad Denenburg	Groot onderhoud	413
Groenzones Vlamenburg/ Denenburg	Groot onderhoud groen	406
Voetpad Carel Reinierszkade	Groot onderhoud	398
Speelplek Gerstkamp	kwaliteitsimpuls	347
Plein Tarwekamp	Herinrichting en vergroenen overmaat verharding Plek voor ontmoeting	319
Groenzone Zwedenburg (rondom waterpartij)	Groot onderhoud groen	257

Parkeren structureren

Groot onderhoud weg (werk-met-werk)

Herinrichting

Langzaam verkeersroutes

Integraal groenonderhoud

Kwaliteitsimpuls

Projecten

Meer mogelijk door werk met werk

Samenwerken DSB (BAS, IbDH, SB) en DPZ (stadsdelen) essentieel voor voortgang

Communicatie over de voortgang blijft belangrijk. Persbericht en bericht over raadsbesluit op de opknapsites.

In elke wijk tegelijk starten vanaf Q4 2020 (Mariahoeve is al gestart)

Groot onderhoud groen vergt voorbereiding, meerjarenplanning en visie groenstructuur. Deze is per wijk beschreven in de ACORboekjes.

Het budget is ontoereikend om de wijken op residentieniveau te krijgen. De projecten zijn het resultaat van de prioritering door bewoners. Het opknapplan moet gezien worden als eerste stap om de wijken toekomstbestendig te maken.

Integraal maatwerkplan bomen:
Inzicht in maatregelen bomen in verharding
Inzicht in noodzakelijke dunning groenzones

Uitvoeren in Q4

Integraal maatwerkplan bomen
- Voorafgaand aan groot onderhoud wordt de wortelopdruk van bomen in verharding in alle drie de wijken aangepakt.

Nieuw Waldeck
Uitvoeren uit project 4:
- Voetpaden groenzones langs het water (algemeen)
- Voetpad Mozartlaan
- Trekpont King Oliviereiland
- Voorbereiden uit project 4:
- Groenzone tussen Duits/Oostenrijkse en Italiaanse buurt (noord)
- Groenzone King Oliviereiland

Houtwijk
- Uitvoeren uit project 2:
- Munirpad (onderlangs)
- Toegang ’t Kleine Hout (hellingbanen bij voetgangersbrug)
- Pad naast Montessori Houtwijk
- Rosa Parkspad
- Uitvoeren uit project 5:
- J.W. Kempffpad
- Vinkenlaantje (oversteekbaarheid)
- Dr. J. Presserstraat

Mariahoeve
Uitvoeren uit project 1:
- Groot onderhoud inclusief ‘oren’
- Herinrichting Ursulaland
- Uitvoeren uit project 2:
- Kruising Hofzichtlaan bij Aegonplein/Finnenburg

Kosten

Nieuw Waldeck	**€7.061.000,-**
Herinrichten Italiaanse buurt	€2.918.000,-
Herinrichten Maurice Ravelweg en keerlus	€1.341.000,-
Herinrichten (deel) Tuinenbuurt	€ 325.000,-
LV routes en groenzones	€1.313.000,-
Herinrichten King Oliviereiland	€ 701.000,-
Groot onderhoud Amerikaanse en Franse buurt (groeiplaatsverbetering bomen)	€ 463.000,-

Houtwijk	**€5.570.000,-**
Mensenrechtenbuurt (herinrichten en groot onderhoud)	€1.006.000,-
LV routes Houtwijk 1	€ 318.000,-
Architectenbuurt (groot onderhoud)	€ 298.000,-
Historicibuurt (herinrichten en groot onderhoud)	€2.461.000,-
LV routes Houtwijk 2 en groenzones	€ 632.000,-
Herinrichten Burgemeester Hovylaan	€ 855.000,-

Investeringen Stedelijk Beheer

Jaarlijks € 500.000,- per wijk tot 2025

exclusief aanpak wortelopdruk, asfalt verwijderen en nieuwe materialen

Mariahoeve	**€3.437.000,-**
Groot onderhoud de Landen	€ 145.000,-
Hofzichtlaan	€ 60.000,-
De Horsten	€ 90.000,-
Herinrichten Het Kleine Loo en winkelcentrum	€2.310.000,-
De Kampen, de Burgen en deel de Horsten	€ 467.000,-
LV routes	€ 365.000,-

Meegenomen in opknapplan

Kostenraming maatregelen bomen in verharding/ wortelopdruk (enkel in de buurten die opgeknapt worden):

Houtwijk	**€1.237.877,-**
Nieuw Waldeck	**€ 730.938,-**
Mariahoeve	**€ 300.000,-**

Niet meegenomen in opknapplan

Asfalt verwijderen is deels meegenomen in de projecten. Bij groot onderhoud is niet meegenomen in de ramingen. Kostenraming extra asfalt verwijderen:

Houtwijk	**€3.114.000,-**
Nieuw Waldeck	**€1.054.000,-**
Mariahoeve	**€ 0,-**

Den Haag

Aan
5.1.2.e

Afdeling
DSB BAS

MEMO

Afzender
5.1.2.e

Datum
24 juli 2020

Onderwerp
voorbereidingsbudget opknapplannen

Op jouw verzoek hebben 5.1.2.e en ik gekeken of de voorbereidingskosten tot een minimum kunnen worden beperkt.

Vraag: kan het project opknappen drie wijken zsm worden afgerond door DSO en worden overgedragen en zijn daarmee voorbereidingskosten te drukken?

vooraf

De opknapplannen zijn resultaat van een uitvoerig participatietraject waarin de bewoners duidelijk is gemaakt dat het integraal op residentiekwaliteit brengen van de openbare ruimte in hun wijken financieel niet haalbaar is. In plaats daarvan hebben de bewoners via de website en enkele avonden kunnen aangeven welke knelpunten in de openbare ruimte prioriteit in de aanpak verdienen. Deze intensieve wijze van samenspraak was dus nodig om de verwachtingen te temperen (geen integrale herinrichtingen zoals in Kraayenstein) en ook andere bewoners aan te spreken dan de geharnaste wijkorganisatieleden.

Stand van zaken

Er wordt door 5.1.2.e gewerkt aan het bestuurlijk stuk waarmee de budgetten en uit te voeren plannen worden vastgelegd per wijk. Hierna zal overdracht naar DSB plaatsvinden. Dit zal in september / oktober plaats kunnen vinden, na besluit college.

De voorbereidingskosten zijn door DSO geraamd op € 1.450.000,-.

- Gegeven het intensieve participatietraject is vooraf al aangegeven dat er +- 10% voorbereidingsbudget nodig zou zijn. 10% komt neer op € 1,685 mln
  De eerste € 750.000 zijn reeds uitgegeven.

- Voor het overige budget (€ 700.000,-) liggen nu ramingen en offertes van het IbDH, met een totaal van ongeveer € 285.000,-.
  Resteert minimaal (uitgaande van de € 1,45 mln) € 415.000 – (=2,5%).

- De geraamde kosten die nu voorliggen bestaan uit:
    - € 90.000 apparaatslasten DSO + BSD communicatie
    - € 103.910 meerwerk IbDH – reeds geleverd
    - € 86.430 extra werk IbDH. Benodigd voor een betere onderbouwing van de voorstellen en daarmee ook het verkleinen van de risico's voor DSB.

Conclusie

Om geen vertraging op te lopen voor de bestuurlijke besluitvorming is het helaas noodzakelijk de opdrachten voor meerwerk goed te keuren.

Gegeven deze bedragen kunnen de volgende activiteiten en samenhangende kosten worden bediscussieerd:

- Apparaatslasten DSO – geraamde uren voor 5.1.2.e 360 en 5.1.2.e / 5.1.2.e 60 (= € 46.200) – Had dat met minder gekund?
  -> Dat kan in een gesprek tussen directie DSO en DSB wellicht worden gewisseld.

- Extra werk IbDH – Moet dat onder verantwoordelijkheid DSO; is eerdere overgang (augustus ipv oktober) naar opdrachtgeverschap DSB gewenst?
  -> Dat moet OG aangeven of dat gewenst is en hiermee meer sturing op budget kan worden verwacht.

Gemeente Den Haag

Ons kenmerk
DSB/

Bijlage – toelichting voorbereidingskosten

1. Verdeling van budget over de wijken.*)
Ik stel voor om het budget van € 10 mln. gelijk te verdelen over de 4 wijken. 5.1.2.e wijk kent een eigen urgentie en snakt naar een opknapbeurt. De eerder toegezegde herinrichting van 5.1.2.e 2 (RIS 294453) kan opgestart worden met een aanvulling van € 2,5 mln. op het reeds beschikbare budget van € 2 mln. (RIS 297813, begroting van 2018). Deze is geraamd op € 4,5 mln. (incl. voorbereidingskosten). Voor de inventarisatie en afweging van projecten, de uitwerking, de dialoog met bewoners en ondernemers en de coördinatie van de uitvoering wordt per wijk € 2,5 ton (=10%) voorbereidingskosten gereserveerd. Met het budget kan in de wijken Mariahoeve, Houtwijk en Nieuw-Waldeck een eerste stap gezet worden om de openbare ruimte op te knappen.

Verdeling per wijk	Budget
Kraayenstein	€ 2,5 mln.
Houtwijk	€ 2,25 mln.
Nieuw-Waldeck	€ 2,25 mln
Mariahoeve	€ 2,25 mln

*) Vastgesteld in staf Buitenruimte juli 2019

Voorstel **)
Dit betreft een uitbreiding van de projectopdrachten FM 112. In deze projectopdrachten werd nog uitgegaan van een budget van € 2.5 mln. per wijk inclusief voorbereidingskosten. Er is 10% gereserveerd voor het intensieve participatieproces. Het budget voor de drie opknapwijken is flink vergroot van € 7.5 mln. totaal naar € 16.85 mln. totaal. Dat betekent dat de berekende voorbereidingskosten (uit de vorige PO) ontoereikend zijn om de PO af te ronden. Hierbij de vraag om een uitbreiding van het budget om de voorbereidingskosten te dekken. De extra kosten:

- Nieuwe kostenramingen van de projecten.
- Besluitvorming en overdracht naar DSB vergt een intensiever proces om intern en integraal overeenstemming te bereiken over de voorbereiding en uitvoering van de projecten uit het Opknapplan.
- De projecten worden organisatorisch uitgewerkt in een programma.
- De verdeling van het budget per wijk en de argumentatie.

De voorgestelde verdeling van het budget ten behoeve van de opknapplannen per wijk, integraal maatwerkplan bomen en de voorbereidingskosten is als volgt:

	begroting 2019-2022	begroting 2020-2023	totaal
Nieuw Waldeck	€ 2.25 mln.	€ 3 mln.	€ 5.25 mln.
Houtwijk	€ 2.25 mln.	€ 4 mln.	€ 6.25 mln.
Mariahoeve	€ 2.25 mln.	€ 1 mln.	€ 3.25 mln.
Voorbereidingskosten			€ 1.45 mln.
Onvoorzien			€ 0.65 mln.

**) Dit voorstel is de financiele uitwerking van de voorgestelde projecten in het voorstel stuurgroep 7 juli 2020.

Den Haag

NIEUW WALDECK KNAPT OP

Mei 2020

Colofon

Opknapplan Nieuw Waldeck

19 mei 2020

Opdrachtgever: Pauline van den Broeke
DSO/PmDH

Projectnummer: 95024265
Projectteam: Almut Röwekamp
Sjoerd Radstaak
Jur Rotgans
Coen van Doesburg
Jai Jankie
Patriek Nijsse
Jennifer van Kolck
(DSB/IbDH)

Maël Vanhelsuwe
(DSO/S&P)
Bart Wouda
(DSO/Verkeer)

Ingenieursbureau Den Haag
Postbus 12651
2500 DP Den Haag
T: 070 353 66 77
F: 070 353 67 12
E: ingenieursbureau@denhaag.nl

Nieuw Waldeck in aanbouw (1980)

Inhoudsopgave

Aanleiding 3
Opgave en doel
Procesbeschrijving 4
Geld
Programma van eisen 4
Historie 6
Beleid 8
Inventarisatie 9
Stedenbouwkundige structuur 10
Inrichting openbare ruimte 11
Kenschets buurten 12
Ruimtelijke analyse:
Groenblauwe structuur 14
Bomen 16
Verkeerskundige structuur 18
Langzaam verkeer, spelen en ontmoeten 20
Conclusie ruimtelijke analyse 22
Opknappunten 24
Problemenkaart 26
Uitgangspunten 28
Ontwerpprincipes 29
Visiekaart 32
Projectenkaart 34
Prioriteitenkaart 35
Projecten 37 e.v

Nieuw Waldeck in Den Haag

Aanleiding

Nieuw Waldeck, onderdeel van stadsdeel Loosduinen, is gebouwd in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. Alleen de Tuinenbuurt is een stuk ouder. Deze buurt dateert van begin twintigste eeuw. Naast de Tuinenbuurt heeft Nieuw Waldeck vier buurten die een woonerfstructuur hebben.

In alle buurten is de openbare ruimte verouderd of versleten. Bijna voor alle buurten geldt dat er veel hinder is van boomwortels die de bestrating kapot drukken en de toegankelijkheid van voetpaden belemmeren. Er is niet alleen veel achterstallig onderhoud van bestrating, maar ook van groen: overhangend groen, kale plantvakken en te grote bomen en struiken. Versnipperd groen maakt groen onderhoud intensief. In de hele wijk is bovendien sprake van parkeerproblemen.

Bewoners van Nieuw Waldeck hebben al eerder aangegeven dat het dringend noodzakelijk is om de openbare ruimte op te knappen. Dat hebben ze bijvoorbeeld gedaan bij het opstellen van de wijkprogramma's Loosduinen. Ook zijn er veel wijkschouwen gedaan door het wijkberaad. In het coalitieakkoord 2018-2022 is aangegeven dat er € 10 miljoen beschikbaar wordt gesteld voor het opknappen van onder andere Nieuw Waldeck. Inmiddels is daar in het coalitieakkoord 2019-2020 nog een bedrag van € 9.35 miljoen aan toegevoegd.

Opgave en doel

'Nieuw Waldeck knapt op' gaat over het opknappen van de openbare ruimte. De opgave is om samen met bewoners en ondernemers van Nieuw Waldeck middels een intensief participatieproces en een speciale website gezamenlijk te komen tot een opknapplan: een pakket aan projecten welke niet alleen achterstallig onderhoud (opknappunten) wegwerken, maar ook bijdragen aan het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit, zoals veiligheid, klimaatadaptatie en ruimte voor ontmoeting. Projecten die (opnieuw) zorgen voor ruimtelijke samenhang, ruimtelijke kwaliteit en identiteit. Het doel is dat de kwaliteit van de openbare ruimte hierdoor minstens 15 jaar op orde blijft.

Procesbeschrijving

Zoals in 'Opgaaf en doel' ook aangehaald is het opknapplan met projecten tot stand gekomen middels een intensief participatieproces met bewoners en ondernemers. Dit proces kan worden opgedeeld in een viertal stappen.

Stap 1: verzamelen van de problemen
Leidraad voor het participatieproces is de website geweest, waar bewoners in oktober en november 2019 opknappunten hebben ingediend. Tijdens wijkbijeenkomsten zijn deze verder aangevuld en konden bewoners zich opgeven voor de tijdelijke bewonerscommissie.

Stap 2: inzicht in de opgaven en oplossingen
Na het verzamelen van de problemen zijn in drie werkbijeenkomsten met de tijdelijke bewonerscommissie de opknappunten verder geanalyseerd, om zo de opgaves scherp te krijgen. Ook is de wijkopbouw geanalyseerd om kansen en problemen verder aan te scherpen. In een tweede sessie zijn oplossingen geboden en is een strategie bepaald. Tijdens de laatste sessie zijn ca. 31 projecten besproken. Deze projecten geven een denkrichting weer over wat het zou kunnen zijn. Dit is ook naar de bewoners zo gecommuniceerd. Tijdens de laatste sessie is er een basisplan opgesteld. Hierin zijn projecten opgenomen welke door de bewonerscommissie noodzakelijk zijn geacht, passend binnen het kader en de scope van 'Nieuw Waldeck Knapt Op'. Dit basisplan vormt de afsluiting van stap 2.

Stap 3: stemmen op de projecten
Om een optimale betrokkenheid te garanderen is een deel van het beschikbare budget niet besteed tijdens de werkbijeenkomst, zodat dit deel besteed kan worden door de rest van de wijk Nieuw Waldeck. Online kon worden gestemd op 31 projecten, waarvan tevens de kosten in beeld zijn gebracht voor de bewoners. Deze zijn dus niet gekozen door de bewonerscommissie. De gekozen projecten van zowel de bewonerscommissie als de wijk vormen samen het opknapplan. Het opknapplan vormt de afsluiting van stap 3.

Stap 4 vormt het nader uitwerken van deze projecten tot concrete en uitvoerbare plannen. Waar een beperkt aantal projecten snel en eenvoudig uitgevoerd kan worden (bijv. het vervangen van sraatmeubilair of dunnen van groenvakken), zullen de meeste projecten door het VOV en de ACOR worden getoetst. Per project zal worden gekeken of dit voor SOVODO geldt. Projecten zullen vervolgens worden geclusteerd en ingediend. Dit boekwerk gaat over stap 1 t/m 3.

Aan de opknapplannen ligt, naast het zojuist beschreven participatieproces, een algemeen programma van eisen ten grondslag. Uit een verdere inventarisatie van relevante beleidskaders en verdere analyse van de wijk zijn vervolgens verdere opgaven geformuleerd. Op basis hiervan, plus de opknappunten, zijn uitgangspunten geformuleerd welke vervolgens zijn gekoppeld aan ontwerpprincipes. Dit vormt de basis voor onze visie. Het geheel vormt nu en straks het kader en de leidraad voor de concretisering en uitvoering van projecten. Het opknapplan is hiermee ook een strategie voor de uitvoering van projecten in de toekomst.

Geld

Voor Nieuw Waldeck is in eerste instantie, in het coalitieakkoord van 2018-2022, € 2.5 miljoen beschikbaar gesteld. In het nieuwe het coalitieakkoord van 2019-2022 wordt daar waarschijnlijk € 3.2 miljoen aan toegevoegd. De verdeling van dit budget is gebaseerd op de urgentie die naar voren is gekomen vanuit de opknappunten en de beoordeling van de betrokken experts van de gemeente (weg- en groenbeheerders en de analyse van het IbDH). Tegelijktijd wordt ook gekeken naar (1) de mogelijke combinaties om werk met werk maken, (2) de zichtbaarheid en het effect van de investering; (3) de ernst van wortelopdruk en het structureel oplossen ervan; (4) de ernst van de knelpunten die ervaren worden door de bewoners en (5) de investeringen die al in achterstallig onderhoud in de wijk zijn gepleegd. Het integrale karakter van de projecten vergen veelal financiering vanuit de verschillende diensten.

Programma van eisen

- Er wordt geïnvesteerd in projecten ten behoeve van het opknappen van de fysieke openbare ruimte.
- De maatregelen moeten effect hebben op de leefomgevingskwaliteit van de gehele wijk. De bewoners moeten allemaal kunnen ervaren dat er meerwaarde wordt gecreëerd.
- Er wordt geïnvesteerd in de groengebieden, het aanpakken en voorkomen van de wortelopdruk en de bestrating in de wijk.
- Waar mogelijk wordt een koppeling gezocht met de thema's klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en ontmoetingsplekken in de wijk.
- De maatregelen moeten geen nadelig effect hebben voor flora en fauna (bijv. vleermuisroutes) en waar mogelijk de biodiversiteit versterken.
- Er wordt geïnvesteerd in maatregelen de gezondheid stimuleren en de openbare ruimte voor alle leeftijden aangenaam, bruikbaar en toegankelijk maakt.
- Alle maatregelen worden duurzaam uitgevoerd. Dat wil zeggen dat dit geen symptoombestrijding is maar een integrale aanpak van problemen zodat wat mooi is ook mooi blijft.
- Er wordt niet geïnvesteerd in openbare ruimte in eigendom van derden. Wel wordt het gesprek aangegaan met derden over betere en scherpere afspraken over onderhoud en eventueel cofinanciering van herinrichting.
- De plekken of routes waar veel mensen komen en/of gebruik van maken hebben prioriteit.
- In principe wordt het HOR aangehouden, behalve als de openbare ruimte zoveel afwijkt van de principes uit de HOR dat er voor de wijk eigen principes moeten worden gemaakt. Bijvoorbeeld bij een woonerfstructuur.
- Waar mogelijk projecten uitvoeren met andere werkzaamheden (werk met werk), zoals groot onderhoud. Op deze manier hebben betrokken partijen het meeste profijt van de maatregelen en blijven kosten gespaard.

Er zal niet zal worden geinvesteerd in sociale projecten (o.a. gedragsverandering); plaagdierbestrijding en ander overlast van (plaag)dieren; vastgoed en gebouwen en - ot slot - handhaving.

Poster bewonerscommissie 'Nieuw Waldeck knapt op'

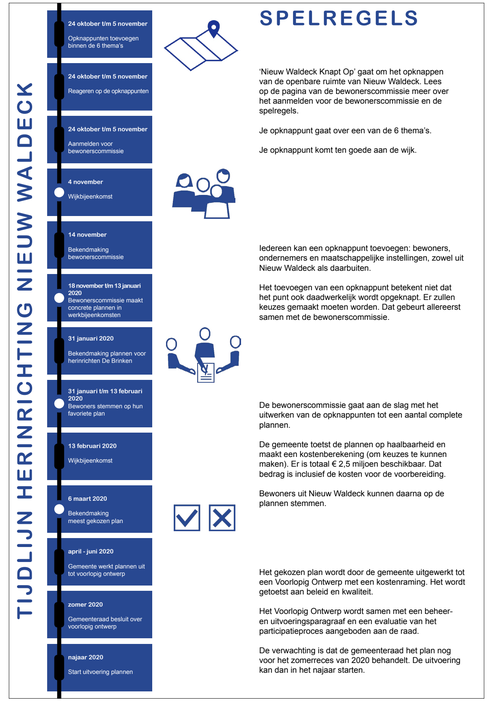

Poster tijdlijn 'Nieuw Waldeck knapt op'

Historie

De ontstaansgeschiedenis van Nieuw Waldeck begint eind 19de eeuw. Op dat moment ligt er enkel nog lintbebouwing langs de huidige Oude Haagweg. De huidige straat 'Buitentuinen' is hier nog een landweggetje. De kavelstructuur vormt later de aanleiding voor de centrale groenzone. Begin 20ste eeuw is de Tuinenbuurt aangelegd. In het gebied verschijnen steeds meer kassen. De contouren van de huidige hoofdroute door het groen beginnen zich sterker af te tekenen. In de jaren die volgen wordt dat patroon versterkt en verschijnen de tuinderswoningen, nu nog als restant in het gebied zichtbaar. Er komen nog meer kassen bij. In 1981 zijn de eerste contouren van het huidige Nieuw Waldeck zichtbaar, te beginnen met de Duits-Oostenrijkse buurt. Het laatste kaartbeeld toont Nieuw Waldeck net na aanleg. Hierop is goed te zien de waterlopen de oude waterstructuur van het voormalige tuinbouwgebied volgen.

Conclusie

- Lintbebouwing begint langs Oude Haagweg
- Huidige 'Buitentuinen' al vroeg herkenbaar als landweggetje
- Voormalige kavelstructuur tuinbouwgebied (later padenstructuur) al vroeg herkenbaar en vormt aanleiding centrale groenzone.
- Waterlopen volgen grotendeels oude structuur water voormalig tuinbouwgebied

1899
(in geel 'Buitentuinen' en centrale groenzone)

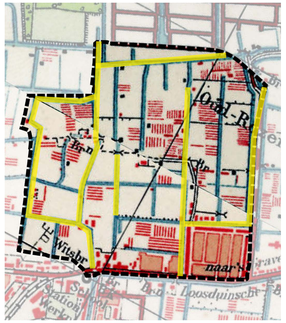

1934
(in geel de behouden waterlopen in de wijk)

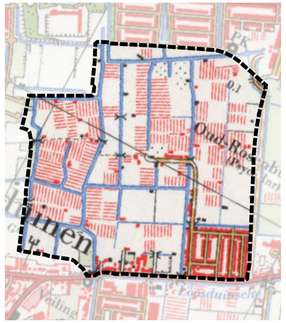

1963

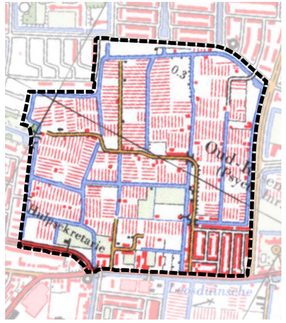

1974

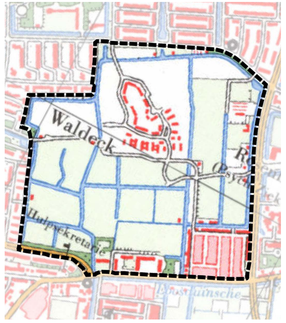

1981

1985

1. Kruidtuinen, 1913. Langs de Haagweg is enkel nog lintbebouwing te zien en een wijk met arbeiderswoningen.
2. Haagweg, 1927
3. Nieuwe Slag, 1935. Het kassengebied tussen de Haagweg en de Laan van Meerdervoort.

1. Noordwestrand Waldeck, 1973.
2. 1976. Zicht over de tuinbouwgrond waarop Nieuw Waldeck gebouwd zal worden (omkaderd) Rechtsvoor op de foto de arbeiderswoningen langs de Haagweg (Zeeheldenkwartier), rechtsboven de woningen uit Plan West (Componistenbuurt) en aan de linkerzijde de woningen volgens het stedenbouwkundig plan van Dudok.
3. 1984. Het grootste deel van Nieuw Waldeck is gerealiseerd (wit omkaderd). Linksboven op de foto de kassen van het Westland.

1. Binnenhof Léharstraat, 1979
2. King Olivereiland, 1979
3. Groenzone bij Strausslaan, 1979

Beleid

Op het plangebied is verschillend beleid van toepassing. De beleidsrelevante beleidsdocumenten voor het opknapplan worden hieronder toegelicht.

Coalitieakkoord 2019-2022 'Samen voor de stad' (RIS 304121)
In het coalitieakkoord 2018-2022 (RIS 299794) is al een bedrag van € 10 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 7.5 miljoen gereserveerd is voor de opknapwijken Mariahoeve, Houtwijk en Nieuw Waldeck. In het huidige coalitieakkoord is daar € 9.35 miljoen aan toegevoegd. Bij deze opknapbeurt wordt bestrating en het groen aangepakt en daarbij wordt direct gekeken naar klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en mogelijkheden voor ontmoetingsplekken voor buurtbewoners. Tegelijkertijd houden we aandacht voor voldoende parkeerplaatsen voor auto en fiets. Ook straten waar klein onderhoud noodzakelijk is, houden onze aandacht. In de motie 'Opknappen buitenruimte Houtwijk en Nieuw Waldeck' (RIS 300935) hebben indieners het college verzocht om de planvorming voor het opknappen te versnellen en niet pas te beginnen als de herinrichting van Kraayenstein is afgerond. In de afdoening heeft het college toegezegd de planvorming te versnellen en intensief samen te werken met bewoners.

Kadernota openbare Ruimte (RIS 107727)
De ambitie voor de openbare ruimte in Nieuw Waldeck is residentiekwaliteit. Daarvoor moet de verharding in de wijk, asfalt en betonstraatstenen, worden vervangen door materiaal dat past binnen het HOR voor 30 km/u zones. De vormgeving van de openbare ruimte in Nieuw Waldeck wijkt af van welke het HOR voorschrijft voor residentiekwaliteit, omdat Nieuw Waldeck met name woonerven kent. Het is niet mogelijk om hoogteverschillen te creëren tussen voetgangersgebieden en de rijloper. In Kraayenstein is een vormgeving ontwikkeld die geschikt is voor woonerven en voldoet aan residentiekwaliteit. Deze vormgeving zal bij herinrichting van de buurten in Nieuw Waldeck ook toegepast worden. Veiligheid is een van de prioriteiten bij het opknappen van de openbare ruimte in Nieuw Waldeck. Dat betekent dat de langzaam verkeersroutes, met name wandelpaden naar voorzieningen, obstakelvrij moeten zijn.

Kadernota straten, wegen en lanen (RIS 280303)
In Nieuw Waldeck is enkel sprake van erftoegangswegen met als kenmerk menging van verkeerssoorten. In Nieuw Waldeck is sprake van woonerf volgens het principe van *shared space* met een gewenste maximumsnelheid van 15 km/u. Op erftoegangswegen staat de veiligheid van langzaam verkeer voorop. Het wegbeeld moet dit duidelijk maken door aanleg van verkeersremmende maatregelen, keuze voor klinkers en een visuele wegindeling die aansluit op deze snelheid. In Nieuw Waldeck zullen bij groot onderhoud of herinrichting erftoegangswegen aangepast worden. Dat houdt in dat asfalt vervangen wordt door klinkers met verkeersremmende maatregelen.

Agenda groen voor de stad (RIS 294705)
Groen kapitaal als basis voor leefkwaliteit is de ambitie van deze agenda. De waarde van groen is uitgewerkt in verschillende thema's zoals gezondheid, klimaatadaptatie, ontspanning, imago en biodiversiteit. Al deze aspecten komen terug in het opknapplan Nieuw Waldeck en hoe er mee wordt omgegaan. In de agenda zijn voor Nieuw Waldeck geen kernkwaliteiten benoemd op stedelijk niveau, maar de groenzones van Nieuw Waldeck vormen een belangrijke schakel tussen de grotere groengebieden in en om Den Haag. De waarden van groen die ontwikkeld moeten worden in Nieuw Waldeck komen tot uiting in looprondjes, het opknappen van het netwerk van langzaam verkeersroutes, bewegen en spelen voor alle leeftijden en verblijfskwaliteiten verbeteren, groenzones verbinden tot een robuuste groenblauwe structuur en historische bomen koesteren.

Nota Duurzaamheid (RIS 301829)
Voor de opknapplannen van de opknapwijken zijn energie, leefomgeving en mobiliteit van belang. Daar waar mogelijk kan voorgesorteerd worden op de wijkenergieplannen. Daarnaast biedt het verrichten van werkzaamheden in de openbare ruimte kansen om deze klimaatbestendig in te richten en kan alvast worden nagedacht over maatregelen voor mobiliteit zoals het inzetten van deelauto's.

Toolbox klimaatadaptatie
De toolbox klimaatadaptatie is een tool die als inspiratie kan dienen voor de verschillende te nemen maatregelen in de openbare ruimte. De toolbox laat verschillende maatregelen zien die toegepast kunnen worden om de effecten van wateroverlast, droogte en hitte in de stad tegen te gaan. De toolbox is geen vastgesteld beleid, maar dient wel als inspiratie voor het klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte van Nieuw Waldeck. Zo wordt er gekeken naar de mogelijkheden om overmaat aan verharding te vergroenen en daar waar weinig bomen zijn in straten wordt gekeken naar mogelijkheden om extra bomen te planten. De groenblauwe structuur in Nieuw Waldeck is belangrijk om hittestress tegen te gaan. Bij de uitwerking van de projecten wordt gekeken welke maatregelen inzetbaar zijn op specifieke locaties.

Groenvisie Loosduinen
In 2016 is de visie op het wijk- en buurtgroen van het stadsdeel Loosduinen vastgesteld. Doel is het afstemmen van de gebruikswensen met de inrichting van het groen en het vasthouden en versterken van de ecologische kwaliteiten. Opvallend voor Nieuw Waldeck is dat het vergeleken met andere delen van Loosduinen veel bomen kent en bijzonder veel beplantingsvakken in de woonstraten. De grotere groen- en waterstructuur tussen de buurten worden in de visie beschreven als een grote (potentiële) kwaliteit waar echter de ruimtelijke samenhang op een aantal punten mist. Dit opknapplan ligt in de lijn van deze groenvisie: aan de ene kant het bevorderen van de samenhang van de grotere groen- en waterstructuur en aan de andere kant het beheerbaar maken van het groen in de woonstraten. Het opknapplan gaat echter verder dan de groenvisie, omdat het meer dan alleen het groen behelst.

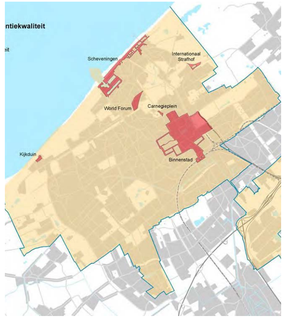

Kadernota Openbare Ruimte

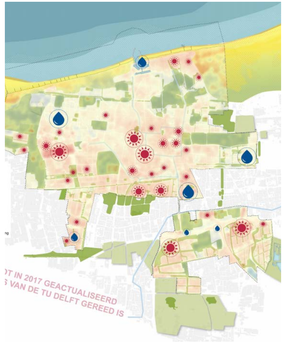

Agenda 'Groen voor de Stad'

Inventarisatie

Functies
Voor recreatie, groen en spelen zijn wijkoverstijgende functies in beeld gebracht. Voor recreatie zijn dit de stadsboerderij 'De Kakelhof' en de sterfietsrroute Loosduinen (route 12). Voor groen geldt dat de blauwgroene structuur ijn zijn geheel geen onderdeel uitmaakt van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur. Er bevinden zich - opvallend genoeg - geen vliegroutes van vleermuizen in de wijk zelf, al behoort een deel van het groengebied wel tot foerageergebied. In de wijk zijn 12 speeltuinen, verdeeld over de verschillende wijken. Er zijn geen speeltoestellen geschikt voor kinderen met een beperking.

Sterfietsroute & stadsboerderij
plangrens
Sterfietsroute
Stadsboerderij 'De Kakelhof'

Natuurkansen- en vleermuizenkaart
plangrens
groengebied (en foerageergebied)
vliegroute Rosse Vleermuis
vliegroute Laatvlieger

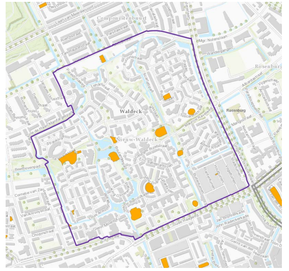

Spelen
plangrens
speelplek
speeltoestel geschikt voor kinderen met een beperking

Wateroverlast (bij 70mm-bui, toekomstbui)
plangrens
tot 10 cm
tot 20 cm
20 cm en meer

Hittestress
plangrens
aanzienlijk warmer
warmer
neutraal
koeler
aanzienlijk koeler
gebouwen
water

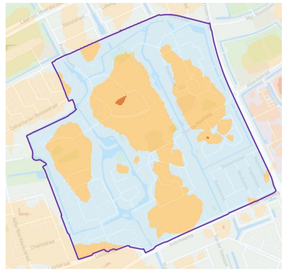
Droogte (bij twee droge jaren)
plangrens
tot 10 cm extra uitzakking
tot 20 cm extra uitzakking
tot 30 cm extra uitzakking

Klimaat
Voor klimaatoverlast is gekeken naar wateroverlast, hittestress en droogte. Wateroverlast speelt geen grote rol in Nieuw Waldeck. De meeste wateroverlast vindt plaats in de groenstroken zelf. Slechts zeer lokaal speelt teveel verharding een rol. Voor hittestress zien we een soortgelijk beeld: Nieuw Waldeck is een behoorlijk groene wijk waar 'aanzienlijk warmere' plekken nauwelijks voorkomen. Het meest opvallend is hier de Tuinenbuurt waar, zo zien we later, weinig bomen in de smalle straten staan. Tot slot zien wij bij het thema droogte ook geen extremen, alleen zeer lokaal in de Duits-Oostenrijkse buurt - waar ook waterlast nu een probleem is. Concluderend is de problematiek in Nieuw Waldeck rondom klimaat beperkt.

Stedenbouwkundige structuur

Ontsluiting

De relatief jonge en voor Den Haag unieke wijk Nieuw Waldeck kent een typische jaren 70 karakteristiek. De hoofdontsluiting wordt gevormd door een ringweg rondom de wijk. Elke buurt is vanaf de ringweg ontsloten door middel van een 30 km/u wijkontsluitingsweg welke vertakt in doodlopende erftoegangswegen (15 km/u) in woonerven en woonpleintjes, karakteristiek voor een zogenaamde bloemkoolwijk. De auto-ontsluiting is losgetrokken van de fiets- en voetgangersontsluiting die aan de achterkanten van de clusters in het groen liggen. In de woonerven komen deze weer samen. De 30 km/u zones zijn grotendeels in asfalt uitgevoerd. Dit kan uitnodigen om harder te rijden en belemmert de verkeersveiligheid.

Groenstructuur met voorzieningen

De groene zone die centraal door de wijk loopt sluit aan op het Beethovenplantsoen in het westen, die vervolgens doorloopt tot aan landgoed Ockenburgh. In het oosten ligt deze in het verlengde van de route via de groene Albardastraat en sportvelden. De groene zones van noord naar zuid zijn minder breed en niet overal voorzien van een doorgaande wandel- of fietsroute. Ze verbinden Nieuw Waldeck met het duingebied Kijkduin en met Houtwijk. De groenstructuur als geheel scheidt de buurten van elkaar, maar verbindt buurten als geheel.

In deze groenstructuur liggen de langzaam verkeersroutes. In de centrale groenzone ligt een doorgaande sterfietsroute van het centrum van Den Haag in de richting van Madestein en Landgoed Ockenburgh. De entrees van de (ster)fietsroute(s) aan het begin van de wijk zijn niet goed zichtbaar. Ook heeft een groot deel van de fietsroutes geen eenduidige materialisering. Hierdoor zijn ze soms niet herkenbaar en slecht te onderscheiden van voetpaden. De wandelpadenstructuur door de wijk is verbrokkeld en niet op orde. Veel voetpaden komen uit op fietspaden waardoor de fietspaden ook door wandelaars gebruikt worden. Soms zijn de voetpaden te smal of lopen langs onaantrekkelijke achterkanten (weinig sociale controle) van tuinen. Vooral richting OV haltes is dit onwenselijk.

In de wijk liggen een aantal wijkvoorzieningen zoals bibliotheek, school, buurttuinen, wijkcentrum etc. De meesten zijn eveneens gekoppeld aan de groenstructuur die door de wijk loopt. Hierdoor zijn ze sterk verbonden met het netwerk voor langzaam verkeer en ontstaat een ruimtelijk en functioneel interessant gebied. Echter, rondom sommige voorzieningen mist de verblijfskwaliteit en zichtbaarheid. Er bevinden zich geen bovenwijkse voorzieningen in Nieuw Waldeck, waardoor er bijna geen bezoekers zijn van buiten de wijk.

De structuur van de buurtjes

Elk buurtje is ontworpen als één deelplan (door verschillende stedenbouwkundigen), met eigen woningdifferentiatie en woningdichtheden. Veel van de buurtjes bevatten zowel appartementen als rijtjeswoningen. Binnen de buurtjes zijn woningbouwcomplexen gepositioneerd die homogeen van opzet zijn maar onderling sterk verschillen in architectuur.

Met name de wisselingen voorkanten en achterkanten, de vele rooilijnversprin gingen, hoekverdraaiingen, en overdaad aan anoniem groen zorgen voor relatief veel niemandsland, onoverzichtelijkheid, sleetsheid en gebrek aan sociale controle.

Architectuur

Het bebouwingsbeeld wordt gedomineerd door jaren 70-80 architectuur met een zekere informaliteit en individualiteit. Kenmerkend is de menselijke maat die in deze architectuurperiode centraal staat, wat tot uiting komt in de kleine korrel, de bonte vormentaal en kleurgebruik, de knusheid en de vele afwijkingen en verspringingen en individuele details. De (rood) bruine baksteen en grijze steen zijn dominant aanwezig evenals oranje en grijze pannendaken. Kappen en halve kappen komen vaak voor en de architectuur kent veel variatie en verspringingen in zowel richting als hoogte.

In de wijk staan vier vrijstaande woningen. Dit zijn voormalige tuinderswoningen die behouden zijn gebleven tijdens de ontwikkeling van de woonbuurten en liggen in de centrale groenstructuur.

Cultuurhistorisch

Nieuw Waldeck (m.u.v. de Tuinenbuurt) en haar omgeving zijn onderdeel van een voormalig het tuinbouwgebied Loosduinen. Herkenbaar als cultuurhistorisch element zijn nog altijd de Binnentuinen, de waterstructuur en de centrale groenzone. De Tuinenbuurt is in het kader van het Monumenten Inventarisatieproject aangemerkt als ‘bijzondere kwaliteit’.

Conclusies

- Gescheiden verkeersstructuur van auto’s en langzaam verkeer
- Groenblauwe structuur scheidt en verbindt de wijk in losse eilandjes/buurtjes/dorpjes
- Voorzieningen gekoppeld aan de blauwgroene structuur
- Fiets- en voetpaden liggen in groenblauwe structuur

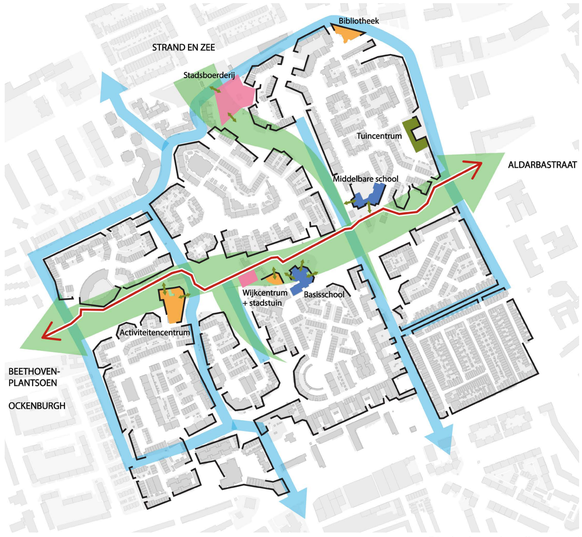

Stedenbouwkundige opzet

Inrichting openbare ruimte

Ontwerp openbare ruimte

De openbare ruimte is net zo gevarieerd ontworpen als de stedenbouwkundige opzet van de buurten en de architectuur. De wijkontsluitingswegen zijn 30km/u straten die ingericht zijn met een rijbaan, parkeervakken en stoepen.

In de buurten gaan de wijkontsluitingswegen over in woonerven. Op woonerven is er in principe geen verschil tussen voetgangersgebied en rijbaan. De ruimte is schijnbaar willekeurig ingedeeld met bestrating, groenvakken en bomen. Parkeervakken zijn in de bestrating aangegeven.

Doel van de inrichting van de woonerven was een gevarieerd en rijk beeld, een nauwe verweving van functies en meervoudig ruimtegebuik. Het zou de bewoners herbergzaamheid bieden, vrolijkheid, contact met anderen en tegelijkertijd privacy. De eis van 'identiteit, herkenbaarheid en oriëntatie' waren leidend. In het plangebied werden aanknoppingspunten gezocht om plekspecifiek te ontwerpen.

Dit is in Nieuw Waldeck onder meer vertaald in toepassing van vlakken gebakken klinkers naast vlakken betonstraatsteen, veel variatie in boomsoorten en een ‘losse’ opzet van beplanting en bomen. De indeling van de ruimte anticipeert ook nog eens op de verspringende gevellijnen van de bebouwing. Door het aan willen brengen van te veel onderlinge verschillen is een onrustig en rommelig straatbeeld ontstaan. Er is behoefte aan continuïteit en eenheid om een helder en overzichtelijk straatbeeld te creëren.

Handboek openbare ruimte

In het Handboek openbare ruimte staat een duidelijke inrichting van de openbare ruimte voorop: voetgangers zijn gescheiden van voertuigen, stoepen liggen hoger dan parkeervakken en 30 km/u zones worden voorzien van verkeersremmende maatregelen. Vanwege de stedenbouwkundige opzet van de buurten is herinrichting met een 30km/u profiel in de woonerven niet mogelijk (er is geen wegas te projecteren tussen de verspringende gevellijnen en er zijn geen hoogteverschillen). Op dit moment voldoet de openbare ruimte van Nieuw Waldeck niet aan de kwaliteitseisen van het HOR: De 30km/u wegen zijn uitgevoerd in asfalt zonder verkeersdrempels (HOR: gebakken klinkers met verkeersdrempels of plateau’s) en in de woonerven is de mix van materialen groot en ontbreekt een heldere inrichting van parkeerplaatsen, bomen en groenvakken. De oplossing is in het hele gebied een inrichting met duurzame en gelijkvormige materialen om aan de kwaliteit Residentiekwaliteit te voldoen. Dit zal leiden tot een rustig, herkenbaar Haags straatbeeld en is tegelijk eenvoudig te beheren.

Bomen

In de straten zijn veel bomen van de eerste grootte geplant. Doordat deze bomen in verdichte grond (‘klapzand’) zijn geplant, kunnen ze niet diep wortelen en groeien de wortels oppervlakkig. Deze bomen zijn inmiddels uitgegroeid tot volwassen bomen en hierdoor is op heel veel plekken in de wijk worteloplruk ontstaan. De meeste bomen in de wijk zijn in goede conditie, maar vertonen wel ernstige worteloplruk. Dit is tevens een van de meest genoemde opknappunten. Bovendien staan veel van deze bomen dichtbij de huizen en zijn er klachten over te weinig licht in hun huis.

Langzaam verkeer

De hoofdgroenstructuur van de wijk wordt gevormd door een centrale groene dwarsligger, van oost naar west, en doorlopende zijtakken – van noord naar zuid – meestal geflankeerd door water. De centrale groenzone is kleinschaliger ingericht dan het aansluitende Beethovenplantsoen in de wijk Waldeck. De sterfietsroute dat door het groen loopt in de wijk maakt een aantal bochten en gaat langs gebieden met verschillende groene identiteiten: een bosje, een weide, over een dijk langs vijvers, een centrale speelzone en halfopen bosschages langs een lage geluidswal. De continuïteit van de groenzone wordt deels onderbroken door voormalige tuinderswoningen waardoor de sterfietsroute een aantal onlogische bochten maakt. Een voetpad ontbreekt langs het fietspad met als gevolg dat veel mensen over het fietspad lopen. Dit wordt als onveilig en onprettig ervaren. De entrees van de sterfietsroute aan beide zijden van de wijk zijn niet goed zichtbaar. Ook heeft een groot deel van de fietsroute geen eenduidige materialisering dat ten koste van de herkenbaarheid gaat. De centrale groenzone wordt veelal niet vergezeld door water. In de loop der jaren zijn een aantal speelplekken in de groenzone geplaatst met uiteenlopende vormgeving.

Haaks op de centrale groenzone ligt een tweetal kleinere groenzones, de staanders. De eerste wordt gevormd door het groen van het plantsoen op het King Olivereiland en de tweede ligt tussen de Duits-Oostenrijkse buurt en de Italiaanse buurt en loopt via de Franse buurt verder door langs de Tuinenbuurt. In deze groenzones liggen watergangen en grotere waterpartijen. De fiets- en voetpaden lopen door deze groenzones, zijn onduidelijk en sluiten niet goed aan op de centrale groenzone. Vanaf de woonerven wordt het zicht op de groenzones over het algemeen ontnomen door geparkeerde auto’s of hoge beplanting op het woonerf zelf.

Conclusies

- Openbare ruimte net zo gevarieerd en rijk als de stedenbouwkundige opzet als de architectuur
- Woonervenstructuur en erftoegangswijken wijken af van Residentiekwaliteit HOR
- Veelal onrustig en rommelig straatbeeld, behoefte aan continuïteit en eenheid
- Bomen geven veel problemen met wortelopdruk, maar ook weinig licht in huizen
- Fiets- en voetpaden in groenblauwe structuur, maar continuïteit en herkenbaarheid niet overal gewaardborgd.

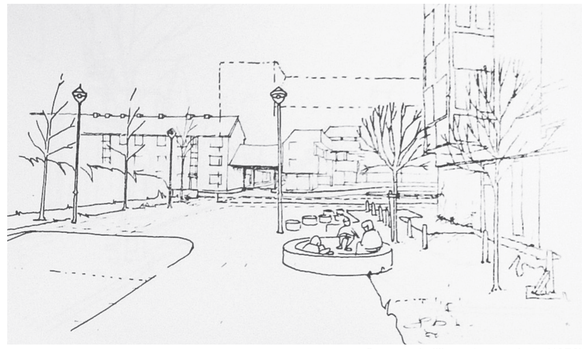

Oorspronkelijke ontwerpschets (1976)

Kenschets buurten

Amerikaanse buurt

De Amerikaanse buurt bestaat uit de Duke Ellingtonstraat (rondweg) en een aftakking naar King Olivereiland en de omgeving van de Billie Holidaystraat. De Duke Ellingtonstraat is een 30 km/u straat van asfalt zonder verkeersdrempels. De straat heeft een haast lommerrijke uitstraling door bomenrijen die deels in beplanting en deels tussen haakse parkeervakken staan. Met name in de parkeervakken is sprake van ernstige wortelopdruk zodat de bestrating er slecht bij ligt. De woonerven in dit deel zien er minder uitnodigend uit omdat er veel garages uitkomen op de achter- of zijkanten van de woningen. Vanuit de Billie Holidaystraat liggen de toegangen naar de centrale groenzone verscholen achter hoge struiken en geparkeerde auto's, waardoor deze niet zichtbaar zijn. De belangrijkste ruimtelijke aansluitingen tussen het woongebied en de groenzone wordt belemmerd door het blauwe speelobject en het parkeerterrein van Middin.

Het King Olivereiland is ingericht als woonerf, waarbij het straatbeeld wordt gedomineerd door geparkeerde auto's. In de verharding staan enkel bomen die ernstige wortelopdruk veroorzaken. De zichtlijnen naar de centrale groenzone zijn dichtgegroeid met struiken en de voetpaden langs de groenzone zijn zo versleten dat deze amper toegankelijk is. Versnipperd groen en parkeren geven een onrustig en rommelig beeld. Het is in potentie een prachtig woonerf, omgeven door groen en water.

Franse buurt

De Franse buurt bestaat uit de omgeving van de Claude Debussystraat en de omgeving van de Georges Bizetstraat / Jules Massenetstraat. De straten rondom de Claude Debussystraat zijn allemaal woonerven waarbij de inrichting refereert aan traditionele straatprofielen met rijbaan, parkeerplaatsen langs de weg en trottoirs. De structuur is helder, maar de ernstige wortelopdruk geeft het straatbeeld een verwaarloosde indruk.

De Georges Bizetstraat en Jules Massenetstraat zijn 30 km/u straten met verharding van asfalt. Ook hier geeft de ernstige wortelopdruk van bomen tussen de parkeervakken en op de trottoirs veel overlast. De parkeervakken staan haaks op de rijbaan en de parkeerdruk in deze buurt is bijzonder hoog. De woonerven die aansluiten aan de 30 km/u straten zijn heel divers van architectuur, afmetingen en inrichting waardoor samenhang ontbreekt. Het centrale Henri Duparcplantsoen met speelobjecten kent geen uitnodigende ingangen en ligt aan de onaantrekkelijke achterkanten van huizen. Door de krappe dimensionering van de openbare ruimte en een onduidelijke routing door de buurt is de aansluiting richting de Oude Haagweg voor fietsers en voetgangers slecht te vinden.

De Franse buurt is voor auto's te bereiken via de Maurice Ravelweg, de oude busroute in de wijk. De keerlus van de bus zijn functie heeft verloren. Het is een rommelige plek met containers en een overmaat aan geasfalteerde verharding. Op de Maurice Ravelweg wordt veel harder dan 30 km per uur gereden omdat de geasfalteerde weg veel te breed gedimensioneerd is en er geen verkeersremmende maatregelen zijn aangebracht.

Duits / Oostenrijkse buurt

De Duits / Oostenrijkse buurt wordt ontsloten door de Palestrinaweg / Straussaan. Deze 30 km/u straten met asfaltverharding worden begeleid door bermen met bomen. De op een brink lijkende brede groene berm is een kwaliteit van deze buurt. De voorkanten van de woningen kijken uit op de brede straat en er wordt aan de achterkant geparkeerd. Zo groot en overzichtelijk de voorkant, zo grijs en deels rommelig zijn deze achterkanten. Vanaf de Straussaan is de centrale groenzone via meerdere, deels onverharde, voetpaden te bereiken.

De groenzone aan de kant van de Italiaanse buurt is door hoge struiken, geparkeerde auto's en versleten paden slecht zichtbaar en bereikbaar. De intensieve hoeveelheid bomen en bosschages in deze groenzone geven veel lichthinder en de bezonning van achtertuinen is slecht.

Aan de andere kant van de Straussaan, richting Beethovenplantsoen is de Duits / Oostenrijkse buurt juist vrij stenig. Door hier extra bomen te planten krijgt dit gebied een groener uiterlijk en verkoeling in de zomer.

Italiaanse buurt

De Italiaanse buurt wordt ontsloten via de Rossinilaan. Een kort stuk straat met asfaltverharding geeft toegang tot het woonerfgedeelte. Het gedeelte Puccinistraat is een erf dat eindigt op een besloten hofje. Vanaf deze voorkant van de woningen is er weinig ruimtelijke verbinding met de groenzone aan de achterkant van de woningen. Ook hier hebben bewoners veel last schaduw door de hoge bomen en beplanting in deze groenzone.

De Italiaanse buurt is een onsamenhangend gebied met een heel diverse architectuur, uiteenlopende afstanden tussen gevels en een relatief kleinschalige mix tussen beplantingsvakken, bomen en parkeervakken. Hier zien we eenzelfde soort beeld als op het King Olivereiland: versnippering van groen en parkeren leidt tot een onrustig en rommelig beeld. Er is op veel plaatsen wortelopdruk en de parkeerdruk is er tevens hoog.

Tuinenbuurt

De Tuinenbuurt bestaat uit lange smalle straten met een rijbaan, parkeervakken en trottoirs. In de meeste straten staan bomen tussen de langsparkeervakken. De inrichting voor 30km/u voldoet het meeste aan het Handboek openbare ruimte maar de straten zijn te smal voor tweerichtingsverkeer en parkeren. Als gevolg daarvan wordt er op de toch al smalle trottoirs geparkeerd en dit belemmert de toegang naar de woningen. In deze buurt, met kleine ondernemers langs de Oude Haagweg, is de parkeerdruk enorm hoog. Vergeleken met de andere buurten is de structuur helder en wordt de wijk op een aantal plaatsen ontsloten.

Conclusies

- Aansluiting Amerikaanse buurt met centrale groenzone beperkt.
- Openbare ruimte King Olivereiland ernstig versnipperd en veel achterstallig onderhoud verharding en groen.
- Franse buurt kent ook wortelopdruk in trottoirs.
- Maurice Ravelweg en keerlus zorgen voor veel problemen, o.a. verkeersveiligheid.
- Straussaan heeft lokaal kwaliteit door op een brink lijkende groenstructuur.
- Bereikbaarheid en toegankelijkheid groenzone tussen Duits / Oostenrijkse en Italiaanse buurt laat te wensen over.
- Duits / Oostenrijkse buurt richting Waldeck steniger.
- Bomen groenzone Duits / Oostenrijkse en Italiaanse buurt geven veel overlast, vooral met wortelopdruk en bezonning.
- Italiaanse buurt geeft hetzelfde beeld als openbare ruimte King Olivereiland. Dit zijn de buurten met de grootste beheerproblemen.
- Tuinenbuurt 'klassiek' profiel, maar hoge parkeerdruk leidt tot problemen toegankelijk trottoirs (door parkeren op trottoir).

1

2

3

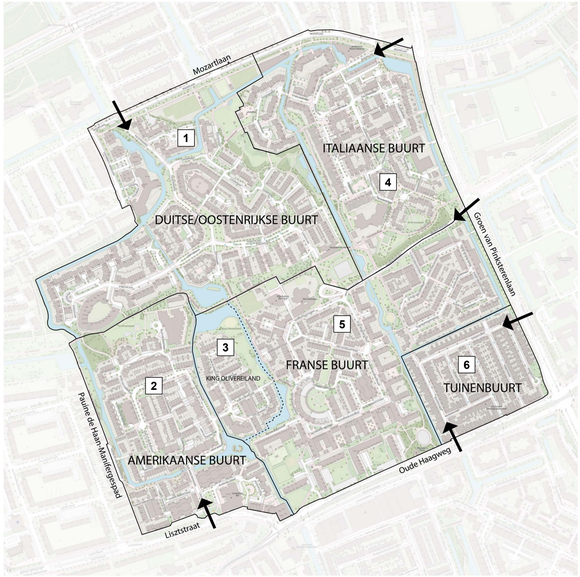

Nieuw Waldeck en belangrijkste buurten

4

5

6

Groenblauwe structuur

Zoals in 'Stedenbouwkundige structuur' en 'Inrichting openbare ruimte' reeds besproken is de groenblauwe structuur in de wijk de ruimtelijke drager van het stedenbouwkundig plan. Deze structuur is helder en eenvoudig en bestaat uit een centrale dwarsligger en twee er haaks op staande doorlopende zijtakken. Vaak wordt het groen begeleid door water, wat deze wijk ook kenmerkt. Lokaal is deze hoofdgroenstructuur smal en discontinu. Het centrale hoofdmoment wordt gevormd door de grote vijver. Meer ruimte en helderheid is gewenst. De wijk heeft hoe dan ook een groene uitstraling.

De groenstructuur in de buurten is anoniem en versnipperd. Delen van het groen werken structurend, zoals langs de Strausslaan, maar over algemeen zijn het veel kleine plantvakken. Daarbij komt dat er veel achterstallig onderhoud is aan het groen: te grote bomen, kale plantvakken en uitgegroeide struiken. Er staan te grote bomen in kleine straten. Het bomenassortiment is wel gedifferentieerd, maar zorgen voor veel wortelopdruk en weing lichtinval in woningen. In kleine woonstraten staan te grote bomen en in kleine plantvakken te grote struiken. De ecologische potenties zijn hoog.

Kans:
+ in de basis robuuste blauwgroene structuur
+ veel gezonde bomen (maar wortelopdruk!)
+ groene uitstraling
+ hoge ecologische waarde

Probleem:
- op punten zwakke groenstructuur
- onderhoud en beheer niet op orde
- veel wortelopdruk door bomen
- schaduw door lichtgebrek bij huizen
- veel versnipperd groen

1

Centrale hoofdmoment: grote vijverpartij

2

Water en groen gekoppeld

3

Verharding in groenstructuur

4

Kleine plantvakken met (te) grote struiken

5

Smalle en discontinue groenstructuur

6

Grote bomen (platanen) in kleine straten

7

Versnipperd buurtgroen, maar ook...

8

....kale plantvakken

9

Groenstructuur Strausslaan

Groenblauwe structuur

Legenda

- Groenblauwe structuur
- Buurtgroen
- Boomstructuur

Bomen

Zoals reeds eerder beschreven bij 'Inrichting openbare ruimte' en 'Kenschets buurten' speelt wortelopdruk een groot probleem in Nieuw Waldeck. Alle 471 bomen in verharding in de wijk zijn daarom onderzocht op verhardingsopdruk, conditie boom en verplantbaarheid. In het algemeen kan worden gesteld dat wortelopdruk sterk samenhangt met boomsoort en ouderdom. Enkele soorten die veel wortelopdruk geven kom je regelmatig tegen in Nieuw Waldeck, met name Acacia (Robinia), Vleugelnoot (Pterocarya) en Plataan (Platanus). Bomen geven wortelopdruk vanaf ca. 10 jaar, meer dan 80% van de bomen (ca. eenderde) van 40 jaar of ouder geeft wortelopdruk. Uit deze inventarisatie is verder gebleken dat in Nieuw Waldeck:

- het merendeel van de bomen in goede (339 st) of redelijke (93 st) conditie is (totaal: 92%);
- bijna alle bomen geven matige (63 st) of ernstige (291 st) wortelopdruk (totaal: 75%);
- bomen in matige of slechte conditie met ernstige wortelopdruk bijna niet voorkomen in Nieuw Waldeck (22 st, 5%);
- het aantal bomen dat al snel (<5 jaar) enige mate van wortelopdruk geeft opvallend hoog is, ca. 20% in heel Nieuw Waldeck en Houtwijk.

De bomen in Nieuw Waldeck zijn destijds aangeplant zonder verdere groeiplaatsverbetering. De huidige grond heeft te weinig organische stof en bomen zijn gaan 'zoeken' naar door neerslag ingespoelde organische stof hetgeen tot wortelopdruk leidt. De problematiek is - bij wat oudere bomen - slecht oplosbaar, maar altijd maatwerk en kostbaar (tot ca. 5400,- per boom).

Bomen staan op onlogische plekken in te krappe boomvakken

Wortelopdruk in trottoirs veroorzaakt problemen toegankelijkheid

Wortelopdruk speelt vooral tussen parkeervakken

In voetpaden in groenzones lokaal zeer ernstige wortelopdruk.

Bomenkaart Nieuw Waldeck

Legenda

verplantbaarheid
- boom is verplantbaar
- boom is niet verplantbaar

conditie
- boom in goede conditie
- boom in redelijke conditie
- boom in matige conditie
- boom in slechte conditie

wortelopdruk
- boom zonder wortelopdruk
- boom met matige wortelopdruk
- boom met ernstige wortelopdruk

Voorbeeld matige (boven) en ernstige (onder) wortelopdruk

Verkeerskundige structuur

Zoals blijkt uit 'Stedenbouwkundige structuur' bestaat de verkeerskundige structuur uit een ringweg met 'inprikkers', oftewel wijkontsluitingswegen (30 km/u). Deze gaan over in 15 km/u straten (erftoegangswegen en woonerven) en parkeervakken. Hierdoor is de snelheid over 30 km/u of minder. Het ontbreken van verkeersremmende maatregelen en het asfalteren van 30km/u straten nodigt echter uit tot hardrijden. Dit is een van de grote verkeerskundige problemen in de wijk. Een goed voorbeeld hiervan is de Maurice Ravelweg, met de voormalige buslus. Hier ontnemen tevens geparkeerde auto's het zicht op groen, iets wat aan de randen van de buurten veel vaker voorkomt.

De wijk Nieuw Waldeck stamt uit de jaren 70-80. De parkeernorm is sinds die tijd fors toegenomen en er is een groot gebrek aan parkeerplaatsen in de wijk. De parkeerdruk is op veel plekken meer dan 100%. Dit is - naast de asfaltwegen - het tweede, grote problem. Er liggen veel private parkeergarages in de wijk, maar hier kan niet worden geparkeerd. Er wordt dus nu veelal op trottoirs geparkeerd waardoor de toegankelijkheid veelal wordt belemmerd. Lokaal spelen problemen met geparkeerde fietsen op straat.

Kans
+ in de basis lage snelheid
+ ontmoeten en spelen op straat
+ parkeren dichtbij woning

Problemen:
- verminderde verkeersveiligheid door hardrijders
- beperkte toegankelijk door foutparkeren
- geparkeerde fietsen op straat
- auto's belemmeren zicht groenzones

1

30 km/u straten van asfalt

2

Woonerfachtige inrichting

3

Auto's domineren straatbeeld

4

Voormalige buslus HTM

5

Geparkeerde auto's ontnemen zicht groen

6

Achterkant (lege) parkeergarage

7

Hoge parkeerdruk Tuinenbuurt

8

Belemmering toegankelijkheid trottoirs

9

Lokaal overlast geparkeerde fietsen

Verkeerskundige structuur

Legenda

- Wijkontsluitingsweg (30 km/uur)
- Erftoegangsweg (15 km/uur)
- Parkeerplaats
- Parkeergarage

Langzaam verkeer, spelen en ontmoeten

In de 'Stedenbouwkundige structuur' en 'Inrichting openbare ruimte' lazen we al dat voet- en fietspaden in de wijk zitten gekoppeld aan de hoofdgroenstructuur: de centrale dwarsligger en twee doorlopende zijtakken. Alle buurten worden omringd door het groen en het groen is evenredig verdeeld in of bij de buurten. Voetpaden in het groen hebben veel last van wortelopdruk; soms ontbreekt straatmeubilair en verlichting. De voetgangersstuctuur is in de basis goed, al ontbreken routes door het groen. De entrees en routes vanuit de buurten naar de groenzones zijn discontinu en onduidelijk.

De sterfietsroute die door de wijk slingert wordt veel gebruikt als voetpad, mede doordat de voetpaden vanuit de wijken er op uitkomen. Een voetpad ontbreekt echter hier wat onveilig en onprettig is. Het verloop van de route is bochtig en het materiaal niet eenduidig, wat de herkenbaarheid en continuïteit niet ten goede komt. De entrees van de wijk zijn onduidelijk en onzichtbaar.

De meeste speel- en ontmoetingsplekken liggen in het groen, met name de centrale groenzone (bijv. buurttuin). Straatmeubilair is vaak versleten. De speelvoorzieningen zijn over het algemeen goed, hoewel soms versleten. Voor elke leeftijd is er iets te doen in Nieuw Waldeck. Lokaal wordt overlast ervaren door hangjongeren, met name bij het blauw speelelement. Dit element belemmert tevens de toegang tot de centrale groenzone.

Kwaliteit:
- grote groenzones dichtbij woningen en evenredig verdeeld
- langzaam verkeer losgekoppels van autoverkeer
- doorgaande fietsroute door centrale groenzone
- spelen voor alle leeftijden aanwezig

Problemen:
- geen doorgaande route voetgangers door centrale groenzone
- herkenbaarheid en continuiteit sterfietsroute ontbreekt
- voetpaden slecht toegankelijk
- versleten straat- en speelmeubilair
- routes en entrees onaantrekkelijk

Voetpad ontbreekt langs fietspad

Route fietspad onduidelijk

Wijkentrees onduidelijk en onzichtbaar

Paden gaan langs het groen, niet door.

Straatmeubilair vaak versleten

Blauwe speelelement vormt blokkade

Centrale speeltuin voor oudere jeugd

Verrote houten palen als speelelement

Buurttuin 'Nieuw Waldeck'

Langzaam verkeer, spelen en ontmoeten

Conclusies

- In de basis robuuste blauwgroene structuur, maar routes en entrees van/naar wijk onzichtbaar en onduidelijk. Geldt ook voor entrees sterfietsroute aan het begin/eind van de centrale groenzone.
- Veel bomen van redelijke of goede kwaliteit, maar geven ernstige wortelopdruk. Probleem speelt in parkeerplaatsen en voetpaden groenzone, weinig in trottoirs. Te grote bomen zorgen bovendien voor weinig licht in woningen.
- De wijk is groener dan andere Haagse wijken, maar heeft geleid tot veel achterstallig onderhoud van zowel groen. De diversiteit aan materialen heeft ook voor een gebrekkig beheer aan verhardingen geleid.
- Versnipperde, onsamenhangende en inefficiënte openbare ruimte leidt tot onrustig en rommelig straatbeeld. Ruimtelijke samenhang ontbreekt. Er is behoefte aan continuïteit en eenheid om een helder en overzichtelijk straatbeeld te creëren.
- Tekort aan parkeerplaatsen leidt tot parkeren op trottoirs welke de toegankelijkheid belemmert. Lokaal leidt dit tot verkeersonveilige situaties door een gebrek aan overzicht.
- Er is een voetpadennetwerk, maar voetpaden door het groen en langs de sterfietsroute ontbreken. Dit terwijl veel voetpaden vanuit de wijken uitkomen de sterfietsroute. Dit laatste leidt tot verkeersonveilige situaties.
- Wijkontsluitingswegen zijn uitgevoerd in asfalt en zonder verkeersremmende maatregelen, dat leidt tot verkeersonveilige situaties door met name hardrijden in woonbuurten.
- Herkenbaarheid en continuïteit voet- en fietspaden ontbreekt, met name voor de sterfietsroute.
- Toegankelijkheid voetpaden in het geding door foutparkeren en wortelopdruk bomen. Lokaal zijn voetpaden onvoldoende verlicht.

De robuuste blauwgroene structuur

De groenzone richting strand / zee

Het blauwe speelelement

Verrommeling door privatisering

Ineffeciënte openbare ruimte

Achterstallig onderhoud geeft rommelig beeld

Mag je hier rijden?

Veel asfalt waar klinkers horen

Overal wordt geparkeerd

Conclusies ruimtelijke analyse

Legenda

- Groenblauwe structuur
- Buurtgroen
- Boomstructuur
- Wijkontsluitingsweg (30 km/uur)
- Erftoegangsweg (15 km/uur)
- Parkeerplaats
- Parkeergarage
- Fietspad
- Voetpad
- Speelvoorziening
- Buurt- of volkstuin

Opknappunten

Zoals in de 'Procesbeschrijving' is beschreven zijn middels de website nieuwwaldeckknaptop.nl en een wijkbijeenkomst opknappunten opgehaald. Deze punten zijn - door bewoners - gekoppeld aan een zestal thema's, namelijk:

- Straten, stoepen en pleinen
- Bomen en groen
- Verkeer en parkeren
- Straatmeubilair en spelen
- Water
- Verlichting

Voor Nieuw Waldeck zijn de meeste opknappunten binnengekomen voor de thema's straten, stoepen en pleinen (73) en bomen en groen (65). Ook voor verkeer en parkeren zijn veel opknappunten binnengekomen (36), op ruime voet gevolgd door straatmeubilair en spelen (21). Over water en verlichting waren relatief minder klachten: 6 respectievelijk 4 klachten.

Straten, stoepen en pleinen

Bomen en groen

Verkeer en parkeren

Straatmeubilair en spelen

Water

Verlichting

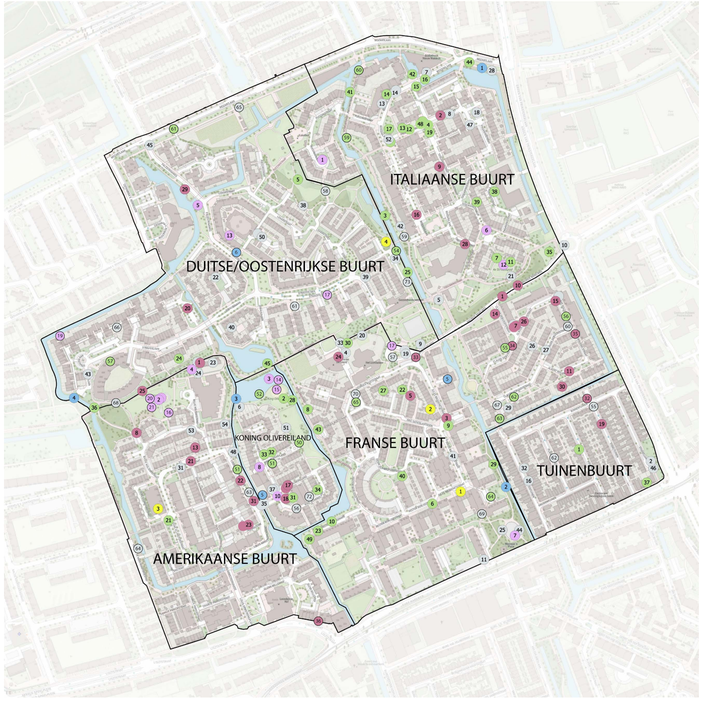

Verdeling opknappunten

Als we binnen de vier meest genoemde thema's (water en verlichting uitgezonderd) kijken naar de meest genoemde onderwerpen, zien we onderstaand beeld. 'Overig' is hierin niet meegenomen.

- Straten, stoepen en pleinen: bestrating (34%), wortelopdruk (12%), parkeerdruk (10%), vergroenen (8%) en routes (7%)
- Bomen en groen: snoeien bomen//heesters (37%), uitdunnen/inboeten (31%), onkruid verwijderen (11%) en wortelopdruk (3%)
- Verkeer en parkeren: parkeerdruk (44%), te hard rijden (17%), onveilige situatie (8%) en fietsparkeren (6%)
- Straatmeubilairenspelen:plaatsenstraatmeubilair (30%), vervangen speelobject (17%), vervangen straatmeubilair (22%), onveilige situatie (13%) en onderhoud (9%)

Hieruit komt een beeld naar voren van achterstallig onderhoud van het groen en de bestrating, een tekort aan parkeerplaaatsen, wortelopdruk en behoefte aan meer straatmeubilair alsmede het vervangen van sleets straatmeubilair. Deze problematiek komt grotendeels overeen met de conclusies uit de ruimtelijke analyse. In de projecten worden deze opknappunten integraal opgepakt.

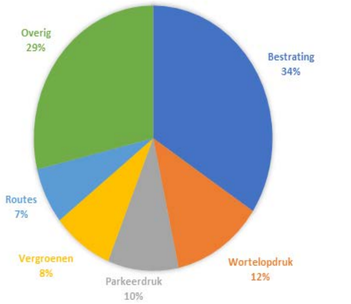

Straten, stoepen en pleinen

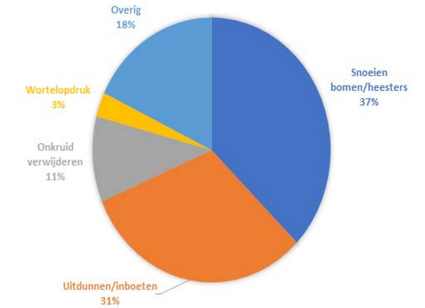

Bomen en groen

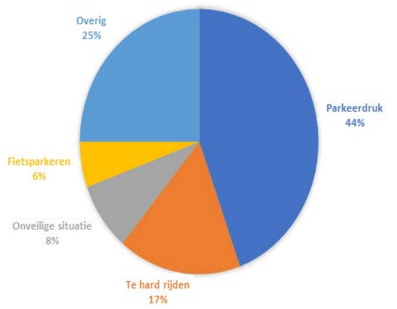

Verkeer en parkeren

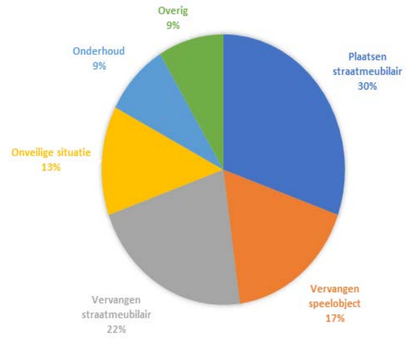

Straatmeubilair en speen

Strategie & maatregelen

Aan de hand van de historische analyse, de ruimtelijke analyse en de aangedragen opknappunten vanuit de bewoners en de daarop volgende gebiedsanalyse voor Nieuw Waldeck zijn maatregelen gekoppeld aan plekken en routes in de wijk. Deels liggen deze in de buurten, deels in de groenblauwe structuur. In totaal is gewerkt met 12 maatregelen om de genoemde punten op te pakken. Wanneer meer dan één probleem in het gebied opgepakt wordt en een set aan maatregelen onvoldoende is, is gekozen voor een integrale herinrichting. De helft van de maatregelen hangt explicitiet samen met het thema bomen en groen. De grootste problemen die samenhangen met straten, stoepen en pleinen worden meegenomen in integrale herinrichtingen.

Deze maatregelen zijn doorvertaald naar projecten voor de verschillende buurten, waarbij we vooral inzetten op projecten in de groenblauwe structuur opdat deze de grootste meerwaarde voor wijk opleveren. Op deze manieren profiteren meerdere buurten ervan.

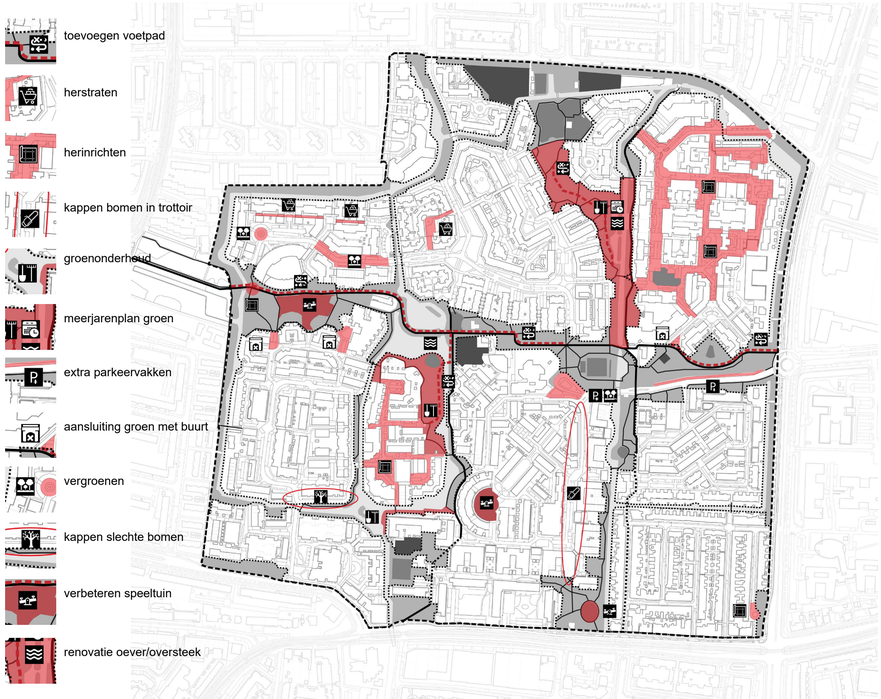

Strategie- en maatregelenkaart

Uitgangspunten

Na bestudering van de projectopdracht en bijbehorend programma van eisen, het gemeentebeleid, de historische analyse, de ruimtelijke analyse en de opknappunten zijn de onderstaande uitganspunten opgesteld. Dit is wat we willen bereiken, op pagina 32 ook gepresenteerd als een visie. Om erachter te komen hoe we dit willen bereiken zijn ontwerpprincipes opgesteld. Per uitganspunt is op pagina 29 uitgesplitst welke ontwerpprincipes hieraan bijdragen. Op pagina 29-30 zijn de uitgangspunten verbeeld. Zij laten het huidige probleem zien en de oplossing. Deze oplossingen dragen dus op grote schaal bij aan de uitganspunten en visie.

- Effiëntere indeling openbare ruimte
- Verbeteren toetreding licht woningen
- Creëren ruimtelijke samenhang
- Herkenbaar en continuïteit voet- en fietspaden
- Toegankelijkheid bevorderen
- Sociale veiligheid vergroten
- Vergroten parkeercapaciteit
- Stimuleren ontmoeten, bewegen en spelen
- Behouden en versterken groene karakter wijk
- Aanpak wateroverlast, droogte en hitte
- Vergroten biodiversiteit
- Verblijfskwaliteiten verbeteren rond voorzieningen

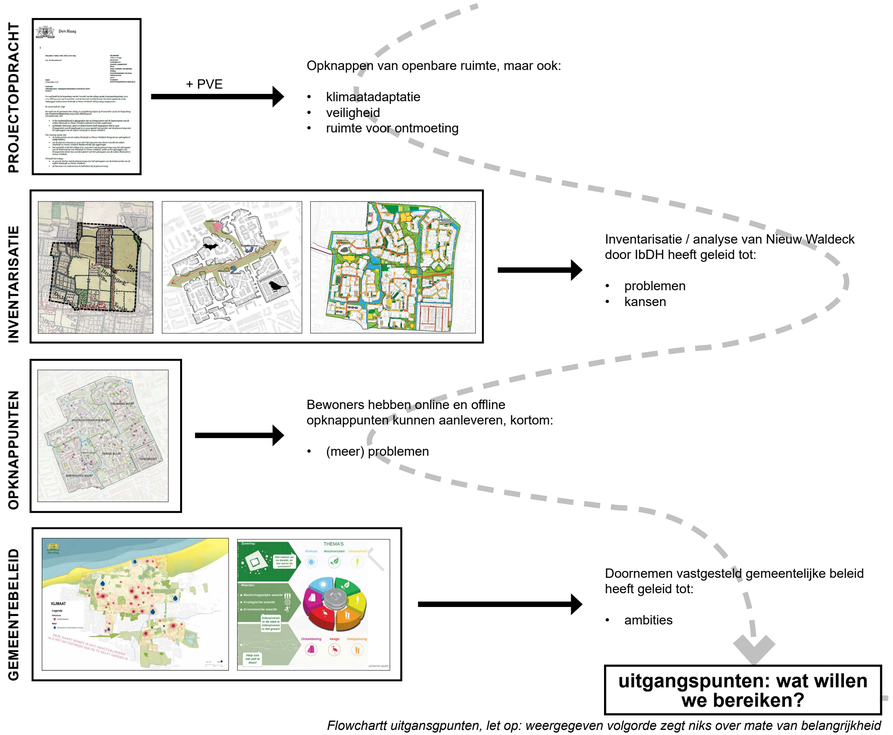

Flowchartt uitgansgpunten, let op: weergegeven volgorde zegt niks over mate van belangrijkheid

ontwerpprincipes: hoe willen we dat bereiken?

Uitgangspunt / ontwerpprincipe	Aansluiten materiaal op context	Clusteren van groen	Clusteren van parkeervakken	Vervangen onodige verharding door groen	Dunnen bosplantsoen	Verwijderen bomen	Randen parkeervakken beplanten	Aanbrengen eenheid in materialisatie	Onderscheiden fiets- en wandelpad	Herkenbare en zichtbare entrees	Egaliseren voet- en fietspaden	Creëren zichtlijnen	Uitbreiden voetpadennetwerk	Aanbrengen verkeersplateaus	Aansluiten materialisatie / maatvoering bij gebruik	Aanbrengen verlichting	Toevoegen parkeervakken	Toevoegen zitgelegenheid	Opknappen speeltuinen	Meer kleur in groen	Vergroten diversiteit in bomenassortiment	Juiste boom op juiste plek	Vergroenen entrees/routes van/naar park	Hemelwater afvoeren op groen	Hemelwater lokaal vasthouden/bergen	Duurzaam ruimte voor wortels bomen	Creëren schuilplekken voor huismus	Toepassen insectenvriendelijke beplanting
Effiëntere indeling openbare ruimte	■	■	■	■																								
Verbeteren toetreding licht woningen					■	■		■															■					
Creëren ruimtelijke samenhang	■	■	■				■	■				■			■													
Herkenbaar en continuïteit voet- en fietspaden									■	■					■													
Toegankelijkheid en verkeersveiligheid bevorderen									■		■		■	■	■	■	■										■	
Sociale veiligheid vergroten												■				■												
Vergroten parkeercapaciteit																	■											
Stimuleren ontmoeten, bewegen en spelen													■					■	■									
Behouden en versterken groene karakter wijk				■																■	■	■	■	■		■		
Aanpak wateroverlast, droogte en hitte				■																					■	■	■	
Vergroten biodiversiteit																						■					■	■
Verblijfskwaliteiten verbeteren																		■	■					■				

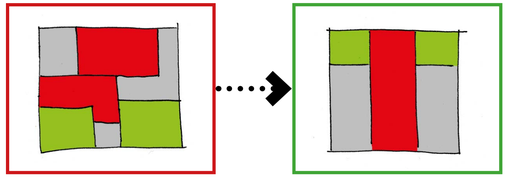

Coherente, efficiënte openbare ruimte door clusteren parkeren, rijweg en groen

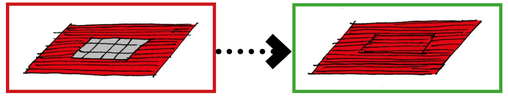

Eenheid in materialisatie, aansluiten bij context

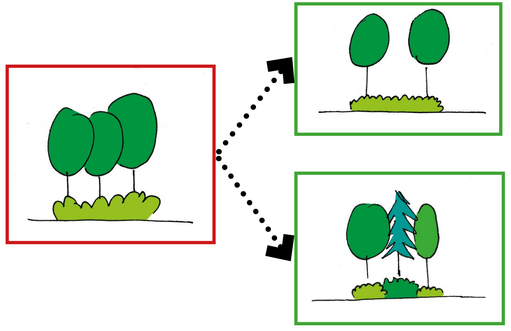

Dunnen bosplantsoen, verwijderen bomen, meer kleur in groenassortiment en diversiteit in bomen

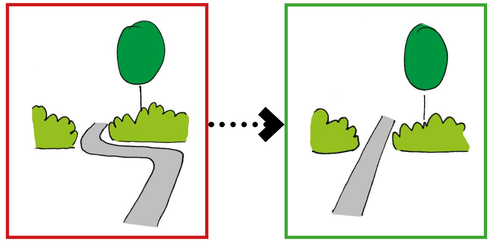

Herkenbare en zichtbareentrees de wijk in

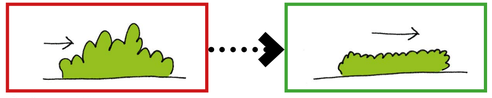

Creëren zichtlijnen

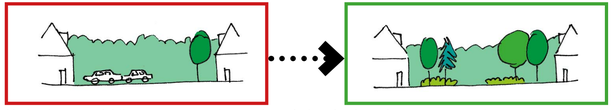

Herkenbare en zichtbare, groene routes van/naar het park, alsmede vergroenen entrees

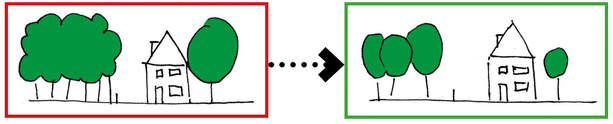

Verwijderen bomen en de juiste boom op de juiste plek

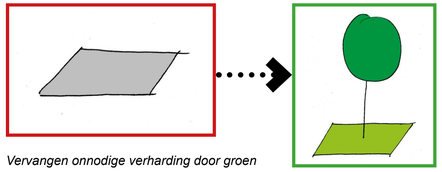

Vervangen onnodige verharding door groen

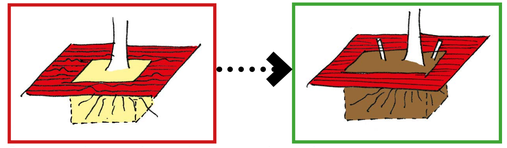

Duurzaam ruimte voor bomen, boven- en ondergronds

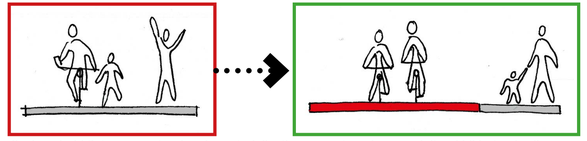

Onderscheid fiets- en voetpaden, in materialisatie en maatvoering aansluitend bij het gebruik

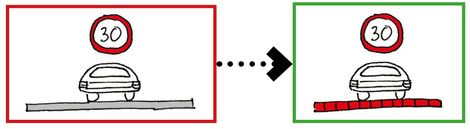

Materialisatie en maatvoering aansluitend bij gebruik

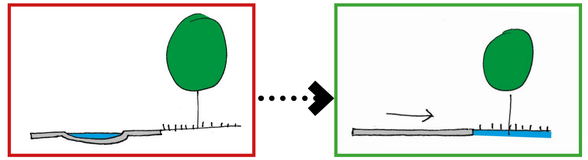

Hemelwater afwateren op groen, lokaal bergen en vasthouden waar mogelijk

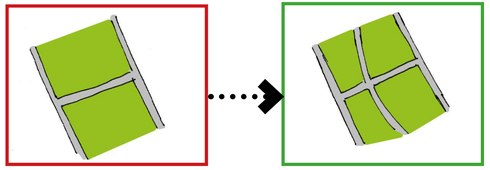

Uitbreiden voetpadennetwerk (door het groen)

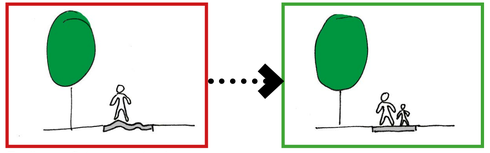

Egaliseren fiets- en voetpaden

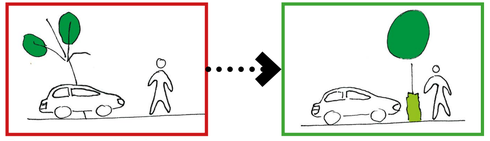

Randen parkeervakken beplanten

Visie

Op basis van de uitgangspunten en de ontwerpprincipes is de visiekaart gemaakt. Hier zijn alle ambities voor Nieuw Waldeck weergegeven, zonder rekening te houden met het beperkte budget van het programma 'Nieuw Waldeck knapt op'. De ruimtelijke samenhang in de buurten en in de groenblauwe structuur zal de leiddraad zijn voor alle toekomstige ingrepen in de openbare ruimte. De bestaande groene en kleinschalige kwaliteit van de bestaande wijk wordt benut. Tegelijk wordt de bereikbaarheid, toegankelijkheid en zichtbaarheid van het groen wordt verbeterd. De voetpaden door het groen, het onderscheiden van fiets- en voetpaden en de routes en entrees van de buurten naar de groenzones zijn de sleutelelementen waarmee de wensen van de bewoners vorm gegeven worden. De herinrichting van de buurten wordt conform de visie coherent en efficient waardoor de meeste klachten van de bewoners duurzaam verholpen kunnen worden.

In het opknapplan op de volgende pagina staan de projecten om tot uitvoering van de visie te komen.

Visiekaart

Visie:

buurt: coherente en efficiente openbare ruimte maken, eenheid in materiaal, duurzaam ruimte voor bomen

wijkgroen (park): dunnen in bosplantsoen, meer kleur en diversiteit in het assortiment, de juiste boom op de juiste plek

buurtgroen: efficiente maat, vervangen onnodige verharding door groen

water: bergen en vertraagd afvoeren, ecologische waarde versterken

voormalige tuinderswoningen met erf in het park: padenstelsel en groenstructuur er om heen zo goed mogelijk met elkaar verbinden

entrees naar het park: herkenbaar maken en vergroenen

entrees naar de wijk: herkenbare en zichtbaar entrees maken, materialisatie aanpassen bij gebruik als 30 km gebied

fietspad: onderscheid met voetpad maken, verbinding rechtstreeks maken

voetpad: onderscheid met fietspad maken, nieuw netwerk door het groen maken

buurttuin/kinderboerderij: van groot belang voor de sociale cohesie

maatschappelijke functie: terrein zo veel mogelijk onderdeel maken van het park

speeltuin: opknappen waar nodig, inrichting afstemmen op verschillen in leeftijden van kindern

Opknapplan

Het opknapplan is een strategie voor de uitvoering van de projecten die nodig zijn om de openbare ruimte van de wijken op te knappen. Elk project is meer of mindere mate integraal, kent zijn eigen tijdspad en plan van aanpak. Conform de opdracht van de raad dragen de projecten ook bij aan het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit, zoals veiligheid, klimaatadaptatie en ontmoeting. Na akkoord van de raad kunnen deze projecten worden uitgevoerd door de betreffende verantwoordelijke dienst van de gemeente.

Uit de lijst van projecten is samen met de bewonerscommissie een basisplan opgesteld. Vervolgens zijn de projecten online gezet en hebben wijkbewoners hun stem uit kunnen brengen op projecten die zij belangrijk vinden voor de wijk. Dit vormt de basis voor het opknapplan. Hieruit wordt een eerste en een tweede trache vastgesteld. Het opknapplan is zodoende een pakket met projecten waar de bewoners achter staan. De projecten die te weinig stemmen kregen van de bewoners zijn niet minder urgent, maar zullen gefinancierd moeten worden uit de extra middelen zoals genoemd in het nieuwe coalitieakkoord.

Projectenkaart met basisplan (gekozen door bewonerscommissie)

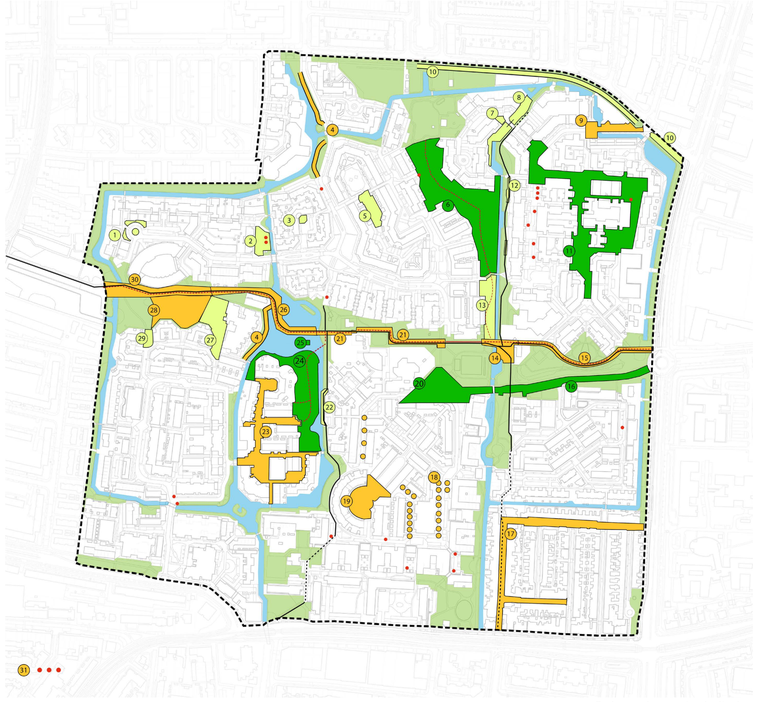

Legenda

- Eerste tranche
  Budget programmabegroting 2019 - 2022
- Tweede tranche
  Budget programmabegroting 2020 – 2023
- Reservelijst

Opknapplan met prioritering

1 Rotonde Strausslaan

Thema's: vergroenen en robuust groen

€ 24.000,-

Locatie

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- onnodig verhard
- achterstaling onderhoud groen

Sfeerimpressie

2 Parkeerplaats Strausslaan

€ 108.000,-

Thema's: herinrichting, robuust groen en efficiënter parkeren

Locatie

Op te knappen punten:

- wortelopdruk
- bomen in slechte staat
- onvoldoende parkeerplaatsen
- achterstallig onderhoud groen

Huidige situatie

Sfeerimpressie

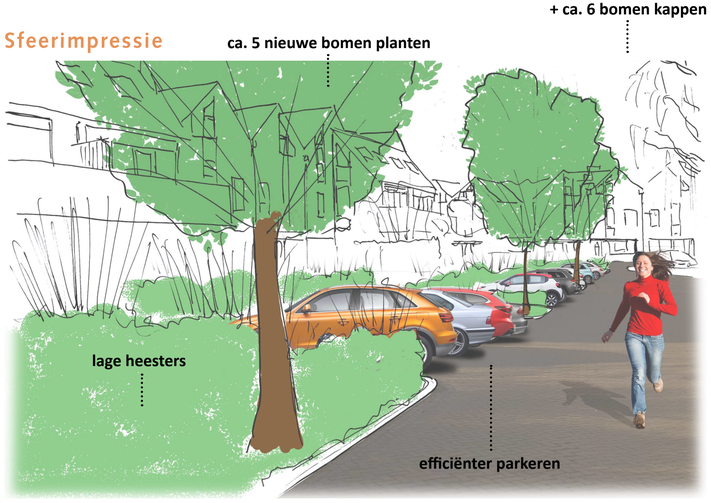

3 Pleintje Palestrinaplantsoen

€ 16.000,-

Thema's: herstraten

Locatie

Op te knappen punten:

- wortelopdruk

Huidige situatie

Sfeerimpressie

4 Voetpaden (algemeen)

€ 32.000,-

Thema's: voetpad renoveren

Locaties

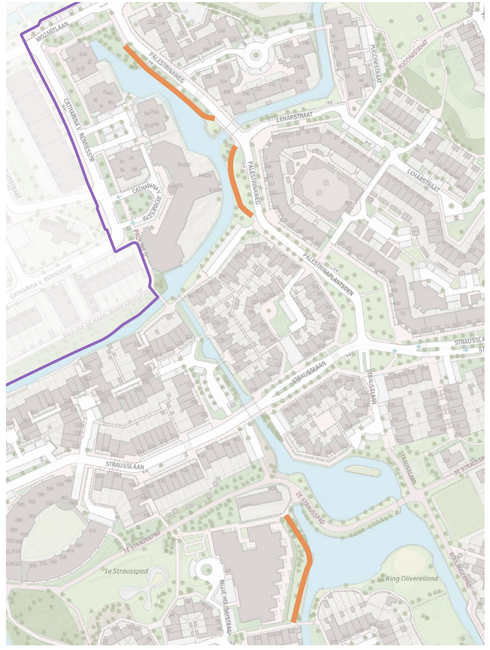

Op te knappen punten:

- wortelopdruk

Huidige situatie

5 Parkeerplaats Léharstraat - Palestrinaplantsoen

€ 114.000,-

Thema's: herinrichting, robuust groen en efficiënter parkeren

Locatie

Op te knappen punten:

- achterstallig onderhoud groen
- inefficiënt parkeren
- wateroverlast

Huidige situatie

Schets

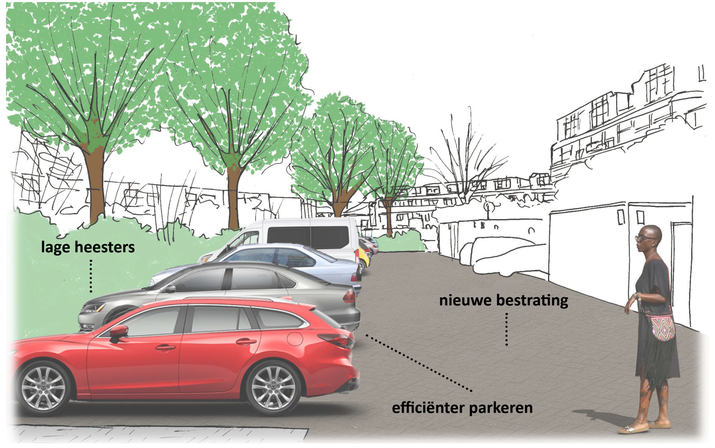

6 Groenstrook Duitse - Italiaanse buurt (noord) € 262.000,-

Thema's: opknappen groengebieden, renovatie paden, omvorming groen met oog op bezonning en ecologie

Locatie

Op te knappen punten:

- dichte begroeiing bij (achter)tuinen
- verzakte bestrating
- verzakte waterbeschoeing
- achterstallig onderhoud groen
- vervallen straatmeubilair

Sfeerimpressie

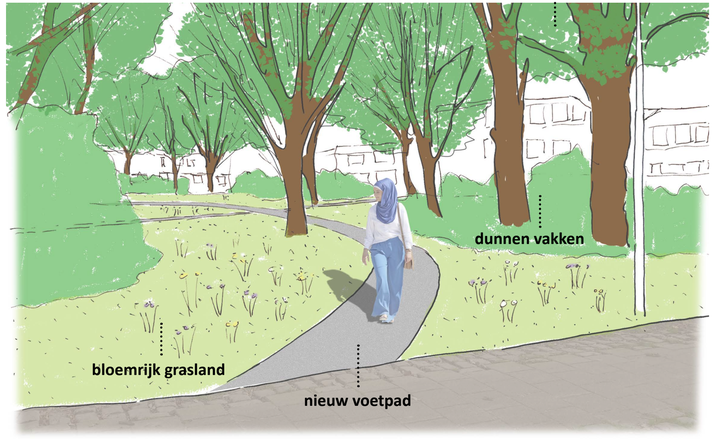

Huidige situatie

6 Groenstrook Duitse - Italiaanse buurt (noord)

Schets

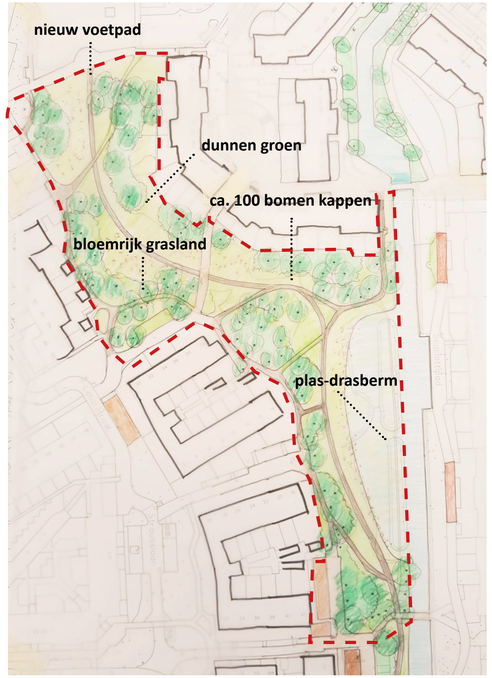

Huidige situatie

Sfeerimpressie

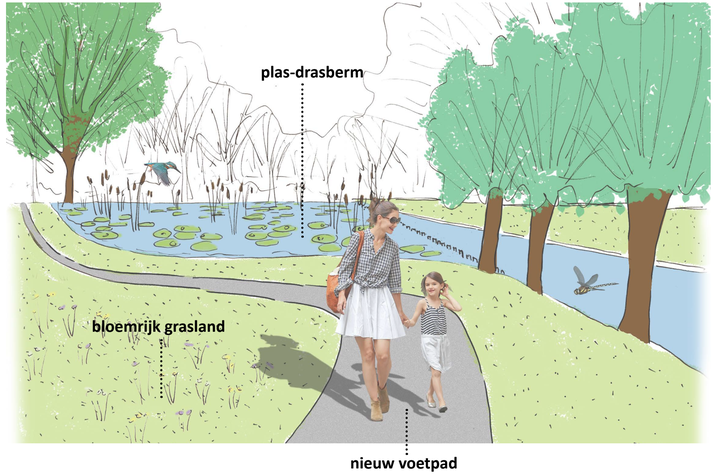

7 Parkeerplaats Puccinistraat 150-164

€ 19.000,-

Thema's: aanpak wortelopdruk

Locatie

Op te knappen punten:

- wortelopdruk

Huidige situatie

Sfeerimpressie

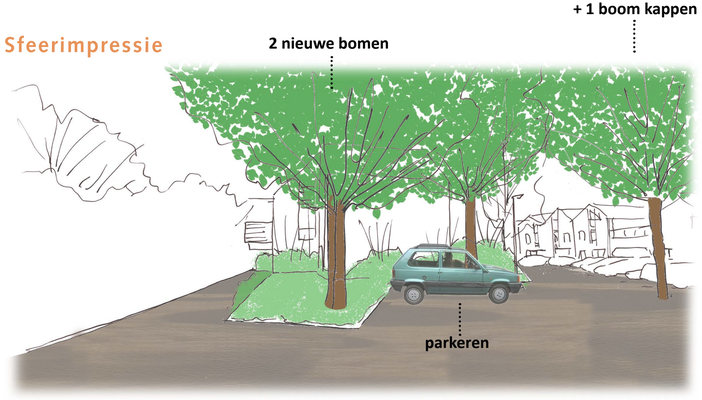

8 Beplanting talud t.h.v. Puccinistraat

€ 29.000,-

Thema's: opknappen groengebieden

Locatie

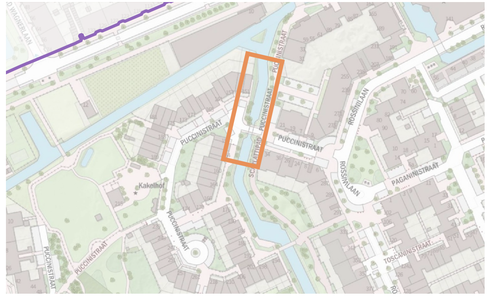

Op te knappen punten:

- achterstallig onderhoud groen

Huidige situatie

Referentiefoto

9 Bibliotheek Nieuw-Waldeck

€ 111.000,-

Thema's: herinrichting, toegankelijkheid en robuust groen

Locatie

Op te knappen punten:

- achterstallig onderhoud groen: kale plantvakken
- verzakte bestrating
- wortelopdruk
- onvoldoende fietsparkeerplaatsen

Huidige situatie

Sfeerimpressie

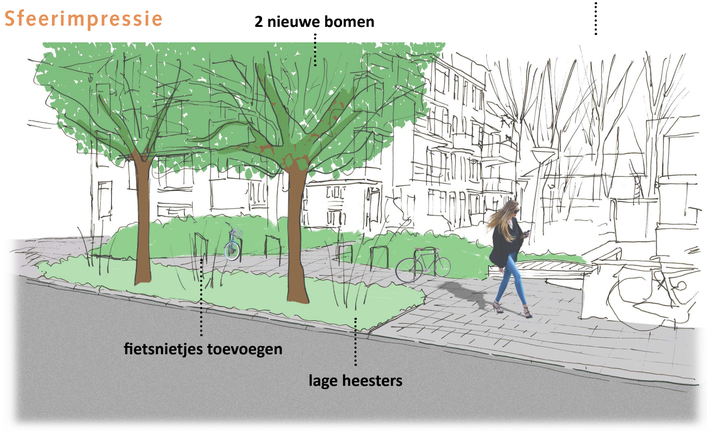

10 Voetpad groenstrook Mozartlaan

€ 69.000,-

Thema's: renovatie voetpad

Locatie

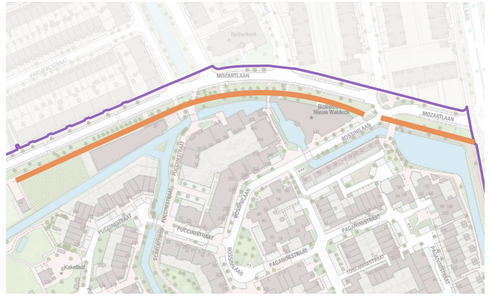

Op te knappen punten:

- verzakte bestrating
- achterstallig onderhoud groen: veel onkruid

Huidige situatie

Sfeerimpressie

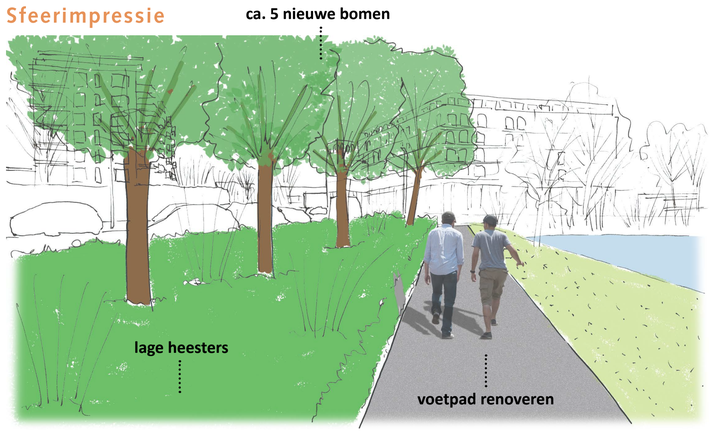

11 Italiaanse buurt

€ 883.000,-

Thema's: herinrichting met oog op beheerbaarheid, efficiënt parkeren, groen en heldere openbare ruimte

Locatie

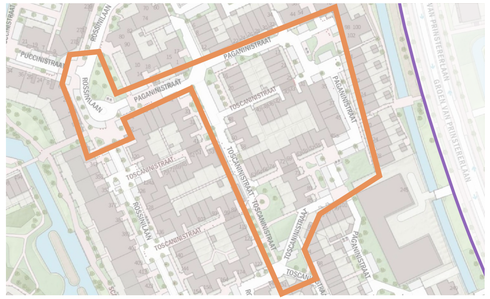

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- wortelopdruk
- verzakte bestrating
- achterstallig onderhoud groen

Sfeerimpressie

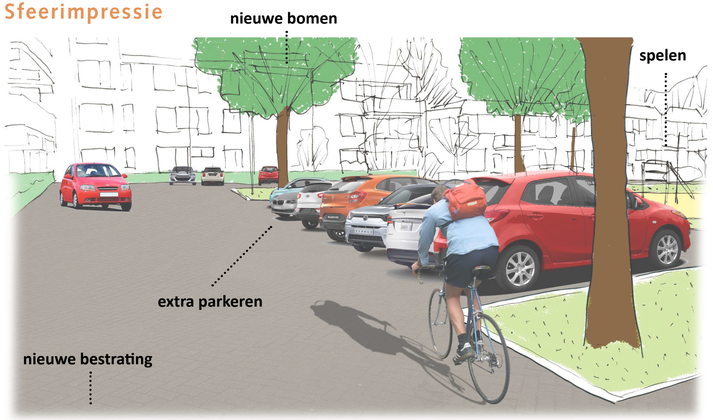

11 Italiaanse buurt

Schets

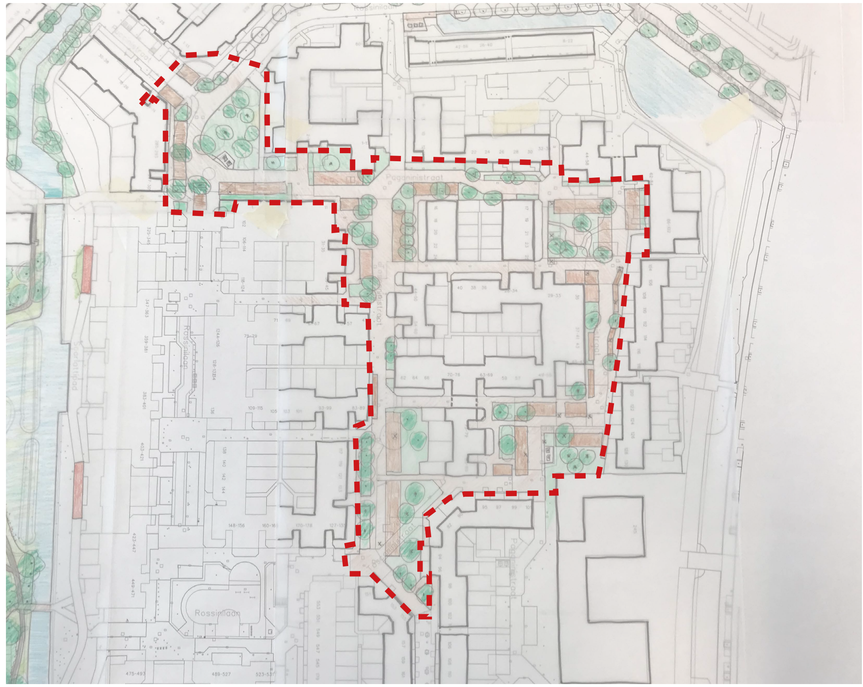

- circa 10 bomen kappen
- circa 15 bomen planten
- 4 ORAC's verplaatsen
- circa 20 extra parkeerplaatsen

12 Fietspad Scarlatipad

€ 34.000,-

Thema's: fietspad verbeteren

Locatie

Op te knappen punten:

- wortelopdruk
- onnodige verharding

Huidige situatie

Referentiefoto

13 Groenstrook Duitse - Italiaanse buurt (zuid)

€ 72.000,-

Thema's: opknappen groengebieden, renovatie paden, omvorming groen met oog op bezonning en ecologie

Locatie

Op te knappen punten:

- achterstallig onderhoud groen
- verzakte bestrating
- verrommeling

Huidige situatie

Sfeerimpressie

14 Hoek 3e Strausspad - Scarlatipad - M Ravelweg € 194.000,-

Thema's: routing en vergroenen

Locatie

Op te knappen punten:

- slechte route
- verzakte bestrating
- verrommeling
- onduidelijke verkeerssituatie
- onnodig verhard

Huidige situatie

Sfeerimpressie

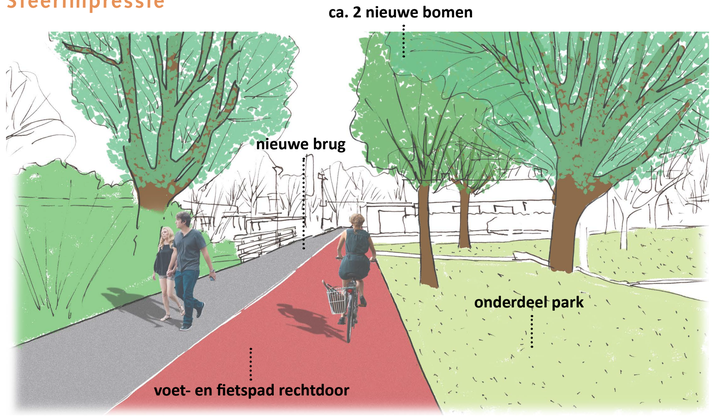

15 Voetpad Toscaninistraat / 4e Strausspad € 33.000,-

Thema's: aanbrengen voetpad

Locatie

Op te knappen punten:

- ontbreken voetpad
- huidig voetpad onverhard
- huidige route sluit niet aan

Huidige situatie

Sfeerimpressie

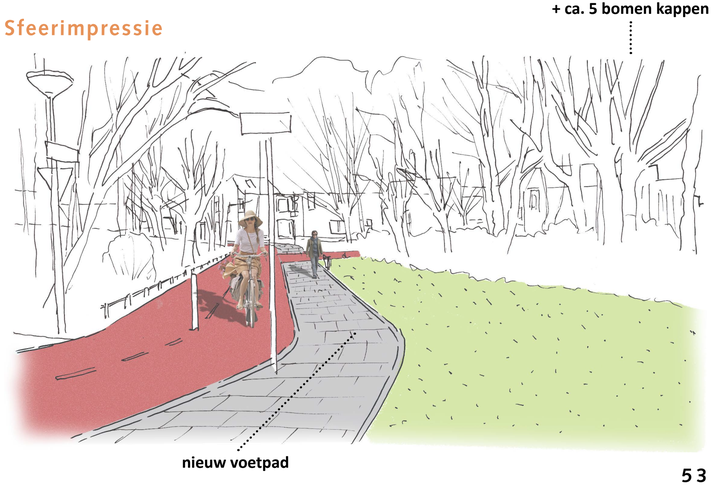

16 Maurice Ravelweg

€ 409.000,-

Thema's: parkeren en verkeersveiligheid

Locatie

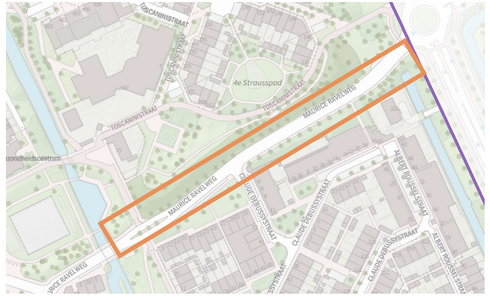

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- veel hardrijders
- ontbreken veilige oversteek
- onvoldoende parkeerplaatsen rondom

Sfeerimpressie

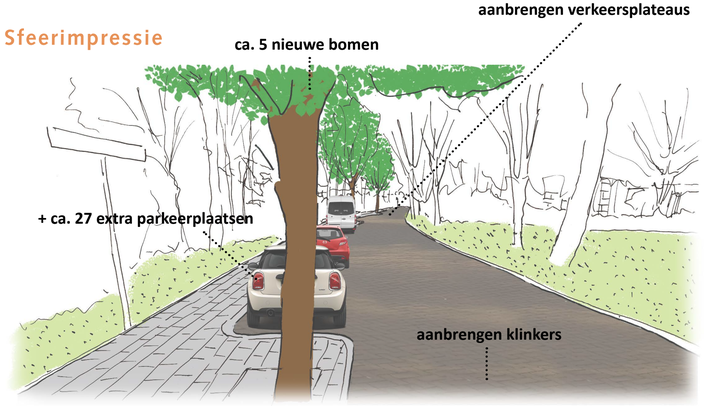

17 Parkeren Buitentuinen / Kruidentuinen

€ 1.113.000,-

Thema's: parkeren en verkeersveiligheid

Locatie

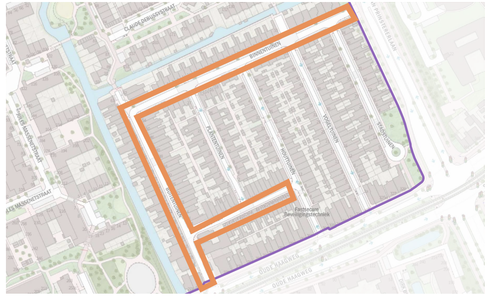

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- wortelopdruk
- toegankelijkheid: parkeren op trottoir
- wijzigen rijrichtingen

Toekomstig profiel

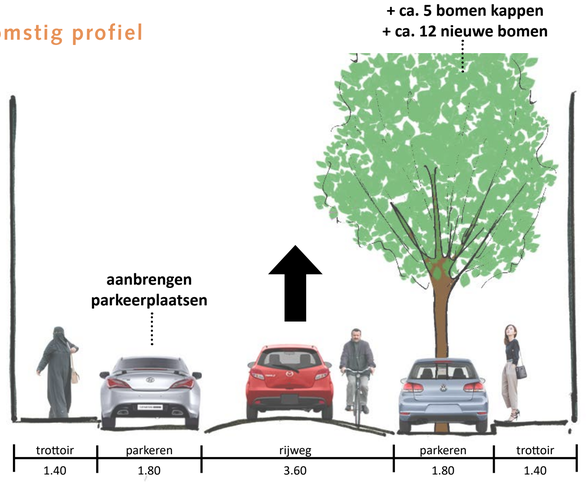

18 Vervangingsplan bomen (algemeen) € 73.000,-

Thema's: bomen kappen vanwege ernstige wortelopdruk, straat heeft geen herinrichting nodig, eerste fase (uiteindelijk moeten alle straten met wortelopdruk worden opgeknapt)

Locatie

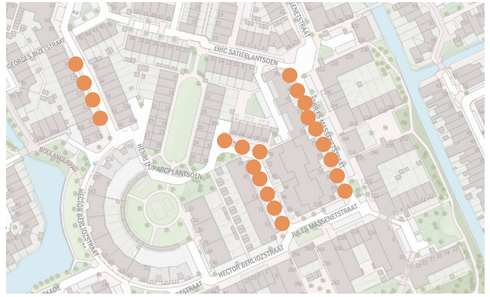
ERIC SAHLBERGSTRAAT
ERIC SAHLBERGSTRAAT
ERIC SAHLBERGLAAN
ERIC SAHLBERGLAAN
ERIC SAHLBERGLAAN

20 Keerlus Maurice Ravelweg

€ 452.000,-

Thema's: vergroenen, meer parkeren en sfeer

Locatie

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- verzakte bestrating
- wateroverlast
- onnodig verhard
- verrommeling

Sfeerimpressie

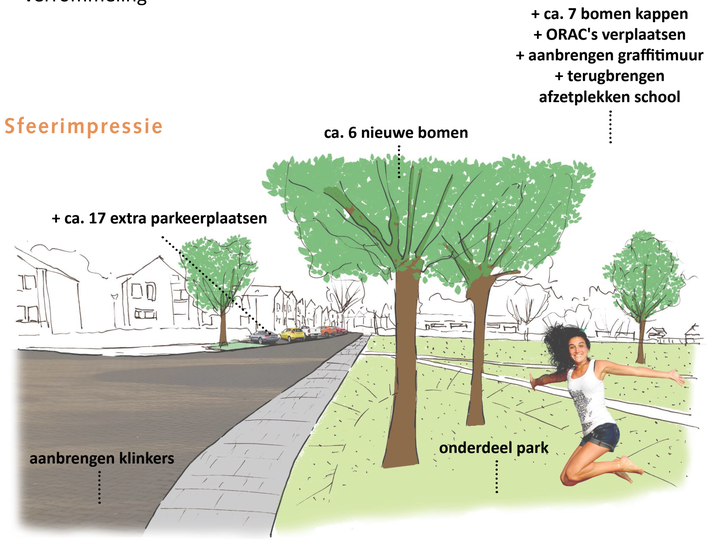

21 Voetpad 3e Strausspad

€ 130.000,-

Thema's: aanbrengen voetpad

Locatie

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- ontbreken voetpad

Sfeerimpressie

22 Fietspad Strausslaan

€ 31.000,-

Thema's: fietspad verbeteren

Locatie

Op te knappen punten:

- verkeersveiligheid: krappe bocht

Huidige situatie

Sfeerimpressie

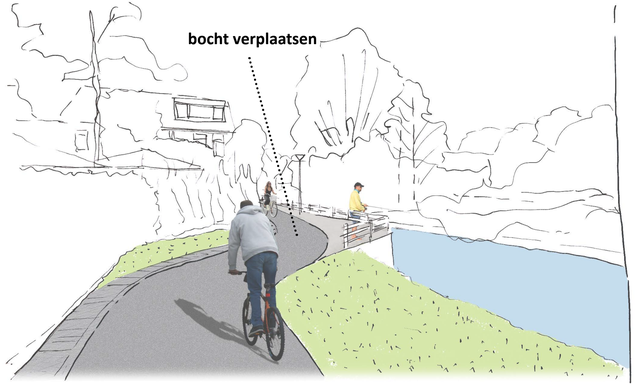

23 King Olivereiland

€ 1.088.000,-

Thema's: herinrichting met oog op beheerbaarheid, efficiënt parkeren, groen en heldere openbare ruimte

Locatie

Op te knappen punten:

- achterstallig onderhoud groen
- wortelopdruk
- verzakte bestrating
- slechte beplanting onder bomen

Huidige situatie

Sfeerimpressie

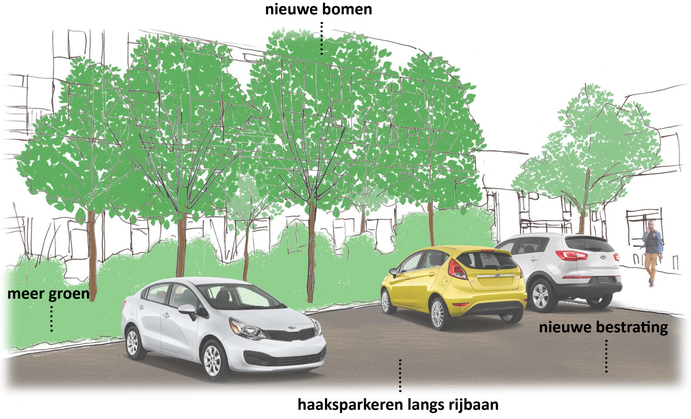

23 King Olivereiland

Schets

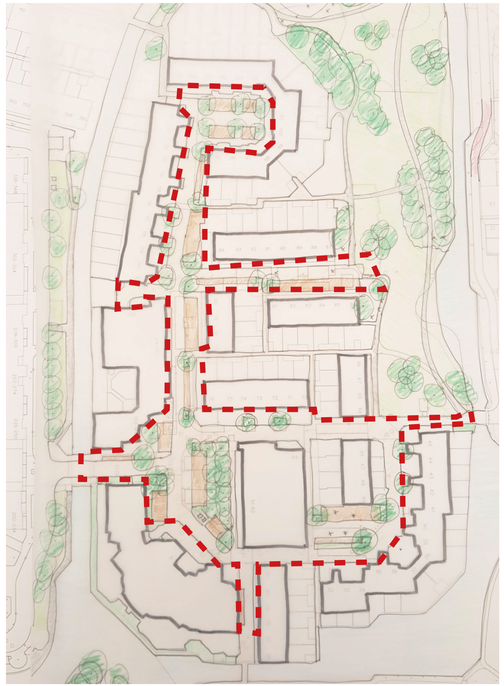

- circa 8 bomen kappen
- circa 12 bomen planten
- circa 10 extra parkeerplaatsen

24 Groenstrook King Olivereiland

€ 190.000,-

Thema's: opknappen groengebieden, renovatie paden, omvorming groen met oog op ontmoeten en spelen

Locatie

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- achterstallig onderhoud groen
- verzakte bestrating
- vervallen straatmeubilair
- vervallen speeltoestellen

Referentiefoto

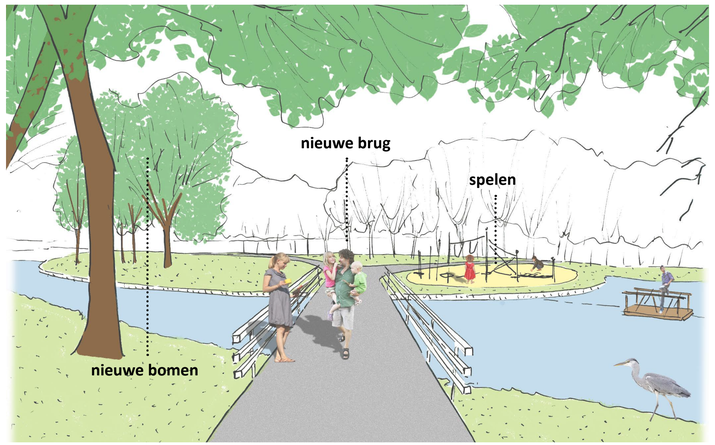

24 Groenstrook King Olivereiland

Schets

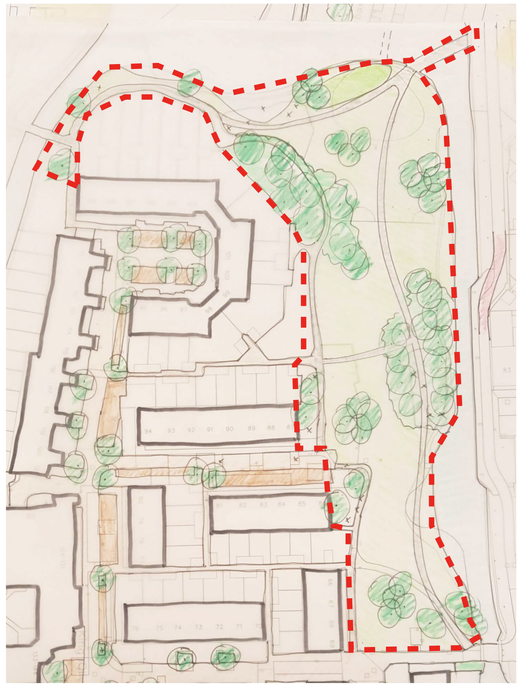

- groenvakken dunnen
- vervangen straatmeubilair
- vervangen speelelement (parcours)
- nieuw voetpad
- opnieuw asfalteren bestaande paden
- aanleggen voetgangersbrug

25 Pont King Olivereiland

Thema's: spelen

€ 13.000,-

Locatie

Op te knappen punten:

- verrotte houten palen
- onveilig
- geen speelwaarde (meer)

Huidige situatie

Referentiebeeld

26 Voetpad 1e / 2e Strausspad

€ 46.000,-

Thema's: aanbrengen voetpad

Locatie

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- ontbreken voetpad

Sfeerimpressie

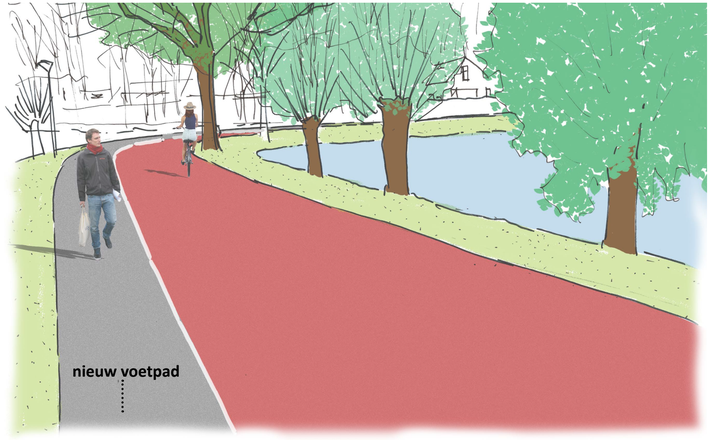

27 Omgeving Middin (Ac Waldeck)

€ 209.000,-

Thema's: routing, vergroenen en sfeer

Locatie

Huidige situatie

Op te knappen punten:

- ontbreken verbinding wijk-groen
- onnodig verhard
- verrommeling
- auto's blokkeren zicht

Sfeerimpressie

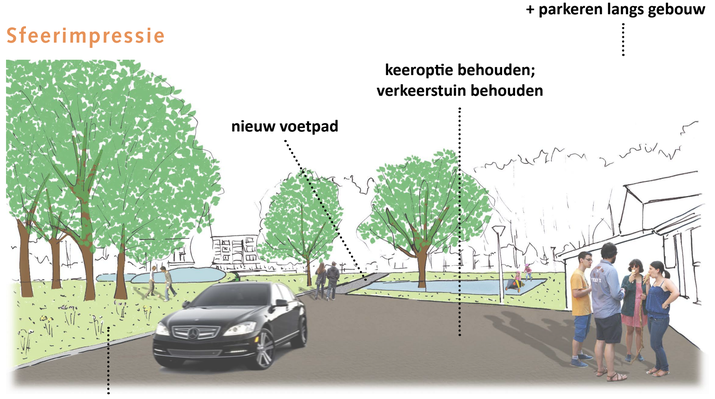

28 Omgeving Blauwe Speeltuin

€ 187.000,-

Thema's: routing, sfeer en spelen

Locatie

Op te knappen punten:

- vervallen straatmeubilair
- ontbreken zitplekken
- overlast hangjongeren
- sociale onveiligheid

Huidige situatie

Sfeerimpressie

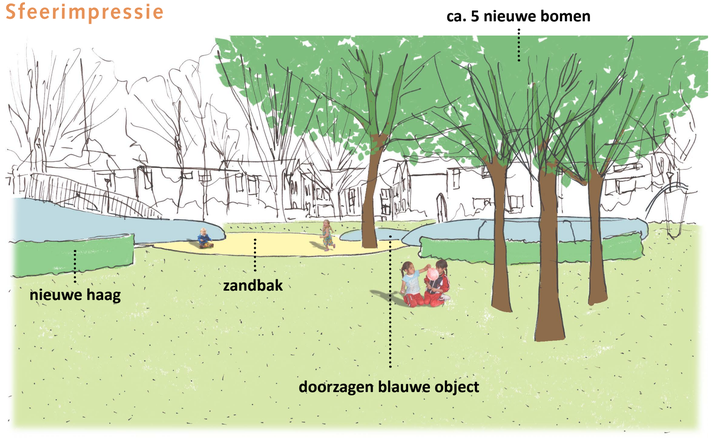

29 Billy Holidaystraat - park

€ 38.000,-

Thema's: routing, vergroenen en sfeer

Locatie

Op te knappen punten:

- ontbreken verbinding wijk met groengebied
- achterstallig onderhoud groen
- onnodig verhard
- ontbreken sfeer

Huidige situatie

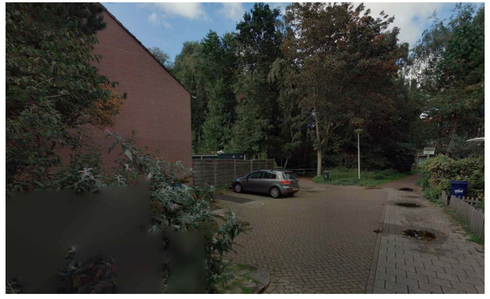

Sfeerimpressie

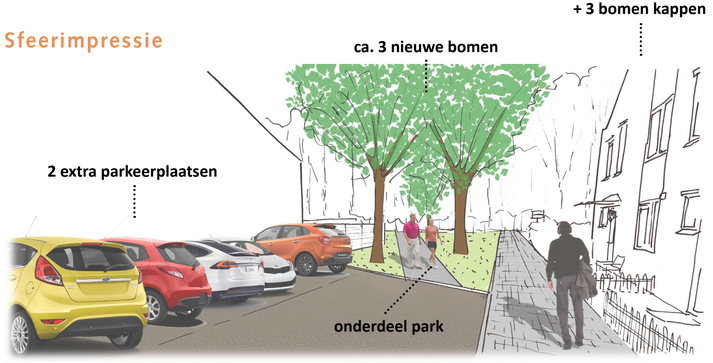

30 1e Strausspad

€ 61.000,-

Thema's: aanbrengen voetpad

Locatie

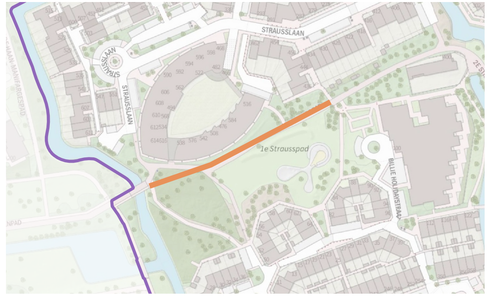

Op te knappen punten:

- voetpad ontbreekt
- verkeersveiligheid: verwijderen bocht
- slechte entree wijk

Huidige situatie

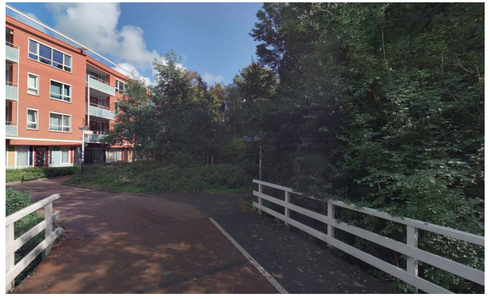

Sfeerimpressie

31 Bomenkap dode/slechte bomen (algemeen)

€ 23.000,-

Thema's: alle matige en slechte bomen met ernstige wortelopdruk kappen (21) en op dezelfde plek of in de buurt compenseren

Locatie

Op te knappen punten:

- bomen in slechte conditie met wortelopdruk
- dode bomen

Huidige situatie

Den Haag

HOUTWIJK KNAPT OP

Juni 2020

Colofon

Opknapplan Houtwijk

2 juni 2020

Opdrachtgever: Pauline van den Broeke
DSO/PmDH

Projectnummer: 95024265
Projectteam:
DSB/IBDH Monique Hoogland
Martien Kuipers
Jur Rotgans
Coen van Doesburg
Jai Jankie
Jennifer van Kolck
Zeno Hodes
Lex Sitanala

DSO/S&P Dennis Burger

DSO/Mobiliteit
Bart Wouda

DPZ/groenbeheerder
Fred Appeldooren

DPZ/wegbeheerder
Dave Smit

Ingenieursbureau Den Haag
Postbus 12651
2500 DP Den Haag
T: 070 353 66 77
F: 070 353 67 12
E: ingenieursbureau@denhaag.nl

INHOUDSOPGAVE

Aanleiding	3
Opgave en doel	3
Procesbeschrijving	4
Beleid en ontwikkelingen	6
Stedenbouwkundige opzet	8
Historie	10
Ruimtelijke analyse	12
Verkeerskundige structuur	12
Entrees	13
Routes	14
Groenstructuur	16
Ecologie	21
Waterstructuur	22
Voorzieningen en OV-haltes	23
Straatmeubilair en materialisatie	24
Klimaatadaptatie	25
Opknappunten	26
Basisprincipes	30
Focus	31
Ruimtelijke visie	32
Ruimtelijke strategie	34
Projectenkaart	40
Projecten	41 e.v.

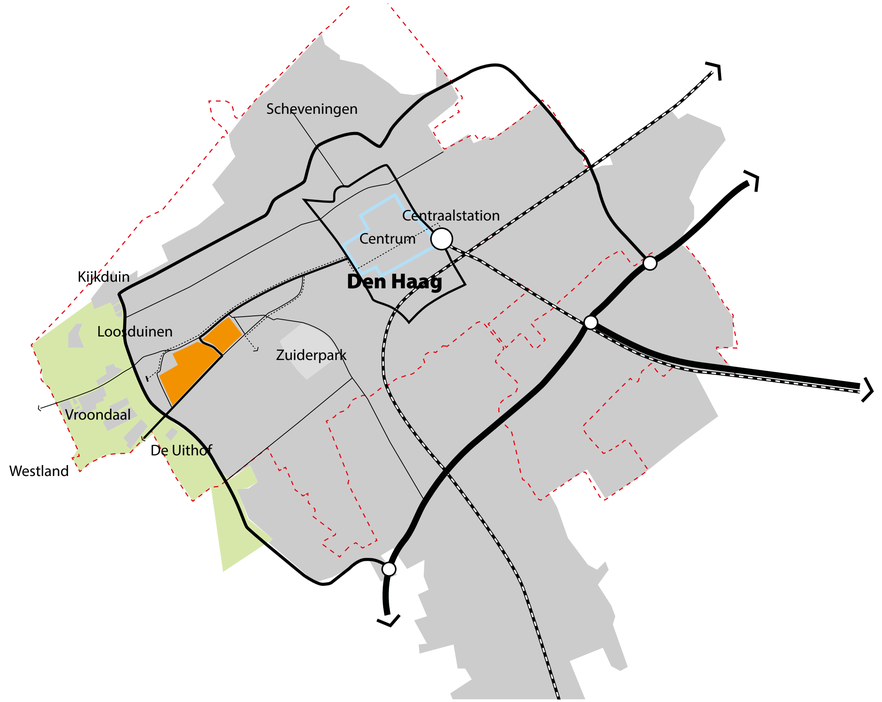

Houtwijk in Den Haag

Aanleiding

Houtwijk is een wijk in Stadsdeel Loosduinen, ontstaan uit een voormalig tuindersdorp. Het oude dorp ligt op een strandwal waar een landweg overheen liep. De Burgemeestersbuurt dateert uit de jaren ‘20. Vanaf de jaren ‘80 is de rest van Houtwijk gebouwd.

In alle buurten is de openbare ruimte verouderd of versleten. De openbare ruimte is onsamenhangend en inefficiënt. Het groen kenmerkt de wijk, maar is verwilderd. Veel bomen geven wortelopdruk en belemmeren zo de toegankelijkheid van voetpaden en parkeerplaatsen. Maatvoering en materialisatie van langzaam verkeersroutes en wegen voldoen niet. Langzaam verkeersroutes liggen in de robuuste groenblauwe structuur, maar entrees en verbindingen kunen beter, ook voor mindervaliden. Er is een overmaat aan verharding, maar wel met de potentie voor een verblijfsruimte. Zo kan ook worden bijgedragen aan klimaatadaptatie.

Bewoners van Houtwijk hebben al eerder aangegeven dat het dringend noodzakelijk is om de openbare ruimte op te knappen. In het coalitieakkoord 2018-2022 is aangegeven dat er € 10 miljoen beschikbaar wordt gesteld voor het opknappen van Houtwijk, Nieuw Waldeck, Kraaijensteijn en Mariahoeve.

Opgave en doel

‘Houtwijk Knapt Op’ gaat over het opknappen van de openbare ruimte. De opgave is om samen met bewoners en ondernemers van Houtwijk te komen tot een opknapplan: een pakket aan projecten welke niet alleen achterstallig onderhoud (opknappunten) wegwerken, maar ook bijdragen aan het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit, zoals veiligheid, klimaatadaptatie en ruimte voor ontmoeting.

Projecten die (opnieuw) zorgen voor ruimtelijke samenhang, ruimtelijke kwaliteit en identiteit. Het doel is dat de kwaliteit van de openbare ruimte hierdoor minstens 15 jaar op orde blijft met normale beheerinspanningen. Middels een intensief participatieproces met bewoners en ondernemers en een speciale website is het opstellen van een opknapplan gezamenlijk met de wijk opgepakt.

Procesbeschrijving

Zoals in 'Opgaaf en doel' ook aangehaald is het opknapplan met projecten tot stand gekomen middels een intensief participatieproces met bewoners en ondernemers. Dit proces kan worden opgedeeld in een viertal stappen.

Stap 1: verzamelen van de problemen
Leidraad voor het participatieproces is de website www.houtwijknaptop.nl geweest, waar bewoners in oktober en november 2019 vele opknappunten hebben ingediend. Tijdens wijkbijeenkomsten zijn deze verder aangevuld en konden bewoners zich opgeven voor de tijdelijke bewonerscommissie.

Stap 2: inzicht in de opgaven en oplossingen
Na het verzamelen van de problemen zijn in drie werkbijeenkomsten met de tijdelijke bewonerscommissie de door het Ingenieursbureau opgezette ruimtelijke inventarisatie, analyse en de opknappunten verder geanalyseerd, om zo de opgaves scherp te krijgen. In een tweede sessie zijn oplossingen geboden en is een ruimtelijke strategie bepaald. Opknappunten zijn ruimtelijk samengevoegd en projecten op strategische locaties in de wijk zijn geformuleerd. Tijdens de laatste sessie zijn 36 projecten besproken. Deze projecten geven een denkrichting weer over wat het zou kunnen zijn. Dit is ook naar de bewoners zo gecommuniceerd. Tijdens de laatste sessie is er een basisplan opgesteld. Hierin is een selectie van projecten opgenomen welke door de bewonerscommissie noodzakelijk zijn geacht, passend binnen het kader en de scope van 'Houtwijk Knapt Op'. Dit basisplan vormt de afsluiting van stap 2.

Stap 3: stemmen op de projecten
Het overige deel van het budget mocht verdeeld worden door de overige inwoners van Houtwijk. Een optimale betrokkenheid werd gegarandeerd door een online stemperiode. Hier kon worden gestemd op 28 projecten (een deel van de 36 projecten uit stap 2), waarvan tevens de kosten in beeld zijn gebracht voor de bewoners. De gekozen projecten van zowel de bewonerscommissie als de wijk samen vormen samen het opknapplan. Het opknapplan vormt de afsluiting van stap 3.

Stap 4 wordt in de toekomst gemaakt. Deze stap vormt het nader uitwerken van deze projecten tot concrete en uitvoerbare plannen. Waar een beperkt aantal projecten snel en eenvoudig uitgevoerd kan worden (bijv. het dunnen van groenvakken), zullen de meeste projecten door het VOV en de ACOR worden getoetst. Per project zal worden gekeken of dit voor SOVODO geldt. Projecten zullen vervolgens worden geclusteerd en ingediend. Dit boekwerk gaat over stap 1 t/m 3.

Aan de opknapplannen ligt, naast het zojuist beschreven participatieproces, een algemeen programma van eisen ten grondslag. Uit een verdere inventarisatie van relevante beleidskaders en verdere analyse van de wijk zijn vervolgens verdere opgaven geformuleerd. Op basis hiervan, plus de opknappunten, zijn uitgangspunten geformuleerd welke vervolgens zijn gekoppeld aan ontwerpprincipes. Dit vormt de basis voor onze visie. Het geheel vormt nu en straks het kader en de leidraad voor de concretisering en uitvoering van projecten. Het opknapplan is hiermee ook een strategie voor de uitvoering van projecten in de toekomst.

Budget

Voor Houtwijk is in eerste instantie, in het coalitieakkoord van 2018-2022, € 2.5 miljoen beschikbaar gesteld. In het nieuwe het coalitieakkoord van 2019-2022 zal daar waarschijnlijk nog eens € 4.5 miljoen aan worden toegevoegd. De verdeling van dit budget is gebaseerd op de urgentie die naar voren is gekomen vanuit de opknappunten en de beoordeling van de betrokken experts van de gemeente (weg- en groenbeheerders en de analyse van het IbDH). Tegelijktijd wordt ook gekeken naar (1) de mogelijke combinaties om werk met werk maken, (2) de zichtbaarheid en het effect van de investering; (3) de ernst van wortelopdruk en het structureel oplossen ervan; (4) de ernst van de knelpunten die ervaren worden door de bewoners en (5) de investeringen die al in achterstallig onderhoud in de wijk zijn gepleegd. Het integrale karakter van de projecten vergen veelal financiering vanuit de verschillende diensten.

Programma van eisen

- Er wordt geïnvesteerd in projecten ten behoeve van het opknappen van de fysieke openbare ruimte.
- De maatregelen moeten effect hebben op de leefomgevingskwaliteit van de gehele wijk. De bewoners moeten allemaal kunnen ervaren dat er meerwaarde wordt gecreëerd.
- Er wordt geïnvesteerd in de groengebieden, het aanpakken en voorkomen van de wortelopdruk en de bestrating in de wijk.
- Waar mogelijk wordt een koppeling gezocht met de thema's klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en ontmoetingsplekken in de wijk.
- De maatregelen moeten geen nadelig effect hebben voor flora en fauna (bijv. vleermuisroutes) en waar mogelijk de biodiversiteit versterken.
- Er wordt geïnvesteerd in maatregelen de gezondheid stimuleren en de openbare ruimte voor alle leeftijden aangenaam, bruikbaar en toegankelijk maakt.
- Alle maatregelen worden duurzaam uitgevoerd. Dat wil zeggen dat dit geen symptoombestrijding is maar een integrale aanpak van problemen zodat wat mooi is ook mooi blijft.
- Er wordt niet geïnvesteerd in openbare ruimte in eigendom van derden. Wel wordt het gesprek aangegaan met derden over betere en scherpere afspraken over onderhoud en eventueel cofinanciering van herinrichting.
- De plekken of routes waar veel mensen komen en/of gebruik van maken hebben prioriteit.
- In principe wordt het HOR aangehouden, behalve als de openbare ruimte zoveel afwijkt van de principes uit de HOR dat er voor de wijk eigen principes moeten worden gemaakt. Bijvoorbeeld bij een woonerfstructuur.
- Waar mogelijk projecten uitvoeren met andere werkzaamheden (werk met werk), zoals groot onderhoud. Op deze manier hebben betrokken partijen het meeste profijt van de maatregelen en blijven kosten gespaard.

Er zal niet zal worden geinvesteerd in sociale projecten (o.a. gedragsverandering); plaagdierbestrijding en ander overlast van (plaag)dieren; vastgoed en gebouwen en - ot slot - handhaving.

Poster bewonerscommissie 'Houtwijk knapt op'

Poster tijdlijn 'Houtwijk knapt op'

Beleid & ontwikkelingen

Op het plangebied is verschillend beleid van toepassing. De beleidsrelevante beleidsdocumenten voor het opknapplan worden hieronder toegelicht.

Coalitieakkoord 2019-2022 'Samen voor de stad' (RIS 304121)
In het coalitieakkoord 2018-2022 (RIS 299794) is al een bedrag van € 10 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 7.5 miljoen gereserveerd is voor de opknapwijken Mariahoeve, Houtwijk en Nieuw Waldeck. In het huidige coalitieakkoord is daar € 9.35 miljoen aan toegevoegd. Bij deze opknapbeurt wordt bestrating en het groen aangepakt en daarbij wordt direct gekeken naar klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en mogelijkheden voor ontmoetingsplekken voor buurtbewoners. Tegelijkertijd houden we aandacht voor voldoende parkeerplaatsen voor auto en fiets. Ook straten waar klein onderhoud noodzakelijk is, houden onze aandacht. In de motie 'Opknappen buitenruimte Houtwijk en Nieuw Waldeck' (RIS 300935) hebben indieners het college verzocht om de planvorming voor het opknappen te versnellen en niet pas te beginnen als de herinrichting van Kraayenstein is afgerond. In de afdoening heeft het college toegezegd de planvorming te versnellen en intensief samen te werken met bewoners.

Kadernota openbare Ruimte (RIS 107727)
De ambitie voor de openbare ruimte in Houtwijk is residentiekwaliteit. Daarvoor moet de verharding in de wijk, asfalt en betonstraatstenen, worden vervangen door materiaal dat past binnen het HOR voor 30 km zones. De vormgeving van de openbare ruimte in delen van Houtwijk wijkt af van de vormgeving die het HOR voorschrijft voor residentiekwaliteit omdat er veel asfaltverharding is en enkele buurten met woonerfinrichting. Het is bij woonerven niet mogelijk om hoogteverschillen te creëren tussen voetgangersgebieden en de rijloper. In Kraayenstein is een vormgeving ontwikkeld die geschikt is voor woonerven en voldoet aan residentiekwaliteit. Deze vormgeving zal bij herinrichting van deze buurten in Houtwijk ook toegepast worden, als hier groot onderhoud wordt uitgevoerd. Het budget is ontoereikend om geheel Houtwijk her in te richten conform het ambitieniveau en dit zal gefaseerd moeten gebeuren. Veiligheid is prioriteit bij het opknappen van de openbare ruimte in Houtwijk. Dat betekent dat de langzaam verkeersroutes, met name wandelpaden naar voorzieningen, obstakelvrij moeten worden gemaakt.

Kadernota straten, wegen en lanen (RIS 280303)
In Houtwijk is voornamelijk sprake van erftoegangswegen met als kenmerk menging van verkeerssoorten. Op erftoegangswegen staat de veiligheid van langzaam verkeer voorop en geldt daarom een 30 km/uur regime. Het wegbeeld moet duidelijk maken dat dit de maximum snelheid is door aanleg van verkeersremmende maatregelen, keuze voor klinkers en een visuele wegindeling die aansluit op deze snelheid. Veel erftoegangswegen in Houtwijk zijn geasfalteerd en hebben een breder profiel dan nodig. Deze wegen voldoen daarom niet aan residentiekwaliteit. Door het op sommige plaatsen ontbreken van snelheidsremmende maatregelen in de wijk en bij de entrees naar de wijk wordt er hard gereden en dit versterkt het gevoel van onveiligheid.

Agenda groen voor de stad (RIS 294705)
Den Haag wil een aantrekkelijke stad blijven; daarvoor is het groen een belangrijke kwaliteit. De ambitie is om het Haagse groen kwalitatief verder te ontwikkelen, met ruimte voor verandering en initiatief van derden, zodat groen toekomstbestendig wordt. Groen vormt de basis voor de leefomgevingskwaliteit. Daaronder valt gezondheid, klimaatadaptatie, ontspanning, imago en biodiversiteit. Al deze aspecten komen terug in het opknapplan Houtwijk en hoe er mee wordt omgegaan. Ondanks het groene uiterlijk, zijn er in Houtwijk geen groene kernkwaliteiten op stedelijk niveau benoemd. Dat wil niet zeggen dat er geen groene kwaliteiten zijn Houtwijk. In tegendeel, de groenzones van Houtwijk vormen een potentieel belangrijke schakel tussen de grotere groengebieden in en om Den Haag. De kwaliteiten die ontwikkeld moeten worden in Houtwijk zijn: Looprondjes en een gebruiksvriendelijk netwerk van langzaam verkeersroutes door de groenzones voor verschillende gebruikers (fietsers, wandelaars en hondenbezitters), zodat de groenzones

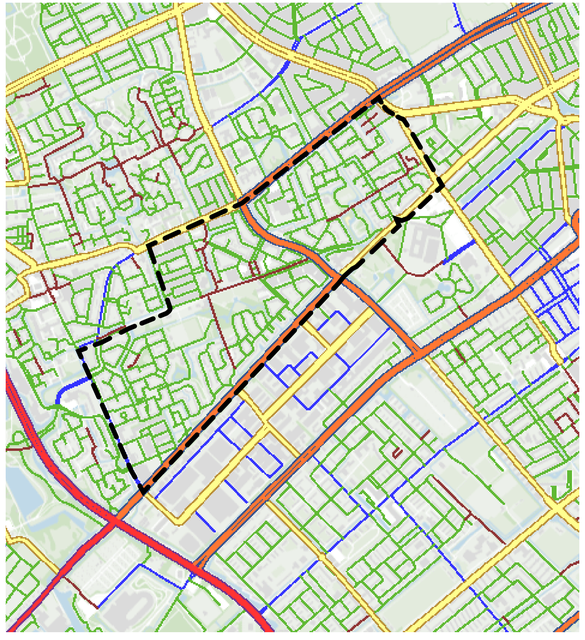

Haagse Nota Mobiliteit

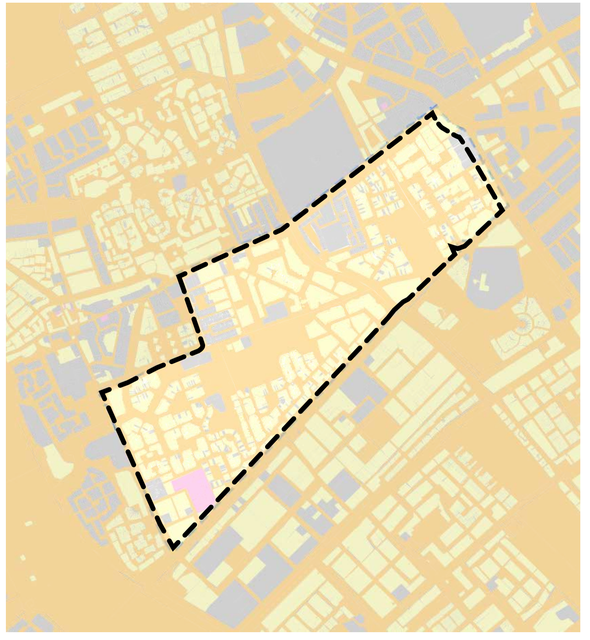

Eigendomskaart

verbonden worden tot een robuuste groenblauwe structuur. Met name de langzaam verkeersroutes door de groenzones en naar OV haltes en andere voorzieningen zijn belangrijk. Ook de verblijfskwaliteit verbeteren van de groenzones voor ontspanning van jong en oud is een prioriteit.

Nota Duurzaamheid (RIS 301829)
Voor de opknapplannen van de opknapwijken zijn energie, leefomgeving en mobiliteit van belang. Daar waar mogelijk kan voorgesorteerd worden op de wijkenergieplannen. Daarnaast biedt het verrichten van werkzaamheden in de openbare ruimte kansen om deze klimaatbestendig in te richten en kan alvast worden nagedacht over maatregelen voor mobiliteit zoals het inzetten van deelauto's.

Toolbox klimaatadaptatie
De toolbox klimaatadaptatie is een tool die als inspiratie kan dienen voor de verschillende te nemen maatregelen in de openbare ruimte. De toolbox laat verschillende maatregelen zien die toegepast kunnen worden om de effecten van wateroverlast, droogte en hitte in de stad tegen te gaan. De toolbox is geen vastgesteld beleid, maar dient wel als inspiratie voor het klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte van Houtwijk. Zo wordt er gekeken naar de mogelijkheden om overmaat aan verharding te vergroenen en daar waar weinig bomen zijn in straten wordt gekeken naar mogelijkheden om extra bomen te planten. De groenblauwe structuur in Houtwijk is belangrijk om hittestress tegen te gaan. Bij de uitwerking van de projecten wordt gekeken welke maatregelen inzetbaar zijn op specifieke locaties.

Groenvisie Loosduinen
In 2016 is de visie op het wijk- en buurtgroen van het stadsdeel Loosduinen vastgesteld. Doel is het afstemmen van de gebruikswensen met de inrichting van het groen en het vasthouden en versterken van de ecologische kwaliteiten. Opvallend voor Houtwijk is dat het vergeleken met andere delen van Loosduinen veel bomen kent en bijzonder veel beplantingsvakken in de woonstraten. De grotere groen- en waterstructuur tussen de buurten worden in de visie beschreven als een grote (potentiële) kwaliteit waar echter de ruimtelijke samenhang op een aantal punten mist. Dit opknapplan ligt in de lijn van deze groenvisie: aan de ene kant het bevorderen van de samenhang van de grotere groen- en waterstructuur en aan de andere kant het beheerbaar maken van het groen in de woonstraten. Het opknapplan gaat echter verder dan de groenvisie, omdat het meer dan alleen het groen behelst.

Stedenbouwkundige opzet

Inwoners
Houtwijk heeft 12.905 (2019) inwoners en de leeftijdsopbouw van Houtwijk bestaat uit 0-20 jaar 22%, 20-64 jaar 57% en 65 jaar en ouder 21%. Er wonen relatief veel ouderen in Houtwijk.

Stedenbouwkundige opzet
Houtwijk is de laatste uitbreidingswijk van Den Haag voordat de Vinex-wijken werden gerealiseerd (Wateringse Veld en Leidschenveen-Ypenburg). De wijk bestaat uit acht buurten, gescheiden door de Houtwijklaan. Onderling verschillen de buurten qua bebouwing en openbare ruimte nauwelijks.

De stedenbouwkundig ontwerpers streefden een beeld na van gesloten structuren en lange straten. Er werd een verkaveling ontwikkeld waarbij de bouwblokkenvorm en de groen- en waterstroken werden vastgelegd. Een belangrijk thema was de duidelijke scheiding tussen openbaar en privé: een primaire erffunctie voor de straten en een duidelijke openbare en privé-zijde bij de woningen.

De bebouwing bestaat voor een belangrijk deel uit tweelaagse eengezinswoningen met kap.In Houtwijk domineren de rijtjeswoningen uit de jaren tachtig. Ongeveer de helft van de woningvoorraad bestaat uit dit woningtype. Overige voorkomende woningtypes zijn flats en boven- en benedenwoningen.

De ontsluiting voor gemotoriseerd verkeer vindt plaats via een ringstructuur met lussen. De wijk is vervolgens via stedelijke hoofdwegen en wijkontsluitingswegen verbonden met de stad. Bij het ontwerpen van de wegenstructuur stond een snelle afwikkeling van de auto voorop. In de wijk bevinden zich hoofdfietsroutes over de Oude Haagweg, Houtwijklaan en de Leyweg en een sterfietsroute over de Escamplaan.

Een belangrijk element vormt het Lage Voorhoutpad. Vanuit de historie (zie pag. 12-13) en de huidige positie in de tijk kan deze worden gezien als dragende structuur. Hieraan zijn groenstructuur, voorzieningen, langzaamverkeersroutes en de buurten gekoppeld.

Kenschets buurten

Vredestein
Vredestein is vernoemd naar de voormalige rubberfabriek die in 1981 is gesloopt. De buurt sluit direct aan op de Oude Haagweg en op de Houtwijklaan. Vredestein is vanaf de sloop van de Rubberfabriek een buurt in transformatie. Er wordt gestudeerd op een nieuwe invulling voor de voormalige Connexxion locatie.

Architectenbuurt
De ruimtelijke structuur van de Architectenbuurt is vrij overzichtelijk door de lange zichtlijnen. De buurt is opgezet rond een lange laan met zijstraten waar voornamelijk gesloten bouwblokken zijn toegepast. Bijzondere plekken in de ruimtelijke structuur zijn het Lange Houtwegpad, het park 't Kleine Hout en het Architect Bazelplein. In de buurt bevinden zich twee maatschappelijke functies: het verzorgingstehuis Houtwijk en de Montessorischool Houtwijk.

Mensenrechtenbuurt
Kenmerkend voor de buurt zijn de groene lanen (Albert Schweitzerlaan, Munirpad en Laan van Mensenrechten) en het raster dat daardoor ontstaat. De buurt kent een mooie entree via de Laan van Mensenrechten. Binnen het groene raster bevinden zich de woonerven. De meeste entrees van buurtpark 't Kleine Hout zijn onzichtbaar en ontoegankelijk. In het noordelijke deel van de buurt bevinden zich twee herontwikkelingslocaties en een blok tuinderswoningen uit de jaren '30. De wijk kent naar verhouding veel verharding.

Burgemeestersbuurt
De Burgemeestersbuurt is de oudste buurt van Houtwijk. In deze buurt bevindt zich een bedrijvenlocatie en een verzorgingstehuis. De buurt is functioneel van opzet en is opgebouwd uit gesloten bouwblokken. De beleving van het water langs de Burg. Hovylaan is een belangrijke kwaliteit. De buurt is ingericht als een woonerf en heeft weinig groen. Het groen in de Burgemeestersbuurt is vooral te vinden op het Burgemeester Francoiseplein. Ontmoeten gebeurt ook in de speeltuin aan de Burg. Waldeckstraat, maar die is juist verhard. De parkeerdruk is er hoog en dit leidt tot problemen.

Historicibuurt
Deze buurt ligt aan het wijkpark Bokkefort. Door deze buurt lopen twee historische routes: Het Lange Houtwegpad en het Vinkelaantje. Deze laatste is een prettige langzaam verkeersroute. Door de buurt loopt een lange hoofdontsluitingsweg, de Dr. J. Presserstraat, die samen met het J. Huizingaplein voor een overzichtelijkere structuur in de buurt zorgt. De entrees naar het groen in de wijk kunnen beter.

Kunstenaarsbuurt
De buurt kan omschreven worden als het centrum van Houtwijk. Door de bredere profielen en hogere bebouwing heeft deze buurt een stedelijke uitstraling, en het woonerf-karakter is in deze buurt nauwelijks aanwezig. De brede profielen leiden tot een overmaat aan verharding. In deze buurt bevindt zich een van de belangrijkste voorzieningen van Houtwijk: het winkelcentrum Hildo Kroplaan. De belevingswaarde van dit winkelcentrum is beperkt.

Raadsledenbuurt
In deze buurt bevindt zich het bedrijventerrein 'Dekkershoek'. In de Raadsledenbuurt zijn enkele kleinere parkjes aanwezig. Deze pleinen en hofjes liggen allemaal aan voorzijden van woningen, binnen de erven en zijn nauwelijks zichtbaar vanaf de ontsluitingsweg.

\+ Buurten zijn gekoppeld aan doorgaande route van het Lange Houtwegpad
- De 8 verschillende buurten lijken qua beplanting enorm op elkaar waardoor de oriëntatie in de wijk slecht is.
- in bijna alle buurten staan de bomen in te kleine boomspiegels.

Vredestein
+ Vredestein is een buurt in transformatie. Er zijn hier stedenbouwkundige potenties.

Architectenbuurt
+ overzichtelijk door de lange zichtlijnen (bijvoorbeeld Architect Berlagelaan).
+ De buurt is verbonden met park 't Kleine Hout.

Mensenrechtenbuurt
+ Kenmerkende, groene lanen
+ De Mensenrechtenbuurt kent een mooie entree: Laan van Mensenrechten.
- Entrees 't Kleine Hout onzichtbaar en ontoegankelijk.
- De Mensenrechtenbuurt kent relatief veel verharding

Burgemeestresbuurt
+ Twee verblijfsruimtes waar ruimte is voor ontmoeting: Burg. Francoiseplein en de speeltuin Burg. Waldeckstraat.
+ De Burg. Hovylaan grenst aan water dat bijdraagt aan de belevingswaarde
- er is zeer weinig groen
- er wordt hinder ervaren van veel geparkeerde auto's / busjes

Historicibuurt
+ is verbonden met wijkpark Bokkefort
+ het historische Vinkelaantje is een fijne langzaamverkeersverbinding
- veel groengebieden zijn niet toegankelijk

Kunstenaarsbuurt
- de belevingswaarde van het winkelcentrum Hildo Kroplaan is laag
- brede profielen; overmaat aan verharding

Raadsliedenbuurt
+ meerdere kleinere groene gebieden / parkjes
+ bedrijventerrein 'Dekkershoek' heeft geen directe relatie met de woonbuurt

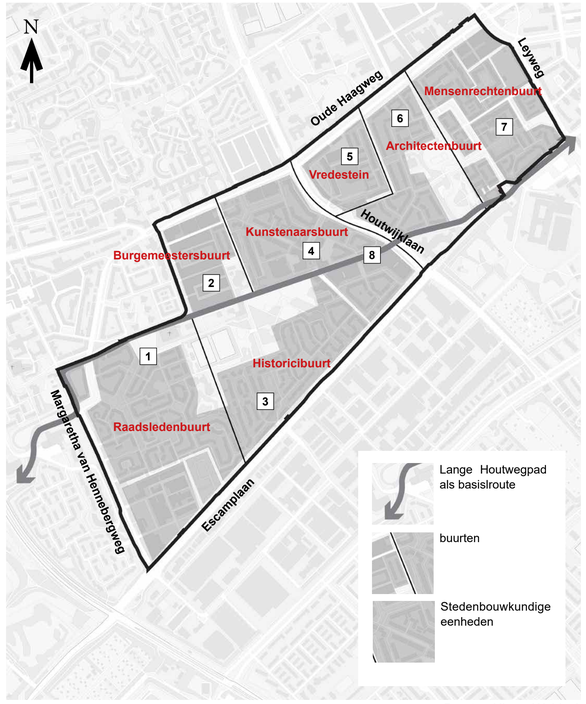

Buurten Nieuw Waldeck

Historie

Stadsdeel Loosduinen is ontstaan uit een voormalig tuindersdorp. Het gelijknamige dorp ligt op een strandwal waar een landweg (Lange Houtwegpad) overheen liep. Houtwijk ligt op deze tweedeling van hoge en droge strandwallen en - landinwaarts - lage en natte (klei)gronden. Er is hierdoor een duidelijk verschil te zien tussen het deel ten noorden (hoger) en het deel ten zuiden (lager) van het doorgaande fietspad. Het grootste gedeelte van de waterstructuur ligt in het zuidelijke, het lage gedeelte.

Tot in de jaren '60 bleef dit gebied in gebruik als tuindersgebied, met uitzondering van de in de jaren '20 gebouwde Burgemeestersbuurt. Onder invloed van hoge woningnood na WO II en het vertrek van de tuinders in de jaren '60 werden stapsgewijs de acht buurten van Houtwijk gerealiseerd. Het Lange Houtwegpad en de aantakking van het Vinkenlaantje rijgen de acht buurten aan elkaar. Tevens hangen hier voorzieningen, de robuuste groenstructuur (o.a. de twee parken) en langzaam verkeersroutes aan vast.

+ Lange Houtwegpad is als historische route nog zichtbaar, herkenbaar en in gebruik
+ het dijkje is een duidelijke scheidingslijn tussen het hoger liggende en het lager liggende deel van Houtwijk.
+ De robuuste groenstructuur is gekoppeld aan deze historische route. De groenstructuur volgt deze lijn en staat hier dwars op.
+ De twee parken: Bokkefort en 't Kleine Hout zijn gekoppeld aan deze route.
+ De voorzieningen zoals scholen, ouderentehuizen en winkelcentrum Hildo Kroplaan zijn gekoppeld aan deze route.
+ De route doorsnijdt de hele wijk en alle buurten zijn eraan gekoppeld.
+ Het Vinkenlaantje is nog duidelijk zichtbaar en opgenomen in een aantrekkelijke langzaamverkeersroute

1975: de graslanden

1982: de bouw van Houtwijk

1984: de voliere in park Bokkefort

Belangrijkste nog zichtbare historische elementen

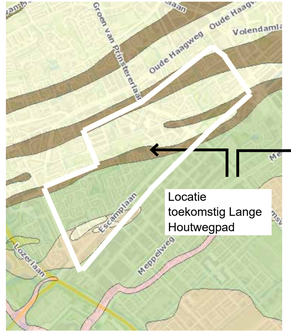

Geomorfologische kaart

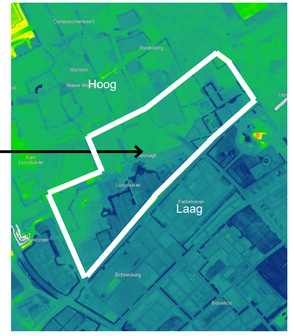

Hoogtekaart

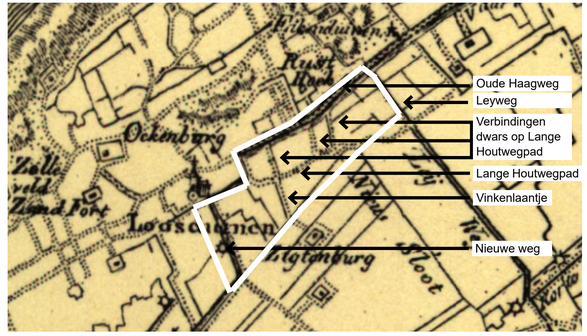

1815

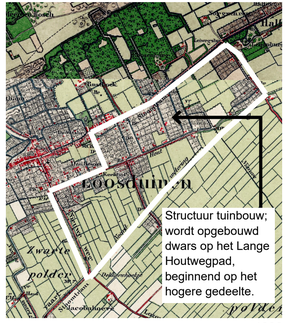

1892

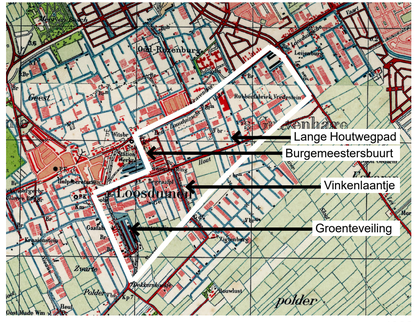

1938

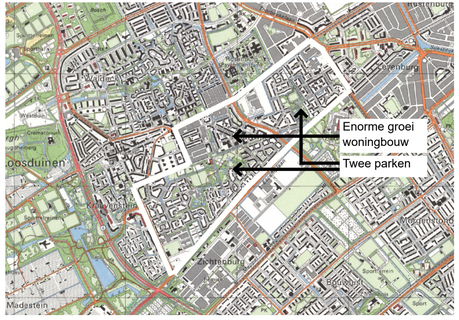

1992

Verkeerskundige structuur

Houtwijk wordt begrensd door een viertal wegen met een gebiedsontsluitende functie: Escamplaan, Margaretha van Hennebergweg, Oude Haagweg en de Leyweg. De Houtwijklaan die door de wijk loopt is ook een gebiedsontsluitingsweg. Deze wegen ontsluiten de wijk rondom, vanaf hier zijn er erftoegangswegen als 'inprikkers' de wijk in. Alle wegen zijn hier verder gelijkwaardig. De wijk kent een fijnmazig fiets- en voetpaden netwerk.

De huidige inrichting voldoet op veel plekken niet aan de inrichtingseisen van het Handboek Openbare Ruimte (HOR). Veel van de 30km/u wegen zijn nu uitgevoerd in asfalt zonder verkeersremmende maatregelen en niet in klinkerverharding. Bovendien zijn de straten uitgevoerd met een zeer breed profiel (bijvoorbeeld de Architect Berlagelaan) wat het gevoel van onveiligheid versterkt. Bewoners klagen dat er te hard wordt gereden, met name op de geasfalteerde wegen. Daarnaast is de mix van gebruikte materialen groot. Bewoners klagen dat er te hard wordt gereden, met name op de geasfalteerde wegen.

- voldoet op veel plekken niet aan het Handboek Openbare Ruimte.
- veel 30km/u wegen bestaan uit asfalt in plaats van klinkers
- overmaat aan verharding door te brede profielen (in vergelijking tot het handboek) nodigt uit tot te hard rijden
- continuïteit en eenheid mist. Een mix van gebruikte materialen is groot, dit geeft een onrustig en rommelig beeld.

1

- Brede stenige profielen met asfalt en kleine boomspiegels: hard rijden, wortelopdruk

2

- Onduidelijke hierarchie in wegen door maat-voering en materialisatie: slechte oriëntatie

3

- Mix van vele materialen: verrommeling

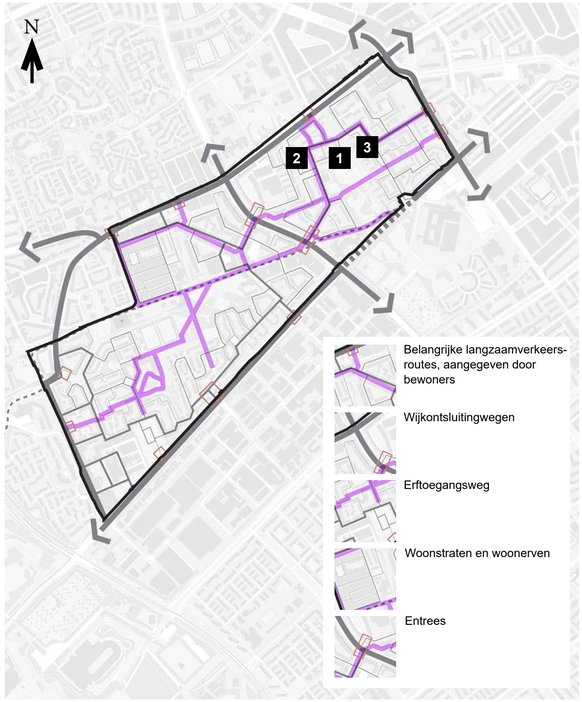

Ontsluiting + belangrijkste routes

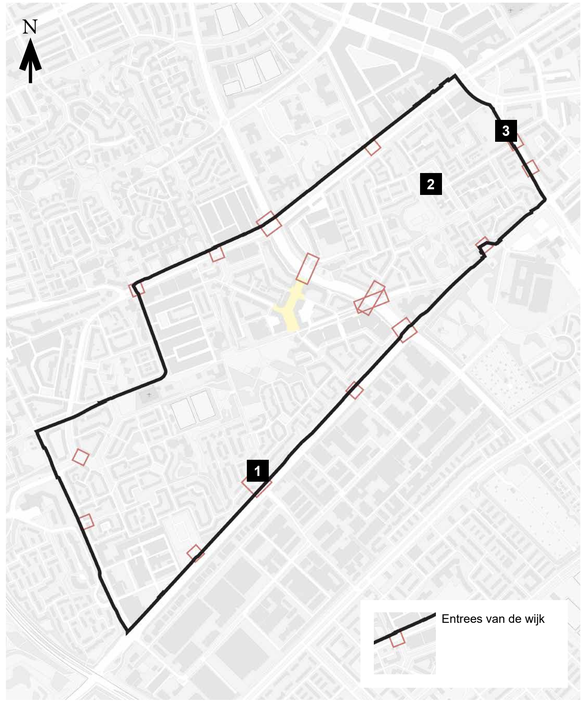

Entrees van de wijk

Entrees

Entrees van de wijk
De entrees van de wijk zijn eentonig in beplanting, overwoekerd en bestaan veelal uit asfalt. Hierdoor zijn ze niet altijd even goed zichtbaar en nodigen ze uit tot hard de wijk in te rijden. Een voorbeeld is de Docter J. Presserstraat.

Entrees van de parken en groenstructuren
De entrees van de parken en groenstructuren zijn soms onzichtbaar door dichte beplanting en veelal slecht toegankelijk door missende of versleten traptreden en missende hellingbanen voor mindervaliden. Dit is bijvoorbeeld te zien bij de toegang van 't Kleine Hout.

De entrees naar de groenzones vanuit de buurten zijn slecht te vinden, omdat het zicht wordt ontnomen door geparkeerde auto's of hoge beplanting.

1

- Eentonige beplanting, breed profiel, asfalt + 'Tiny Forrest'

2

- Entree 't Kleine Hout; slecht toegankelijk voor zowel validen als mindervaliden

3

- Breed verhard profiel, wortelopdruk, + mooie laan

Entrees van de wijk
- eentonig in beplanting
- asfalt (met soms een te breed profiel)

Entrees van de parken en groenstructuren
- onzichtbaar door dichte beplanting
- slecht toegankelijk voor mindervaliden
- vanaf de buurten wordt het zicht op de paden ontnomen door auto's of hoge beplanting.

Routes

Fietspaden
Het Lange Houtwegpad is het belangrijkste fietspad dwars door de wijk heen. Alle buurten en de twee parken zijn via deze langzaam verkeersroute verbonden. Het is echter slecht oriënteren op deze route:

- de dwarsverbindingen met de buurten zijn slecht zichtbaar en slecht toegankelijk door missende hellingbanen, (versleten) traptredes naar het dijkje (Lange Houtwegpad) en ontbrekende verbindingen.
- De beplanting is regelmatig langs de hele route verspreidt waardoor ruimtelijke accenten en daarmee oriëntatiepunten missen.
- Hoge, dichte beplanting boven ooghoogte maken het geheel donker en onoverzichtelijk.

Veel fietspaden liggen in de groenstructuur of aan de parken, zijn van asfalt en voorzien van een een aanliggend smal klinkerpad voor de voetganger. Deze vormgeving voldoet in zijn huidige afmetingen op veel plaatsen niet aan de huidige wensen, waardoor voetgangers op het fietspad lopen wat tot onveilige situaties leidt. Dit komt ook doordat veel van deze klinkerpaden overgroeid zijn.

+ Het Lange Houtwegpad is een vrijwel doorgaand fietspad.
+ Veel fietspadden liggen in de groenstructuur of aan de parken
- Op het Lange Houtwegpad is het slecht oriënteren
- Door te smalle en met beplanting overgroeide, naastgelegen voetpaden wordt door voetgangers ook gebruik gemaakt van het fietspad wat tot verkeersonveilige situaties leidt

Voetpaden
De structuur van het netwerk aan voetpaden in de wijk is voldoende. Niet alle paden worden evengoed gebruikt. Kruisingen van paden en verbindingen met de buurten en entrees naar parken zijn niet altijd zichtbaar of herkenbaar. Daarnaast zijn ze veelal niet rolstoelvriendelijk. Op een enkele plek mist een verbinding zoals een duidelijke voetgangersverbinding tussen de G.J. van Marrewijklaan en de Margartetha van Hennebergweg (Frits van Evertpad) en dwarsverbindingen over het Vinkenlaantje.

In de straten zorgen veel bomen voor wortelopdruk in de trottoirs. In combinatie met verleten bestrating geeft dit onveilige situaties. Voor de relatief oudere bewoners wordt dit als een groot obstakel gezien.

In de parken liggen paden die slecht toegankelijk zijn door onkruid en overgroeide beplanting. Bovendien zijn ze te smal. Het Rosa Parkspad is hier een voorbeeld van. Daarnaast zijn toegangsborden en banken in het park verouderd. Op sommige plekken ontbreken banken, zijn ze versleten of staan er te weinig. Op een enkele plek staan verschillende type banken door elkaar gebruikt waardoor de eenheid en rust mist.

Veel langzaam verkeersroutes lopen langs de achterzijden van woningen door de dichtbegroeide groenzones. De paden in de groenstroken worden als (sociaal) onveilig ervaren doordat ze donker zijn door schaduw van bomen en dichte beplanting, te smal en onbegaanbaar.

Vanaf het dijkje het Lange Houtwegpad lopen verschillende onverharde paadjes naar beneden naar de waterstructuur. Dit is bijvoorbeeld het geval langs het Munirpad. Ze zijn vaak drassig. De houten traptreden naar deze paden toe zijn soms verteerd en/ of afgebrokkeld waardoor de paden slecht bereikbaar zijn. Hierdoor maken ook de hondenbezitters gebruik van de fietspaden.

+ de structuur van het netwerk aan voetpaden is in grote lijnen voldoende
- kruisingen en verbindingen met buurten zijn onzichtbaar, onherkenbaar en veelal niet rolstoelvriendelijk
- veel bomen zorgen voor wortelopdruk in verharding waardoor onveilige situaties ontstaan in de trottoirs.
- paden in parken zijn slecht toegankelijk door onkruid, overgroeide beplanting en te smal
- paden in de groenstroken zijn donker door schaduw van bomen en dichte beplanting
- laagliggende, onverharde paden langs water zijn drassig en slecht toegankelijk.
- het water is vanaf de voetpaden bijna nergens zichtbaar door dichte beplanting.

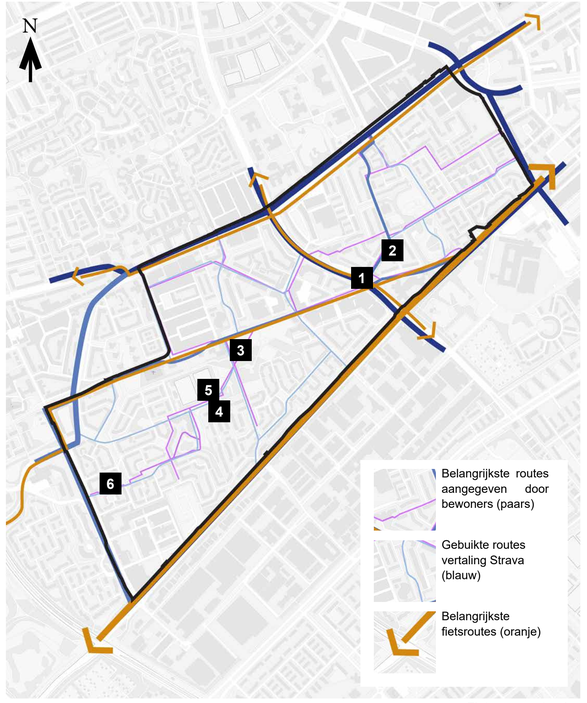

Fiets- en voetpaden

- Voetpad slecht begaanbaar

- Niet toegankelijk voor minder validen

+ Fietspaden liggen grotendeels in de groen-structuur en aan de parken

- Dwarsverbindingen over het Vinkenlaantje en Lange Houtwegpad ontoegankelijk voor minder-validen

- Laagliggende paden drassig

- Missende voetgangersverbindingen

Groenstructuur

Houtwijk heeft (zoals veel typische bloemkoolwijken) een stevige hoofdgroenstructuur van twee parken met daarop aansluitende groenstroken. Gezamenlijk vormen zij een groenblauwe dooradering van de wijk. Het oppervlakte groen is in verhouding tot de hele wijk groot en draagt bij aan het groene karakter van Houtwijk. Op het schaalniveau van de stad zijn de bomenrijen langs de Houtwijklaan, Escamplaan en Oude Haagweg belangrijk. Deze zijn onderdeel van de stedelijke groene hoofdstructuur. Centraal in het deel van Houtwijk ten westen van de Houtwijklaan ligt het wijkpark Bokkefort met uitlopers richting de Escamplaan en de Oude Haagweg. In en rond het park zijn diverse voorzieningen gelegen, zoals sportvoorzieningen, volkstuinen, winkelcentrum, scholen, zorginstellingen en een kerk met begraafplaats.

Beheerkaart

De beplanting is nu na 30 jaar volwassen en de keuzes van destijds sluiten niet aan bij het huidige gebruik en de wensen van bewoners. Omdat er destijds voor een assortiment is gekozen met 1ste grootte bomen (meer dan 12m hoog) en voor breed uitgroeiend bosplantsoen in relatief kleine plantvakken, oogt de beplanting grof en hoog ten opzichte van de bebouwing. De kaart hiernaast laat het groen zien dat in beheer is door de gemeente.

De groenstructuur in de wijk is onder te verdelen in

1. Twee parken (p 17)
2. Groenstroken (p28)
3. Groen in de straten (bomen en plantvakken) (p18)

+ Houtwijk bestaat uit een stevige hoofdgroenstructuur (Lange Houtwegpad-Tulapad-Munirpad), twee parken (Bokkefort en 't Kleine Hout) en groenstroken haaks op de doorgaande groene route (Pieter Biesiotpad, Albert Sweitzerlaan, Martin Luther Kinglaan, Martin Staamerpad, Vinkenlaantje).
+ Het vele groen draagt bij aan de identiteit van de wijk. Er zijn veel groene woonstraten.

- Over de hele wijk verspreid staan bomen in te kleine boomspiegels

- Wortelopdruk: ontoegankelijke voetpaden, trottoirs en parkeerplaatsen

- Veel bomen staan opgenomen in een overmaat aan verharding

Beheerkaart openbare ruimte

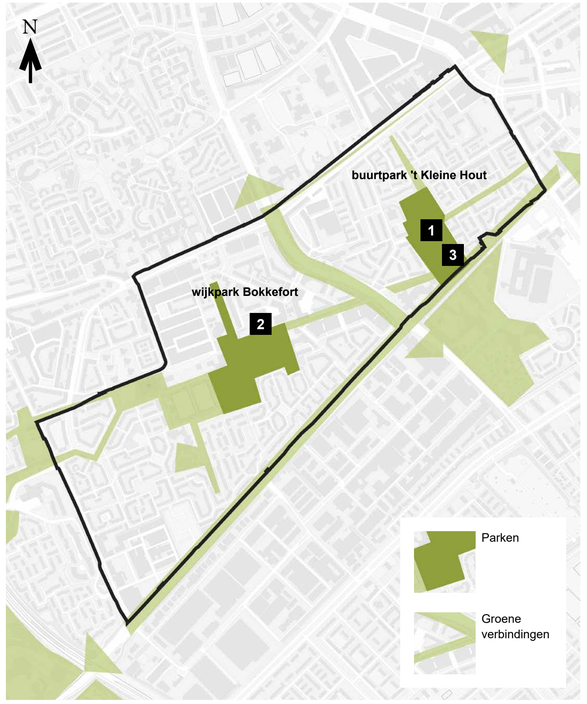

Twee parken en groene verbindingen

- Riet belemmert de doorzichten door het park

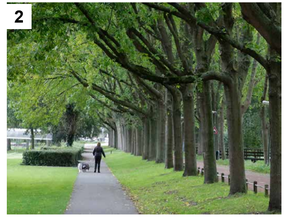

+ Historische route als ruggegraat van Bokkefort

- Entrees onduidelijk met versleten naamborden

Twee parken

De twee grotere parken, buurtpark 't Kleine Hout en wijkpark Bokkefort, worden gebruikt als verblijfsruimte: om te wandelen, te tuinieren in de moestuinen en om te spelen.

Wijkpark Bokkefort kent een symmetrische opzet dat ontworpen is in samenhang is met de bebouwing van het Doctor A. Brediuspark (straat) - Johan Huizingastraat. Het is afwisselingsrijk met hagen, weides, bosschages, een vijver en pergola's. De historische routes van het Vinkenlaantje en het Lange Houtwegpad zijn de ruggengraat van het park.

't Kleine Hout kent een meer organische opzet met relicten uit het Hollandse landschap zoals dijkjes, sloten en knotwilgen. Riet belemmert het zicht op het park. Ook hier zijn afwisselende hagen, weides en bosschages te vinden. De gebruikskwaliteit is niet optimaal doordat de paden slecht toegankelijk zijn en het oorspronkelijke ontwerp uit het oog is verloren. De entrees van de parken zijn soms onzichtbaar en veelal slecht toegankelijk door missende of versleten traptreden. Ook ontbreken veelal hellingbanen voor mindervaliden.

+ de twee parken zijn onderdeel van de robuuste groenstructuur
+ de historische routes, het Lange Houtwegpad en het Vinkenlaantje, zijn de ruggegraat van het Bokkefort
- de gebruikskwaliteit van de paden is niet optimaal (zie 'routes')
- de entrees van de parken zijn soms onzichtbaar en veelal slecht toegankelijk
- de entees van de parken zijn soms slecht toegankelijk voor mindervaliden.

Groenstroken

Aan de achterkant van de woningen liggen grotere groenstroken. Deze zijn vaak gekoppeld aan het fijnmazige waternetwerk. Deze zijn dicht beplant, bomen ver uitgegroeid en de heesters dicht tegen elkaar geplant en over de voetpaden en/of wegen gegroeid. Beheer van bomen in groenzones vergt periodiek uitdunnen om bomen de ruimte te geven om tot wasdom te komen. In de groenzones van Houtwijk is dit niet (voldoende) gebeurd waardoor alle bomen zijn uitgegroeid en elkaar verdringen. Het gevolg is dat er zeer donkere gebieden zijn ontstaan die als onveilig en zeer schaduwrijk worden ervaren. De beleving van (sociale) onveiligheid wordt versterkt door boomwortels die paden en stoepen opdrukken.

Daarnaast biedt het donkere bladerdak van bomen schaduw waardoor de variatie in plantsoorten is verdwenen waardoor de biodiversiteit relatief gering is. Er is veel onkruid te zien, vooral in de vorm van brandnetels. Dit is het het gevolg van een stikstofrijke bodem (o.a. hondenuitwerpselen, autoverkeer en afgevallen bladeren) en veel schaduw. Velden zijn overgroeid en paden onbegaanbaar.

+ groenstroken gekoppeld aan waterstructuur dragen bij aan ruimtelijke kwaliteit en aan groene uitstraling van de wijk
- ecologische waarde beperkt door schaduw
- de vele bomen met dicht bladerdek zorgen voor donkere plekken in de wijk
- de ingangen vanuit de buurten naar de groenstroken zijn weinig uitnodigend.
- veel onkruid

+ Groenstroken dragen bij aan de groene uitstraling van de wijk

- Door dichte beplanting, geen fijne afwisseling tussen open en besloten en geen zichtlijnen

+ Groenstroken meestal gekoppeld aan water-structuur en dragen bij aan ruimtelijke kwaliteit

Historische route en (haakse) groenstroken

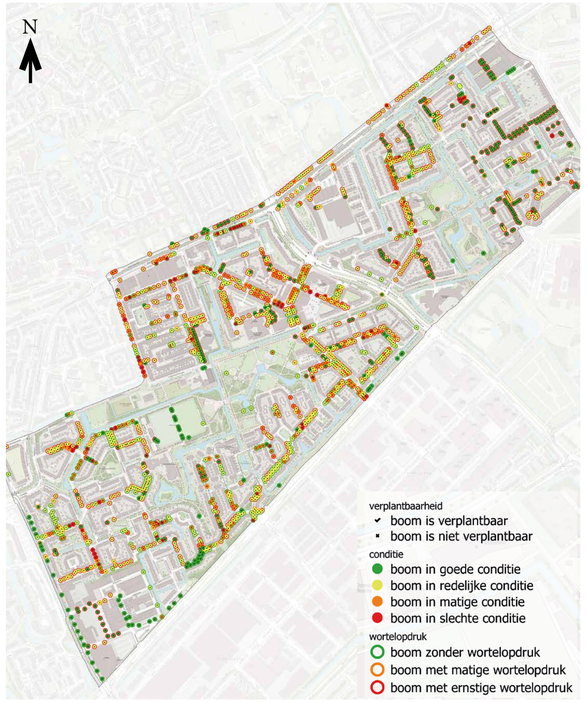

Bomeninventarisatie

Groen in de straten

Het groen in de straten bestaat uit:

1. bomen in verharding
2. kleine parkjes
3. plantvakken

Dit geeft een zeer groene beleving wat een sterke kwaliteit is (het draagt bij aan de identiteit), maar tegelijkertijd geeft het aanleiding voor veel klachten vanuit de bewoners.

Bomen in verharding

In de straten staan karakteristieke bomenrijen met een grote variatie in boomsoorten. In veel straten zijn bomen van de eerste grootte geplant. Deze bomen staan er reeds sinds de jaren '80 en zijn dusdanig groot geworden dat ze de kleinschalige stedenbouwkundige structuur zijn ontgroeid. De dichte kronen groeien tegen de gevels, veroorzaken schaduw in huizen en tuinen en kunnen niet meer uitgroeien tot een mooie volle kroon. Ze leveren, doordat ze geplant zijn zonder aandacht voor ondergrondse groeiruimte voor bomen, ernstige wortelopdruk.

De Laan van de Mensenrechten laat bijvoorbeeld grote bomen zien van goede kwaliteit die veel schade aan de verharding veroorzaken. Dit probleem komt in de hele wijk voor. Het gevolg hiervan is dat de trottoirs en parkeervakken niet vlak meer liggen en daarmee de langzaam verkeersroutes zeer slecht toegankelijk zijn. De oorzaak van de wortelopdruk moet structureel opgelost worden, omdat dit anders een terugkerend probleem blijft en de openbare ruimte niet opgeknapt kan worden. De oplossing is een balans tussen belangen. het verhelpen hiervan is kostbaar en levert dilemma's op. De keuze is het vervangen van de (soms gezonde) bomen die overlast geven of de bomen veel meer de ruimte geven en groeiplaats verbeteren wat in veel gevallen ten koste gaat van parkeerruimte. Daarnaast moet er gekeken worden of de bomen nog wel op de juiste plek staan. Op de Architect Berlage (deel 1), Architect de Bazelstraat, Architect Krophollerstraat en Architect Dudoklaan is goed te zien dat de bomen te weinig ruimte hebben tussen de geparkeerde auto's. Ondanks de problemen dragen de bomen sterk bij aan de groene beleving van de straten en klimaatadaptatie. Voor elke straat is maatwerk een vereiste voor een integrale oplossing.

Bomeninventarisatie bomen in verharding

De bomeninventarisatie van alle bomen in de verharding in Houtwijk laat zien dat er bomen zijn in goede conditie, maar toch ernstige wortelopdruk vertonen. Van de bomen die wortelopdruk geven is er is maar een enkele boom verplantbaar. Er moet gekeken worden of de groeiplaats verbeterd kan worden en of de boom de ruimte gegeven kan worden om het probleem structureel op te lossen.

In Houtwijk staan 1531 bomen in de verharding. Daarvan geven 148 bomen matige en 869 bomen ernstige wortelopdruk.

+ er is een grote variatie aan boomsoorten in de wijk.
+ er zijn meerdere mooie bomenlanen in Houtwijk
+ de bomen in de straten dragen bij aan de groenbeleving van de straat
+ de vele bomen dragen bij aan de klimaatbestendigheid van de wijk
- een assortiment met veel 1ste grootte bomen welke inmiddels te groot zijn voor woonstraten
- zeer veel bomen zorgen voor ernstige wortelopdruk in straten, parkeervakken en stoepen. De verharde paden zijn hierdoor slecht toegankelijk: losliggende bestrating en abrupte hoogteverschillen.
- bomen zijn soms in goede conditie maar leveren toch ook ernstige opdruk.
- bovengronds en ondergronds is er in het algemeen te weinig ruimte voor de bomen
- om een goede oplossing te komen dienen er keuzes gemaakt te worden tussen parkeren of bomen
- er zijn maar weinig bomen (die nu in de verharding staan) verplantbaar

Groengebieden

In de wijk liggen verschillende kleine groengebieden in de vorm van parkjes en grotere plantvakken. De parkjes zijn wel toegankelijk, maar nu geen prettige verblijfsplekken. De grote plantvakken zijn dicht begroeid en vaak ontoegankelijk, maar hebben wel de potentie om een prettige verblijfsplek te zijn. Een voorbeeld is de Dag Hammerskjoldstraat.

Speelplekken zijn evenredig verdeeld over de wijk en zijn van redelijke tot goede kwaliteit. Enkele speelplekken worden reeds opgeknapt.

Kleinere plantvakken in de straat

De beplanting in de kleine plantvakken in de straat te dicht, te hoog en overgroeid. De voethekjes zijn verwaarloosd en deels omvergereden (Gerrit van der Veenlaan, Architect Brandeserf). Het groen is moeilijk te onderhouden door de inefficiëntie van zeer veel kleine groenvakken. Sierheesters zijn in grote hoeveelheid en regelmatig verspreid over de buurten, waardoor het zijn waarde verliest als ruimtelijk accent.

- veel grote groenvakken en/of kleine parken niet toegankelijk, maar wel met die potentie
- hoge en dichte beplanting waardoor overzicht verloren gaat
- versnippering van plantvakken leidt tot beheersproblematiek
- sierheesters zijn in grote hoeveelheid en regelmatig verspreid over de buurten waardoor het zijn waarde verliest als ruimtelijk accent.
- veel voethekjes rondom plantvakken zijn kapot
- er is veel onkruid met name in de vorm van brandnetels

- Potentiele verblijfsruimte

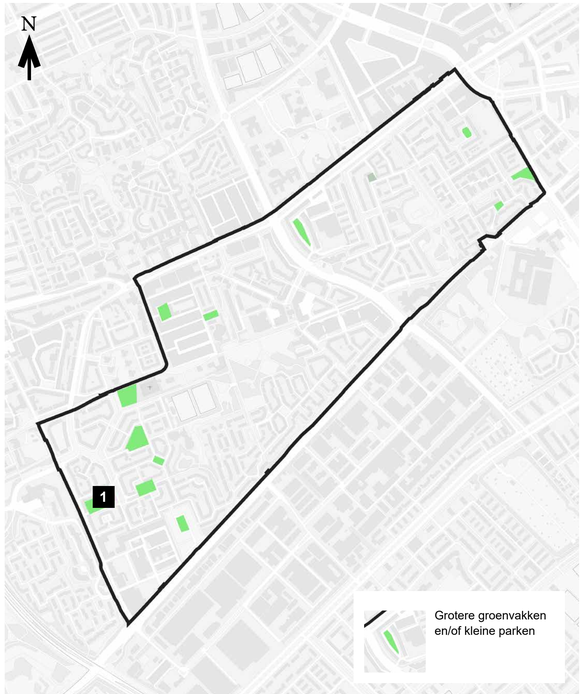

Groenstructuur kleine schaal

Ecologie

Houtwijk is een groene wijk met veel ecologische waarde. Door het vele groen in de wijk zijn veel verschillende (beschermde) soorten aanwezig. Het groen bevat nest- en schuilplaatsen van verschillende vogelsoorten en leefgebieden van kleine zoogdieren, amfibieën en insecten. Ze kunnen als kleinere steppingstones in het totale netwerk dienen.

Door de diversiteit aan groen komen ook veel verschillende vogelsoorten in de wijk voor. Algemene vogels, maar ook IJsvogel. Ook broedt er Bosuil. In Houtwijk komen ook vrij zeldzame planten voor, waaronder Klein Glaskruid, Groot Glaskruid en Brede Wespenorchis.

Daarnaast is Houtwijk aangewezen als huismussenwijk en aan de Ru Parestraat is een huismuskolonie aanwezig. De Huismus is een beschermde vogelsoort en nesten zijn jaarrond beschermd. Daarom heeft de gemeente Den Haag enkele wijken aangewezen als huismussenwijk. Houtwijk is er daar één van. Dit betekent dat bij elke ruimtelijke ingreep het leefgebied van de huismus tenminste behouden moet blijven en bij voorkeur uitgebreid moet worden.

In de wijk liggen heel veel kleine plantvakken die de potentie hebben om - bij omvorming - bij de te dragen aan de achteruitgang van veel insecten in Nederland, waaronder dagvlinders en bijen.

De groenstructuren in de wijk, zoals het Lange Houtwijkpad, het Vinkenlaantje en het J.W. Kempffpad, worden door vleermuizen gebruikt als vliegroute en foerageergebied. Daarnaast zijn in de wijk enkele verblijfplaatsen van Gewone Dwergvleermuis en Ruige Dwergvleermuis aanwezig.

Rondom de parken en in de rest van de wijk is ook veel water met natuurvriendelijke oevers en een vispaaiplaats aanwezig. Deze watergangen bieden leefgebied voor verschillende vissoorten, insecten, amfibieën en watervogels.

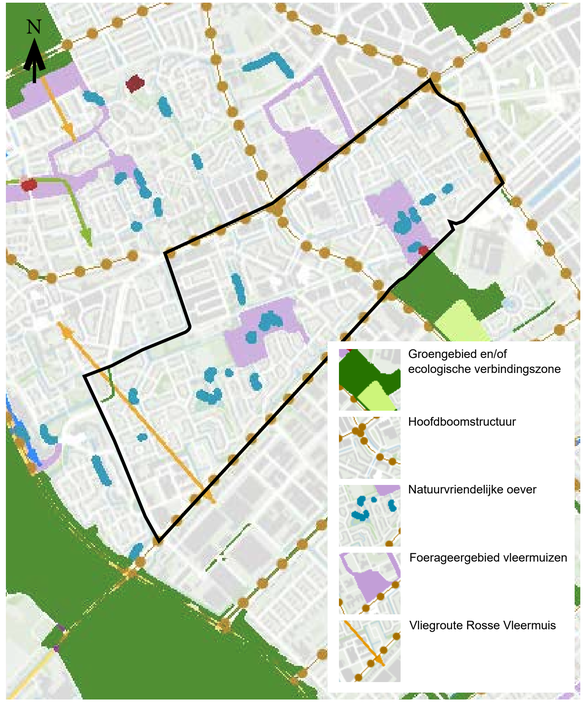

Ecologische waardes

+ veel verschillende soorten vogels zoals IJsvogel en Bosuil
+ zeldzame planten zoals glaskruid, groot glaskruid en brede wespenorchis
+ er is een vliegroute voor
+ 't Kleine Hout en Bokkefort zijn foerageergebieden voor vleermuizen.
+ huismuskolonie aanwezig
+ aangewezen als huismussenwijk.
+ ecologische potentie voor insecten
+ veel water met natuurvriendelijke oevers aanwezig.

+ Houtwijk is een huismussenwijk

Waterstructuur

In Houtwijk ligt een uitgebreid netwerk van watergangen die met elkaar in verbinding staan. Het water ligt zowel in groene profielen als in stenige profielen. De watergangen behoren niet tot het hoofdwaterstelsel. Veel watergangen zijn een restante van de historische lijnen in het landschap.

Op veel locaties is het water onzichtbaar vanaf de wegen en paden. Ook zichtlijnen over het water ontbreken vanwege de dichte beplanting. Er zijn op enkele plekken natuurvriendelijke oevers, maar deze belemmeren soms ook het zicht (door te veel riet). Veel oevers bevatten veel onkruid.

De watergang in het midden van de Hildo Kroplaan is een goed voorbeeld van water in een stenig profiel. Het water is hier slecht beleefbaar en is nauwelijks zichtbaar door kiosken die over het water zijn geplaatst.

+ er is een doorgaande fijnmazige waterstructuur die potentieel belevingskwaliteit biedt aan de wijk.
+ er zijn enkele natuurvriendelijke oevers.
- het water is slecht zichtbaar;
- zichtlijnen over het water ontbreken vanwege de dichte beplanting.
- oevers bevatten veel onkruid

1

- Water bijna onzichtbaar
- Zichtlijnen ontbreken

2

- Water bijna onzichtbaar

3

- Watergang in stenig profiel (Hildo Kroplaan)

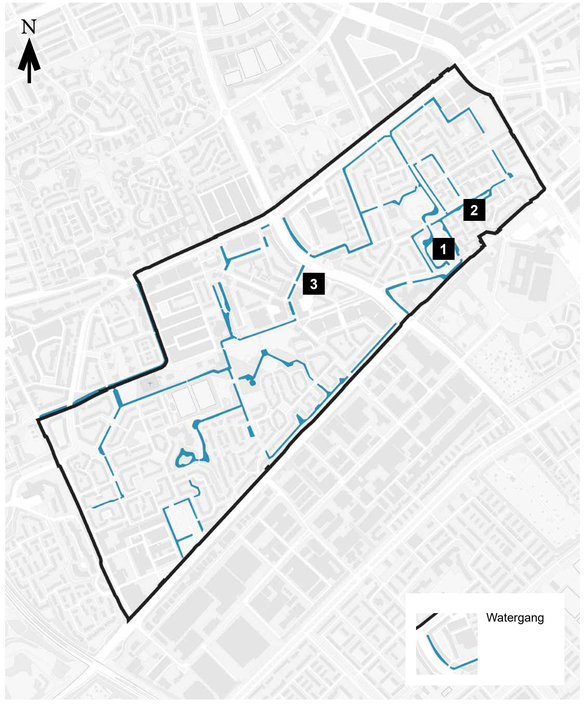

Waterstructuur

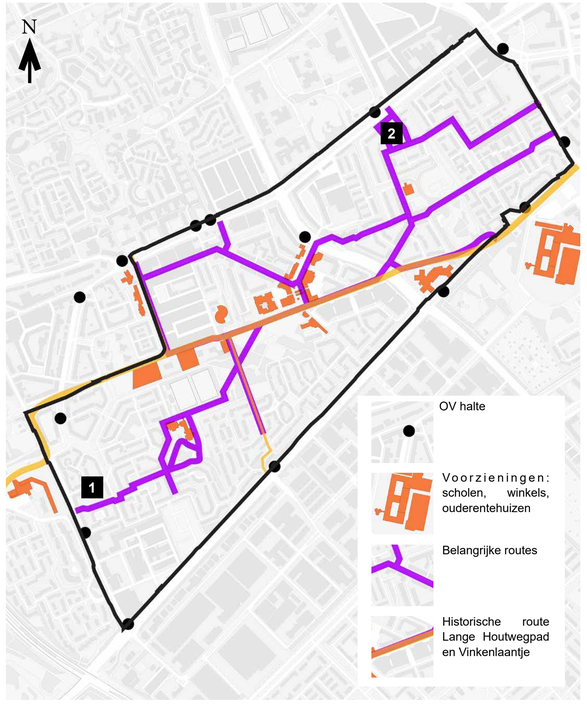

Openbaar vervoer: haltes en routes

1

- Voetgangersverbinding mist

2

- Geen struikelvrije route naar OV-haltes

Voorzieningen en OV-haltes

De meeste voorzieningen (scholen, winkelgebieden en ouderentehuizen) liggen gekoppeld aan de historische route van het Lange Houtwegpad.

De OV haltes liggen aan de randen van Houtwijk, met uitzondering van een OV halte aan de Houtwijklaan. Ze liggen op ongeveer gelijke afstand van elkaar. Op de kaart hiernaast zijn de belangrijkste routes van / naar OV-haltes aangegeven. Op de routes naar voorzieningen en OV-haltes wordt nu veel wortelopdruk ervaren waardoor de routes naar de haltes niet struikelvrij zijn. Daarnaast mist een voetgangersverbinding (foto 1).

+ de OV haltes liggen op gelijke afstand langs de rand van de wijk verspreid
- geen struikelvrije routes naar de OV-haltes en voorzieningen door wortelopdruk

Straatmeubilair en materialisatie

Straatmeubilair en materialen

De mix van gebruikte materialen is groot en er zijn veel materialen verouderd. Terwijl in het Handboek Openbare Ruimte wordt gezocht naar een rustig straatbeeld waarbij materialen eenduidig en gestructureerd toegepast worden.

De vele (voet)hekjes en paaltjes geven het geheel een rommelig beeld. Entreeborden voor de parken zijn verouderd. Door de wijk heen zijn veel verschillende materialen gebruikt. Er zijn verschillende banken toegepast en er zijn verschillende bestratingsmaterialen verwerkt. Vaak zijn deze ook versleten. Er ligt bijvoorbeeld betonstraatstenen in vlakken gebakken materiaal, maar ook kleuren zijn door elkaar gebruikt. Het gevolg is dat er een lappendeken van materialen in de straten ligt wat een rommelige uitstraling tot gevolg heeft.

- er zijn veel verschillende materialen als een lappendeken op kleine schaal toegepast.
- er mist continuïteit en eenheid. Een rustig, samenhangend en structurerend beeld ontbreekt.
- kapotte en onvolledige voethekjes, paaltjes en dergelijk geven een rommelig beeld

- Verouderd straatmeubilair en missende afvalbakken bij zitplekken en langs belangrijke routes

- Kapotte en onvolledige (onnodige) voethekjes

Versleten tredes / opsluiting

Overmaat aan verharding

Er zijn in de wijk diverse stenige vlakken met een overmaat zonder duidelijke functie. In het kader van klimaatadaptatie kunnen deze pleintjes vergroend worden en tegelijk een plek voor ontmoeten zijn. Ook veel straten hebben door het (onnodig) brede profiel een overmaat aan verharding. Deze breedte kan gebruikt worden om de bomen de ruimte te geven door de wegprofielen te versmallen. Dit vergt een herinrichting.

Het winkelcentrum aan de Hildo Kroplaan ligt in het centrum van de wijk, maar is erg stenig. Het pleintje nabij de Architect de Bazelstraat is een versteend voorbeeld. Het heeft de potentie om elkaar te ontmoeten maar is nu eentonig en kleurloos. Het heeft ook potentie om bij te dragen aan een klimaatbestendige wijk. Ook in de straten komt overmaat aan verharding voor, bijvoorbeeld in de de Jan Palachstraat en bij de entree van de wijk bij de H.E. van Gelderlaan. De bomen staan hier bovendien in te kleine boomspiegels in niet gebruikte verharding.

+ versteende vlakken hebben potentie voor ontmoeten en vergroenen (meer ruimte voor bestaande bomen)
- diverse stenige vlakken met een overmaat aan verharding.
- Vele te brede profielen
- Winkelgebied Hildo Kroplaan is stenig

- Verharde, niet verwelkomende uitstraling Hildo Kroplaan

- Overmaat aan verharding, bomen in te kleine boomspiegels

- Overmaat aan verharding Plein Architect de Bazelstraat, potentie tot ontmoeten

- Overmaat aan verharding

- De vele asfaltstraten maken regenwaterinfiltratie ter plekke onmogelijk

+ Regenwater kan infiltreren in het vele groen in de wijk

+ Het grote oppervlakte aan boomkronen zorgt voor een positief effect op de hittestress

+ Regenwater zou af kunnen stromen naar oppervlaktewater

Hittestress

Klimaatadaptatie

Houtwijk is door de vele groenzones en waterlopen in potentie een klimaatadaptieve wijk. In de zomer zorgen bomen en onverharde groenzones met water voor verkoeling en verminderen de kans op wateroverlast tijdens heftige buien.

De optimale situatie ontstaat als water zoveel mogelijk op natuurlijke wijze kan infiltreren in de bodem, bij voorkeur in groenvoorzieningen zodat water vastgehouden kan worden voordat het wordt afgevoerd. Dat betekent dat de overmaat aan verharding moet worden aangepakt.

In een aantal straten versterken blinde gevels van appartementencomplexen de beleving van de overmaat aan verharding. Ze hebben potentie om gevelbeplanting toe te passen en zo bij te dragen aan klimaatadaptatie en het versterken van de biodiversiteit.

+ het grote oppervlakte groen maakt het mogelijk dat het regenwater dat daar valt op natuurlijke wijze kan infiltreren in de bodem
+ grote oppervlak aan boomkronen zorgt voor een positief effect op de hittestress
+ blinde gevels bieden potentie voor vergroenen (in overleg met eigenaren)
- er wordt nog weinig regenwater afgekoppeld
- de vele asfaltstraten maken regenwaterinfiltratie ter plekke onmogelijk.

Opknappunten

Via de website en de wijkbijeenkomst zijn ca. 300 opknappunten door bewoners ingediend. De opknappunten zijn gegroepeerd per thema. De opknappunten zijn geanalyseerd en daaruit is samen met de bewonerscommissie besloten dat de focus van de opknapplannen ligt op groenstructuur (bomen in verharding, groenstroken en groenvakken) en routes (langzaam verkeersroutes, entrees, overmaat verharding).

Met kop en schouders steekt de problematiek van de wortelopdruk uit boven de andere opknappunten. En bewoners geven aan dat ze vinden dat veel bomen hun straat/buurt zijn ontgroeid. De bewoners vinden de groenstructuur en het daaraan gekoppelde langzaam verkeersnetwerk in hun wijk belangrijk, maar dat is ernstig verwaarloosd en de paden zijn niet meer geschikt voor het huidige gebruik en gebruikers. Veel paden zijn overwoekerd, slecht onderhouden, slecht toegankelijk en te smal voor de vele (verschillende) gebruikers op dezelfde tijd: fietsers, senioren (met rollator), scholieren en hondenbezitters. De paden verbinden veel voorzieningen aan elkaar, zoals de verzorgingshuizen, OV-haltes, scholen, parken en parkjes. Bewoners vinden ecologie, duurzaamheid en klimaatadaptatie ook belangrijk. Deze punten worden gekoppeld aan de opknapplannen.

De inventarisatie, gemeentebeleid, de projectopdracht, de analyse van de opknappunten en de prioritering door de bewonerscommissie is, naast de beperkingen vanuit het budget, mede bepalend geweest voor de keuze van de projecten in dit opknapplan.

Straten, stoepen en pleinen (81 x)

Bomen en groen (81 x)

Verkeer en parkeren (32 x)

Straatmeubilair en spelen (31 x)

Water (6 x)

Verlichting (5 x)

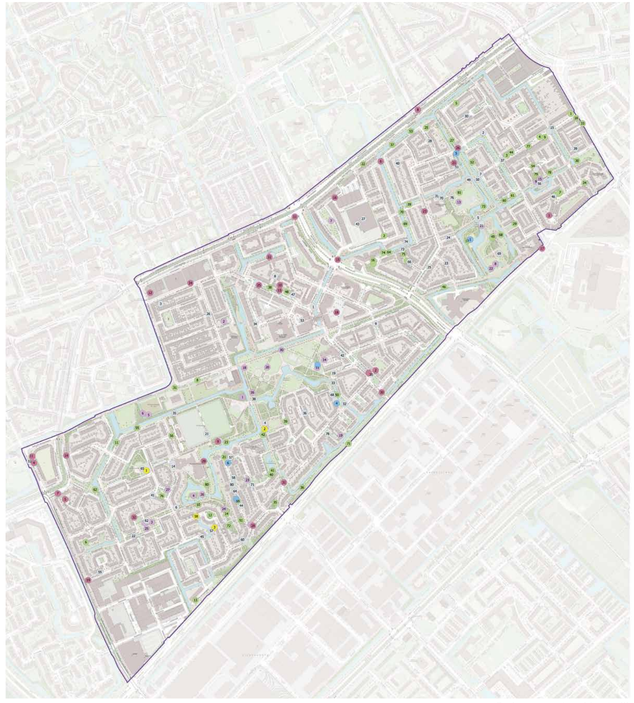
Opknappunten Houtwijk

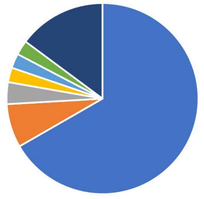

Straten, stoepen, pleinen (81 x)

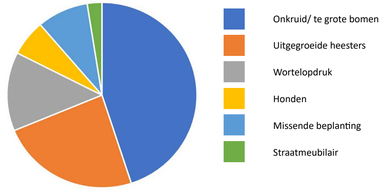

Bomen en groen (81 x)

Verkeer en parkeren (32 x)

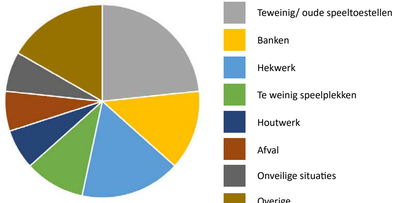

Straatmeubilair en spelen (31 x)

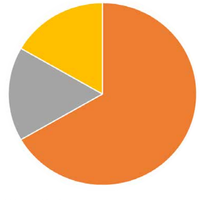

Water (6 x)

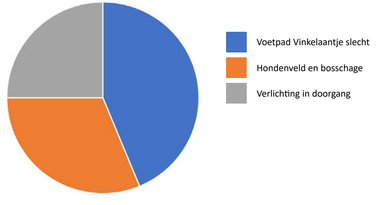

Verlichting (5 x)

Verdeling opknappunten

De focus is samen met de bewonerscommissie bepaald en ligt op twee thema's:
1. 'Straten, stoepen, pleinen'
2. 'Bomen en groen'

Meest genoemde punten:
- Wortelopdruk/verzakkingen (parken, groenstroken, straten, langzaam verkeersroutes, stoepen, overmaat verharding)
- Te grote bomen (groenstroken, straten)
- Overwoekerd / uitgegroeide beplanting (parken, groenstroken, straten, langzaam verkeersroutes)
- Onkruid (parken, groenstroken)
- Schaduw (randen parken, groenstroken)
- Bovengrondse containers ingraven (straten)
- Trap versus hellingbaan voor mindervaliden / kinderwagens e.d.) (gebruik routes openbare ruimte)
- Balans tussen voet- en fietspaden: (routing, breedtes en gebruik (gebruik routes openbare ruimte)
- Hondenwandelroute (gebruik routes openbare ruimte.

De overige punten die ook van belang zijn in Houtwijk: ecologie, water, klimaat, straatmeubilair en materialen worden meegenomen in de projecten.

<< pagina 28

>> pagina 29

Ruimtelijke inventarisatie en analyse

Historische routes / structuren

waterstructuur

Onsluiting

klimaat: regen en hitte

stedenbouwkundige eenheden

groenstructuur

bomen inventarisatie

voorzieningen: scholen, winkels, OVhaltes, ouderentehuizen

onsluiting

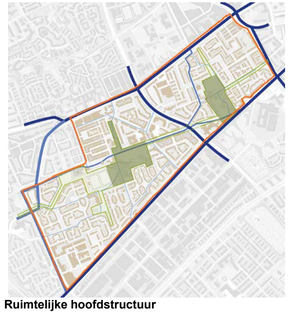

Ruimtelijke hoofdstructuur

+

Inventarisatie en analyse opknappunten

veel opknappunten

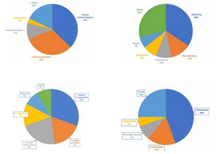

verdeling onderwerpen opknappunten

Meest genoemde punten:

- Wortelopdruk/verzakkingen
- Te grote bomen (groenstroken, straten)
- Overwoekerd / uitgegroeide beplanting (parken, groenstroken, straten, langzaamverkeersroutes)
- Onkruid (parken, groenstroken)
- Schaduw (randen parken, groenstroken)
- Bovengrondse containers ingraven (straten)
- Trap versus hellingbaan (minder validen/ kinderwagens e.d.) (gebruik routes openbare ruimte)
- Balans tussen voet- en fietspaden (route, breedtes, gebruik) (gebruik routes openbare ruimte)
- Hondenwandelroute (gebruik routes openbare ruimte.

=

Focus: 5 aspecten

bomen in verharding met wortelopdruk

historische en veelgebruikte routes naar voorzieningen

koppel alles aan de kapstok van water en groenstructuur

verbeter entrees van de wijk

concentraties aan opknappunten

Beleid

Visie

Ruimtelijke strategie

Basisprincipes

Leefbaarheid

Iedereen moet zich vrij kunnen voelen in de openbare ruimte. Dit heeft te maken met houding en gedrag van de gebruikers maar ook met de kwaliteit en inrichting van de openbare ruimte. Alle opknap locaties worden sociaal veilig ingericht. Voor locaties op de hoofstructuur van langzaam verkeersroutes betekent dit dat deze bij winterse omstandigheden, maar ook na zonsondergang, goed bruikbaar zijn en blijven.

De toegankelijkheid van de openbare ruimte dient op orde te zijn voor mensen met een beperking maar ook voor ouders met kinderwagens. Naast de toegankelijkheid dient de openbare ruimte een plek te zijn waar alle leeftijdscategorieën en doelgroepen gebruik van kunnen maken. Hierbij kan gedacht worden aan het creëren van ommetjes, sport en spel voor alle leeftijden faciliteren, plaatsen voor ontmoeten/verblijven. De openbare ruimte is ook een functionele ruimte voor ontsluiting van verkeer en het parkeren van auto's, fietsen en andere voertuigen.

Doordat de meeste voorzieningen geconcentreerd zijn langs de hoofdstructuur is het op niveau brengen van belang voor de leefbaarheid. Dit geldt ook voor de routes die door bewoners zijn aangegeven. Deze zijn belangrijk voor de verbindingen tussen huis en groen, OV, voorzieningen en voor de sociale controle binnen de wijk.

De beleving van de openbare ruimte is onderdeel van de kwaliteit. Verzorgde locaties bevorderen de verantwoordelijkheid van bewoners. Andersom roepen verwaarloosde locaties negatieve gevoelens op en veroorzaakt distantie naar de openbare ruimte. Bevorderen van buiten zijn en verblijven en gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is enkel mogelijk als de kwaliteit van de openbare ruimte op orde is. Beleving is ook het zicht op water, bewustzijn van de bijdrage aan de biodiversiteit en een aantrekkelijke omgeving om te bewegen. Een groenblauwe omgeving maakt mensen gelukkiger, zeker als deze mooi en aantrekkelijk is. En door graag buiten te verblijven en te bewegen bevordert de openbare ruimte ook de gezondheid.

Mobiliteit

De grote kwaliteit in de wijk is het netwerk van langzaam verkeersroutes. Door dit netwerk te versterken en ontbrekende schakels toe te voegen kan dit netwerk een bijdrage leveren in het kader van de mobiliteitstransitie. Dat kan door het gebruik van OV bevorderen door de haltes om de wijk goed bereikbaar te maken en de voorzieningen te verbinden. Parkeren niet faciliteren boven de norm, anders vormgeven van parkeren is wel mogelijk waarbij de focus op het verhogen van de kwaliteit en bruikbaarheid van de openbare ruimte dient te liggen.

Klimaatadaptatief

Bij de opknappunten die op plekken liggen waar negatieve gevolgen van regenwateroverlast en hitte zich voordoen dienen klimaatadaptieve maatregelen meegenomen te worden in de projecten. Voor maatregelen kan aangesloten worden op de Toolbox Klimaatadaptatie.

Ontwikkelingen

Bouwplannen die in procedure/ontwikkeling zijn zullen meegenomen moeten worden in het opknapplan. Nieuwe ontwikkelingen moeten aanhaken op het opknapplan zodat ze passen binnen de kwaliteit van de visie en om zo het aanhelen van een ontwikkeling aan de openbare ruimte te garanderen. Het risico is anders dat door een ontwikkeling de openbare ruimte zwaar belast wordt met extra parkeerdruk omdat het parkeren op eigen terrein (beleid) niet goed ontwikkeld en uitgedacht is. Dit risico speelt bij de Connexxionlocatie, de nieuwbouw rondom het ziekenhuis Leyenburg en de nieuwbouw van de Montessorischool.

Daarnaast zal vanaf de start van de ontwikkeling de vormgeving van de openbare ruimte onderdeel moeten zijn van de bouw. Daarbij moet nagedacht worden over de context van de ontwikkeling en het functioneren van de openbare ruimte na oplevering. De impact hiervan mag geen sluitstuk zijn, omdat dit vaak uitmondt in het repareren van fouten en missers waar de ontwikkelaar verantwoordelijk voor is, maar afgeschoven wordt op de gemeente.

Focus

Uit de ruimtelijke inventarisatie en de opknappunten volgen de belangrijkste focuspunten:

1. Groenblauwe structuur als kapstok
2. Verbeter de entrees naar de wijk
3. Historische route: Lange Houtwegpad samen met veelgebruikte routes (naar voorzieningen zoals scholen, Hildo Kroplaan, ouderen/verzorgingstehuizen en OV-haltes) struikelvrij
4. Bomen in verharding met wortelopdruk aanpakken.
5. Concentraties van opknappunten

Groenblauwe structuur als kapstok

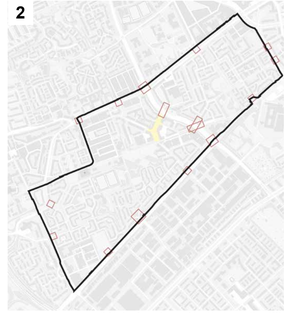

Verbeter de entrees van de wijk

Historische en veelgebruikte routes naar voorzieningen en OV-haltes herkenbaar en stuikelvrij maken

Bomen in verharding met wortelopdruk aanpakken

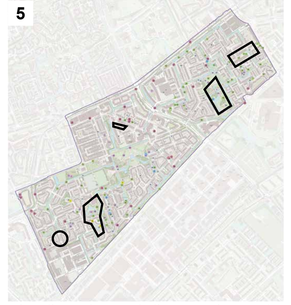

Locaties met concentraties aan opknappunten extra aandacht schenken

Ruimtelijke visie

Verkeerskundige structuur en entrees
De entrees van de wijk zijn duidelijk zichtbaar en herkenbaar. Daarnaast zijn ze verwelkomend, licht en veilig.

De profielbreedtes van de straten voldoen aan het Handboek Openbare Ruimte. Materialisatie en maatvoering sluiten aan bij het gebruik en functie van de weg. Asfalt is waar gewenst omgezet naar klinkers.

De parkeervakken en groenvakken in de straat zijn gestructureerd en geordend zodat een rustig straatbeeld is ontstaan.

Routes: fiets- en voetpaden
Er zijn doorlopende fiets- en voetpaden die de groengebieden en buurten met elkaar verbinden. De structuur van deze paden is goed en zoveel mogelijk gekoppeld aan de robuuste groenstructuur, de voorzieningen en de OV-haltes. Ze zijn goed oversteekbaar en toegankelijk voor met name scholieren, kinderen, wandelaars, hondenbezitters en senioren. De paden zijn struikelvrij, functies zijn gescheiden en vrij van overgroeiend groen. De routes zijn herkenbaar door eenduidige materialisering, goed toegankelijk en oversteekbaar voor mindervaliden.

Ter bevordering van de oriëntatie zijn er zichtlijnen vanaf de paden naar het omliggende groen en de aanliggende buurten. Niet gebruikte paden worden verwijderd en omgezet naar beplanting.

Laagliggende paden zijn gekoppeld aan de doorgaande wandelroutes. Ze zijn hiërarchisch ondergeschikt. De doorgaande routes bestaan uit asfalt. De laagliggende paden zijn onverhard.

Groenstructuur
De potenties van de robuuste groenstructuur bestaande uit de twee parken met de langzaam verkeersroute over de historische route met daarop groene dwarsverbindingen van groenstroken en langzaam verkeersverbindingen zijn optimaal benut.

1. Twee parken
Het Bokkefort en 't Kleine Hout zijn grotere verblijfsgebieden om te spelen, sporten en elkaar te ontmoeten. De entrees en de paden van deze parken zijn zichtbaar, aantrekkelijk en goed toegankelijk.

2. Groenstroken
De groenstroken zijn verbindingen in de wijk voor langzaam verkeer en ecologie. Specifiek op kruisingen van de hoofdfietsroute met de entrees naar de buurten is de groenstructuur meer open zodat verbindingen tussen de buurten en het doorgaande fietspad zichtbaar zijn.

3. Groen in straten
Bomen
De straten hebben ruimtelijke samenhang en zijn overzichtelijk. Dit geeft een rustig straatbeeld. Het bijbehorende groenbeeld bestaat uit de juiste boom op de juiste plek met de juiste hoeveelheid bovengrondse en ondergrondse ruimte. De straten zijn vrij van wortelpdruk. Er is een gezonde balans tussen parkeren en bomen.

Groenvakken
De beplanting bestaat uit soorten die passen bij de maat, schaal en het karakter van de plek. Bij elke buurt ligt de focus op andere beplanting zodat het karakter / identiteit van iedere buurt zichtbaar is.

Ecologie
De groenstructuren in de wijk, zoals het Lange Houtwegpad, het Vinkenlaantje en het J.W. Kempffpad, worden door vleermuizen gebruikt als vliegroute en foeragegebied. Daarnaast zijn in de wijk verblijfplaatsen van Gewone Dwergvleermuis en ruige Dwergvleermuis aanwezig

Rondom de parken en in de rest van de wijk is ook veel water met natuurvriendelijke oevers en een vispaaiplaats aanwezig. Deze watergangen bieden leefgebied voor verschillende vissoorten, insecten, amfibieën en watervogels.

Door het vele groen in de wijk zijn veel verschillende (beschermde) soorten aanwezig. Het groen bevat nest- en schuilplaatsen van verschillende vogelsoorten en leefgebieden van kleine zoogdieren, amfibieën en insecten. Ze dienen als kleinere steppingstones in het totale netwerk. Houtwijk is als huismussenwijk aantrekkelijk voor huismussen.

Waterstructuur
De watergangen zijn een nadrukkelijk onderdeel van de groenstructuur. Het water is op verschillende plekken vanaf de paden zichtbaar. De oevers bestaan uit een afwisseling tussen open (grassen) en besloten delen (struikvakken).

Openbaar vervoer
De haltes zijn struikelvrij en via logische routes te bereiken.

Straatmeubilair en materialen
Het straatmeubilair bestaat uit Residentiekwaliteit uit het Handboek Openbare Ruimte. De materiaalkeuze is eenduidig. Dit geeft een rustig beeld. Er is aangesloten bij de bestaande materialen zodat er eenheid is en de lappendeken niet nog verder is uitgebreid.

Overmaat aan verharding
Er is geen overmaat aan verharding in de wijk. Bestaande bomen die in te kleine boomspiegels in verharding stonden zijn opgenomen in grotere plantvakken.

Klimaatadaptatie
De groene structuur van Houtwijk wordt gebruikt ter infiltratie van regenwater. Grotere stenige plekken zijn omgezet naar groene verblijfsplekken. Het regenwater wordt afgekoppeld op het groen.

Legenda
- Historische route Lange Houtwegpad als basis versterken, oversteekbaarheid verbeteren.
- Winkelcentrum Hildo Kroplaan aantrekkelijk maken en struikelvrij benaderbaar
- waterstructuur zichtbaar maken
- hoofdgroenstructuur met meer afwisseling tussen open en besloten
- groenstroken dwars op hoofdroute duidelijk onderdeel van groenstructuur maken voor mens en dier
- groene verblijfsgebieden toegankelijk maken waar ontmoeten wordt gestimuleerd
- groene straten met de juiste beplanting op de juiste plek
- Entrees van de wijk herkenbaar
- Stedenbouwkundige eenheden herkenbaar (diverse 'onderkleuren' op de kaart)
- onsluitingstructuur duidelijk
- verbinding tussen buurt en groen verbeteren
- goede oversteekbaarheid Munirpad, Vinkelaantje, Lange Houtwegpad
- OV halte struikelvrij bereikbaar voor voetgangers
- Voorzieningen struikelvrij bereikbaar voor voetgangers

Ruimtelijke strategie

Helaas kan niet de hele visie in één keer worden uitgevoerd. Er zijn keuzes gemaakt aan de hand van de ruimtelijke strategie.

De uitgangspunten voor de ruimtelijke strategie:

- Draagt bij aan de realisatie van (een deel van) de ruimtelijke visie.
- Eenduidige aanpak.
- Versterkt de identiteit van iedere buurt.
- Versterkt de ruimtelijke structuur van Houtwijk (groen+blauw+netwerk langzaam verkeer).
- Voegt belevingskwaliteit toe (kleur/licht/diversiteit/vorm).
- Is integraal benaderd; alle belangen afgewogen.
- Is realistisch uitvoerbaar, beheerbaar, schoon, coherent en veilig.
- Is toekomstbestendig
- Draagt bij aan de klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte (regenwateroverlast, droogte, hitte).
- Speelt in op ecologische potenties.
- Zorgt voor zichtbare oplossingen.

Locaties projecten

De projecten worden gefaseerd uitgevoerd.De projecten uit de eerste tranche worden bij goedkeuring als eerste in gang gezet.

Projecten op de visiekaart

Door de projecten weer terug bovenop de visie te projecteren wordt de focus van ieder project helder.

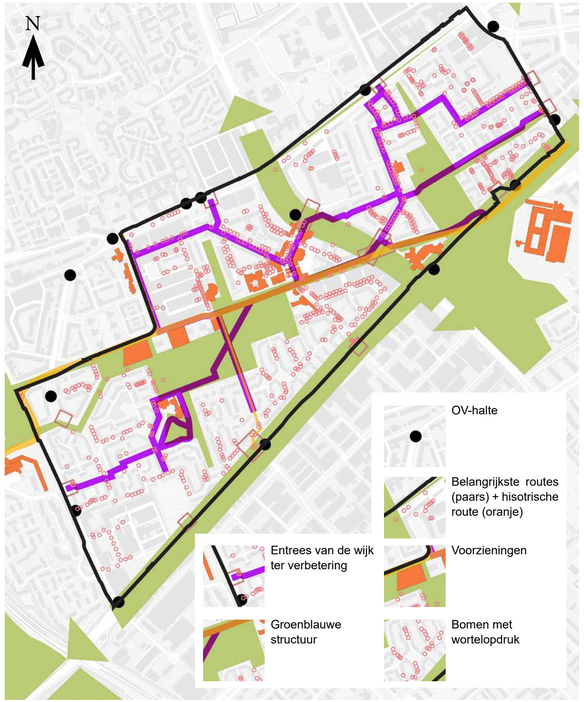

Strategiekaart

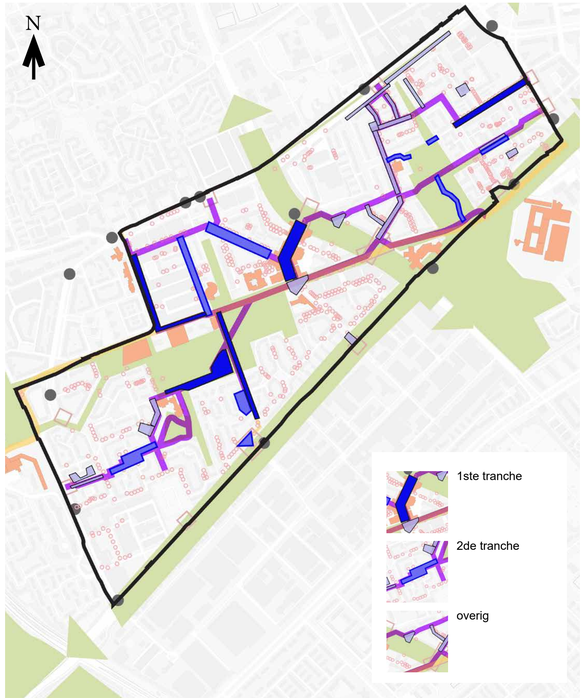

Strategiekaart met de projectlocaties

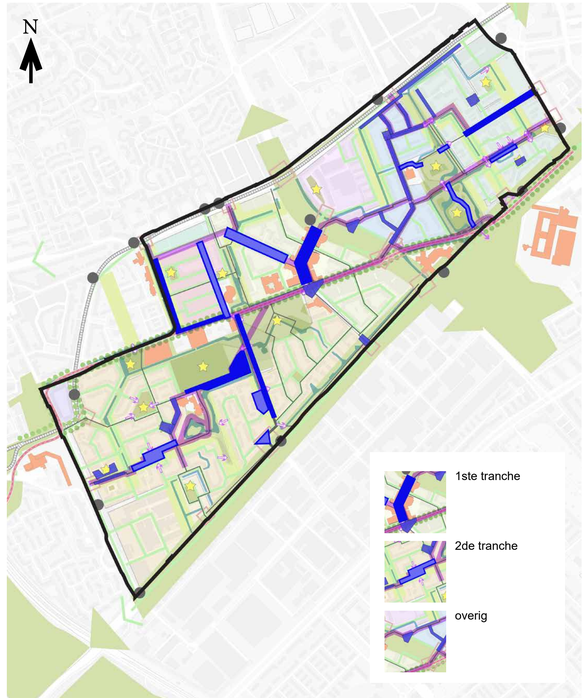

Visiekaart met de projectlocaties

Visie

Routes

- **Bewegen stimuleren**
- **veilige en schone fysieke openbare ruimte**
- **Ontmoeten stimuleren**
- **Verkeersstructuur op orde**

Opknapplan

Bewegen stimuleren

- herkenbare paden: eenduidige materialisatie toepassen
- onderscheid fiets- en voetpaden maken in materialisatie en maatvoering, aansluitend bij het gebruik
- besloten groenstructuren op cruciale kruisingen meer open maken
- goede toegankelijkheid en bereikbaarheid van de voorzieningen (OV-haltes, scholen, winkels en verzorgingstehuizen) faciliteren
- missende voetgangersverbinding toevoegen
- missende en versleten traptredes vervangen
- toevoegen hellingbanen langs het Munirpad, Lange Houtwegwegpad en Vinkenlaanje om verbindingen en oversteekbaarheid (voor mindervaliden) te verbeteren
- hondenuitlaatpaden moddervrij maken

veilige en schone fysieke openbare ruimte

- struikelvrije straten (op de meest gebruikte routes)
- ruimte voor bomen in verharding vergroten
- ordenen parkeer- en groenvakken
- afvalbakken langs doorgaande routes plaatsen
- voetpaden in parken herstraten met zo nodig worteldoek; onkruid vrij maken, overgroeide beplanting snoeien en te smal profiel verbreden.

Ontmoeten stimuleren

- grote groenvakken en kleine parkjes toegankelijk maken
- verblijfsruimte creëren: menselijke maat en schaal, afvalbakken en banken plaatsen
- versteende pleintjes die slecht gebruikt worden omvormen naar groene verblijfsplekken
- overvolle beplante grotere plantvakken op potentiële ontmoetingsplekken omzetten naar verblijfsplekken.
- verblijfsplekken vanaf de straat zichtbaar; entrees verduidelijken, zichtlijnen creeren vanaf 'buiten'
- verblijfsplekken koppelen aan langzaam verkeersroutes
- banken plaatsen langs doorgaande routes
- ondenbezitters stimuleren hondenuitwerpselen op te ruimen o.a. door zitplekken op hondenuitlaatvelden

Verkeersstructuur op orde

- eenheid in materialisatie, aansluiten bij context
- maatvoering aansluitend bij gebruik
- asfalt waar gewenst omzetten naar klinkers
- laagliggende paden ophogen maar onverhard laten zodat ze hierarchisch ondegeschikt zijn aan doorgaande paden.

Principes

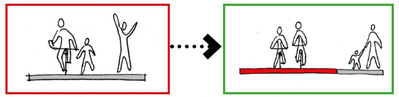

Onderscheid fiets- en voetpaden maken in materialisatie en maatvoering, aansluitend bij het gebruik

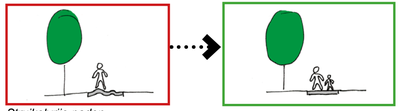

Struikelvrije paden

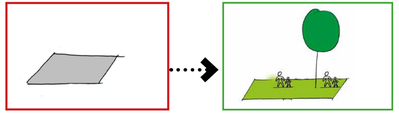

Slecht gebruikte versteende pleintjes omzetten naar groene verblijfsplekken

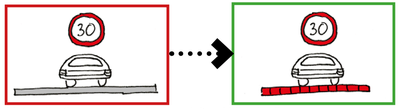

Materialisatie en maatvoering aansluitend bij gebruik

Projecten (zie p40)

- Frits van Evertpad
- Vinkenlaantje
- J.W. Kempffpad
- Munirpad
- Rosa Parkspad
- Toegang 't Kleine Hout
- Entree Bokkefort
- Pad nabij Montessorischool

- Rosa Parkspad
- Arch. Kropholllerstraat
- J.W. Kempffpad
- H.E. van Gelderlaan
- Gerrit van der Veenlaan
- Talud Arch. Kropholllerkade
- Talud Jan Palachkade
- Arch. Dudoklaan

- Parkje nabij Frits van Evertpad
- Thoenplantsoen
- Pleintje nabij Arch. de Bazelstraat
- Dag Hammerskjoldstraat
- Fruinplantsoen

- C.A. van Beverenplein
- Burg. Hovylaan
- Van Drieststraat
- H.E. van Gelderlaan
- Gerrit van der Veenlaan
- Hildo Kroplaan
- Laan van Mensenrechten
- Arch. Lieflandstraat
- Arch. Berlagelaan
- Arch. Kropholllerstraat
- Achr. Dudoklaan

Visie

Groenstructuur

- **2 parken: Bokkefort en 't Kleine Hout**
- **groenstroken (haaks op Lange Hout-wegpad)**
- **groen in straten**
  - bomen
  - groenvakken

Opknapplan

2 parken: Bokkefort en 't Kleine Hout

- entrees duidelijk zichtbaar, herkenbaar en toegankelijk
- paden: functiescheiding, voldoende ruimte voor diverse gebruikers, overhangend groen verwijderen
- zichtlijnen herstellen / creëren ter bevordering van de oriëntatie en sociale veiligheid
- dunnen op strategische plekken zodat ingangen vanaf buurten weer zichtbaar worden, de groenstrutuur beleefbaar en het fijnmazige waternetwerk zichtbaar
- op plekken waar gedund wordt lage beplanting onder ooghoogte terugbrengen

groen in straten

Structureel oplossen wortelopdruk bomen door:

- bomen zoveel mogelijk laten staan, maar boomspiegels vergroten en grondverbetering toepassen. Is dit niet mogelijk dan verplanten; is dit niet mogelijk dan kappen. Dan plaatsen van een juiste boom op de juiste plek.
- bestaande bomen in verharding waar mogelijk opnemen in groenvakken i.p.v. boomspiegels
- herinrichten bij zeer ernstige wortelopdruk en waar een ruimtelijke kwaliteitsverbeterslag gemaakt kan worden. Daarbij verschillende varianten onderzoeken:
  - versmallen rijbaan om de bestaande bomen meer toekomstperspectief te geven.
  - parkeervakken structureren, geclusterd en duidelijk aangegeven.
  - asfalt waar gewenst vervangen door klinkers

groenvakken

- vakken die weinig toevoegen aan het beeld en/of de juiste groeiomstandigheden missen, beplanting verwijderen of omvormen naar soorten die beter passen bij de maat/schaal/karakter van de plek
- omvormen overwoekerd, breed uitgegroeide beplanting naar diversiteit van lage heesters (met ecologische meerwaarde)
- onderlinge verschillen aanbrengen gebaseerd op functie van het groen en ligging in buurt.
- bevorderen inheemse soorten die als waardplanten voor insecten kunnen dienen
- onkruid (voornamelijk brandnetels) verwijderen

Principes

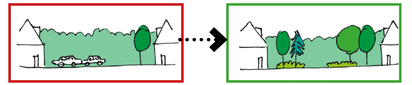

Herkenbare en zichtbare entrees en routes van/naar het park

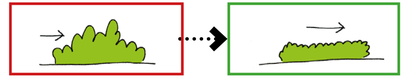

Creëren zichtlijnen

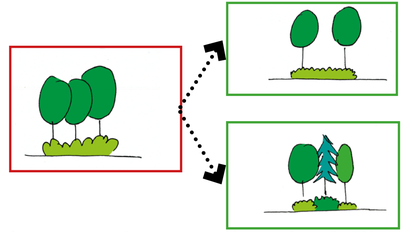

Dunnen bosplantsoen, verwijderen bomen, meer kleur in groenassortiment en diversiteit in bomen

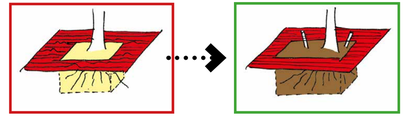

Duurzaam ruimte voor bomen, boven- en ondergronds

Projecten (zie p40)

- Frits van Evertpad
- Rosa Parkspad
- Entree 't Kleine Hout
- Pad nabij Montessorischool

- Fruinplantsoen
- Munirpad
- J.W. Kempffpad
- Vinkenlaantje
- Thoenplantsoen

- Arch. Berlagelaan
- H.E. van Gelderlaan
- Kruising H.E. van Gelderlaan met Lange Houtwegpad
- Laan van Mensenrechten
- Arch. Lieflandstraat
- Arch. Kropholllerstraat
- Arch. Dudoklaan
- Jan Palachstraat
- Van Drieststraat
- Hildo Kroplaan

- Hildo Kroplaan
- Thoenplantsoen
- C.A. van Beverenplein
- Gerrit van der Veenlaan
- Parkje nabij het B. Thoenplantsoen
- Laan van Mensenrechten
- Hoek bij Arch. Brandeserf
- Pleinje nabij Arch. Bazelstraat

Visie

Ecologie

biodoiversiteit behouden en waar mogelijk vergroten

Opknapplan

- bij soortenkeuze beplanting focussen op soorten die bijdragen aan populaties huismus en insecten
- waterkwaliteit verbeteren (zie water)
- focussen op inheemse soorten
- dunnen / kappen op bepaalde plaatsen zodat er ook licht op de onderlaag komt

Principes

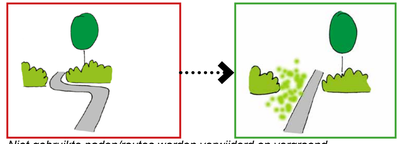

Niet gebruikte paden/routes worden verwijderd en vergroend

Projecten (zie p40)

- Thoenplantsoen
- C.A. van Beverenplein
- H.E. van Gelderlaan
- Gerrit van der Veenlaan
- Hoek Arch. Brandeslaan
- Jan Palachstraat
- Talud Jan Palachkade
- Fruinplantsoen

Water

Waterstructuur nadrukkelijker onderdeel van de groenstructuur

Water zichtbaar maken:

- dunnen beplanting, bomen verwijderen op specifieke plekken zodat zichtlijnen naar en over het water ontstaan en er licht op de onderbeplanting komt.
- riet verwijderen zodat water zichtbaar is
- beplanting oevers deels door beplanting onder ooghoogte (ruw gras/ lage beplanting) vervangen
- afwisseling tussen open en besloten oeverbeplanting creëren
- onkruid oevers maaien en afvoeren / afgraven

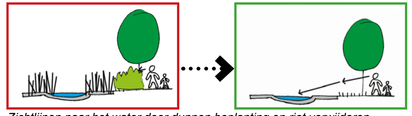

Zichtlijnen naar het water door dunnen beplanting en riet verwijderen

- Firts van Evertpad
- J.W. Kempffpad
- Burg. Hovylaan
- Hildo Kroplaan
- Pad langs Montessorischool
- Talud Arch. Kropholllerkade
- Talud Jan Palachkade
- Rosa Parkspad
- Munirpad
- Fruinplantsoen

Klimaatadaptatie

Vergroenen

- hemelwater afvoeren op het groen, lokaal bergen en vasthouden waar mogelijk
- overmaat verharding omzetten in groen zodat regenwater kan infiltreren en hittestress wordt verminderd
- regenwater waar mogelijk afkoppelen op het groen
- asfalt waar gewenst omzetten naar klinkers
- overleg met eigenaren om blinde gevels te vergroenen
- overleg met eigenaren om daken te vergroenen
- stimuleren bewoners tot het klimaatbestendig inrichten van de tuin.

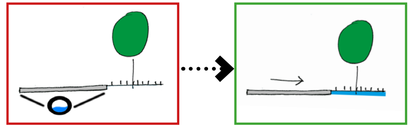

Hemelwater afwateren op groen, lokaal bergen en vasthouden waar mogelijk

- H.E. van Gelderlaan
- Jan Palachstraat
- Arch. Berlagelaan
- Burg. Hovylaan
- Van Drieststraat
- Kruising H.E. van Gelderlaan met Lange Houtwegpad
- Gerrit van der Veenlaan
- Hildo Kroplaan
- Arch. Dudoklaan
- Jan Palachstraat

Visie

Identiteit Houtwijk individuele buurten

entrees zichtbaar/ hekenbaar

Opknapplan

- ruimtelijke accenten aanbrengen door vormgeving en beplantingskeuzes
- dichte beplanting dunnen voor overzicht
- maatvoering en materialisatie passend bij gebruik en functie
- overmaat aan verharding vergroenen
- accenten aanleggen door sierbeplanting
- parkeren en groenvakken structureren

Principes

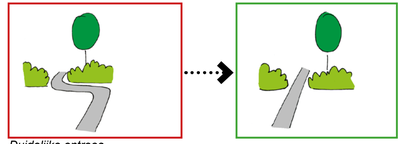

Duidelijke entrees

Projecten (zie p40)

- Dr. J. Presserstraat
- H.E. van Gelderlaan
- Hoek Arch. Brandeslaan
- Toegang 't Kleine Hout

stedenbouwkundige eenheden visueel maken = orientatie verbeteren

- focus per buurt op een andere beplanting

Straatmeubilair, materialen en overmaat aan verharding

- streven naar een inrichting met duurzame, in het hele gebied van Residentiekwaliteit gelijkvormige, materialen.
- aansluiten bij de bestaande materialen om de bestaande lappendeken niet nog verder uit te breiden.
- asfalt waar gewenst omzetten naar klinkers. (beginnen op strategische plekken: entrees van de wijk, doorgaande routes, nabij scholen en verzorgingstehuizen).
- maatvoering en materialisatie passend bij gebruik en functie
- banken en afvalbakken (HOR) in de parken toevoegen en op strategische plekken picknickbanken.
- voethekjes rondom plantvakken verwijderen
- overmaat aan verharding omzetten naar groen
- versleten entreeborden parken renoveren
- versleten traptredes vervangen

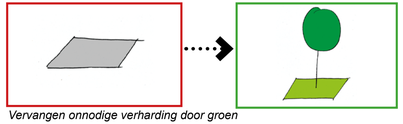

Vervangen onnodige verharding door groen

- Pleintje nabij Arch. de Bazelstraat
- Hoek Arch. Brandeserf
- C.A. van Beverenplein
- Van Drieststraat
- Hildo Kroplaan
- Toegang 't Kleine Hout
- Rosa Parkspad

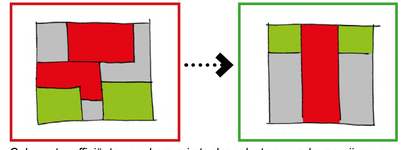

Coherente, efficiënte openbare ruimte door clusteren parkeren, rijweg en groen

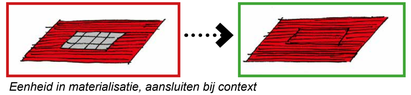

Eenheid in materialisatie, aansluiten bij context

Projecten

De projecten worden gefaseerd uitgevoerd.De projecten uit de eerste tranche worden bij goedkeuring als eerste in gang gezet.

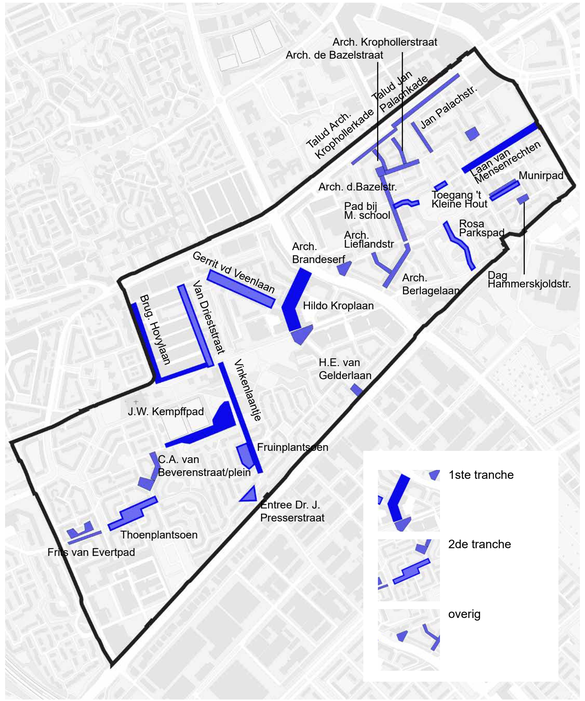

Projectenkaart

Frits van Evertpad

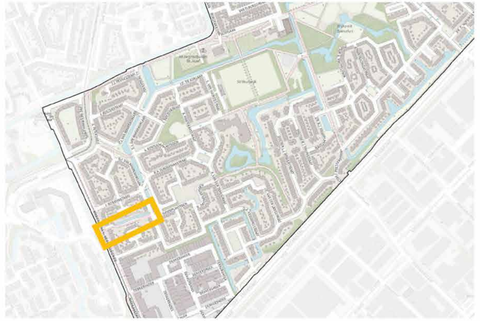

Opknappunten

- er is nu geen voetpad
- weinig zicht op het water

indicatie
€13.000

Sfeerimpressie

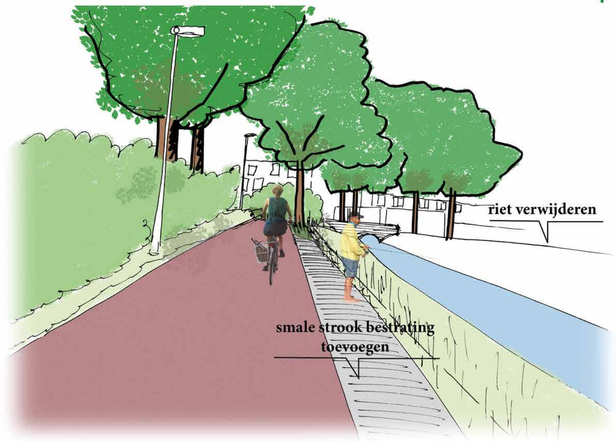

Huidige situatie

Ruimte voor voetganger en fietser

Water zichtbaar

Verbindingen verbeteren

Voetpad strook

Open / lichter

Gezondheid: fijn buiten zijn/bewegen

Meer beleving

Parkje nabij Frits van Evertpad

Opknappunten

- uitnodigend om honden uit te laten
- afvaldump
- hoge beplanting (onveilig, inbraak)
- conditie bomen in verharding: goed, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar
- gebruik kan verbetert worden

indicatie
€69.000

Sfeerimpressie

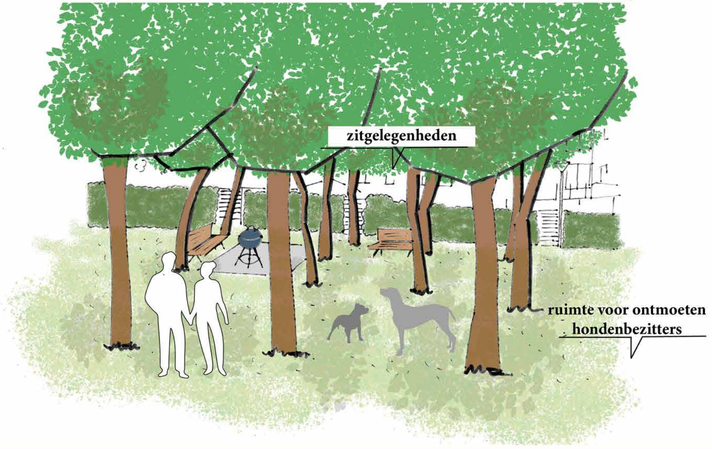

Huidige situatie

Ontmoeten

Groen divers

kleur toevoegen

Aantrekkelijke centrale plek in de wijk

aantrekkelijk voor vlinder, mus en bij

Sfeerverhogend

Overzichtelijker

Gezondheid: fijn buiten zijn

Nabij B. Thoenplantsoen

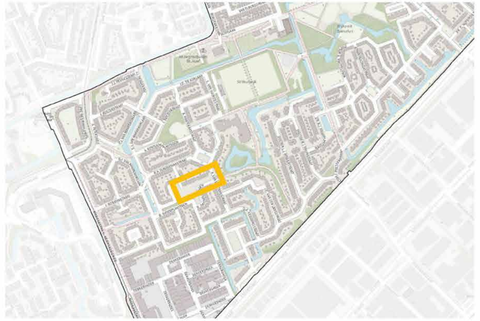

Opknappunten

- wandelpad langs plantsoen slecht bestraat en soms onbegaanbaar
- donker
- eentonige beplanting

indicatie
€311.000

Sfeerimpressie

Huidige situatie

Opgetild maaiveld

Grote bomen afwisselen met jonge bomen

kleur toevoegen

aantrekkelijk voor vlinder, mus en bij

Groen divers

Spelen en bewegen

Aantrekkelijke centrale plek in de wijk

Overzichtelijker

Doctor J. Presserstraat

Opknappunten

- dennenbos is verwilderd
- wordt gebruikt als hondentoilet
- afval en zwerfvuil komt hier terecht
- conditie bomen in verharding nabij entree wijk: redelijk, enkele veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar

indicatie
€46.000

Sfeerimpressie

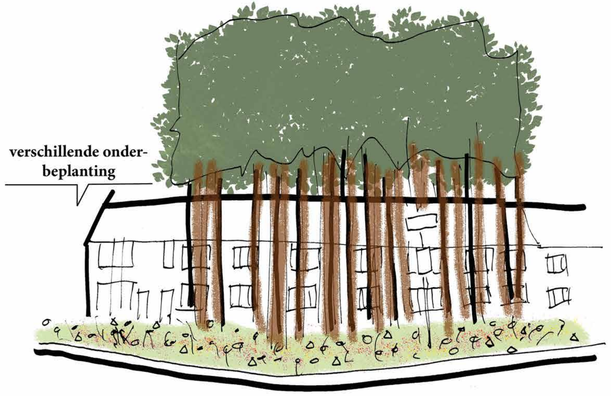

Huidige situatie

Sfeerverhogend

Meer beleving

Open / licht

Groen divers

Ruimte voor voetganger en fietser

aantrekkelijk voor vlinder en bij

Oversteekbaarheid Vinkenlaantje + entree Bokkefort + toegang speeltuin (J.W. Kempffpad)

Opknappunten

- mogelijkheid om met rolstoelen etc. Vinkenlaantje over te steken
- entree Bokkefort nu niet rolstoelvriendelijk
- niet rolstoelvriendelijke toegang toekomstige speelplek

indicatie
€85.000

Sfeerimpressie

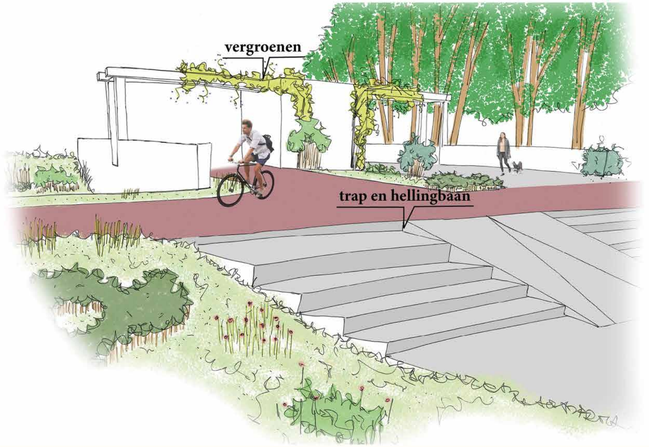

Huidige situatie

Oversteekbaarheid voor mindervaliden

veilige stoep

Verbindingen verbeteren

Gezondheid: fijn buiten zijn

Betere orientatie in het park

Spelen en bewegen

C.A. van Beverenplein

Opknappunten

- onoverzichtelijk (voor verkeer)
- dichtgegroeid
- verouderde bestrating
- nu is het asfalt ipv klinkers
- bomen rondom: redelijke conditie, veroorzaken opdruk, sommige verplantbaar

indicatie
€85.000
optie klinkers: €134.000 extra

Sfeerimpressie

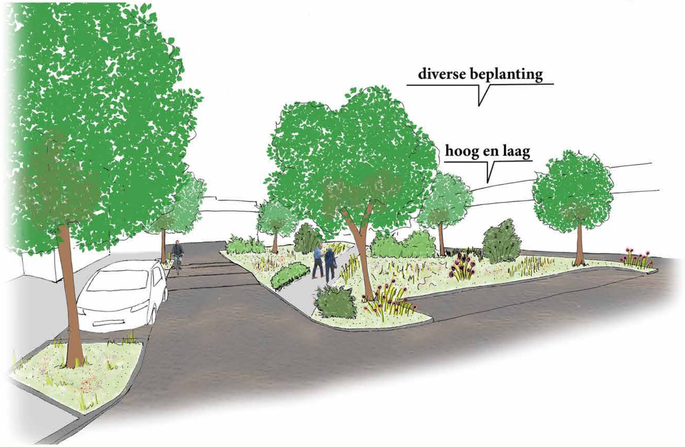

Huidige situatie

Meer beleving
Sfeerverhogend
Gezondheid: fijn buiten zijn
kleur toevoegen
Ontmoeten
Open / licht
Grote bomen afwisselen met jonge bomen
aantrekkelijk voor vlinder en bij
Groen divers

C.A. van Beverenstraat

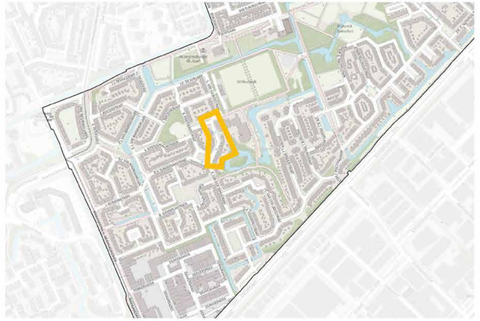

Opknappunten

- wortelopdruk door bomen nabij school, conditie bomen bij school: redelijk/slecht
- veel verschillende materialen (rommelig)
- auto's in het zicht
- veel verharding
- conditie bomen in straat: redelijk, veroorzaken geen wortelopdruk, zijn herplantbaar

indicatie
€488.000

Sfeerimpressie

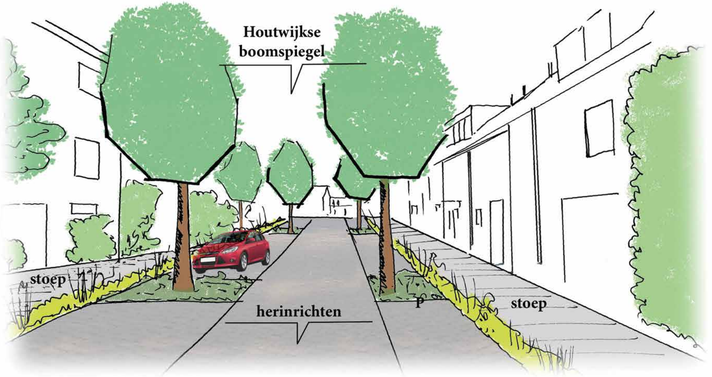

Huidige situatie

Bomen meer ruimte
kleur toevoegen
Minder verharding
aantrekkelijk voor vlinder en bij
hittestress verminderen
Ruimte voor voetganger
veilige stoep
Beter regenwaterbestendig
Vergroenen
Snelheidsvertragend

J.W. Kempffpad en voetpad aan het water

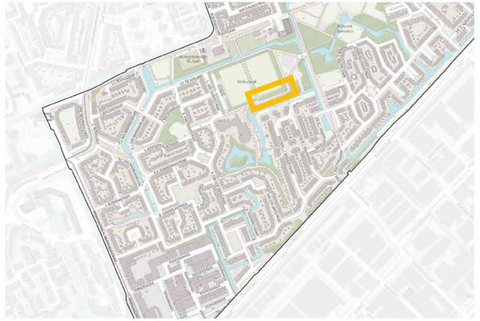

Opknappunten

- wandelpaden modderig en drassig
- te weinig prullenbakken
- fietspad gevaarlijk

indicatie
€89.000

Sfeerimpressie

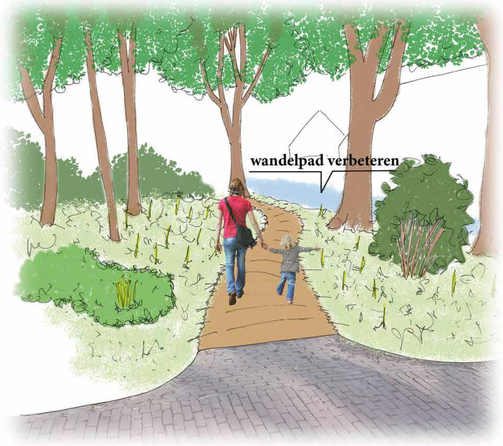

Huidige situatie

Water zichtbaar
Gezondheid: fijn buiten zijn
Ontmoeten
Sfeerverhogend
aantrekkelijk voor vlinder en bij
Sociaal veiliger
Meer beleving
Groen divers
Open / licht

Burgemeester Hovylaan

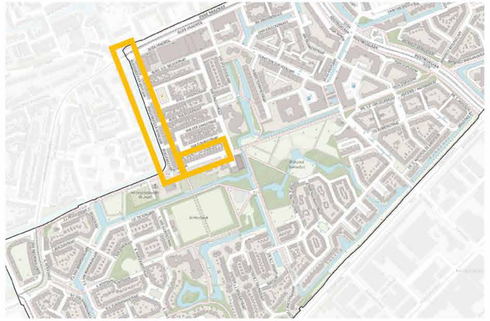

Opknappunten

- wortelopdruk
- conditie bomen: matig/slecht, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar

indicatie
€1.900.000

Sfeerimpressie

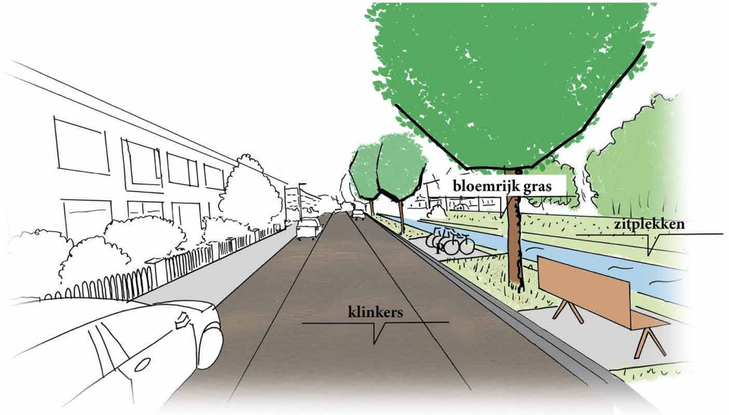

Huidige situatie

Bomen
meer ruimte
Beter regenwaterbestendig
Ontmoeten bevorderen
aantrekkelijk voor vlinder, bij, mus
Water zichtbaar houden
Minder verharding
hittestress verminderen
Sfeerverhogend
kleur toevoegen
Vergroenen

Van Drieststraat

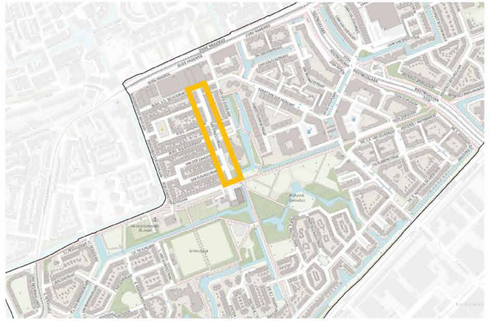

Opknappunten

- speelpleintje mag meer gebruikt worden en groener
- stenig, eentonig
- conditie bomen: redelijk, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar

indicatie
€1.081.000

Sfeerimpressie

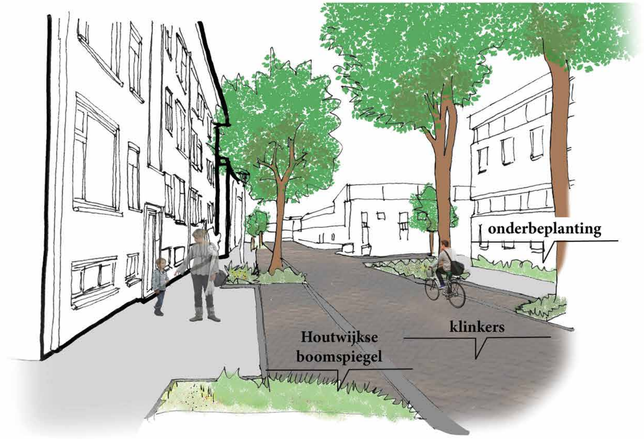

Huidige situatie

Bomen meer ruimte · Beter regenwaterbestendig · Minder verharding · Vergroenen · Groen divers · kleur toevoegen · Spelen en bewegen · Meer beleving · hittestress verminderen · Grote bomen afwisselen met jonge bomen

Entree H.E. van Gelderlaan

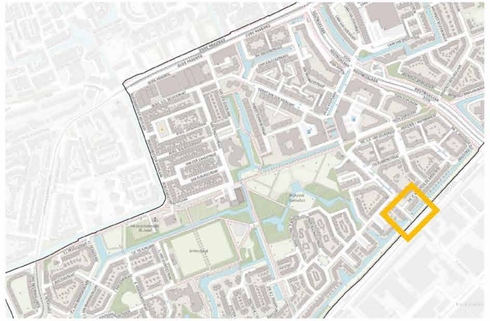

Opknappunten

- verhard
- conditie bomen in verharding: redelijk/matig/slecht, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar

indicatie
€14.000

Sfeerimpressie

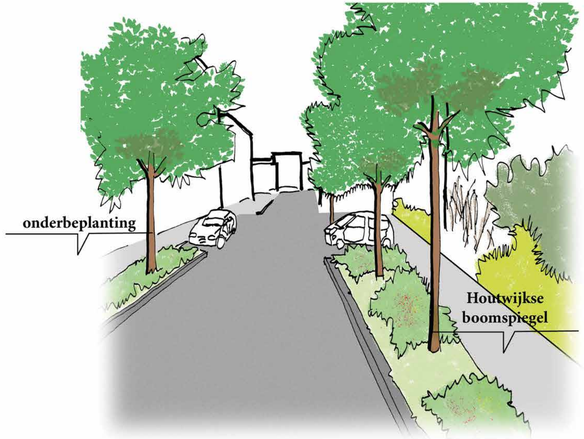

Huidige situatie

Sfeerverhogend · Meer beleving · Gezondheid: fijn buiten zijn · Minder verharding · Grote bomen afwisselen met jonge bomen · hittestress verminderen · Groen divers · aantrekkelijk voor vlinder en bij

Kruising H.E. van Gelderlaan/Lange Houtwegpad

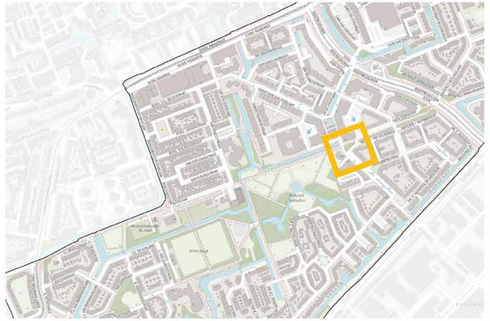

Opknappunten

- wortelopdruk
- veel verschillende materialen
- veel verharding
- weinig sfeer
- conditie bomen: redelijk/matig, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar

indicatie
€65.000

Sfeerimpressie

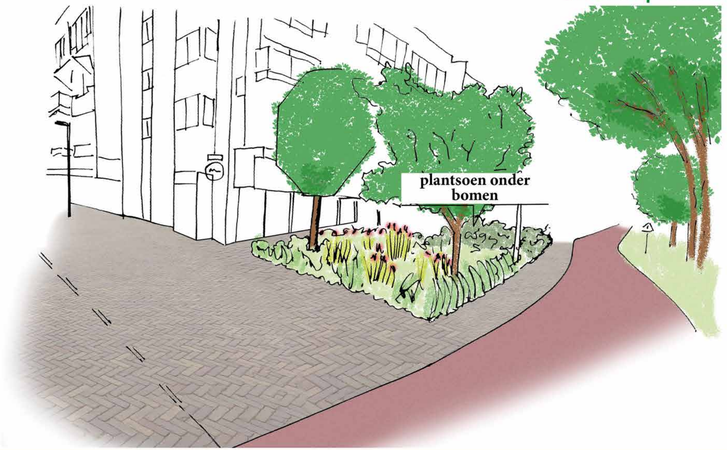

Huidige situatie

Aantrekkelijke centrale plek in de wijk
Ruimte voor voetganger en fietser
aantrekkelijk voor vlinder en bij
Beter regenwaterbestendig
veilige stoep
hittestress verminderen
Bomen meer ruimte
Minder verharding
kleur toevoegen
Sfeerverhogend

Gerrit van der Veenlaan

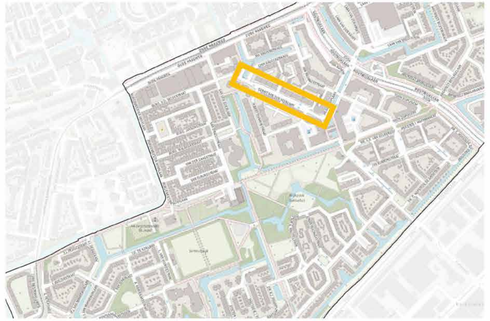

Opknappunten

- fietsparkeerbeugels
- beplanting tegen gevel
- middenbermhekjes platgereden
- sluiproute Escamplaan/v Gelderlaan via Gerrit vd veenlaan naar vd Veldestraat/Burg Hovylaan
- eentonige beplanting
- conditie bomen in verharding: redelijk/matig, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar
- er ligt nu asfalt ipv klinkers

indicatie
€263.000

Sfeerimpressie

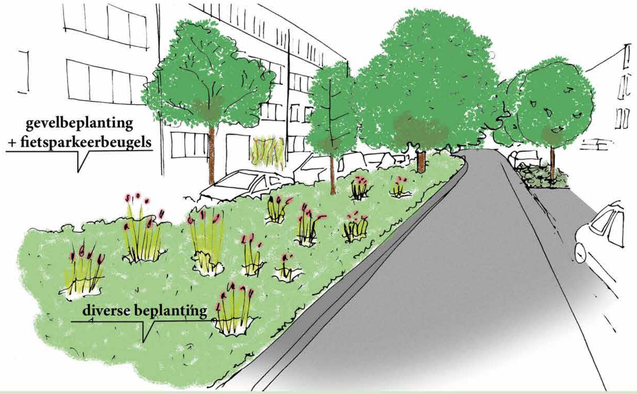

Huidige situatie

kleur toevoegen
Aantrekkelijke centrale plek in de wijk
Sfeerverhogend
Vergroenen
aantrekkelijk voor vlinder, mus en bij
Snelheidsvertragend
Bomen meer ruimte
Fietsparkeren verbeteren

Hildo Kroplaan

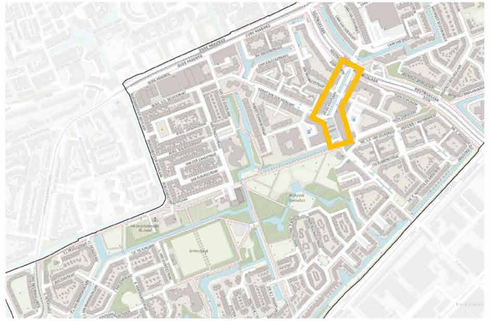

Opknappunten

- stenige en ongezellige uitstraling
- conditie bomen: redelijk/matig, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar
- herinrichten van het winkelgebied is nodig.

indicatie
€854.000

Sfeerimpressie

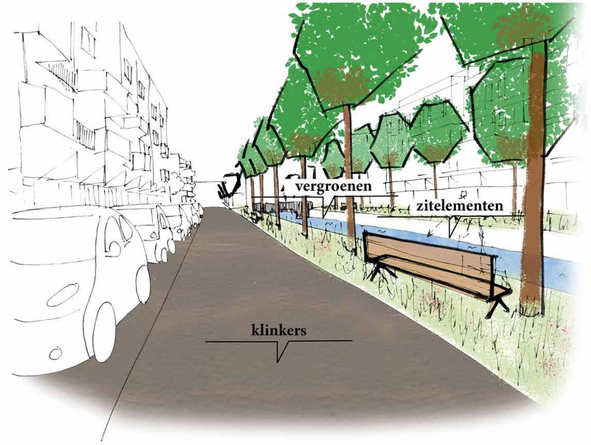

Vergroenen kleur toevoegen Minder verharding Sfeerverhogend Ontmoeten hittestress verminderen Beter regenwaterbestendig Snelheidsvertragend

Hoek Architect Brandeserf

Opknappunten

- Beplanting gerooid en nooit teruggeplant, nu begroeid met brandnetels

indicatie
€121.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

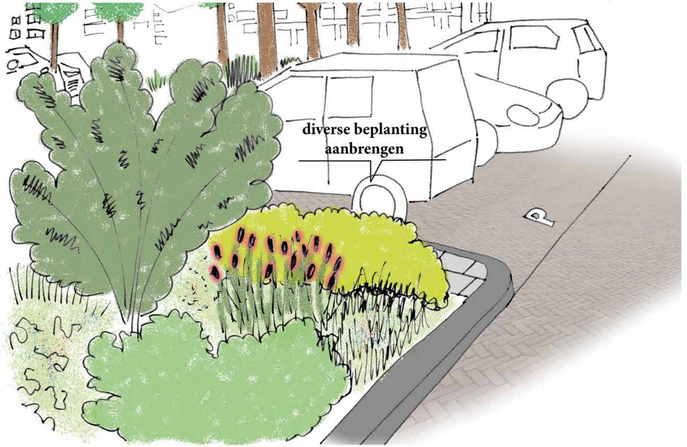

Aantrekkelijke zichtbare plek in de wijk aantrekkelijk voor vlinder en bij

Groen divers Sfeerverhogend kleur toevoegen Open / licht

Grote bomen afwisselen met jonge bomen

Architect Lieflandstraat

Opknappunten

- wortelopdruk
- losse stoeptegels
- conditie bomen, veroorzaken opdruk, niet verplantbaar
- aan zijde Arch.Berlage: bomen slechte/ matige kwaliteit, niet verplantbaar

indicatie
€112.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

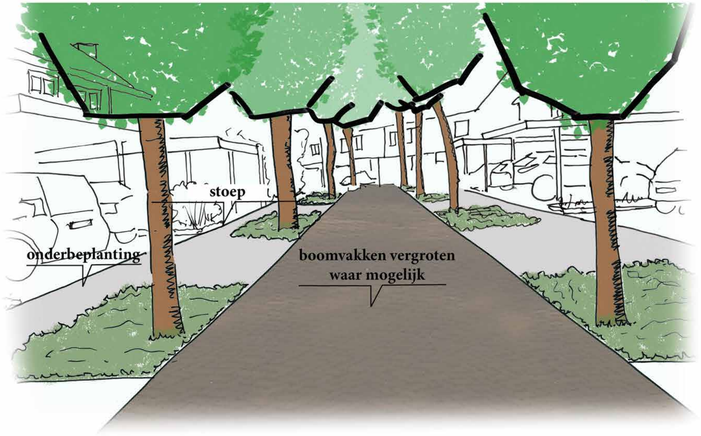

veilige stoep
Gezondheid: fijn buiten zijn
Bomen meer ruimte
kleur toevoegen
Minder verharding
Vergroenen
Sfeerverhogend
aantrekkelijk voor vlinder en bij

Architect Berlagelaan deel 1.

Opknappunten

- wortelopdruk
- losse stoeptegels
- smalle straten
- er ligt nu asfalt ipv klinkers
- herinichting straat nodig
- conditie bomen in verharding: redelijk, veroorzaken wortelopdruk, niet verplantbaar

indicatie
€548.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

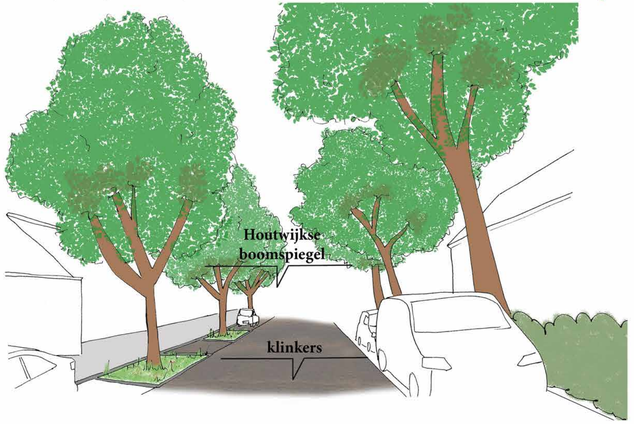

Bomen meer ruimte
veilige stoep
Gezondheid: fijn buiten zijn
Nog mooiere entree wijk
Snelheidsvertragend
kleur toevoegen
Minder verharding

Architect Berlagelaan deel 2

Opknappunten

- wortelopdruk
- nabij school onveilige stoepen
- conditie bomen redelijk/matig, veroorzaken opdruk, niet verplantbaar
- asfalt ipv klinkers
- herinrichting straat nodig

indicatie
€1.123.000

Sfeerimpressie

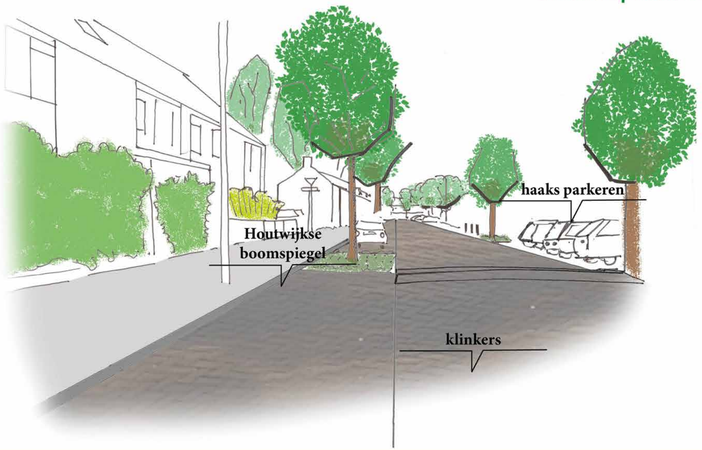

Huidige situatie

Bomen meer ruimte
Meer beleving
veilige stoep
kleur toevoegen
Snelheidsvertragend
Grote bomen afwisselen met jonge bomen
Groen divers
Vergroenen

Pad naast Montessorischool Houtwijk (naar Moeder Teresapad)

Opknappunten

- pad is een modderpoel

indicatie
€30.000

Sfeerimpressie

Huidige situatie

Open / licht
Meer beleving
Vergroenen
Betere orientatie in het park
Ontmoeten
Sfeerverhogend
Ruimte voor voetganger en fietser
Groen divers
Verbindingen
Sociaal veiliger
Spelen en bewegen

Pleintje nabij Architect de Bazelstraat en Salvador Allendestraat

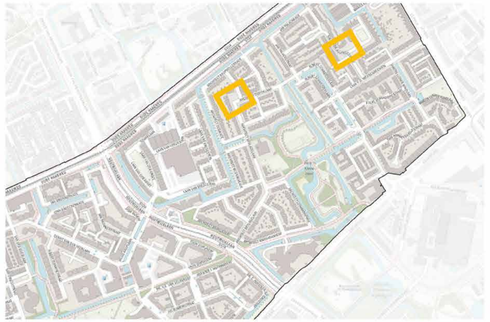

Opknappunten

- versteende ruimte
- conditie bomen: matig/redelijk, geen opdruk, niet verplantbaar
- potentie om elkaar meer te ontmoeten
- eentonig / kleurloos
- herinrichting nodig

indicatie
€74.000

Sfeerimpressie

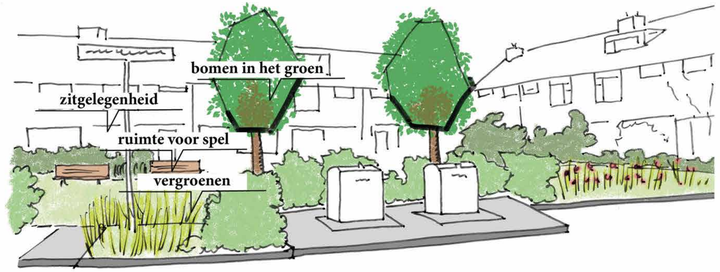

Huidige situatie

Aantrekkelijke centrale plek in de wijk
Ontmoeten
kleur toevoegen
Gezondheid: fijn buiten zijn
Sfeerverhogend
Vergroenen
hittestress verminderen
Beter regenwaterbestendig
Bomen meer ruimte
Minder verharding
aantrekkelijk voor vlinder, mus, bij

Architect de Bazelstraat

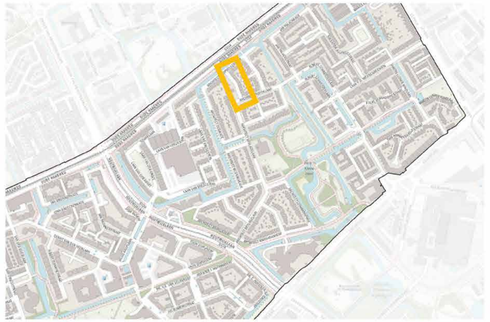

Opknappunten

- wortelopdruk
- asfalt ipv klinkers
- conditie bomen: goed/redelijk/matig, veroorzaken opdruk, niet verplantbaar
- herinrichting straat nodig

indicatie
€365.000

Sfeerimpressie

Huidige situatie

Bomen meer ruimte
Nog mooiere entree wijk
Snelheidsvertragend
Gezondheid: fijn buiten zijn
Sfeerverhogend
kleur toevoegen
hittestress verminderen
veilige stoep

Talud Architect Krophollerkade

Opknappunten

- talud is een wildernis
- geen zicht op water

indicatie
€126.000

Sfeerimpressie

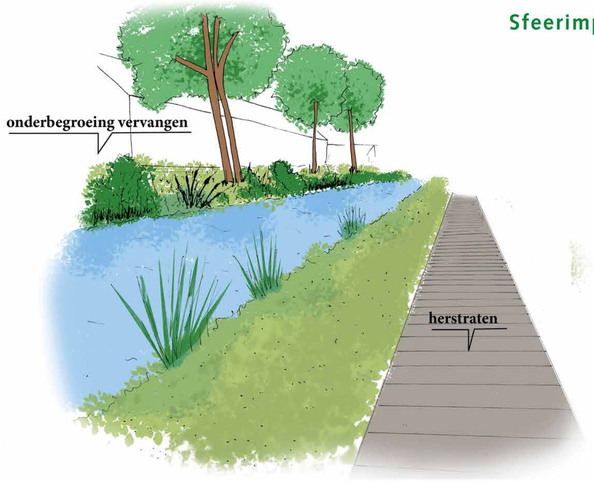

Huidige situatie

veilige stoep
Water zichtbaar
kleur toevoegen
aantrekkelijk voor vlinder en bij
Gezondheid: fijn buiten zijn
Ruimte voor voetganger
Sfeerverhogend

Architect Krophollerstraat

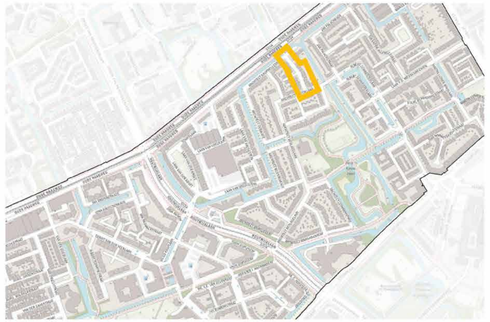

Opknappunten

- trottoir is een struikelbaan
- tegels liggen los bij parkeerplaatsen
- auto's onbereikbaar door wildgroei
- conditie bomen goed, veroorzaken opdruk, niet verplantbaar
- herinrichting straat nodig

indicatie
€463.000

Sfeerimpressie

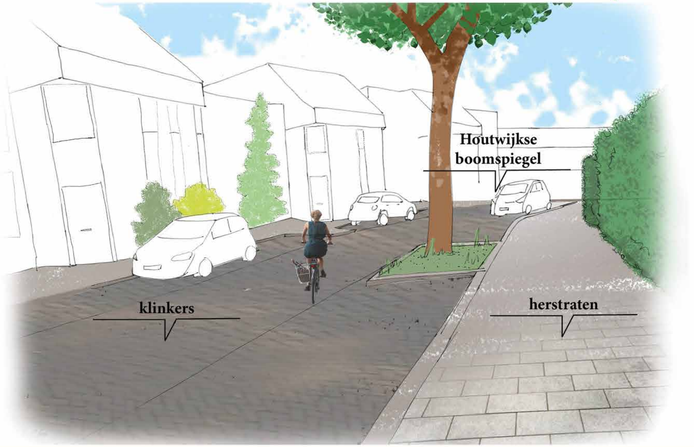

Huidige situatie

Bomen
meer ruimte
veilige stoep
Meer beleving
Sfeerverhogend
Snelheidsvertragend
Vergroenen
Groen divers

Architect Dudoklaan

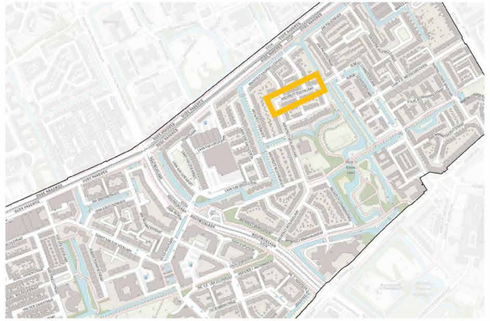

Opknappunten

- wortelopdruk
- asfalt ipv klinkers
- conditie bomen: redelijk, veroorzaken opdruk, niet herplantbaar
- herinrichting straat nodig

indicatie
€721.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

Bomen meer ruimte

aantrekkelijk voor vlinder en bij

Gezondheid: fijn buiten zijn

Minder verharding

Snelheidsvertragend

Vergroenen

hittestress verminderen

Sfeerverhogend

veilige stoep

Toegang Park 't Kleine Hout

Opknappunten

- ontoegankelijke en onveilige entree park

indicatie
€21.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

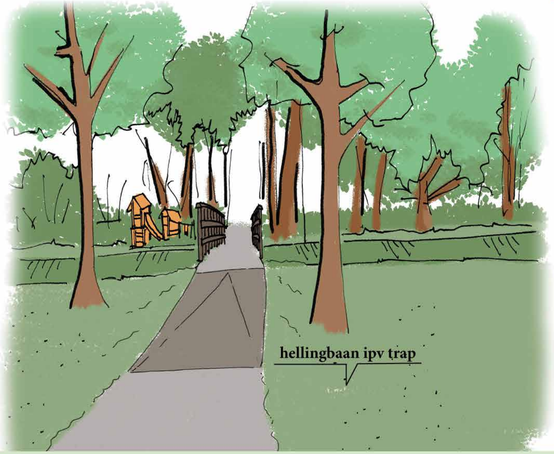

Entree gebied

Verbindingen

kleur toevoegen

Vergroenen

aantrekkelijk voor vlinder en bij

Water zichtbaar

Toegankelijkheid verbeteren

Sociaal veiliger

Ontmoeten

Sfeerverhogend

Rosa Parkspad ('t Kleine Hout)

Opknappunten

- toegangsborden park verouderd
- klinkerpaden langs fietspad niet begaanbaar
- klinkerpaden te smal
- banken verouderd

indicatie
€89.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

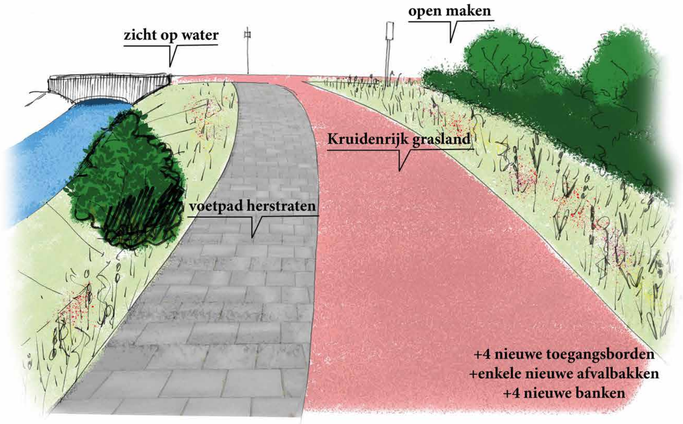

Ruimte voor voetganger en fietser

Gezondheid: fijn buiten zijn

Open / licht

Water zichtbaar

Ontmoeten

aantrekkelijk voor vlinder en bij

Betere orientatie in het park

Dag Hammerskjöldstraat

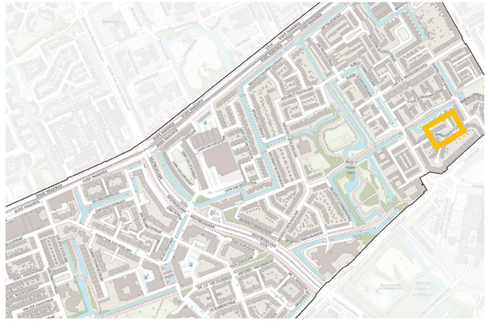

Opknappunten

- wortelopdruk
- te grote boom op hoek
- afgezet stuk groen
- overwoekerd, ongezellig
- niet toegankelijk/speeltuintje maken?
- wildgroei platanen
- parkeerplekken smal
- dicht en besloten
- conditie bomen in verharding: divers, veroorzaken opdruk, niet verplantbaar

indicatie
€109.000
(incl. speeltoestel)

Huidige situatie

Sfeerimpressie

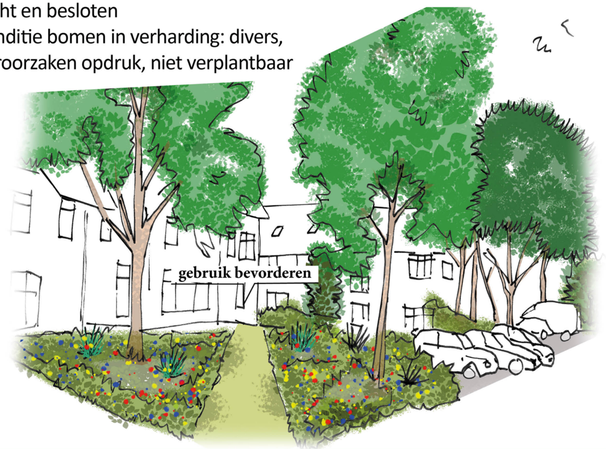

Ontmoeten

Vergroenen

Sfeerverhogend

kleur toevoegen

Verbindingen

Aantrekkelijke centrale plek in de wijk

Groen divers

gebruik bevorderen

Munirpad, pad onderlangs

Opknappunten

- pad onderlangs onbegaanbaar voor rolstoel/ kinderwagen
- houten grondkering verrot
- trapje verzakt
- veel brandnetels

indicatie
€52.000

Sfeerimpressie

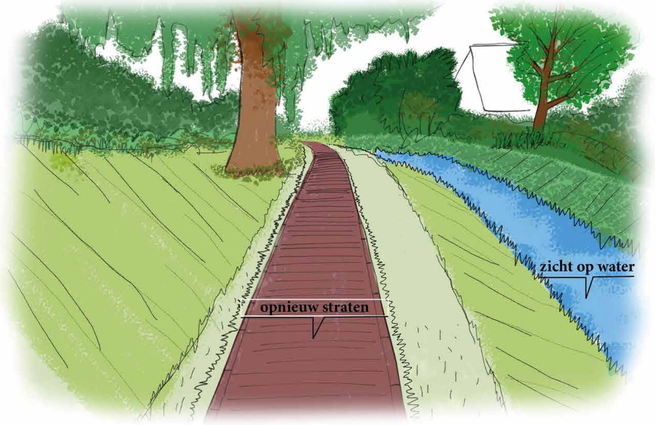

Huidige situatie

veilige stoep
Open / licht
kleur toevoegen
Verbindingen
Voetpad strook
Groen divers
Sfeerverhogend
Toegankelijkheid verbeteren
Water zichtbaar

Munirpad verbinding met wijk

Opknappunten

- oversteekbaarheid Munirpad 2x

indicatie
€16.000

Sfeerimpressie

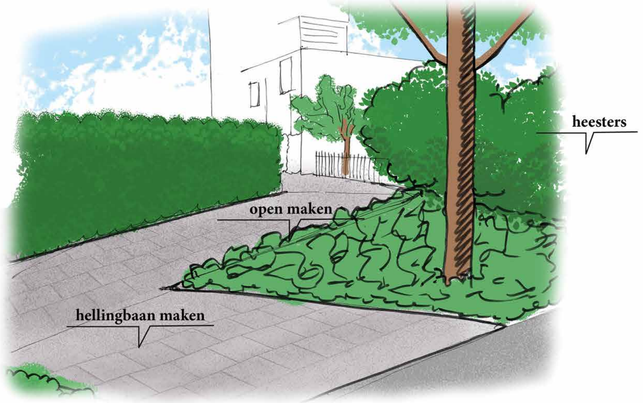

toegankelijk
minder verharding
open / licht
sfeerverhogend
kleur toevoegen
gezondheid: fijn buiten zijn
sociaal veiliger
betere orientatie

Laan van de Mensenrechten

Opknappunten

- wortelopdruk, onmogelijk parkeren
- tuin op hoek: afval/honden/bladafval
- onkruid/mos op stoep door schaduw bomen
- losse takken in bomen
- conditie bomen: goed, veroorzaken opdruk, niet verplantbaar

indicatie
€1.376.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

Bomen meer ruimte | Minder verharding | Sfeerverhogend | Snelheidsvertragend | hittestress verminderen | Nog mooiere entree wijk | veilige stoep

Ruimtelijke kwaliteit: mooie laan behouden

Jan Palachstraat

Opknappunten

- wortelopdruk
- deel 1 bomen in goede conditie, deel 2 in redelijke conditie, overal opdruk, niet herplantbaar
- herinrichting straat nodig

indicatie
€ 20.000

Bomen meer ruimte | kleur toevoegen | Minder verharding | Sfeerverhogend | hittestress verminderen | Beter regenwaterbestendig | **Vergroenen** | Snelheidsvertragend

Talud Jan Palachkade

Opknappunten

- talud is een wildernis
- geen zicht op water

indicatie
€228.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

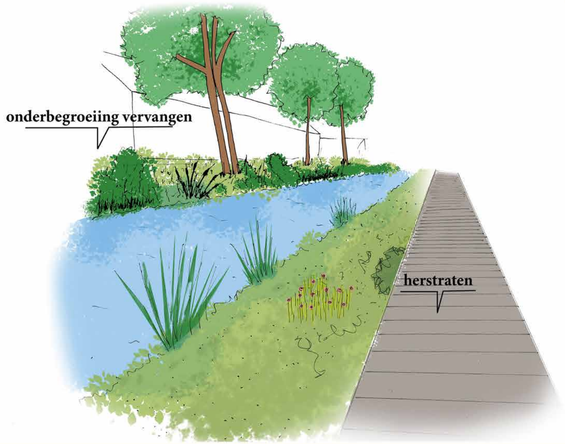

veilige stoep

Water zichtbaar

kleur toevoegen

aantrekkelijk voor vlinder en bij

Gezondheid: fijn buiten zijn

Ruimte voor voetganger

Sfeerverhogend

Fruinplantsoen

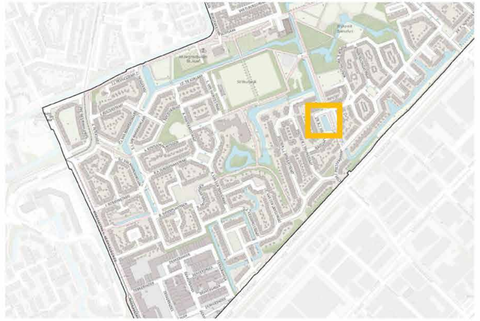

Opknappunten

- pad is verwaarloosd en overgroeid
- plantsoen is een hondentoilet
- overgroeid met riet en brandnetels

indicatie
€105.000

Huidige situatie

Sfeerimpressie

Bomen

meer ruimte

Duidelijkere inrichting

Sfeerverhogend

hittestress verminderen

veilige stoep

Den Haag

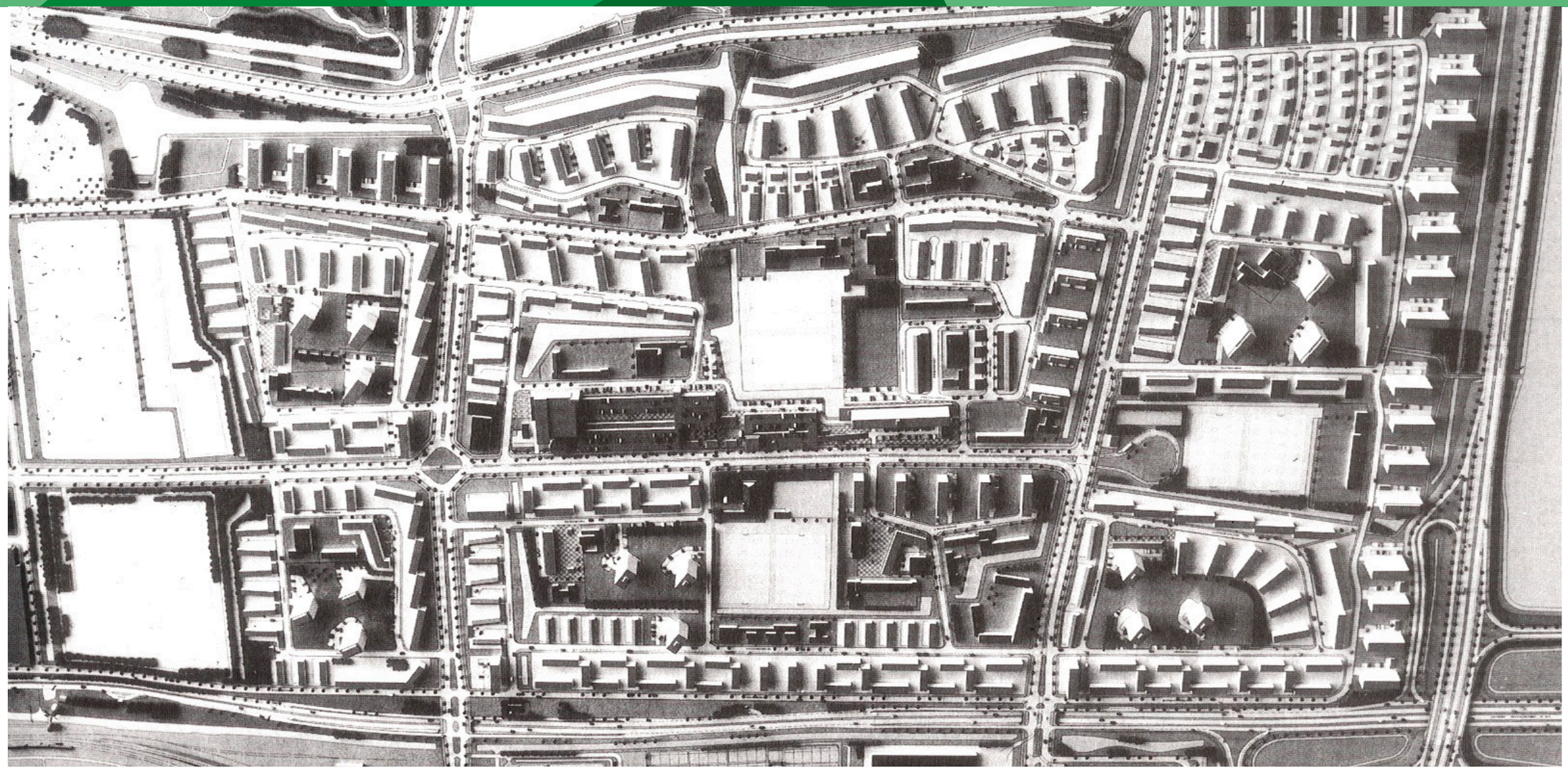

MARIAHOEVE & MARLOT KNAPPEN OP

Juni 2020

Colofon

Opknapplan Mariahoeve en Marlot

16 juni 2020

opdrachtgever: Pauline van den Broeke (DSO/PmDH)

projectnr.: 95024264
projectteam: Zeno Hodes
Klaas Hilverda
Sjoerd Radstaak
Jai Jankie
Peter Breevoort
Jennifer van Kolck
(DSB/IbDH)

Peer Peters
(DSO/S&P)

Bart Smid
(DSO/M)

Dokie Claessens
Remco Bouchier
Ron Siliakus
(DPZ/SDHH)

Ingenieursbureau Den Haag
Spui 70
Postbus 12651
2500 DP Den Haag
T: 14070
www.denhaag.nl

Mariahoeve - De Landen 1965

Inhoudsopgave

Aanleiding 3
Opgave en doel
Procesbeschrijving 4
Financiën
Programma van eisen 4
Beleid 6
Historie 8
Inventarisatie 9
Stedenbouwkundige structuur 10
Inrichting openbare ruimte 11
Ruimtelijke analyse:
Groenblauwe structuur 12
Verkeersstructuur 14
Spelen en ontmoeten 16
Conclusie ruimtelijke analyse 18
Opknappunten 20
Ontwerpprincipes 22
Visiekaart 24
Strategie en Maatregelen 25
Opknapplan 26
Projecten 27

Aanleiding

De openbare ruimte van Mariahoeve heeft dringend behoefte aan een opknapbeurt, omdat deze verouderd is. Bomen zijn uit de bestrating gegroeid, de inrichting is gedateerd, het groenonderhoud heeft achterstanden en door vergrijzing in de wijk is het belangrijk dat de stoepen en fietspaden veilig zijn. Bewoners hebben vaak aangegeven dat het dringend noodzakelijk is om de gehele openbare ruimte op te knappen. Daarnaast is het belangrijk dat de openbare ruimte uitnodigt tot ontmoeten en bewegen, klimaatbestendig is en bijdraagt aan de biodiversiteit. De inrichting van de openbare ruimte past op veel plekken ook niet meer bij het huidige gebruik van de openbare ruimte.

Het betreft hier een opknapbeurt om de leefomgevingskwaliteit van de wijk te vergroten. In het Coalitieakkoord 2018-2022 (RIS 299794) en in de Programmabegroting 2019-2022 (RIS 300472) is Mariahoeve genoemd als een van de 4 wijken die in aanmerking komen voor het totale bedrag van €10,- mln. Het totale beschikbare budget wordt gelijk verdeeld over de vier wijken. Dat houdt in dat elke wijk €2,5 mln. krijgt voor het opknappen van de openbare ruimte.

Opgave en doel

‘Mariahoeve Knapt Op’ gaat over het opknappen van de openbare ruimte. De opgave is om in samenspraak met bewoners en ondernemers van Mariahoeve een opknapplan op te stellen, bestaande uit een pakket projecten voor het wegwerken van achterstallig onderhoud en het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit, zoals veiligheid, klimaatadaptatie en ruimte voor ontmoeting. Projecten die zorgen voor ruimtelijke samenhang, ruimtelijke kwaliteit en identiteit. Het doel is om hiermee de kwaliteit van de openbare ruimte minstens 15 jaar op orde te houden, met normale beheers inspanningen. Middels een intensief participatieproces met bewoners en ondernemers en via een eigen website is het opknapplan gezamenlijk met de wijk opgesteld.

Procesbeschrijving

De opknapplannen gaan over het opknappen van de openbare ruimte in de opknapwijken Houtwijk, Nieuw Waldeck en Mariahoeve. Samen met de bewoners van deze drie wijken is middels een intensief participatietraject een opknapplan per wijk opgesteld: een pakket aan projecten welke niet alleen veel opknappunten oplost, maar ook de leefbaarheid verbeteren door tevens belangrijke thema's als klimaatadaptatie, (verkeers)veiligheid en ontmoetingsplekken integraal op te pakken. Bewoners hebben in oktober en november 2019 middels de website nieuwwaldeckknaptop.nl en een wijkbijeenkomst opknappunten aangedragen. Het ophalen van wat er speelt in de wijk is **stap 1** geweest in het participatieproces.

Stap 2 in het proces beslaat de werkbijeenkomsten met de tijdelijke bewonerscommissie van 15 inwoners van. Tijdens drie werkbijeenkomsten zijn 1) de wijkopbouw en de opknappunten verder geanalyseerd, 2) mogelijke maatregelen en strategieën besproken en 3) projecten besproken. Deze projecten geven een denkrichting weer over wat het zou kunnen zijn. Dit is ook met de bewoners gecommuniceerd. Tijdens de laatste sessie is er een zogenaamd basisplan opgesteld. Hierin zijn projecten opgenomen welke door de bewonerscommissie noodzakelijk zijn geacht, passend binnen het kader en de scope van opknapwijken. Dit basisplan vormt de afsluiting van stap 2.

Stap 3 in het proces vormt de terugkoppeling naar de wijk. Om een optimale betrokkenheid te garanderen is een deel van het beschikbare budget niet besteed tijdens de werkbijeenkomst, zodat dit deel besteed kan worden door de wijk. Dat houdt in dat er online gestemd kan worden op favoriete projecten die niet door de bewonerscommissie gekozen zijn en dus geen onderdeel zijn van het basisplan. De gekozen projecten van zowel de bewonerscommissie als de wijk vormen samen het basisplan.

Stap 4 vormt het nader uitwerken van deze projecten tot concrete plannen.

Aan het opknapplan ligt in de eerste plaats een programma van eisen met een visie op de kwaliteit van de openbare ruimte ten grondslag. Zij vormt nu en straks de leidraad voor de uitvoering van de uiteenlopende projecten. Op die manier wordt de eenheid en kwaliteit van de openbare ruimte in de toekomst geborgd. Het opknapplan is hiermee ook een strategie voor de uitvoering van projecten nu en in de toekomst.

Financiën

Voor Mariahoeve is in eerste instantie, in het coalitieakkoord van 2018-2022, € 2.5 miljoen beschikbaar gesteld. In het nieuwe het coalitieakkoord van 2019-2022 wordt daar waarschijnlijk nog eens € 1 miljoen aan toegevoegd. De verdeling van dit budget is gebaseerd op de urgentie die naar voren is gekomen vanuit de opknappunten en de beoordeling van de betrokken experts van de gemeente (weg- en groenbeheerders en de analyse van het IbDH). Tegelijktijd wordt ook gekeken naar 1) de mogelijke combinaties om werk met werk maken, 2) de zichtbaarheid en het effect van de investering; 3) de ernst van wortelopdruk en het structureel oplossen ervan; 4) de ernst van de knelpunten die ervaren worden door de bewoners en 5) de investeringen die al in achterstallig onderhoud in de wijk zijn gepleegd. Het integrale karakter van de projecten vergen veelal financiering vanuit de verschillende diensten.

Programma van eisen opknapwijken

- Er wordt geïnvesteerd in projecten ten behoeve van het opknappen van de fysieke openbare ruimte;
- De maatregelen moeten effect hebben op de leefomgevingskwaliteit van de gehele wijk. De bewoners moeten allemaal kunnen ervaren dat er meerwaarde wordt gecreëerd;
- Er wordt geïnvesteerd in de groengebieden, het aanpakken en voorkomen van de wortelopdruk en de bestrating in de wijk;
- Waar mogelijk wordt een koppeling gezocht met de thema's klimaatadaptatie, veiligheidsbeleving en ontmoetingsplekken in de wijk;
- De maatregelen versterken waar mogelijk de biodiversiteit, maar moeten geen nadelig effect hebben voor flora en fauna (bijv. vleermuisroutes);
- Er wordt geïnvesteerd in maatregelen die de gezondheid stimuleren en de openbare ruimte voor alle leeftijden aangenaam, bruikbaar en toegankelijk maken;
- Alle maatregelen worden duurzaam uitgevoerd. Dat wil zeggen dat dit geen symptoombestrijding is, maar een integrale aanpak van problemen zodat wat mooi is ook mooi blijft;
- Er wordt niet geïnvesteerd in openbare ruimte in eigendom van derden. Wel wordt het gesprek aangegaan met derden over betere en scherpere afspraken over onderhoud en eventueel cofinanciering van de herinrichting;
- De plekken of routes waar veel mensen komen en/of gebruik van maken hebben prioriteit;
- In principe wordt het HOR aangehouden, behalve als de openbare ruimte zoveel afwijkt van de principes uit de HOR dat er voor de wijk eigen principes moeten worden gemaakt. Bijvoorbeeld bij een woonerfstructuur;
- Waar mogelijk worden projecten uitgevoerd met andere werkzaamheden (werk met werk), zoals groot onderhoud. Op deze manier hebben betrokken partijen het meeste profijt van de maatregelen en blijven kosten gespaard.

Er zal niet zal worden geïnvesteerd in sociale projecten (o.a. gedragsverandering); plaagdierbestrijding en ander overlast van (plaag) dieren; vastgoed en gebouwen en - tot slot - handhaving.

BEWONERSCOMMISSIE MARIAHOEVE

25 oktober t/m 10 november
Aanmelden voor bewonerscommissie

14 november
Bekendmaking bewonerscommissie

19 november
1e werkbijeenkomst bewonerscommissie

29 november
Verslag 1e werkbijeenkomst online

12 december
2e werkbijeenkomst bewonerscommissie

20 december
Verslag 2e werkbijeenkomst online

16 januari 2020
3e werkbijeenkomst bewonerscommissie

30 januari 2020
Verslag 3e werkbijeenkomst online

WAT GAAN WE DOEN?

Bewoners en ondernemers van Mariahoeve kunnen deelnemen in de bewonerscommissie.

De bewonerscommissie is een tijdelijke commissie van 15 leden, die bestaat zolang er aan het opknapplan voor de wijk wordt gewerkt. Als het plan gereed is, kan de bewonerscommissie zich in blijven zetten voor de ontwikkeling van de wijk. Het stadsdeel kan daarbij helpen.

De eerste werkbijeenkomst is op 18 november 2019. Tijdens deze bijeenkomst maken we kennis met elkaar, bekijken we de kaart met de verzamelde opknappunten en gaan we aan de slag om de punten te analyseren en te bundelen.

De tweede werkbijeenkomst is op 12 december 2019. In deze bijeenkomst gaan we verschillende plannen ontwerpen die een oplossing zijn voor de opknappunten. Het ingenieursbureau van de gemeente gaat berekenen wat de oplossingen kosten.

De derde werkbijeenkomst is op 16 januari 2020. Tijdens deze bijeenkomst bekijken we wat het kost om de oplossingen uit te voeren. Als alle oplossingen niet binnen het beschikbare budget passen, gaan we kiezen wat het meest belangrijk is om aan te pakken. De keuzes bundelen we in opknapplannen. Die worden vervolgens aan de hele wijk voorgelegd.

Van elke bijeenkomst wordt een verslag gemaakt dat wordt gepubliceerd op deze website.

DOE JE MEE?

Je kunt je aanmelden tot 5 november 2019.

De gemeente stelt de bewonerscommissie samen op basis van de aanmeldingen en een goede spreiding over de wijk. Als er meer aanmeldingen zijn dan plaatsen, maakt de gemeente een selectie in overleg met het wijkberaad.

Vóór de bekendmaking van de bewonerscommissie krijg je persoonlijk bericht of je geselecteerd bent.

Op 14 november maakt de gemeente online bekend wie er in de bewonerscommissie zitten.

Van de deelnemers in de bewonerscommissie wordt verwacht dat ze bij alle drie de bijeenkomsten aanwezig zijn. De bijeenkomsten zijn ‘s avonds van 18.30 uur tot ongeveer 21.30 uur. Ze worden gehouden op een centrale locatie in de wijk. Voor eten wordt gezorgd.

De leden van de bewonerscommissie worden op deze website voorgesteld met een foto en een korte motivatie.

TIJDLIJN HERINRICHTING MARIAHOEVE

25 oktober t/m 10 november
Opknappunten toevoegen binnen de 6 thema’s

25 oktober t/m 10 november
Reageren op de opknappunten

25 oktober t/m 10 november
Aanmelden voor bewonerscommissie

5, 7 en 9 november
Wijkbijeenkomsten in Burgen en Horsten, de Landen en de Kampen

14 november
Bekendmaking bewonerscommissie

19 november t/m 16 januari 2020
Bewonerscommissie maakt concrete plannen in werkbijeenkomsten

7 februari 2020
Bekendmaking plannen voor opknappen Mariahoeve

7 februari t/m 22 februari 2020
Bewoners stemmen op hun favoriete plan

18, 20 en 22 februari 2020
Wijkbijeenkomsten in Burgen en Horsten, de Landen en de Kampen

6 maart 2020
Bekendmaking meest gekozen plan

april - juni 2020
Gemeente werkt plannen uit tot voorlopig ontwerp

zomer 2020
Gemeenteraad besluit over voorlopig ontwerp

najaar 2020
Start uitvoering plannen

SPELREGELS

‘Mariahoeve Knapt Op’ gaat om het opknappen van de openbare ruimte van Mariahoeve. Lees op de pagina van de bewonerscommissie meer over het aanmelden voor de bewonerscommissie en de spelregels.

Je opknappunt gaat over een van de 6 thema’s.

Je opknappunt komt ten goede aan de wijk.

Iedereen kan een opknappunt toevoegen: bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen, zowel uit Mariahoeve als daarbuiten.

Het toevoegen van een opknappunt betekent niet dat het punt ook daadwerkelijk wordt opgeknapt. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Dat gebeurt allereerst samen met de bewonerscommissie.

De bewonerscommissie gaat aan de slag met het uitwerken van de opknappunten tot een aantal complete plannen.

De gemeente toetst de plannen op haalbaarheid en maakt een kostenberekening (om keuzes te kunnen maken). Er is totaal € 2,5 miljoen beschikbaar. Dat bedrag is inclusief de kosten voor de voorbereiding.

Bewoners uit Mariahoeve kunnen daarna op de plannen stemmen.

Het gekozen plan wordt door de gemeente uitgewerkt tot een Voorlopig Ontwerp met een kostenraming. Het wordt getoetst aan beleid en kwaliteit.

Het Voorlopig Ontwerp wordt samen met een beheer- en uitvoeringsparagraaf en een evaluatie van het participatieproces aangeboden aan de raad.

De verwachting is dat de gemeenteraad het plan nog voor het zomerreces van 2020 behandelt. De uitvoering kan dan in het najaar starten.

Coalitieakkoord Samen voor de Stad (RIS304121)
In het coalitieakkoord wordt de ambitie uitgesproken om op voor Mariahoeve de openbare ruimte op te knappen. Daarbij geven ze voor de openbare ruimte in de stad de volgende ambities mee, deze moet inclusief zijn, en toegankelijk voor iedereen, seniorvriendelijk (bankjes) en meer aandacht voor kunst in de openbare ruimte, verduurzaming (o.a. zuinige straatverlichting). Het coalitieakkoord stelt ook dat voor de stedelijke ontwikkelingen in Den Haag de Agenda Ruimte voor de Stad leidend is.

Agenda Ruimte voor de Stad (RIS295016)
Mariahoeve en Marlot ligt in een te herstructureren gebied waarmee niet direct bedoeld wordt dat er sprake zal zijn grootschalige sloop en nieuwbouw. In Mariahoeve zijn een aantal lopende projecten (o.a. Boekweitkamp) en plannen (o.a. Het Kleine Loo). Wel wordt op termijn verdichting rondom NS Den Haag Mariahoeve mogelijk geacht.

Het gaat bij Mariahoeve om andere grote ontwikkelingen zoals de energietransitie. Hiervoor is Mariahoeve benoemd als pilotwijk. Er loopt een programma om te onderzoeken waar, wanneer en naar welke energie overgeschakeld zou moeten worden. Tegelijkertijd worden isolerende en energiebesparende maatregelen aangemoedigd. Ook wordt onderzocht wat het betekent voor de openbare ruimte en of eventuele ingrepen in de ondergrond tegelijkertijd kunnen worden uitgevoerd met herinrichtingen (werk-met-werk). Het karakter en de ruimtelijke betekenis van de gebieden zal in 2040 niet wezenlijk anders zijn dan nu. Wel is er ruimte voor initiatieven en ontwikkeling, dit is echter maatwerk. Gezocht wordt naar meer ruimte voor ondernemers.

Op het gebied van structurerende verbindingen in het groen benoemd de Agenda Ruimte voor de Stad het maken van comfortabele fietsverbindingen door het Haagse Bos richting Wassenaar, en vanuit het Haagse Bos richting zowel Meyendel als richting de Vliet door de Loozone, en een lijn vanaf de Hoefkade door de Schenkzone richting het veenweidegebied. Ten slotte benoemd het ook de wens om een betere ontsluiting vanuit de wijk richting het veenweidegebied te maken.

Handboek en Kadernota Openbare Ruimte
Mariahoeve dient de openbare ruimte op Residentiekwaliteit te hebben. Op vele plekken wijkt het hier nu van af. In de groene gebieden zoals aangegeven in de Kadernota Openbare Ruimte staat natuurontwikkeling voorop.

Het handboek geeft aan hoe de straten moeten worden ingericht zodat het beheer ook beter is geborgd. Alle veranderingen in de openbare ruimte moeten voldoen aan de regels in het handboek. Het maakt daarbij niet uit hoe groot of klein de verandering is. De Adviescommissie Openbare Ruimte (ACOR) kijkt naar elk ontwerpvoorstel en bespreekt deze. Is het ontwerp goedgekeurd? Dan controleert de commissie of de uitvoering volgens het ontwerp gebeurt. In de commissie zitten de stedenbouwer van de gemeente en leden van de Welstandscommissie.

Verkeersbeleid
Op het gebied van verkeer is sprake van een mobiliteitstransitie, zodoende zijn er verschillende vastgestelde documenten, de Haagse nota Mobiliteit (2011), de Haagse Mobiliteitsagenda (2017) en de Hoofdlijnenbrief mobiliteitstransitie (2019). Voor wat betreft de openbare ruimte wordt met name ingezet in het verbeteren ervan voor de fietser, voetganger en het OV. Dit om meer ruimte te winnen voor verblijf en een beter verblijfsklimaat te scheppen. De auto neemt naar verhouding bijzonder veel ruimte in beslag, de gemeente heeft de wens om met name voor de korte afstanden de ‘modal split’ te veranderen naar meer fietsen, lopen en OV-gebruik.

Daarnaast is de Nota Straten, wegen, lanen die uitspraken doet over de openbare ruimte van wegen met bepaalde functies. Veel straatprofielen komen niet overeen met de auto-ontsluitingsfunctie en zouden met een herinrichting een ander snelheidsregime kunnen krijgen en/of meer ruimte kunnen scheppen voor andere gebruikers en groen. Hierbij wordt de veiligheid ook sterk verbeterd.

Er loopt een uitvoeringstraject waarbij onder andere onderzocht is of de Hofzichtlaan zou kunnen worden versmald voor wat betreft het aantal autostroken zodat het overeen komt met het wegbeeld van een wijkontsluitingsweg. In deze categorie vallen ook de Reigersbergenweg, het Kleine Loo en de Bezuidenhoutseweg. De Boekweitkamp-Hongarenburg is benoemd als stedelijke hoofdweg.

Groenbeleid
De Agenda Groen benoemt de hoofdstructuur en geeft deze aan voor Mariahoeve en Marlot. Hierbij gaat het om de kwaliteiten van Haagse Bos, de Schenk en de doorlopende bomenrijen langs de Finnenburg-Schenkkade, de Reigersbergenweg en de Bezuidenhoutseweg. Het gaat om het wijkgroen in het hart van Mariahoeve en de semi-openbare sportterreinen die een groene uitstraling hebben. Benoemd wordt de positieve werking op de gezondheid van de bevolking, en geeft aan dat daarvoor de toegang(-structuur) tot de gebieden verbeterd kan worden.

Rapport ‘Haagse iconen, kansen voor de groenblauwe structuur van de stad’ (MUST maart 2018) Met de Wethoudersbrief Integratie groenblauwe structuren in de stad (RIS302827) is gewezen op de mogelijkheden om de verdichting van de stad gepaard te doen gaan met een aantal concrete iconische groenblauwe projecten. Hiervoor zouden een aantal uitgewerkt moeten worden, waaronder de Schenkzone. Die biedt de ruimte voor natuur en recreatie en vormt een diepe inprikker van het landelijke landschap de stad in.

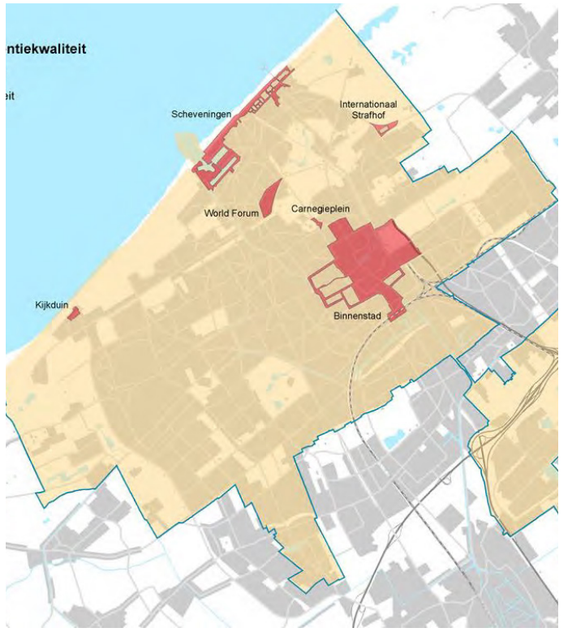

Kadernota Openbare Ruimte

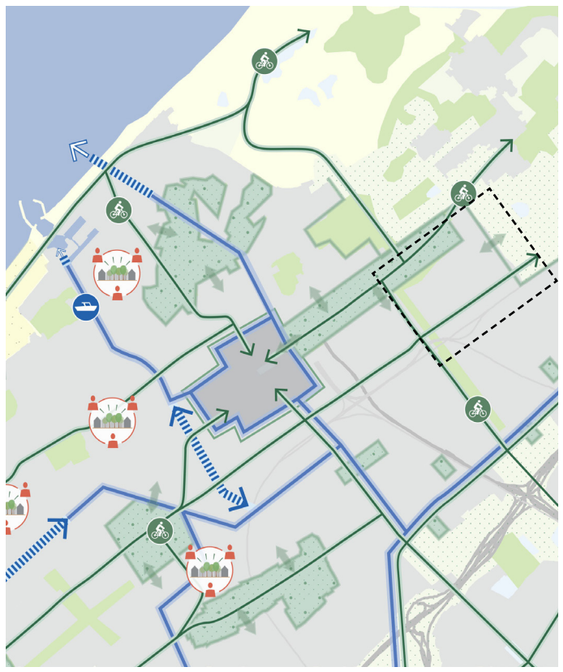

Agenda Ruimte voor de Stad (2016)

Wijkvisie Mariahoeve, 2009
Voor deze wijk is de Toekomstvisie Mariahoeve ontwikkeld, deze is in 2008 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin wordt Mariahoeve gekenschetst als een populaire, groene woonwijk met een heldere structuur. Grote algemeen geldende ingrepen in de structuur zijn niet nodig en niet gewenst. Het toevoegen van een gevarieerd woningaanbod en het behoud en versterken van het groen zijn de hoofduitgangspunten.

Binnen de zes buurten van Mariahoeve zijn een achttal woonclusters te onderscheiden. Deze clusters kennen een “hart” en een “rand”, die qua bebouwing en typologie verschillen. Het ruimtelijk beleid is er op gericht om nieuwe ontwikkelingen te laten aansluiten bij deze structuur.

Het winkelcentrum aan het Kleine Loo is hét centrale voorzieningencentrum van de Mariahoeve. Het toevoegen van woningen en het optimaliseren van het centrum is hier inzet. Het centrum ligt op het kruispunt van Kleine Loo, als centrale as van Mariahoeve, en de Horstenroute.

Ontwikkelingen aan de zijde van het Kleine Loo moeten gericht zijn op het vormen van een stedelijke boulevard met een concentratie aan voorzieningen. Door gemengde actieve programma’s, georiënteerd op het Kleine Loo, kan een stedelijke wand met een levendige plint ontstaan. De openbare ruimte van het Kleine Loo moet worden ingericht met nadruk op een royaal voetgangersgebied met en hoge verblijfskwaliteit.

De andere zijde van Het Kleine Loo moet zich oriënteren op het groen en kan meer open zijn. De hoofdfunctie is daar de woonfunctie. Mogelijke nieuwe bouwvolumes zullen hier een lossere setting krijgen met veel doorzichten naar het groen.
De Horstenroute vormt de groene verbinding tussen Schenkstrook en Reigersbergen en is onderdeel van een groter netwerk o.a in de richting van het Haagse Bos. Langs de Horstenroute moeten bijzondere voorzieningen zoals scholen en recreatieve en sportvoorzieningen worden gesitueerd. Ter plaatse van de kruising van het Kleine Loo en de Horstenroute wordt een meer transparante bebouwing nagestreefd, waardoor er zichtlijnen tussen het park en het Kleine Loo ontstaan. Door deze toevoegingen kan het groengebied meer bij de wijk worden getrokken.

Nota van Uitgangspunten Gebiedsontwikkeling Het Kleine Loo en het Stedenbouwkundig raamwerk (RIS 180828)
Voor de strook ten noorden van het Kleine Loo is een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. Deze gaat uit van een aantal herontwikkelingen. De herontwikkeling in de buurt Kampen is anders uitgevoerd, de ontwikkeling van het winkelcentrum is destijds gepauzeerd vanwege de sterk gewijzigde marktomstandigheden door de financiële crisis. De ontwikkeling bij de hoek met de Hofzichtlaan is een aantal jaar geleden tot een doorstart gekomen. Hier zal een nieuwe basisschool met geïntegreerde kinderopvang gebouwd worden ter hoogte van de huidige school. Het kavel en gebouw waar nu de kinderopvang zit zal herontwikkeld worden naar een woongebouw met actieve plint als hoekaccent met de Hofzichtlaan.

Bij de herontwikkeling van de hoek bij de Hofzichtlaan ontstaat een betere begeleiding van passanten door de actieve plint en ook een nieuw voetgangerspad vanuit de Ametisthorst naar het Kleine Loo. Zo wordt de doorwaadbaarheid voor voetgangers verbeterd en de bereikbaarheid van de tramhalte Hofzichtlaan vergroot.
Bij een mogelijke herontwikkeling van het winkelcentrum zal een betere openbare ruimte verbinding tussen het Kleine Loo en het achterliggende park de Horst leiden tot een aantrekkelijker winkelcentrum en park voor verblijf en ontmoeting. Kleinschaligere ingrepen kunnen ook werken aan dit doel, zoals bijvoorbeeld de toegang tot het park te verbeteren vanuit de zijde waar nu de hellingbaan en verouderde kiosken en terreininrichting een blokkerrend karakter hebben.

Nota van Uitgangspunten gebiedsontwikkeling Schenkzone (RIS 170255)
Voor de Schenkzone is in januari 2010 een Nota van Uitgangspunten Schenkzone door het college van B&W vastgesteld. Deze Nota van Uitgangspunten bevat een stedenbouwkundig plan als ruimtelijk en programmatisch kader voor de verdere uitwerking van dit gebied. Het maakt een aantal woningbouwontwikkelingen mogelijk en stelt randvoorwaarden. De Dienst Stedelijke Ontwikkeling is verantwoordelijk voor het programmatische en ruimtelijke kader en de uitvoering en begeleiding van de inrichtings- en bouwinitiatieven. De dienst Stadsbeheer is verantwoordelijk voor de planuitwerking, herinrichting en het beheer voor de zone. Verbetering van de ontsluiting voor recreatief fietsverkeer en verbetering van de ecologische waarden zijn uitgangspunten. Concreet gaat het om de opgave om een een doorlopend fietspad en een voetpad te maken langs de Schenk. Daarbij grotendeels gebruikmakend van bestaande paden. Het aanleggen van ecologische oevers en verbindingen onder de grote infrastructuur langs moet zorgen voor verbetering van de natuurwaarden.

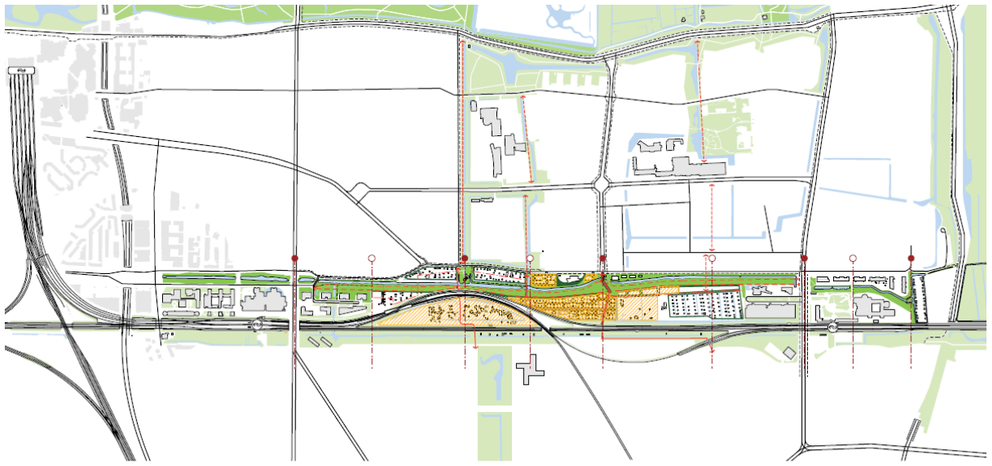

Visie Schenkzone (2010)

Wijkvisie Mariahoeve (2009)

Historie

Het ontstaan van de wijk Mariahoeve begint rond 1936 toen architect Dudok een plan presenteerde voor de villawijk Marlot. Marlot grenst aan de landgoederenzone en werd in deze opzet uitgevoerd, terwijl de plannen voor Mariahoeve op zich lieten wachten. Na de Tweede Wereldoorlog kampte Den Haag met een grote woningnood, waardoor de rest van Mariahoeve werd aangewezen als woningbouwlocatie. Toen de Nederlandse Spoorwegen besloot om de spoorlijn door Mariahoeve op te heffen, ontstond er ruimte om een goed plan te ontwerpen. Dit plan werd in 1956 als 'Uitbreidingsplan Mariahoeve' goedgekeurd. In 1965 is de verkeersstuctuur, die het grid van de wijk vormt, goed zichtbaar. Ook de buurtkernen krijgen hier invulling. Op het laatste kaartbeeld is de wijk na vrijwel volledige uitvoering zichtbaar. De ruime opzet resulteerde in een groene wijk, wat op deze kaart zichtbaar is aan de hand van ruimte tussen de bouwblokken.

1900

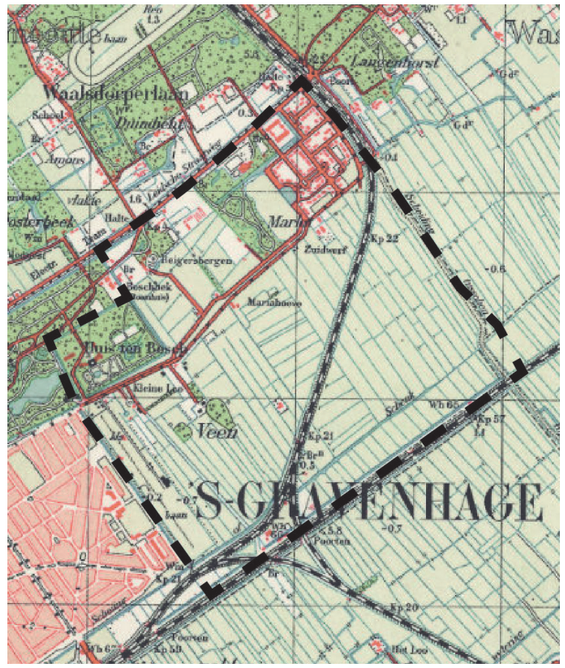

1940

1

2

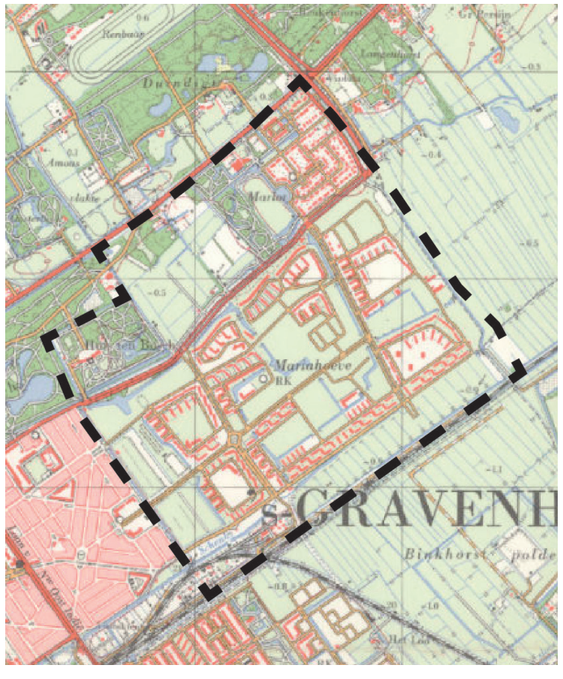

1965

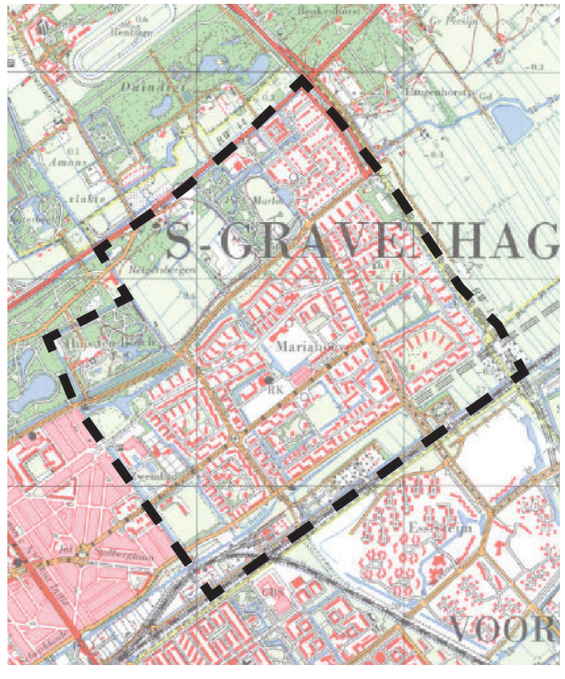

1975

3

1) Mariahoeve vanuit het noordwesten, 1962
2) Zicht Hendrinaland naar hoogbouw Isabellaland, 1965
3) Mariahoeve vanuit het zuidwesten, 1986

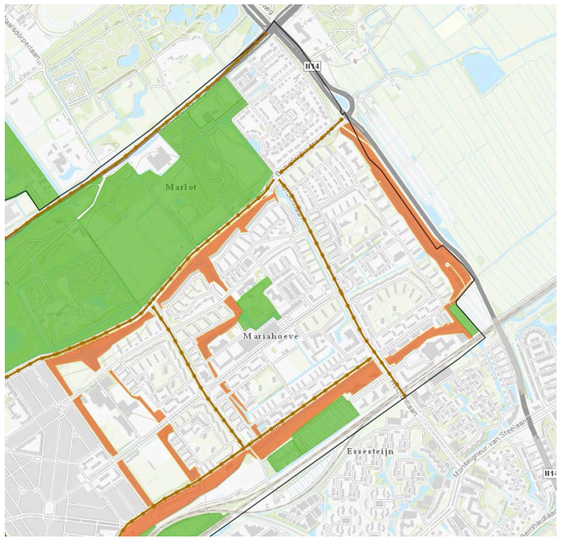

Ecologische Hoofdstructuur

- groengebied
- Schenkzone
- hoofdboomstructuur

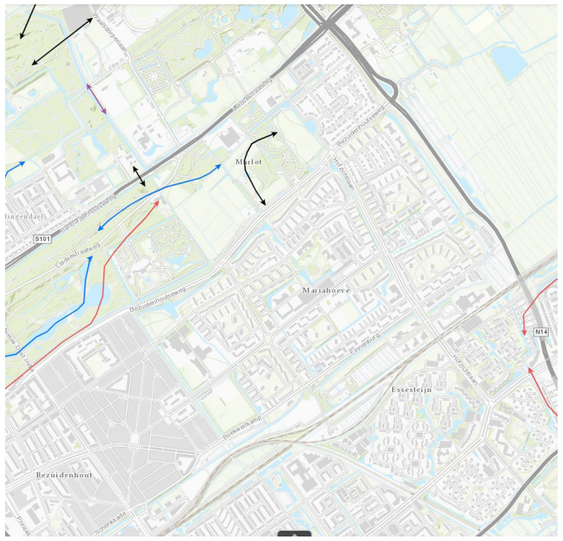

Vleermuisroutes

- Watervleermuis
- Laatvlieger
- Gewone Dwergvleermuis
- Rosse Vleermuis

Openbare speelvoorzieningen

- speelvoorziening

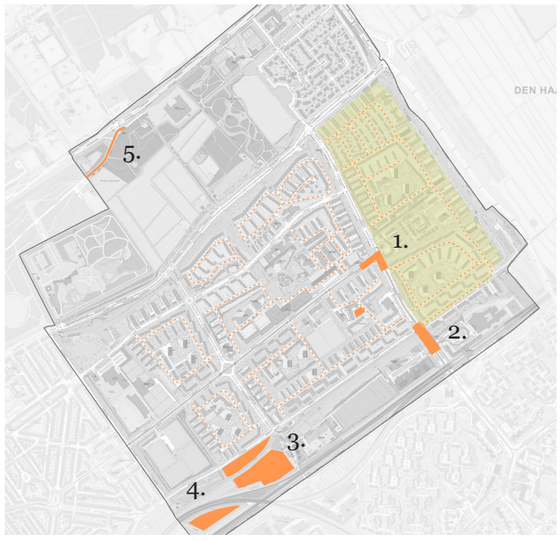

Ontwikkelingen

- 1. verbreding trambaan kruising Hofzichtlaan
- 2. herinrichting kruising Hofzichtlaan
- 3. ontwikkeling Boekweitkamp fase 2
- 4. ontwikkeling zonnepark
- 5. herinrichting fietspad Leidsestraatweg
- vernieuwing gas-netwerk Stedin
- groot onderhoud

Hittestress

- aanzienlijk warmer
- warmer
- neutraal
- koeler
- aanzienlijk koeler
- gebouwen
- water

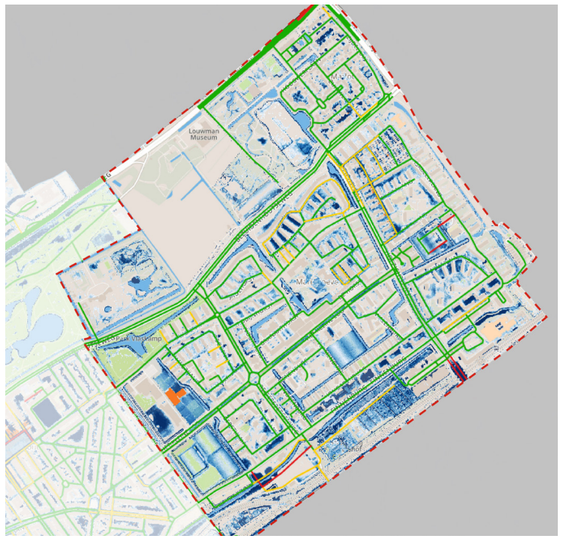

Wateroverlast (bij toekomstbui)

- tot 10 cm
- tot 20 cm
- 20 cm en meer
- begaanbare weg
- moeilijk begaanbare weg
- onbegaanbare weg

Inventarisatie

Functies

De ecologische hoofdstructuur, vleermuisroutes, speelvoorzieningen en ontwikkelingen van de wijk zijn in beeld gebracht. Qua ecologie is Mariahoeve een kansrijke wijk. Het noordelijk gelegen Haagse Bos en de opzet in lijnen zijn goed zichtbaar. In het midden van de wijk zijn mogelijke aanvullingen op de lijnopzet. Voornamelijk in het Haagse Bos foegareren vleermuizen langs de noordrand van de wijk, en een enkeling in de wijk zelf.

Bij de variatie aan speelvoorzieningen in de wijk ligt vooral een focus op jonge kinderen. Veel van deze jonge kinderen zijn inmiddels ouder, wat vraagt om een groter aanbod aan voorzieningen voor oudere kinderen en jeugd.

Mogelijke ontwikkelen waar het opknappen van de wijk op aan kan haken zijn de geplande onderhoudswerkzaamheden en ontwikkelingslocaties.

Klimaat

Met kijk op het veranderende klimaat zullen ook Mariahoeve en Marlot last krijgen van de gevolgen hiervan. Hittestress en wateroverlast zijn twee belangrijke en bekende gevolgen van de klimaatverandering, welke in beeld zijn gebracht voor de wijk.

Kijkend naar de kaart van hittestress in de wijk, is het verkoelende effect van een groene omgeving goed zichtbaar. Het vele groen waarover de wijk beschikt, zorgt ervoor dat vanaf (bijna) elke plek een verkoelende plek te vinden is. Enkel tussen een aantal bebouwingsclusters met verharding is een verwarmend effect.

Op enkele plaatsen zal wateroverlast optreden bij een hevige (toekomst)bui. Dit is vooral zichtbaar in de lager gelegen Schenkzone aan de zuid-oost kant van de wijk, en tussen enkele gebouwen. Wat positief is, is dat bijna elke weg nog in zekere mate begaanbaar blijft. Zo blijft de wijk bereikbaar voor hulpdiensten. Door het veranderende klimaat kan dit in de toekomst echter veranderen.

Stedenbouwkundige structuur en context

Wijk
Het plangebied betreft de wijk Mariahoeve inclusief Marlot. De wijk heeft een oppervlakte van 309 hectare, waarvan 304 land en 5 water. De wijk Mariahoeve heeft naar verhouding veel openbare ruimte in de vorm van plantsoenen, groene lanen en water. Meer dan 40% van het gebied is groen of water. Er bevinden aanzienlijke groene en/ of recreatieve gebieden zoals de Schenkzone, de Loozone en park Vlaskamp, en de landgoederen Marlot, Huis ten Bosch/ Haagse Bos en Reigersbergen.

Qua woningvoorraad heeft de wijk een groter aandeel appartementen dan gemiddeld in Den Haag. Dit heeft te maken met de stedenbouwkundige verkaveling van deze naoorlogse wijk. Stedenbouwkundige Van der Sluis heeft destijds (1953-1956) op basis van Scandinavische ontwerpprincipes de wijk ontworpen. Deze bijzondere waarde is door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed benoemd in 2016. Kenmerkend voor Mariahoeve is de losse opzet. De bebouwing bestaat uit flats in stroken, in open haken, los in het groen en uit grondgebonden woningen met particuliere tuinen. Het resultaat is een groene wijk waarbinnen de (semi)openbare gebieden in maat en inrichting veel op elkaar lijken.

Er woonden 14.770 inwoners in 2019, in 8.463 huishoudens. Een kleine 60% betreft éénpersoonshuishoudens. De woningdichtheid is ongeveer 29 woningen per hectare, ongeveer gelijk aan dat van geheel Den Haag, 32 won./ ha. Sommige buurten zoals Burgen en Horsten, en Landen hebben een hogere woningdichtheid van ca. 42-52 won/ ha maar dit wordt gecompenseerd door lage dichtheden van Marlot en Kampen. Mariahoeve presteerde in 2019 gemiddeld ten opzichte van andere wijken qua gemiddeld inkomen per inwoner (€26.100). In de wijk is een relatief hoog kantooroppervlak aanwezig van een kleine 114.000 m², vooral gelegen rondom NS-station Den Haag Mariahoeve.

Er rijden twee OV-lijnen door de wijk, bus 24 en tram 6, en er is een NS-station aan de grens met Leidschendam-Voorburg. Er zijn een kleine 5.000 auto's geregistreerd in de wijk. In het grootste deel van Mariahoeve ligt de parkeerdruk tussen de 60 en 75%. In het gedeelte grenzend aan Bezuidenhout, tot aan de Reigersbergenweg is deze wat hoger, tussen de 75 en 85%. Er is geen betaald parkeren, behalve bij het Kleine Loo voor het winkelcentrum.

Buurten
De wijk is onderverdeeld door de hoofdwegen. De buurten zijn ontsloten via woonstraten in een lus met elk twee aansluitingen op een hoofdweg. De bebouwing binnen de buurten is gevarieerd qua woningtype en architectuur, in een mix van hoog – en laagbouw. Er zijn afwisselend stroken, geschakelde rijen en halfgesloten bouwblokken toegepast met gemeenschappelijk groen ertussen.

Op straat zijn tal van blinde muren, garages, containers en hekwerken te zien. Op deze plekken is het groen juist verscholen achter gebouwen. Waar het groen wel te zien is zijn er fraaie voorbeelden van open stroken van gras met volwassen bomen tussen de flats maar er zijn ook voorbeelden van dichte plekken met doorgeschoten struiken. De buurten zijn als zelfvoorzienende eenheden ontworpen met eigen winkels en scholen. Dit concept werkt niet meer omdat bewoners gebruik maken van voorzieningen buiten hun buurt, zoals Winkelcentrum Mariahoeve. De meeste winkels zijn verdwenen en de scholen hebben deels een regionale functie gekregen. Veel woningen en de openbare ruimte ogen sleets en zijn toe aan renovatie.

Gemeenschappelijk groen
Tussen de bebouwing liggen gemeenschappelijke stroken groen (deels in coöperatiebezit, deels in bezit van de gemeente) die veelal openbaar toegankelijk zijn. De meeste samenhangende stukken groen zijn de parkstroken aan de randen van de wijk: een deels dicht begroeide strook langs de Bezuidenhoutseweg; een reep tussen de geluidswal van de N14 en de woonbebouwing aan Isabellaland; de open Schenkstrook als restant van het oorspronkelijke polderlandschap en een sloot met groene rand als overblijfsel van de ooit bedachte groene zone haaks op paleis Huis den Bosch.

Midden in de buurten liggen 'groenkernen'. Deze zijn niet gekoppeld aan de hoofdwegen en dus alleen zichtbaar vanuit de buurten. In deze kernen staan hoge woontorens met eromheen uitgestrekte parkeerterreinen als stenige en grijze gebieden tussen de gebouwen en het groen. Wat overblijft zijn parkjes in de vorm van een 'puzzelstuk', een restvorm die de ruimte in kleine gebieden opdeelt.

Het Wijkpark in het midden van de wijk steekt qua maat nauwelijks boven de groenkernen uit. Het ligt verscholen achter bebouwing en is dus onzichtbaar vanaf de grote wegen. De geïsoleerde ligging wordt versterkt door een waterpartij die aan twee zijden van het park de grens vormt. Er staan geen woningen in het park waardoor er wel mogelijkheden zijn voor een speelvoorziening van groter formaat dan in de groenkernen. Ook de ligging naast het winkelcentrum biedt kansen voor een intensiever gebruik.

Hiërarchie in lijnen
De ruimtelijke indeling van Mariahoeve wordt bepaald door een lijnstructuur die de wijk opdeelt in buurten. Door de verschillende functies van de lijnen verschillen ze van elkaar in karakteristiek.

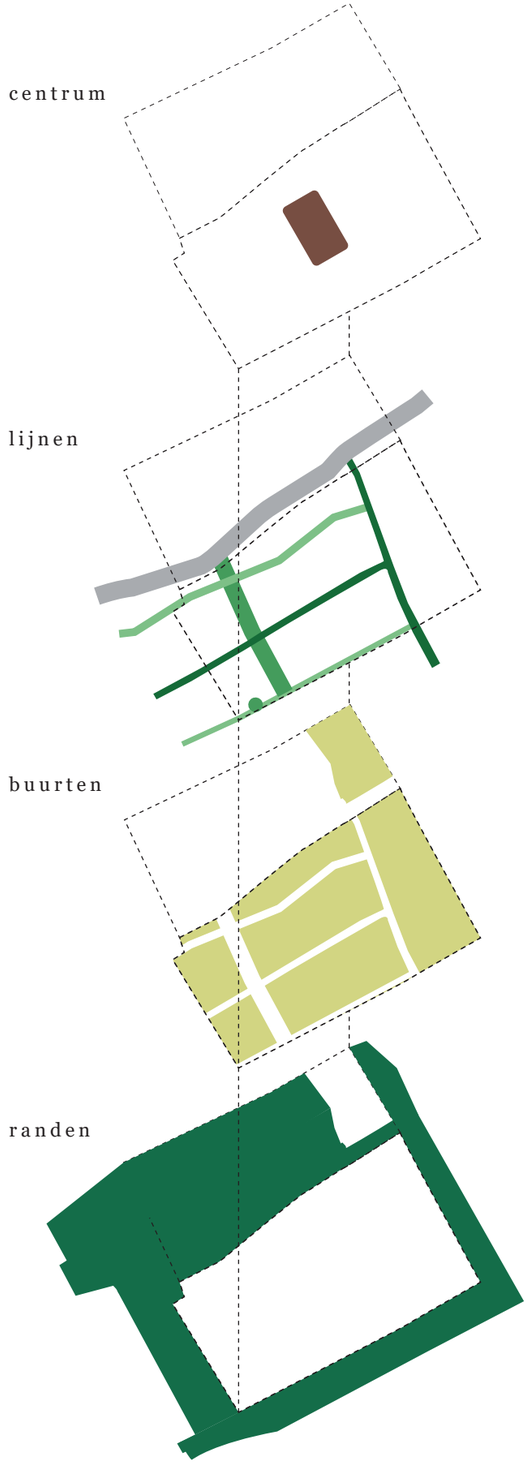

hoofdweg

hoofdweg met parkeren

woonstraat met parkeren

verouderd winkelplein

wortelopdruk achter winkelcentrum

wijkpark De Horst

Inrichting openbare ruimte

De heldere stedenbouwkundige opzet van Mariahoeve is ook terug te zien in de openbare ruimte. Middels een assenstelsel aan 50 km/uur wegen wordt de wijk ontsloten. De hoofdwegen lijken veel op elkaar en zijn verkeerskundig gedateerd: Het zijn brede rijbanen met parkeren erlangs waardoor het asfalt in het beeld domineert. De meeste laanbomen langs deze hoofdwegen staan ingeklemd in een smalle, verharde strook tussen het trottoir /de fietspaden en de rijweg. Een tegenstrijdige situatie in een ruim opgezette wijk als Mariahoeve, en niet erg gunstig voor de groeiomstandigheden van de bomen. Bij recente groot onderhoudsprojecten, zoals bij de Reigersbergenweg, zijn of worden deze knelpunten al meegenomen.

De woonmilieus zijn verbonden met de hoofdwegen via 30 km/uur straten. In tegenstelling tot de hoofdwegen zijn deze woonstraten zelf over het algemeen niet beplant wat een groot contrast oplevert met de dicht beplante stroken en hoven. De inrichting van de straten voldoet qua soort materiaal en kwaliteit van de bestrating niet overal aan de gewenste Residentiekwaliteit. Het grootste gedeelte van deze straten ligt in gebakken klinkers, enkele straten in betonklinkers. In elke straat ligt het trottoir verhoogd langs de rijbaan, in betontegels. Vanwege ouderdom en op enkele plekken foutief geplante bomen (wortelopdruk) ligt de bestrating van zowel de rijbanen en trottoirs op veel plekken dusdanig scheef, dat hinder wordt ondervonden door bewoners.

In veel van deze woonmilieus is het parkeren opgelost middels vrij parkeren op straat, zonder duidelijk gemarkeerde parkeervakken of stroken. Dit resulteert op veel plekken in foutief geparkeerde auto's in bochten en voor uitritten, waardoor rijden in bochten onoverzichtelijk en gevaarlijk wordt. De straatprofielen in alle woonstraten zijn ten opzichte van de normen van het handboek openbare ruimte van de gemeente Den Haag breed. Naast brede rijwegen zijn er met name in het gebied rondom de Onyxhorst grootschalige parkeerterreinen en plaatselijk onnodig brede stoepen. Omdat er in materialen weinig verschillen zijn is het verschil tussen openbaar gebied en privéterrein onduidelijk.

Vanwege de ruime opzet van de wijk hebben de meeste bomen in de wijk voldoende ruimte in het groen om te groeien, waardoor maar op enkele plaatsen wortelopdruk voorkomt. Dit is voornamelijk het geval langs Het Kleine Loo, ter hoogte van Winkelcentrum Mariahoeve. Langs deze laan staan volwassen Platanen op slechts 10 meter van elkaar, dicht tegen de rand van een kleine boomkrans. De grote boomstammen drukken hierdoor de betonband van de boomkrans omhoog, en hun wortels drukken het fietspad, het trottoir en de parkeervakken omhoog. Tevens vertonen volwassen bomen in de verharding van de Granaathorst (de straat achter het winkelcentrum) omhoog gedrukte trottoirs, betonbanden en rijbaan. Verder zijn verspreid door de wijk diverse, maar meer incidentele locaties waar wortelopdruk voorkomt.

Grenzend aan de achterzijde van het winkelcentrum, ligt enigszins verscholen het wijkpark De Horst, een centrale ontmoetingsplek in de wijk. Dit wijkpark heeft reeds een opknapbeurt ondervonden ter verbetering van de aantrekkelijkheid en de kwaliteit van het groen.

Groen/ Blauwe Structuur

Tussen de bebouwing liggen gemeenschappelijke stroken groen (deels in coöperatiebezit, deels in bezit van de gemeente) die veelal openbaar toegankelijk zijn. De meest samenhangende stukken groen zijn de parkstroken aan de randen van de wijk: een deels dichtbegroeide strook langs de Bezuidenhoutseweg; een reep tussen de geluidswal van de N14 en de woonbebouwing aan Isabellaland; de open Schenkstrook als restant van het oorspronkelijke polderlandschap en een sloot met groene rand als overblijfsel van de ooit bedachte groene zone haaks op paleis Huis den Bosch.

Midden in de buurten liggen ‘groenkernen’. Deze zijn niet gekoppeld aan de hoofdwegen en dus alleen zichtbaar vanuit de buurten. In deze kernen staan hoge woontorens met eromheen uitgestrekte parkeerterreinen als stenige en grijze gebieden tussen de gebouwen en het groen. Wat overblijft zijn parkjes in de vorm van een ‘puzzelstuk’, een restvorm die de ruimte in kleine gebieden opdeelt.

Het Wijkpark in het midden van de wijk steekt qua maat nauwelijks boven de groenkernen uit. Het ligt verscholen achter bebouwing en is dus onzichtbaar vanaf de grote wegen. De geïsoleerde ligging wordt versterkt door een waterpartij die aan twee zijden van het park de grens vormt. Er staan geen woningen in het park waardoor er wel mogelijkheden zijn voor een speelvoorziening van groter formaat dan in de groenkernen. Ook de ligging naast het winkelcentrum biedt kansen voor een intensiever gebruik.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Legenda

- Parkstructuur
- Blokgroen
- Privaat groen
- Sportvelden/ school/ volkstuin

Verkeersstructuur

Wat betreft de verkeersfunctie zijn er wel verschillen tussen de hoofdwegen. De Bezuidenhoutseweg aan de rand van de wijk is een stedelijke entree vanaf de N14. De Hofzichtlaan is de gebiedsontsluiting tussen de Bezuidenhoutseweg en Leidschendam-Voorburg en staat haaks op de lijnen Vlaskamp/Diamanthorst, Het Kleine Loo en Boekweitkamp/Finnenburg. Deze drie lijnen sluiten allemaal aan op de aangrenzende wijk Bezuidenhout. Het Kleine Loo is iets belangrijker in deze opzet omdat langs deze lijn het wijkcentrum ligt en omdat de tram eroverheen gaat. De route Boekweitkamp/Finnenburg is een stedelijke hoofdweg en dus een belangrijke route voor het autoverkeer. De Reigersbergenweg is oorspronkelijk ontworpen als een doorgaande verbinding, zowel in de richting van Voorburg als in de richting Benoordenhout, maar loopt in de huidige situatie dood op de Finnenburg en heeft slechts een beperkte functie als ontsluiting van de woonbuurten.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Legenda

- Hoofdwegen
- Gebiedsontsluitingswegen
- Erftoegangswegen

Spelen en ontmoeten

De woonmilieus zijn ontworpen als zelfvoorzienende buurten met eigen winkels en scholen en speelplekken op loopafstand vanaf elke woning. Dit concept werkt inmiddels niet meer, omdat bewoners gebruik maken van voorzieningen buiten hun buurt. Hierdoor zijn de meeste winkels verdwenen en de scholen hebben deels een regionale functie gekregen, of zijn gesloten. Veel van de buurtwinkelpleinen maken een desolate indruk waarbij de beoogde dynamiek en ontmoeting niet meer van toepassing is. Een inrichting met meer groen, meer ontmoetingsruimte en meer ruimte voor spelen of kleine evenementen kan zorgen voor een hogere aantrekkelijkheid en nodigt mensen uit om elkaar hier te ontmoeten. Ondernemers worden hierdoor ook uitgenodigd om zich aan deze pleinen te vestigen.

Winkelcentrum Mariahoeve ligt middenin de wijk en wordt nog wel veel gebruikt door bewoners van de wijk. De uitstraling van dit winkelcentrum is verouderd en verrommeld. De verharding rondom is verslechterd wegens ouderdom en wortelopdruk. Ook ontbreekt in de inrichting hier juist de (stedelijke) open ruimte die zo'n drukbezocht centrum nodig heeft. De trottoirs en looproutes zijn te smal en de aansluiting op het wijkpark de Horst is slecht.

Door de aanwezigheid van een 'groenkern' in elke buurt, beschikt elke buurt over een aantal looproutes door het groen. Veel van deze looproutes zijn reeds opgeknapt en verlicht, waardoor ze meer gebruikt worden door bewoners. De randen van de wijk beschikt over een aantal langere looproutes door grotere groengebieden. Een aantal van deze zijn verouderd en toe aan een opknapbeurt om het comfort ervan te verhogen.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

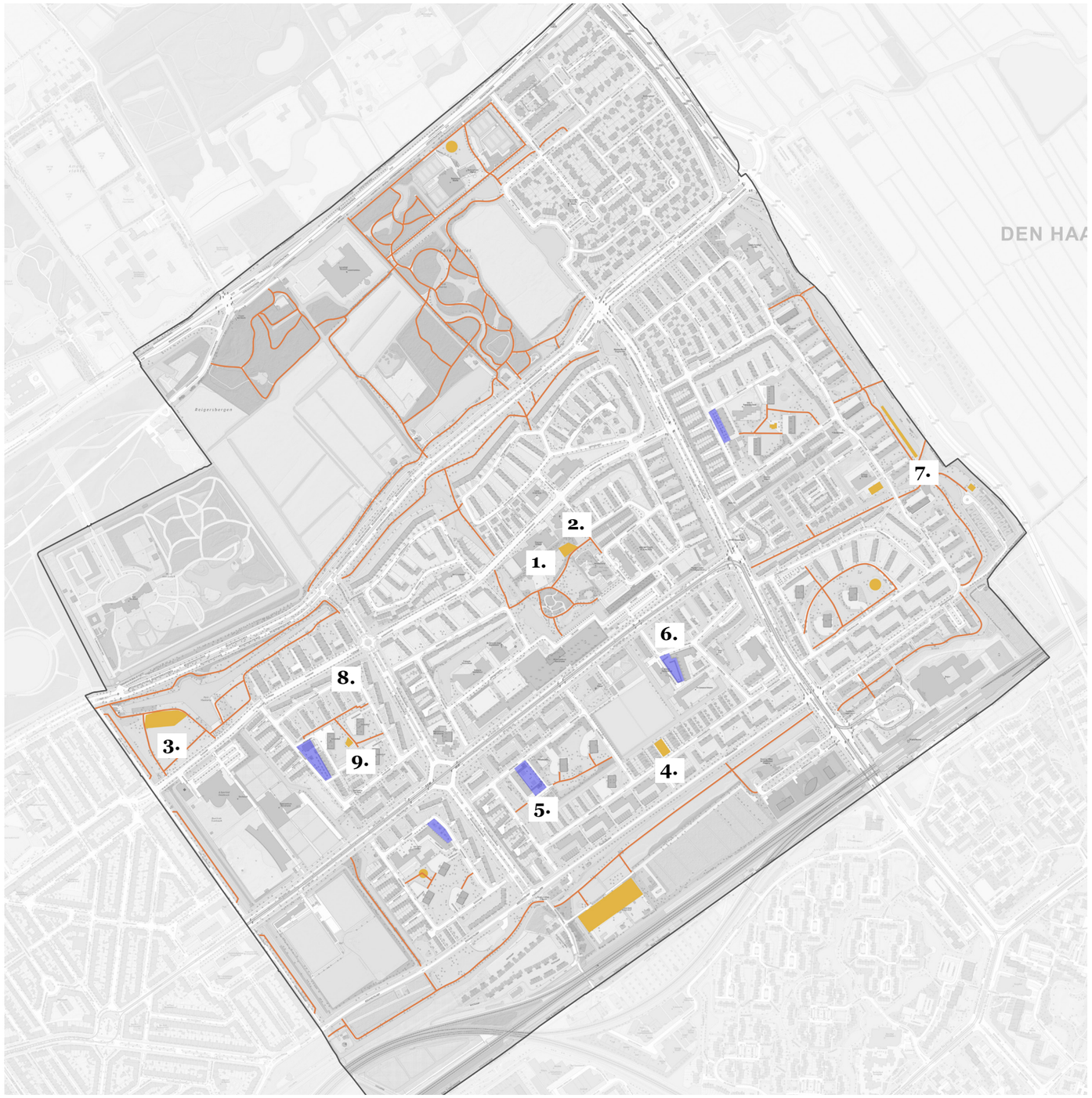

Legenda

- Wandelpaden
- Speelplekken (openbaar)
- Buurtpleinen

Conclusie

De openbare ruimte in de wijk Mariahoeve heeft zo'n 60 jaar na haar ontstaan behoefte aan een grondige opknapbeurt. Mariahoeve is één van de dertig door het rijk geselecteerde wederopbouwwijken met een grote cultuurhistorische betekenis. De kenmerkende structuur van straten, paden, groen en pleinen wordt gewaardeerd en blijft dan ook intact. De hoofdstructuur van de wijk (de hoofdwegen, buurten, randen en het centrum) is sterk en biedt voldoende basis voor de gewenste aanpassingen. Er zijn slechts beperkte structurele aanpassingen in de openbare ruimte nodig. Alle projecten leveren een bijdragen aan de volgende opgaven:

- De heldere structuur van de oorspronkelijke opzet, als compositie van vrijstaande gebouwen in een continue ruimte is hier en daar verloren gegaan en vraagt om versterking

- Verharding en groen zijn op veel plekken aan grootschalige vervanging en vernieuwing toe, op een manier die uitstijgt boven de dagelijkse beheer- en onderhoudsinspanningen.

- Het gebruik van de openbare ruimte is in de loop van de tijd veranderd, de inrichting moet op veel plekken worden aangepast om beter aan te sluiten bij de huidige wensen en behoeften.

- De inzichten op het gebied van ecologie, biodiversiteit en klimaatadaptatie moeten meer worden toegepast in de inrichting van de openbare ruimte.

- De energietransitie vraagt ook in Mariahoeve aanpassingen in de openbare ruimte. Omdat de precieze maatregelen nog niet duidelijk zijn is het echter moeilijk om deze fase al 'Werk met werk' te maken.

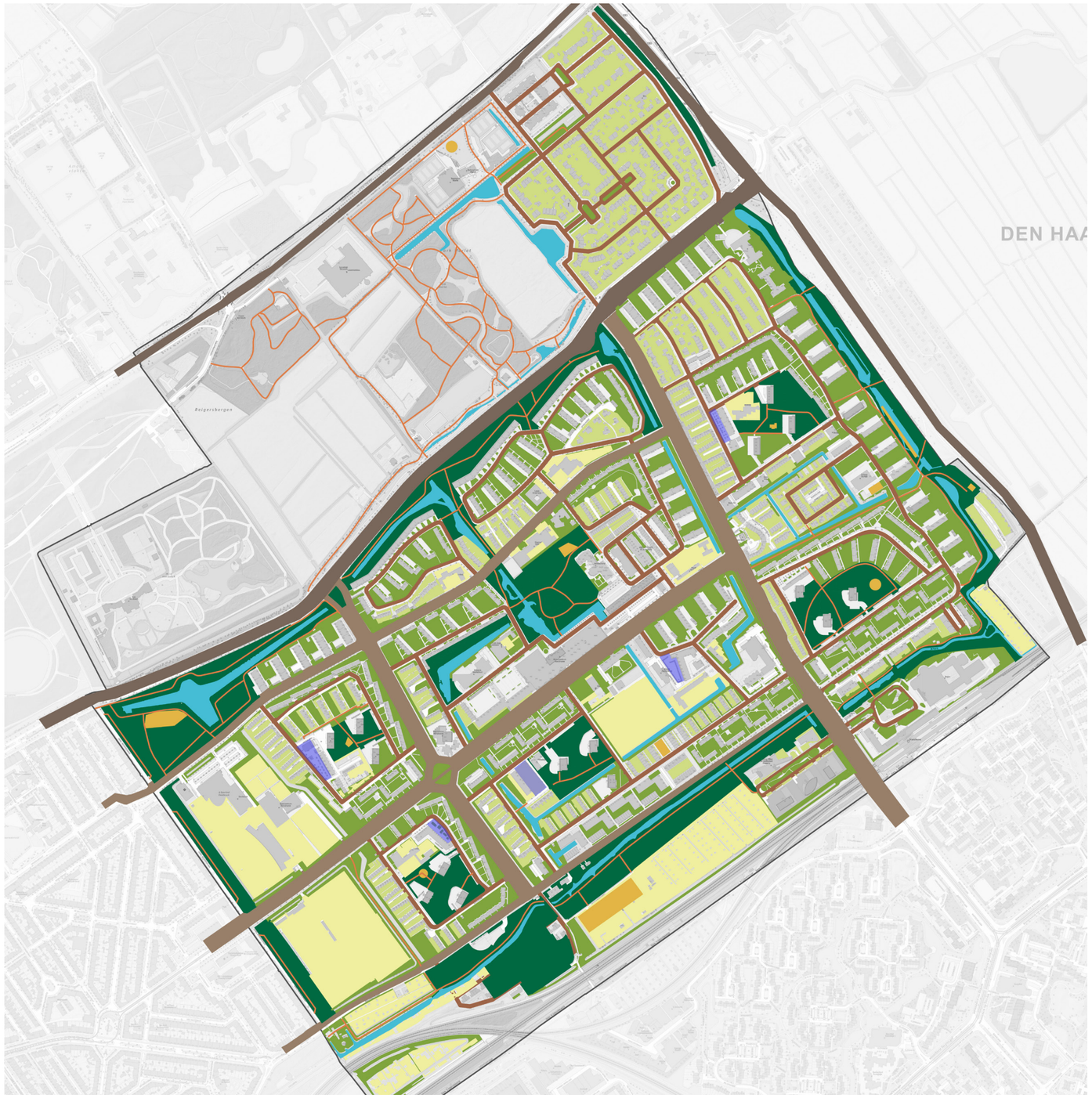

Legenda

- Wandelpaden
- Speelplekken (openbaar)
- Buurtpleinen
- Parkstructuur
- Blokgroen
- Privaat groen
- Sportvelden/ school/ volkstuin
- Hoofdwegen
- Gebiedsontsluitingswegen
- Erftoegangswegen

Opknappunten

Tijdens werkbijeenkomsten met de bewonerscommissie van Mariahoeve en via de website mariahoeveknaptop.denhaag.nl zijn aan de hand van de volgende vijf thema's opknappunten aangedragen:

- Straten, stoepen en pleinen
- Bomen, groen en water
- Verkeer en parkeren
- Straatmeubilair en spelen
- Verlichting

Voor het thema straten, stoepen en pleinen zijn de meeste opknappunten aangedragen, namelijk 68. De meeste punten gaan over de staat van de bestrating in de wijk: scheefliggende tegels/klinkers vanwege wortelopdruk of ouderdom.

Ook het thema Bomen, groen en water is vaak benoemd: 66 keer. De opknappunten bij dit thema Bomen, groen en water hebben vooral betrekking op de eenvormigheid en sleetsheid van de vele grotere groenvakken. Dit vertaal zich in de wens naar beter onderhoud van de bestaande groenvakken, het vervangen en vernieuwen van beplanting en de vraag naar meer biodiversiteit.

Voor verkeer en parkeren zijn 49 punten aangedragen. Veel van deze punten gaan over onveilige situaties in de wijk door hard rijdend verkeer of onveilige kruispunten. Knelpunten voor parkeren gaan vaak over straatprofielen waarin de parkeervakken niet duidelijk zijn aangegeven. Hierdoor wordt in bochten en voor uitritten geparkeerd, wat leidt tot onoverzichtelijke en dus onveilige situaties.

29 opknappunten zijn aangedragen over straatmeubilair en spelen. Deze knelpunten zijn meer gericht op lokale incidentele zaken. Veelal over te plaatsen of te vervangen meubilair of speelobject. Voor verlichting zijn 13 punten aangedragen, die vooral gaan over plekken waar de verlichting in slechte staat verkeert of ontbreekt.

Op een aantal plekken komen meerdere opknappunten en problemen bij elkaar. Vooral de omgeving van het Winkelcentrum en het Kleine Loo komen vaak terug bij de genoemde opknappunten. Voor deze plekken is een integrale herinrichting noodzakelijk, zodat de opknappunten en problemen gezamenlijk worden opgelost. Ook bij de voormalige buurtpleinen komen meerdere opknappunten samen.

Over het algemeen sluiten de door de bewoners genoemde opknappunten goed aan bij de eerdere beleidsmatige analyses. Het geeft een goed in zicht in de prioritieten: Vooral de omgeving van het winkelcentrum en het Kleine Loo worden opvallend veel genoemd.

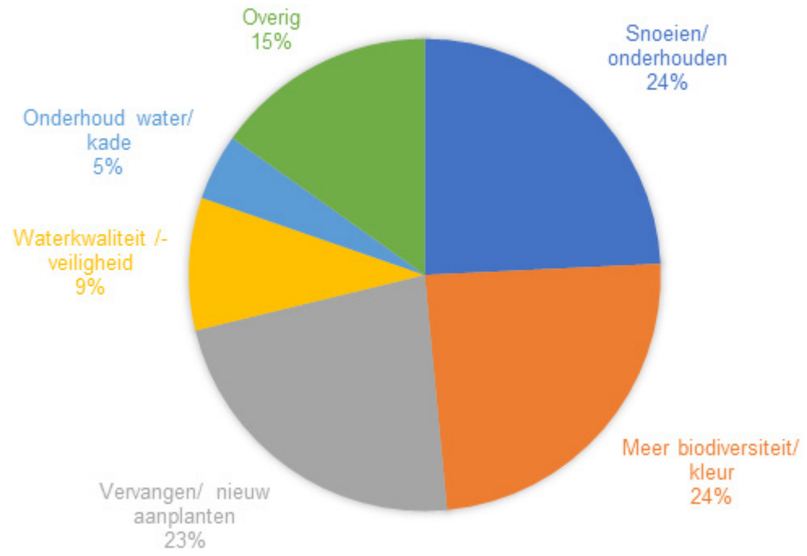

Bomen, Groen en Water

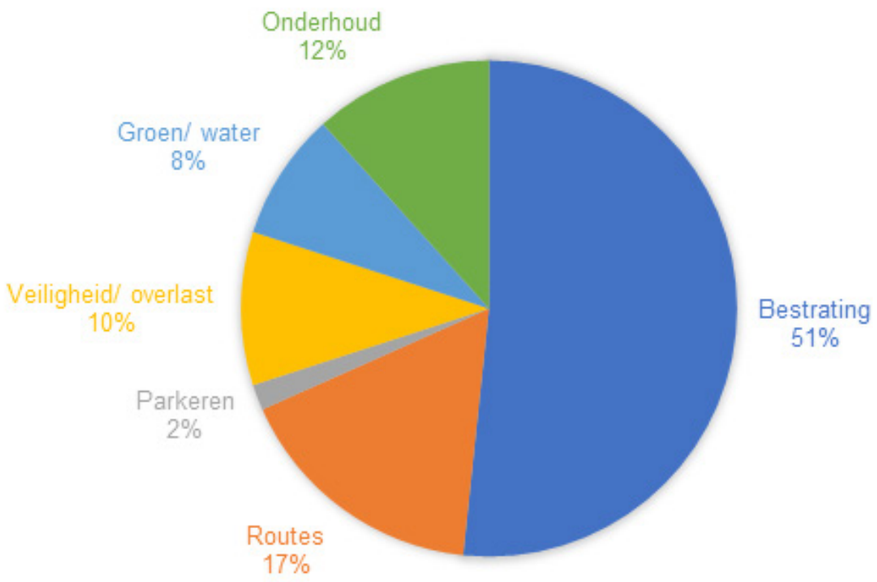

Straten, Stoepen en Pleinen

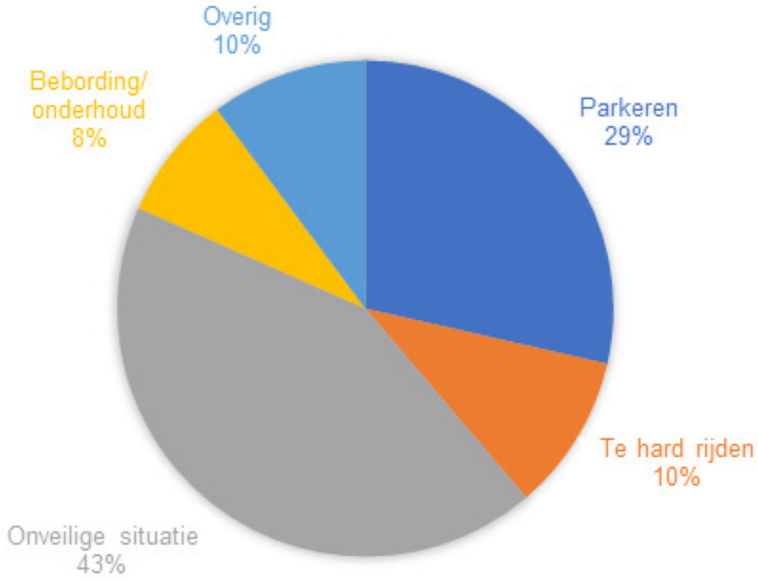

Verkeer en Parkeren

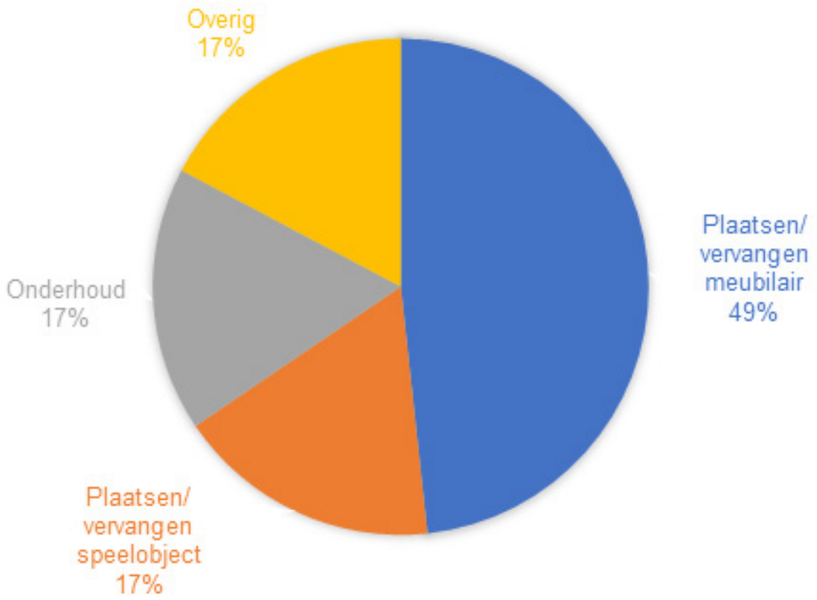

Straatmeubilair en Spelen

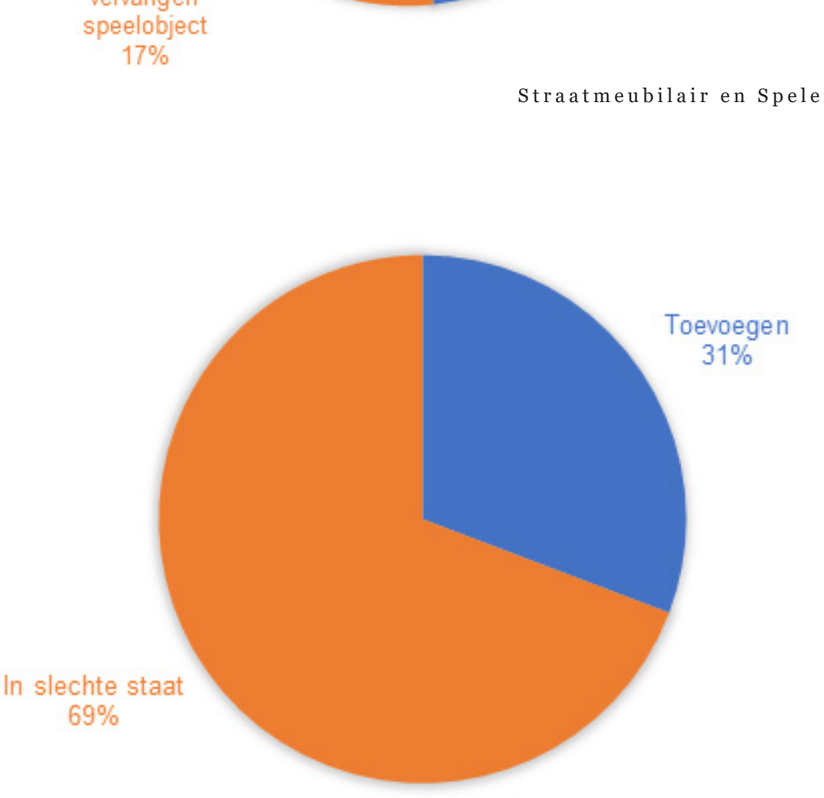

Verlichting

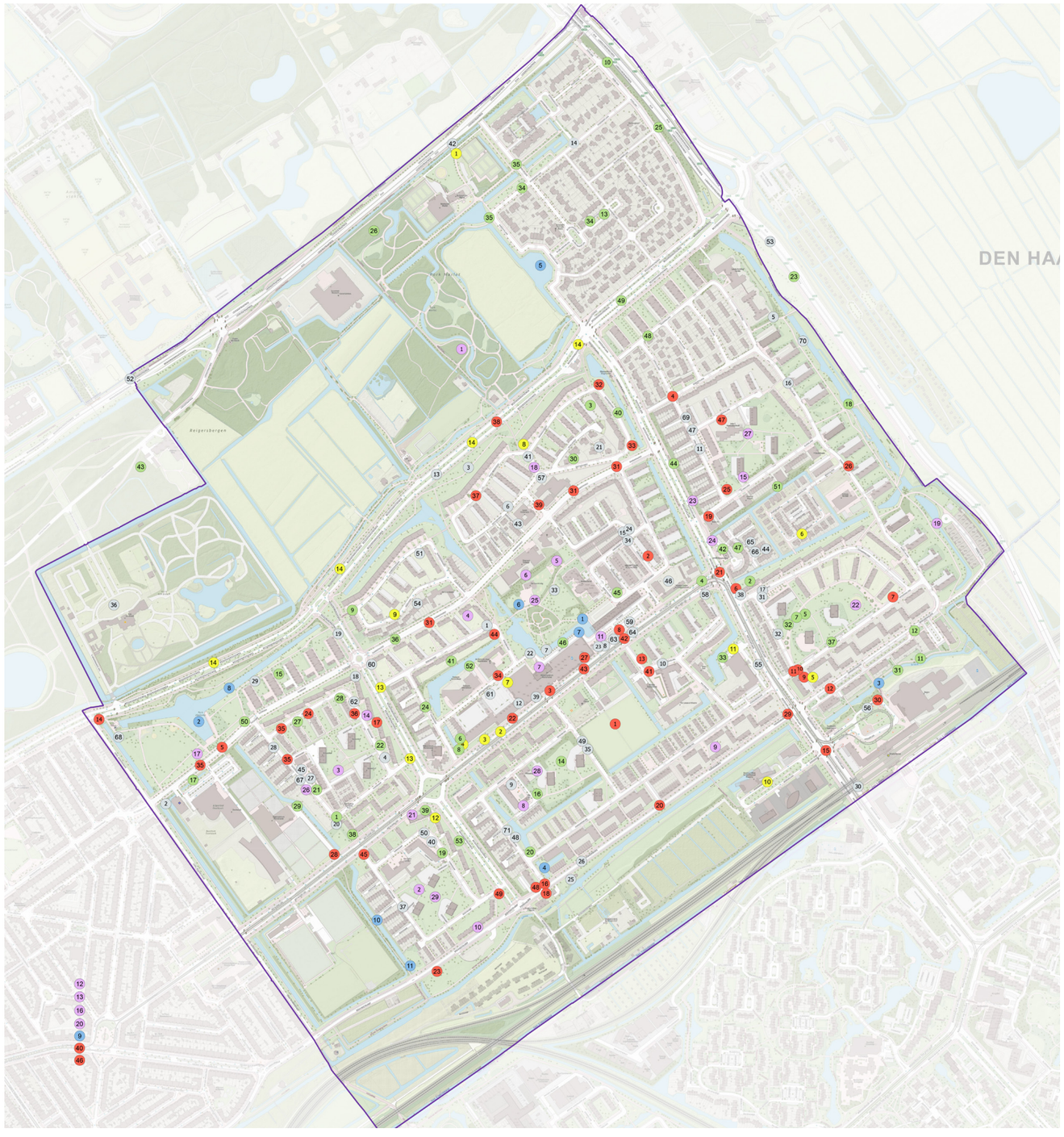

Ontwerpprincipes

Op basis van de analyse van de knelpunten en de verschillende beleidsdoelstellingen zijn voor Mariahoeve ontwerpprincipes benoemd, die als leidraad gelden bij de uitwerking van de diverse projecten.

Algemeen

- Ruimtelijkheid, open structuur (geen gesloten bouwblokken) handhaven en versterken
- Herkenbaarheid (zichtbaarheid) waterstructuur vergroten
- Hoofdstructuur van lange lijnen versterken
- Versterken van de kwaliteit van het centrum van de wijk: Winkelcentrum, Kleine Loo en Wijkpark de Horst

Verhardingen

- Inrichting aanpassen aan veranderd gebruik: minder stedelijke pleinruimtes, meer vergroenen, functies ter stimulering gebruik als ontmoetingsruimte toevoegen.
- Materialisiatie : standaard HOR, met verbijzonderingen op pleintjes / winkelcentrum

Verkeer en parkeren

- Indeling straatprofiel conform HOR: Oren op hoeken en in bochten, duidelijke markering parkeerstrook, herkenbare entree's 30 km gebieden

Langzaamverkeersroutes

- Herkenbaarheid en continuïteit voet- en wandelpaden
- Egaliseren voet- en fietspaden, want nu wortelopdruk
- Ontbrekende delen in netwerk van routes toevoegen
- Onderscheiden voet- en fietspad, want nu voetganger op fietspad
- Verlichting aanbrengen langs fiets- en wandelpaden, want nu lokaal onvoldoende verlicht en waar mogelijk (i.v.m. ecologie)
- Toevoegen van zitgelegenheden langs voetpaden, want toegankelijk maken voor ouderen die minder mobiel zijn
- Veilige oversteken bij hoofdwegen

Straatmeubilair

- Straatmeubilair laten aansluiten bij HOR.
- Verblijfsplekken verbeteren door meer zitgelegenheden toe te voegen

Groen

- Behouden en versterken groene karakter wijk, want nu groene wijk, maar soms onnodig grijs
- Groen in hoofdgroenstructuur zo robuust mogelijk inrichten
- Juiste type bomen op de juiste plek.
- Meer diversiteit in leeftijd, soort en grootte van bomen
- Meer kleur in groen, want nu anoniem en eentonig groen
- Focus op kwaliteit van bomen, niet kwantiteit (bomennota in de maak): kroonoppervlak
- Duurzaam ruimte voor wortels van bestaande bomen creëren, want nu groeien bomen slecht en belemmeren toegankelijkheid
- Biodiversiteit vergroten, want beleid (Agenda 'Groen voor de Stad')
- Hemelwater zoveel mogelijk afwateren en vasthouden in groen, want meer droogte verwacht

Spelen

- Beter Inrichten speelplekken naar leeftijd, want nu veel van hetzelfde / te saai

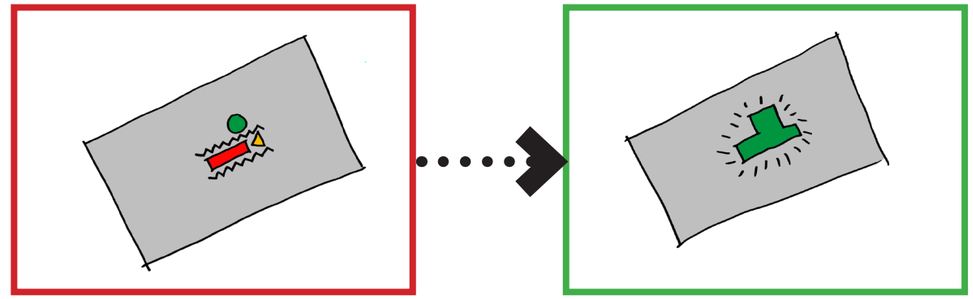

Versterken kwaliteit van het centrum van de wijjk

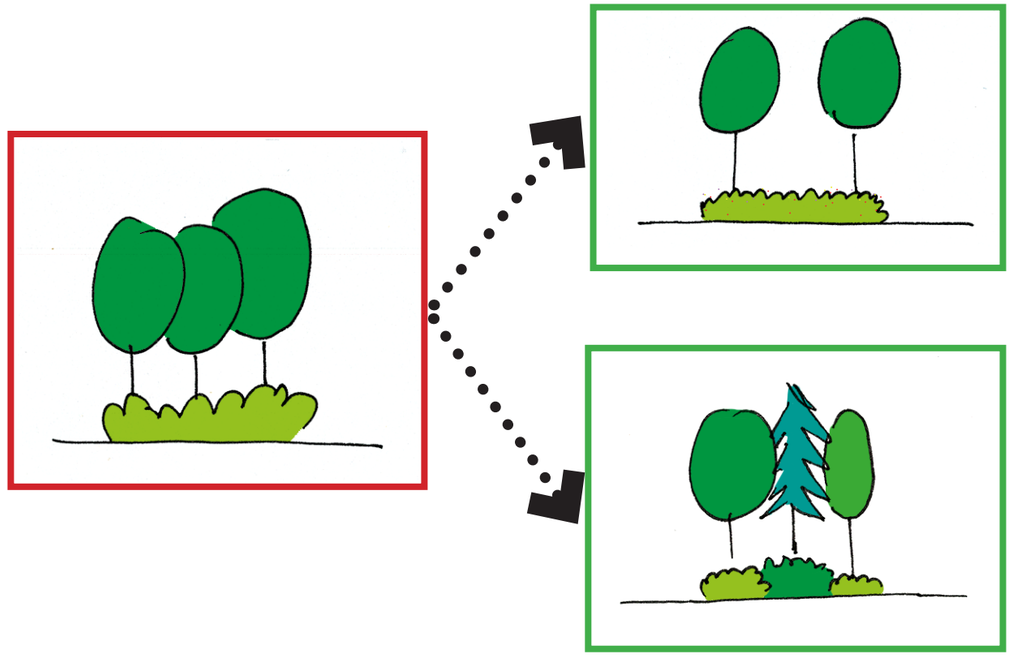

Meer diversiteit aanbrengen in beplanting en bomen

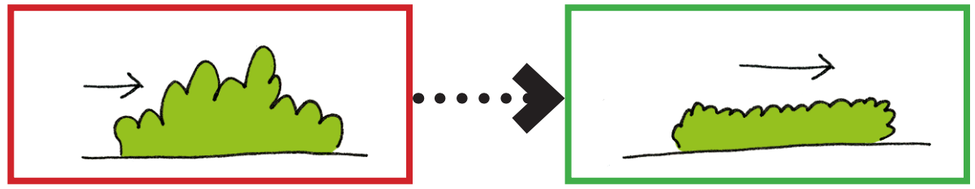

Creëren zichtlijnen

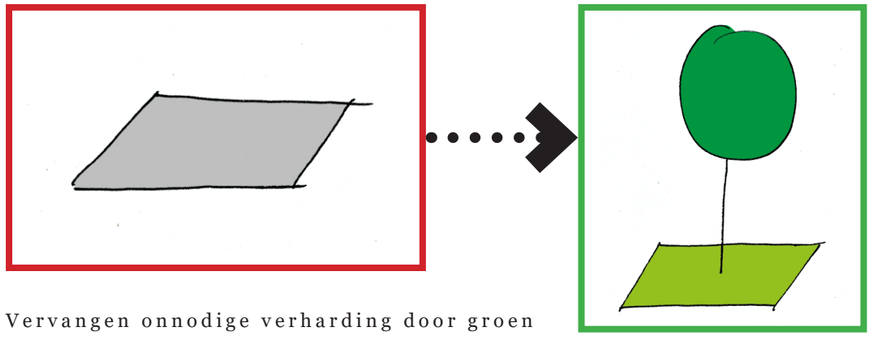

Vervangen onnodige verharding door groen

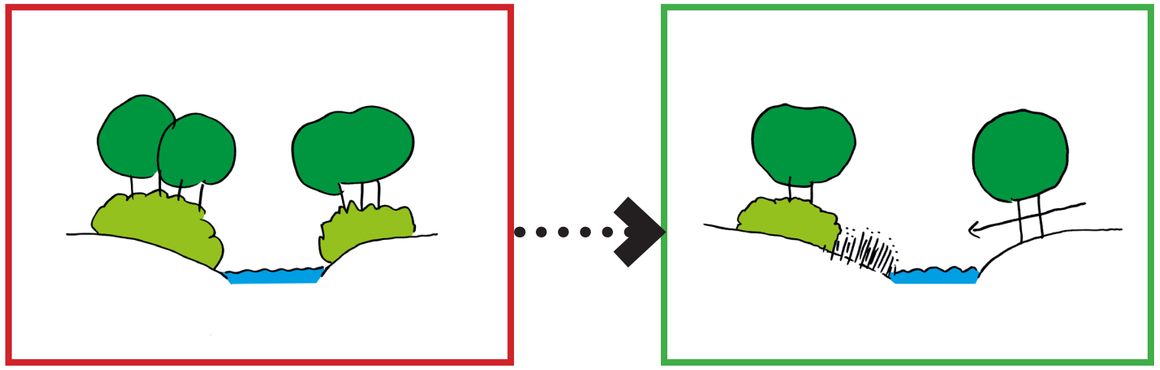

Herkenbaarheid waterstructuur vergroten

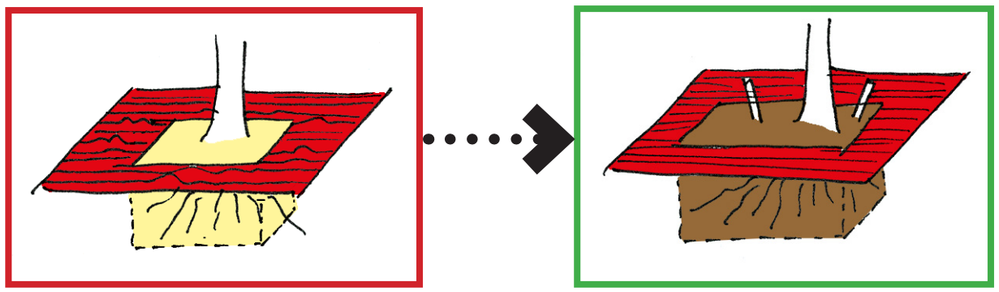

Duurzaam ruimte voor bomen, boven- en ondergronds

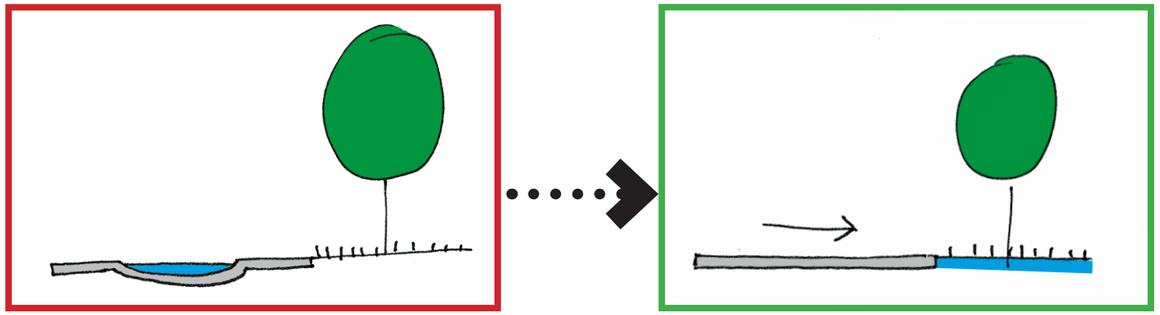

Hemelwater afwateren op groen, lokaal bergen en vasthouden waar mogelijk

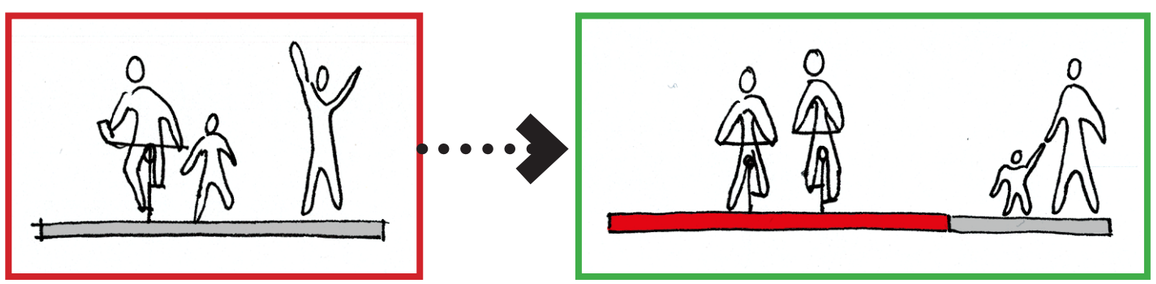

Onderscheid fiets- en voetpaden, in materialisatie en maatvoering aansluitend bij het gebruik

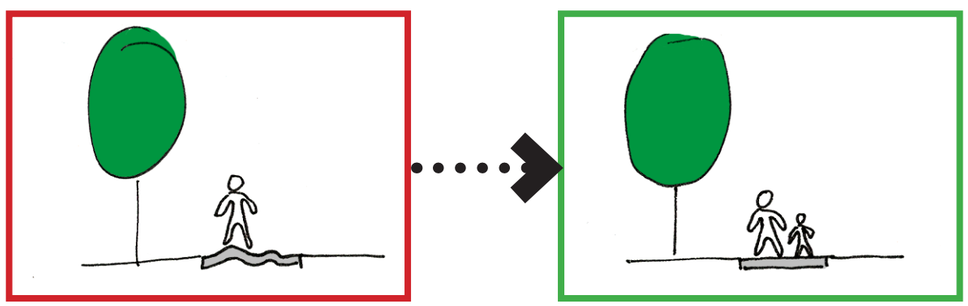

Egaliseren fiets- en voetpaden

Visiekaart

Het toepassen van de verschillende ontwerpprincipes, op basis van de beleidsuitgangspunten en de knelpunten, levert een toekomstbeeld op voor Mariahoeve en Marlot, verbeeld in de hier weergegeven visiekaart. De projecten in het kader van het opknapplan dragen bij aan het realiseren van deze visie.

Legenda

- Ecologische verbindingszone versterken
- Buurt- en wijkgroen onderhouden en omvormen
- Lijnstructuur wijk
- Aanpakken parkeerproblematiek
- Winkelpleinen ontwikkelen en vergroenen
- Centrum van de wijk ontwikkelen en vergroenen
- Vergroenen en verbeteren Hofzichtlaan en kruispunten
- Vergroenen/omvormen
- Verlichten en/of opnieuw bestraten
- Zoekgebied nieuwe (brug)verbinding
- Buurten: opknappen bestrating en bomen
- Ontwikkelen Schenkzone + routes
- Verbinden ecozones middels faunapassage

Strategie en maatregelen

Op een aantal plekken zijn de knelpunten wel zo veel omvattend dat ze alleen met een integrale herinrichting zijn aan te pakken. Dit geldt met name voor de omgeving van het winkelcentrum aan het Kleine Loo en bij de diverse buurtwinkelpleintjes. In deze projecten worden alle knelpunten op die locaties in samenhang opgelost.

Op andere plekken volstaat een gedeeltelijke herinrichting of meer thematische aanpak. Zo is er een project dat zich richt op het oplossen van de ernstigste problemen met de slechte staat van de bestrating, en een dat zich richt op de door de wijk verspreide locaties waar de groeiomstandigheden en wortelopdruk van bomen een rol spelen.

De locaties waar (meerdere) opknappunten over bomen, groen en water zijn genoemd, zijn benoemd in aparte groenprojecten. Doel van deze projecten is enerzijds het snoeien en onderhouden van de groenvoorziening, of anderzijds het omvormen van de groenvoorziening naar een verhoogde biodiversiteit.

De overige projecten verschillen qua doel en locatie veel van elkaar. Deze vallen onder het overkoepelende thema ‘Spelen, Routes en Verlichting’. Dit zijn kleinere projecten om lokale, meer incidentele problemen op te lossen.

Legenda

- Herstraten
- Verhelpen wortelopdruk
- Onderhouden/ omvormen groen
- Herinrichten buurtpleinen
- Herinrichten speelplekken
- Herinrichten Het Kleine Loo
- Herinrichten Hofzichtlaan
- Te verlichten routes
- Nieuwe (brug)verbinding

Opknapplan

Op een aantal plekken is de samenhang met andere projecten of programma's groot. Groot Onderhoud van hoofdwegen en woonstraten, energietransitie, sloop en nieuwbouw van woningen of grootschalige aanpassingen van het winkelcentrum: in alle gevallen is afstemming nodig om te beoordelen of het zinvol is om opknappunten in de openbare ruimte nu uit te voeren of nog even uit te stellen, of om te beoordelen of het mogelijk is om werk met werk te maken.

Eeen volledige herinrichting van Mariahoeve conform het HOR is met het budget voor het Opknapplan niet haalbaar. Samen met de bewonerscommissie en de resulaten van de online enquete is een prioritering opgesteld. Opvallend daarbij was de overweldigende steun voor het aanpakken van de omgeving van het winkelcentrum en Het Kleine Loo. Daarmee wordt het geld besteed aan opknapprojecten die voor de wijk als geheel een grote impact hebben. Het versterkt immers het hart van de wijk, waar alle bewoners gebruik van maken.

Samen met de overige projecten die vanuit de bewoners een hoge prioriteit kregen toebedeeld leidt dit de hiernaast aangeven projecten van de eerste en tweede tranche. De overige projecten staan op een reservelijst, en komen aan bood als er extra middelen beschikbaar komen of bij de andere projecten middelen vrijvallen.

Een aantal opgaven op de langere termijn, die niet direct aansluiten op de door de bewoners genoemde opknappunten, zijn in dit opknapplan niet als project benoemd, maar zullen als beleidsrelevante opgaven elders geagendeerd moeten worden.

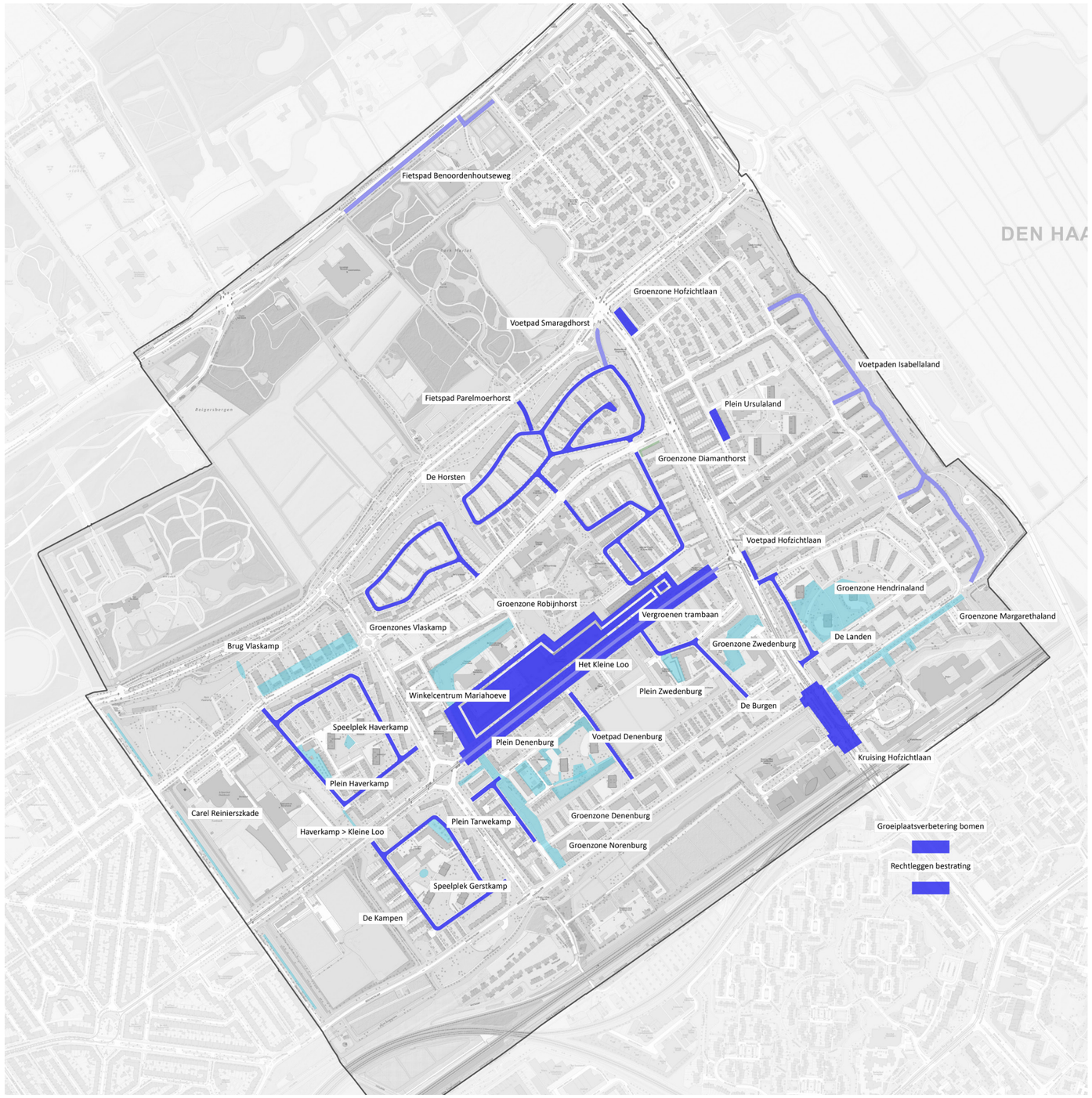

Legenda

- Projecten eerste tranche
- Projecten tweede tranche
- Reservelijst

Projectenlijst

	Project	Prijs
1	Het Kleine Loo	935.000
2	Kruising Hofzichtlaan en Finnenburg/Aegonplein	60.000
3	Plein Ursulaland	75.000
4	De Horsten	90.000
5	De Landen	15.000
6	De Burgen	15.000
7	De Kampen	35.000
8	Groenzone Hofzichtlaan	50.000
9	Groeiplaatsverbetering bomen	300.000
10	Verlichting fietspad Bezuidenhoutseweg-Parelmoerhorst	30.000
11	Verbreden trottoir Hofzichtlaan	5.000
12	Rechtleggen bestrating	100.000
13	Winkelcentrum Mariahoeve	825.000
14	Fietspad Benoordenhoutseweg	65.000
15	Trambaan Het Kleine Loo	550.000
16	Voetpad Isabellaland	105.000
17	Voetpad langs fietspad Bezuidenhoutseweg-Smaragdhorst	15.000
18	Voetgangersbrug Vlaskamp naar Bezuidenhoutseweg	150.000
19	Groenzones Vlaskamp	50.000
20	Route Haverkamp-Het Kleine Loo	45.000
21	Plein Denenburg	355.000
22	Groenzone Ivoorhorst/Robijnhorst	285.000
23	Groenzone Diamanthorst	20.000
24	Plein Zwedenburg	215.000
25	Groenzone Margarethaland	110.000
26	Groenzone Norenburg	265.000
27	Speelplek Haverkamp	35.000
28	Groenzone Hendrinaland	70.000
29	Plein Haverkamp	210.000
30	Verlichten voetpad Denenburg	70.000
31	Groenzones Vlamenburg/Denenburg	80.000
32	Voetpad Carel Reinierszkade	80.000
33	Speelplek Gerstkamp	12.000
34	Plein Tarwekamp	75.000
35	Groenzone Zwedenburg (rondom waterpartij)	25.000

1. Het Kleine Loo

Den Haag

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

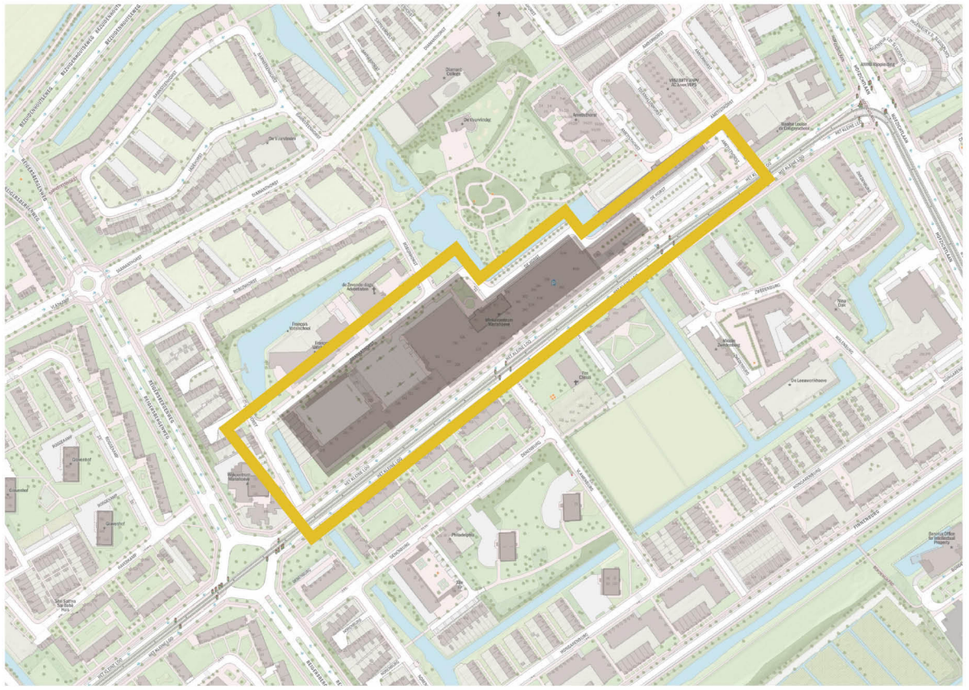

Op te knappen punten

- Rommelige openbare ruimte, stenig
- Te weinig ruimte voor voetgangers en fiets-parkeren
- Wortelopdruk
- (Te) grote bomen
- Geen zitgelegenheid
- Donker, slecht verlicht
- Slechte aansluiting op het wijkpark De Horst

€ 935 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

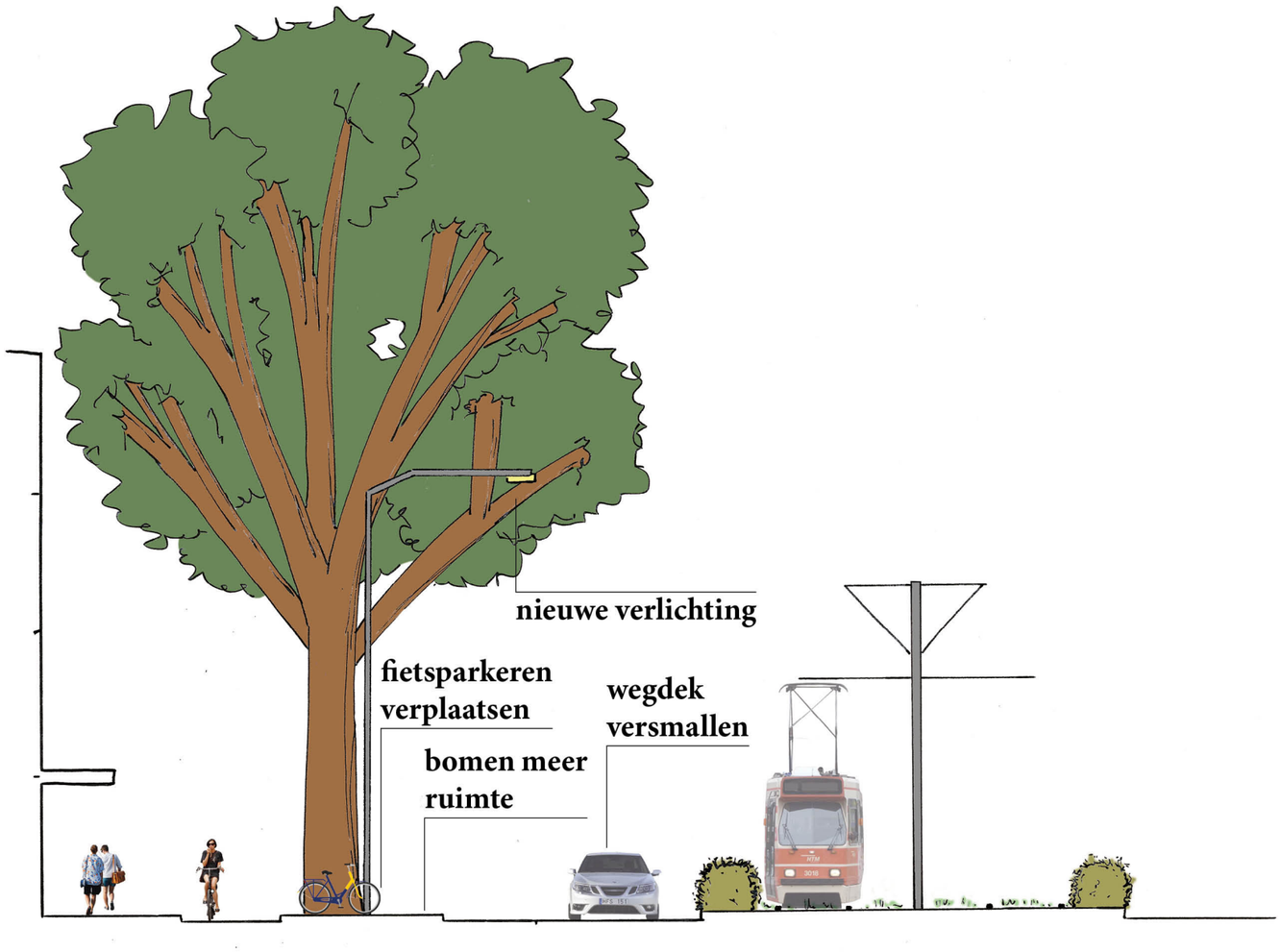

2. Kruising Hofzichtlaan en Finnenburg/Aegonplein

Den Haag

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

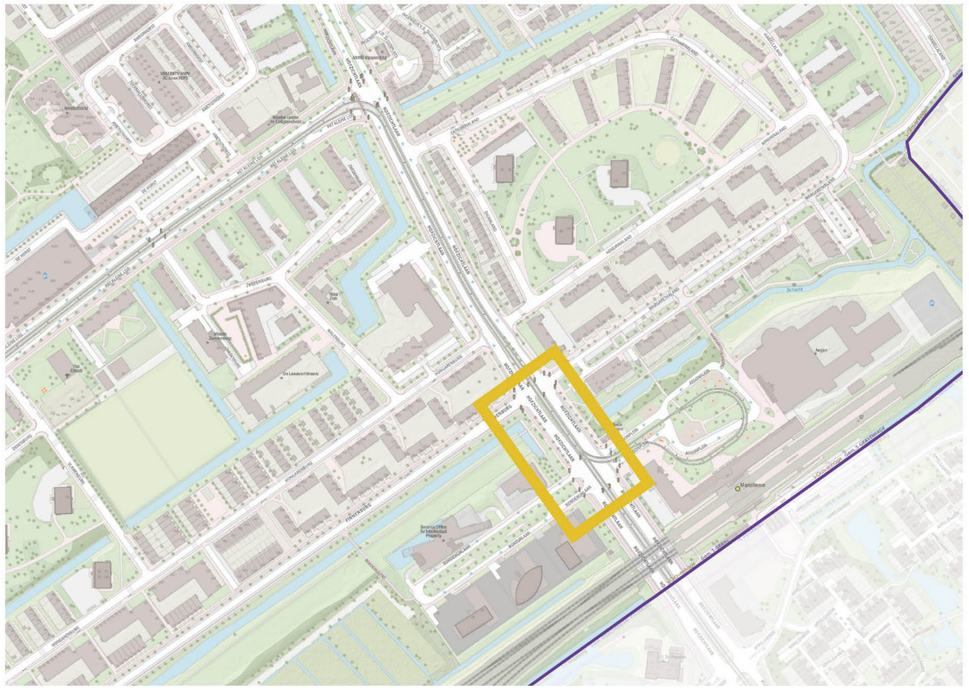

Op te knappen punten

- Onveilige oversteek voor fietsers en voetgangers
- Zeer stenig

€ 60 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

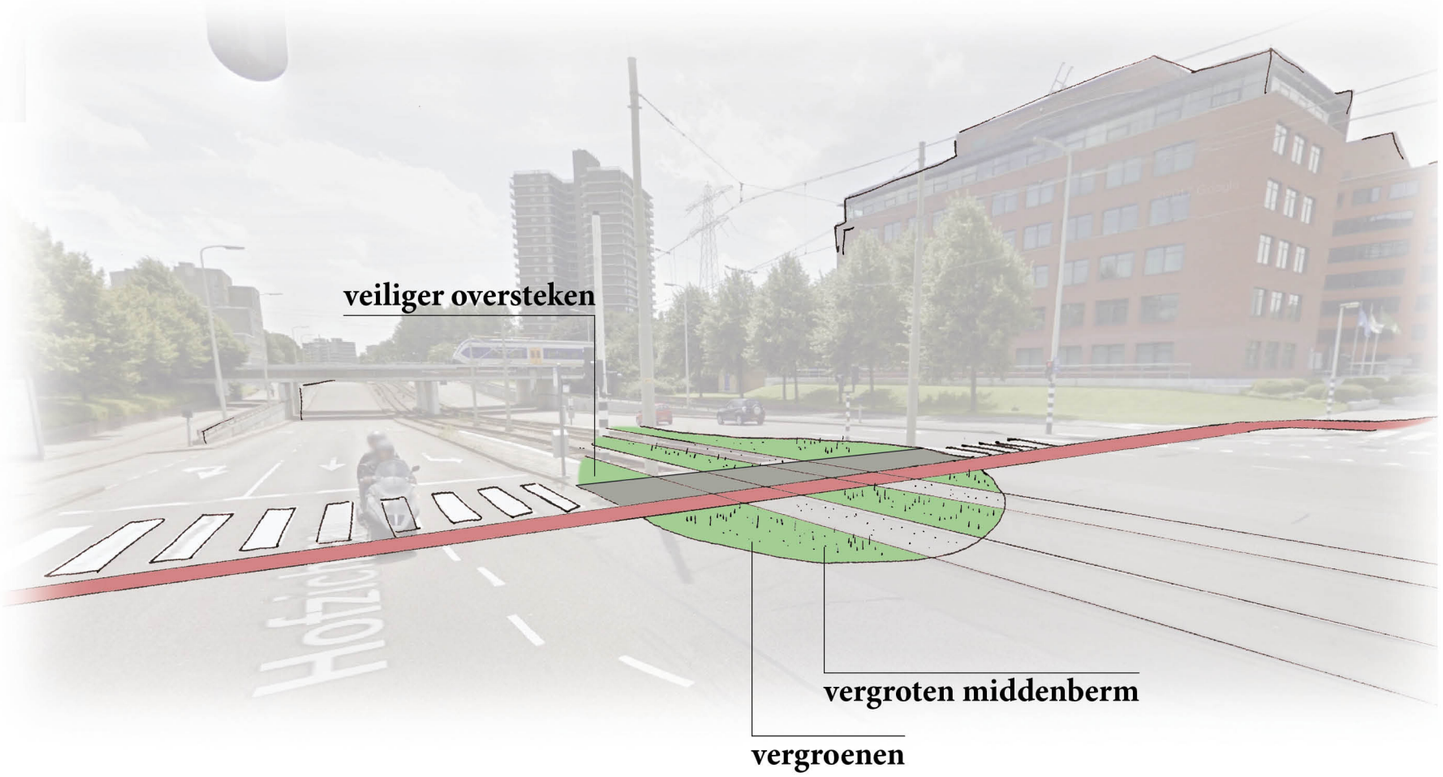

3. Plein Ursulaland

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

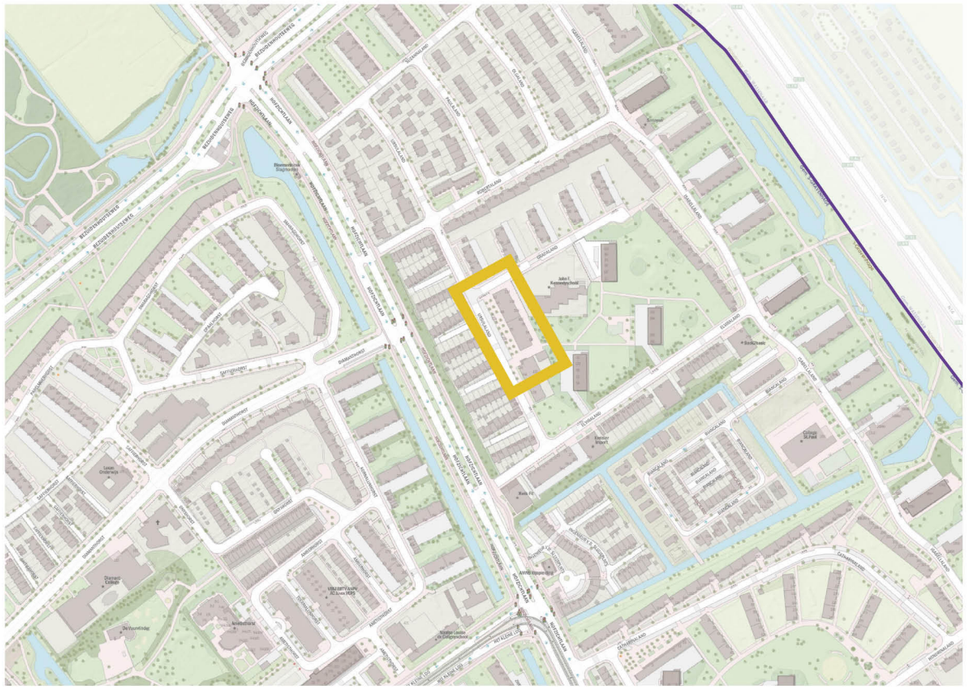

Op te knappen punten

- Stenig, weinig gebruiks- of zitmogelijkheden
- Kans voor vergroenen en meer sociale cohesie
- Containers
- I.c.m. wegonderhoud

€ 75 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

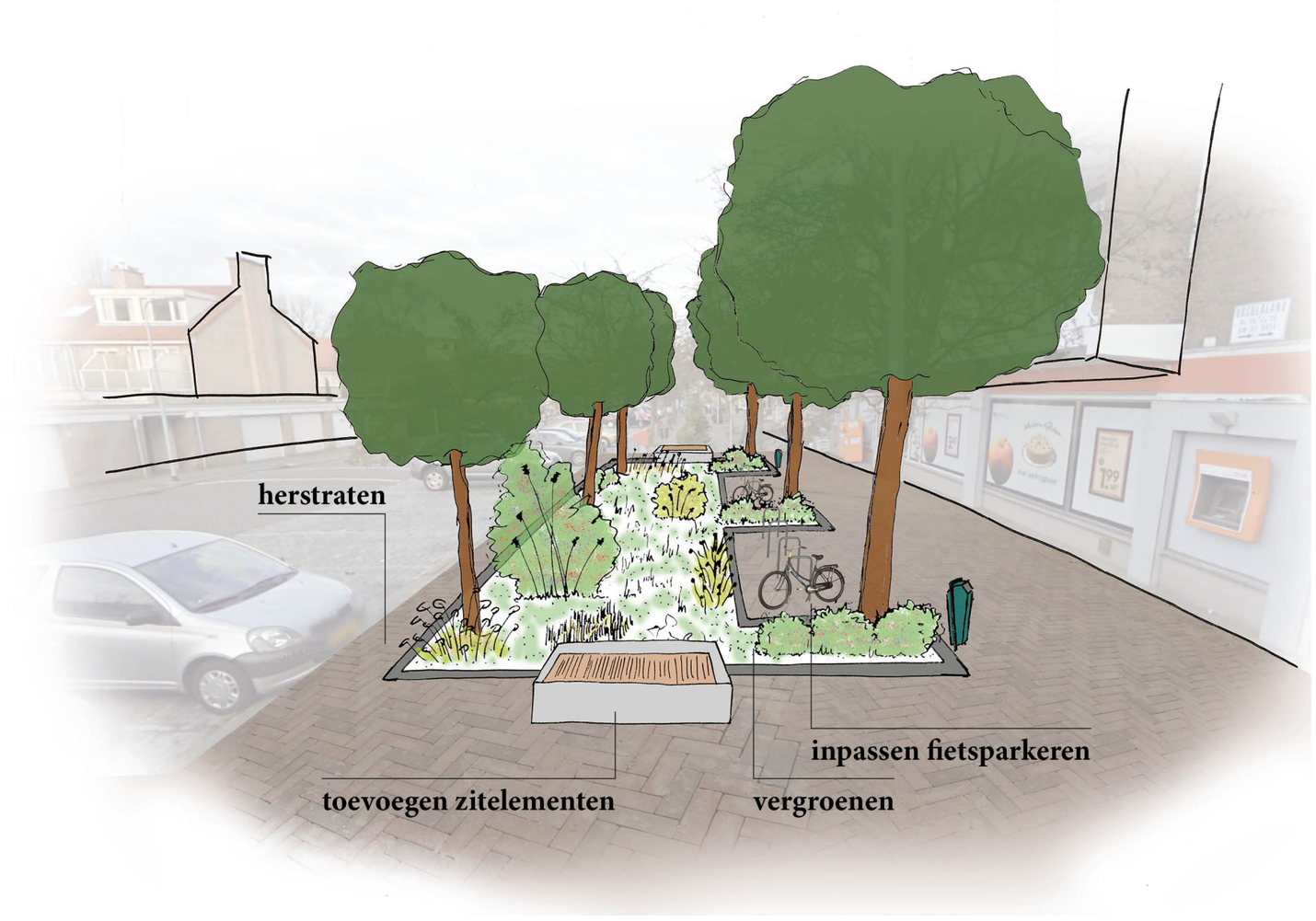

4. Bochten en uitritten De Horsten

[Trottoirs, parkeren en verkeer]

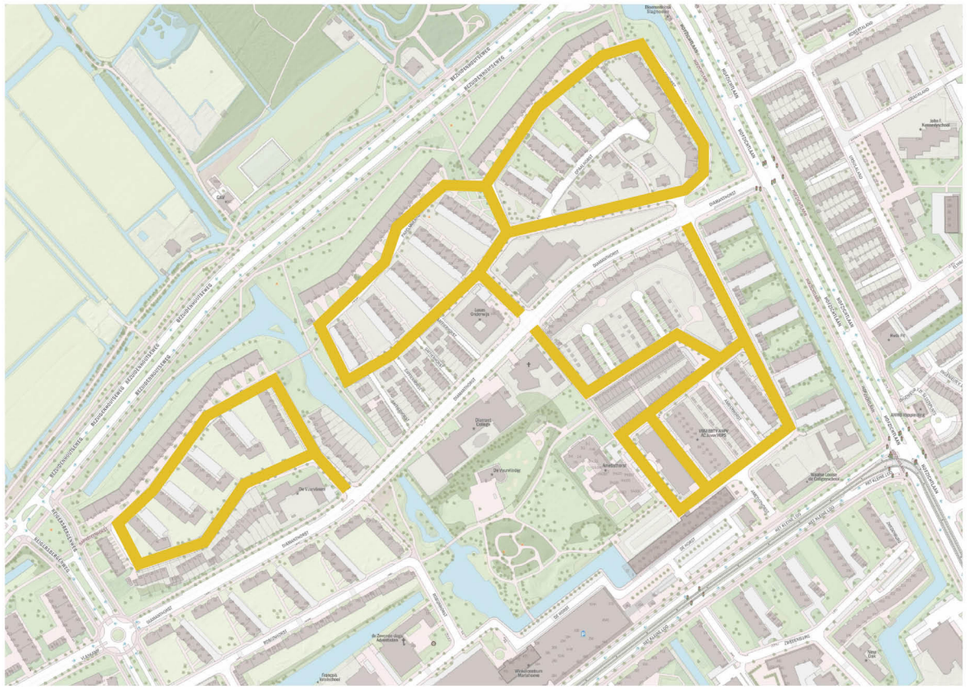

Op te knappen punten

- Onveilige en ontoegankelijke situaties door foutgeparkeerde auto's in bochten en bij uitritten
- Bomen te dicht op de trottoirband

€ 90 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

5. Bochten en uitritten De Landen

Den Haag

[Tottoirs, parkeren en verkeer]

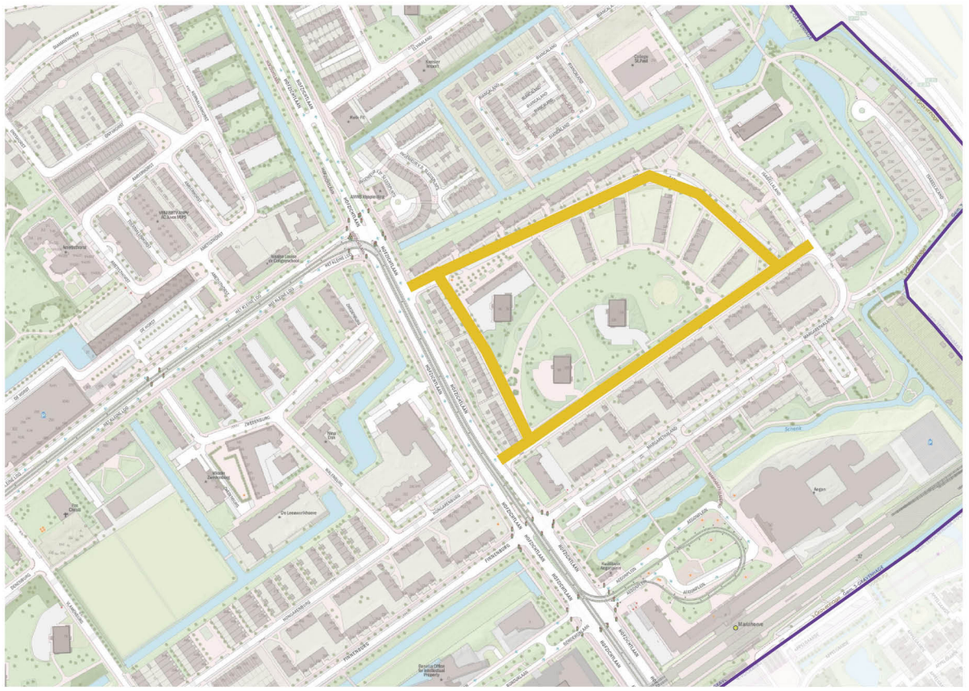

Op te knappen punten

- Onveilige en ontoegankelijke situaties door foutgeparkeerde auto's in bochten en bij uitritten

€ 15 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

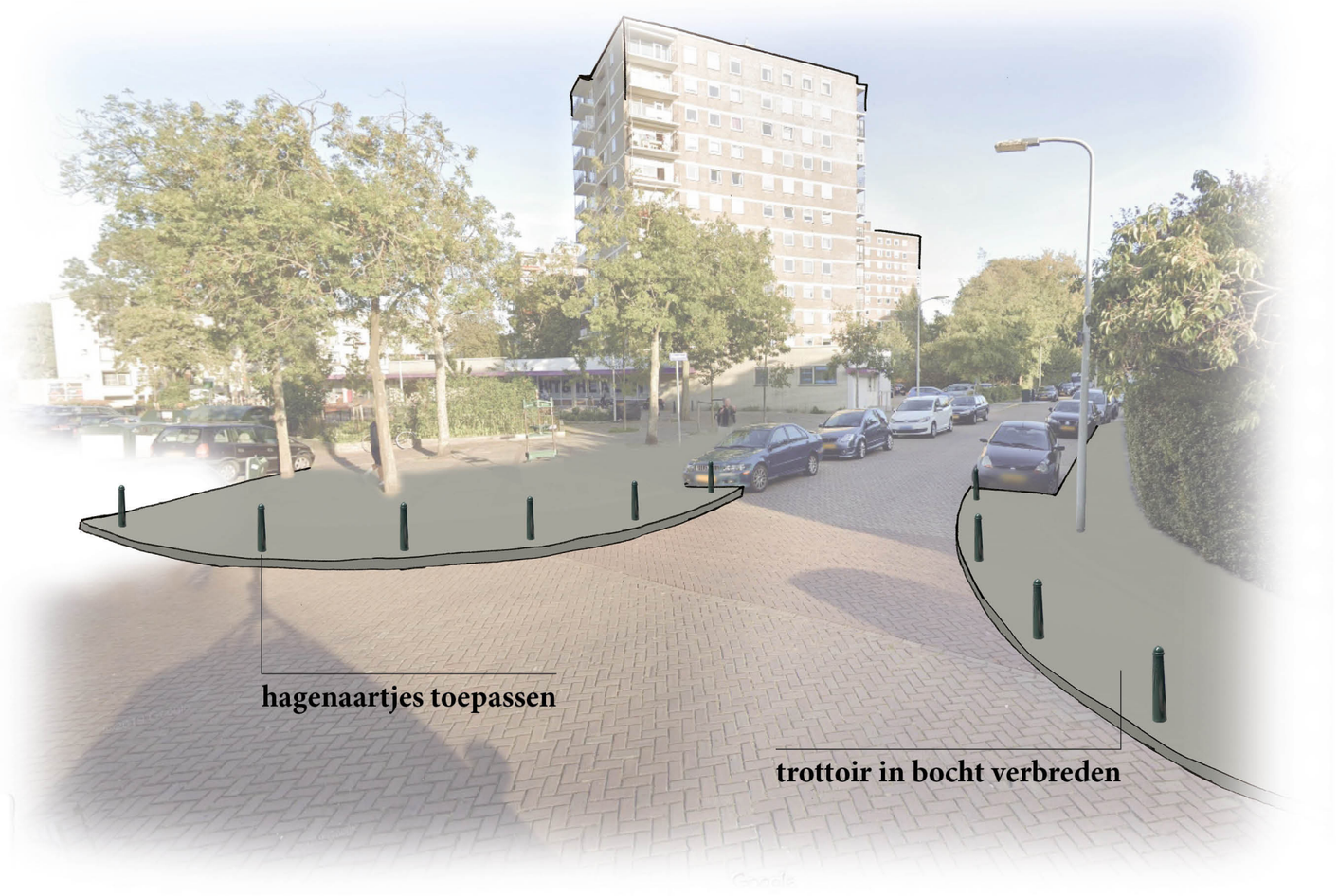

6. Bochten en uitritten De Burgen

[Tottoirs, parkeren en verkeer]

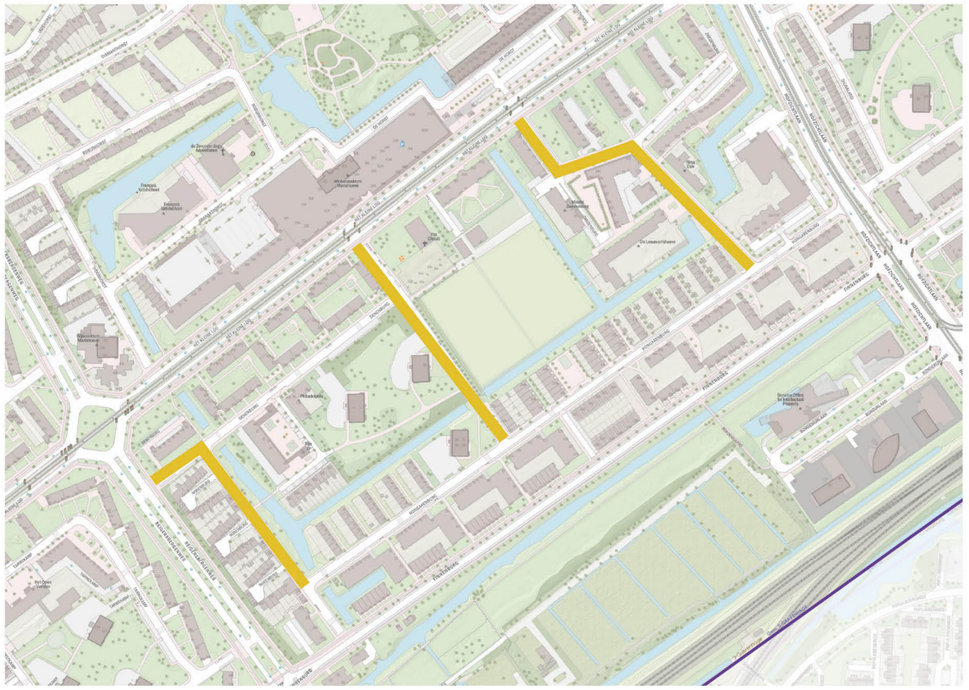

Op te knappen punten

- Onveilige en ontoegankelijke situaties door foutgeparkeerde auto's in bochten en bij uitritten

€ 15 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

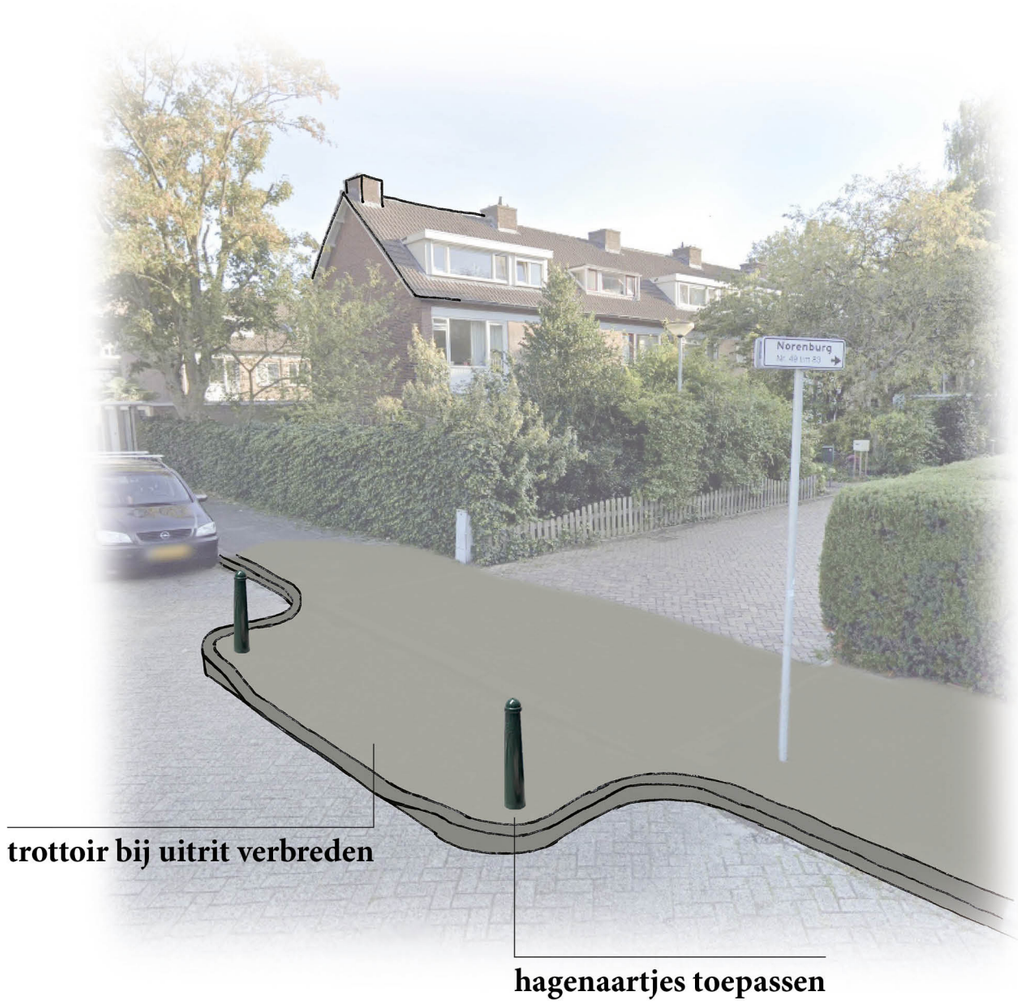

7. Bochten en uitritten De Kampen

Den Haag

[Tottoirs, parkeren en verkeer]

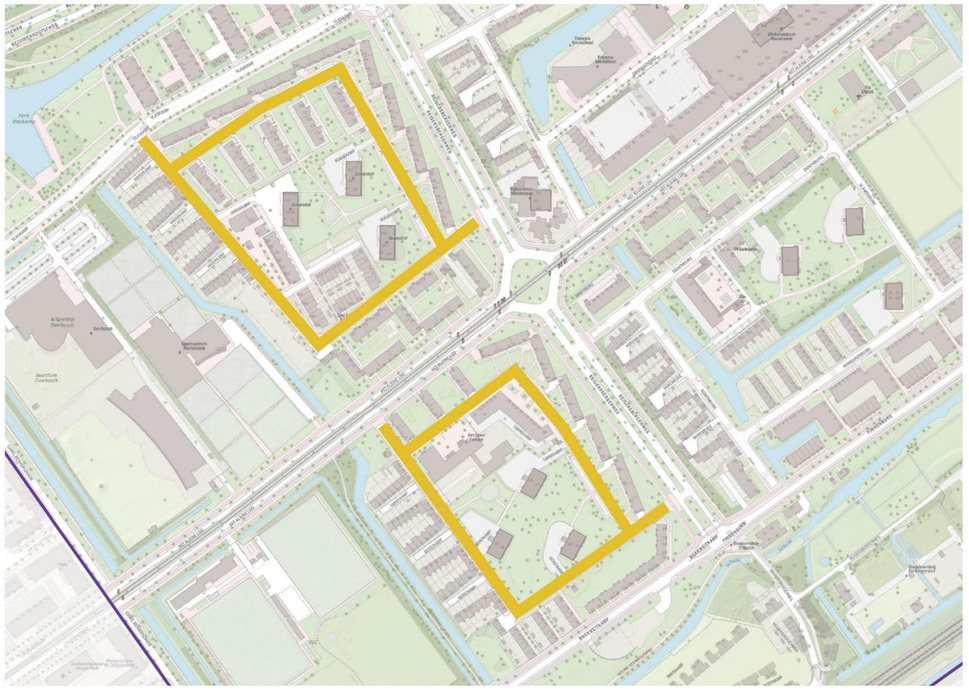

Op te knappen punten

- Onveilige en ontoegankelijke situaties door foutgeparkeerde auto's in bochten en bij uitritten

€ 35 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

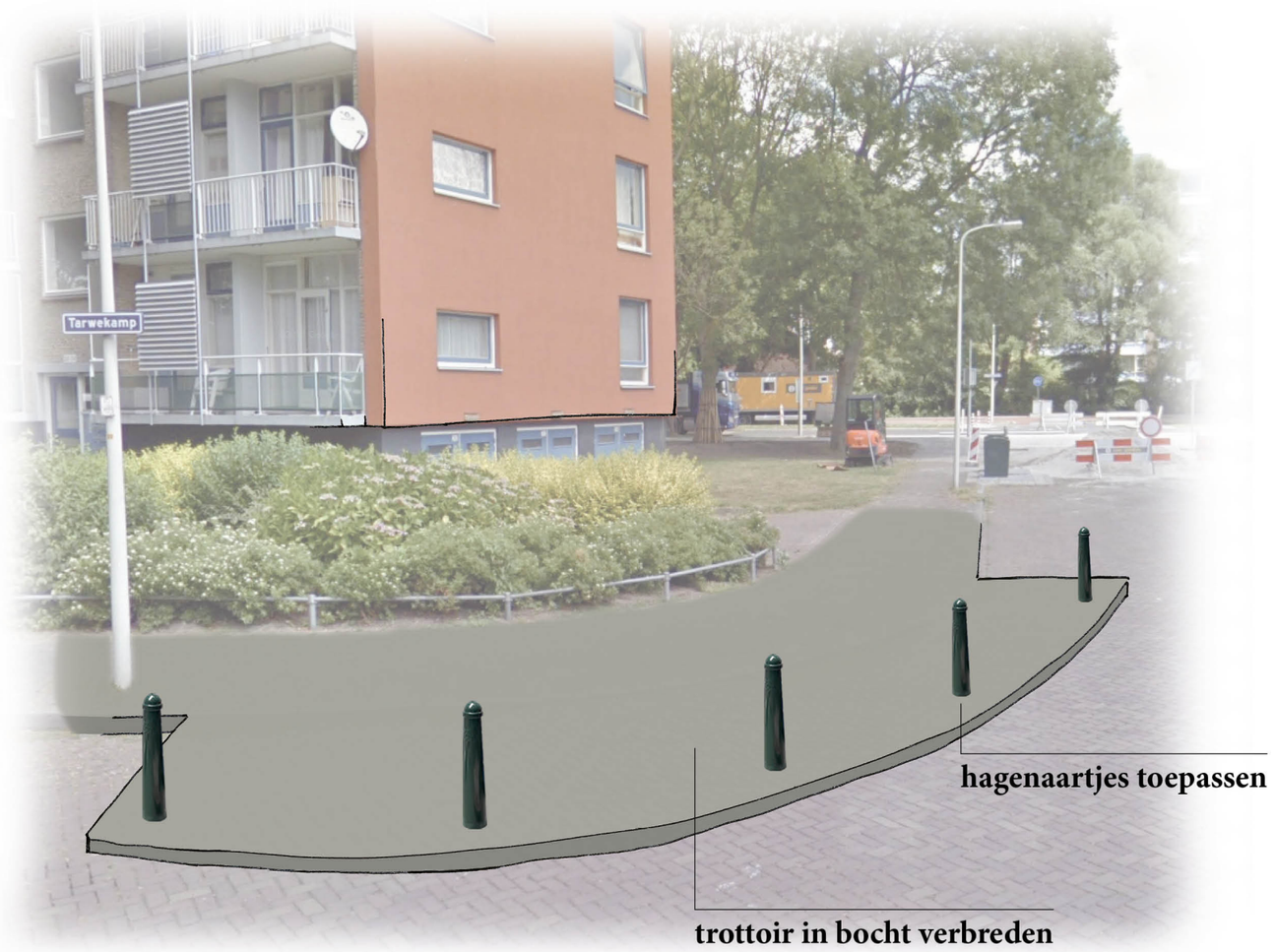

8. Groenzone Hofzichtlaan

Den Haag

[Groen en bomen]

Op te knappen punten

- Beplanting verouderd, weinig diversiteit

€ 50 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

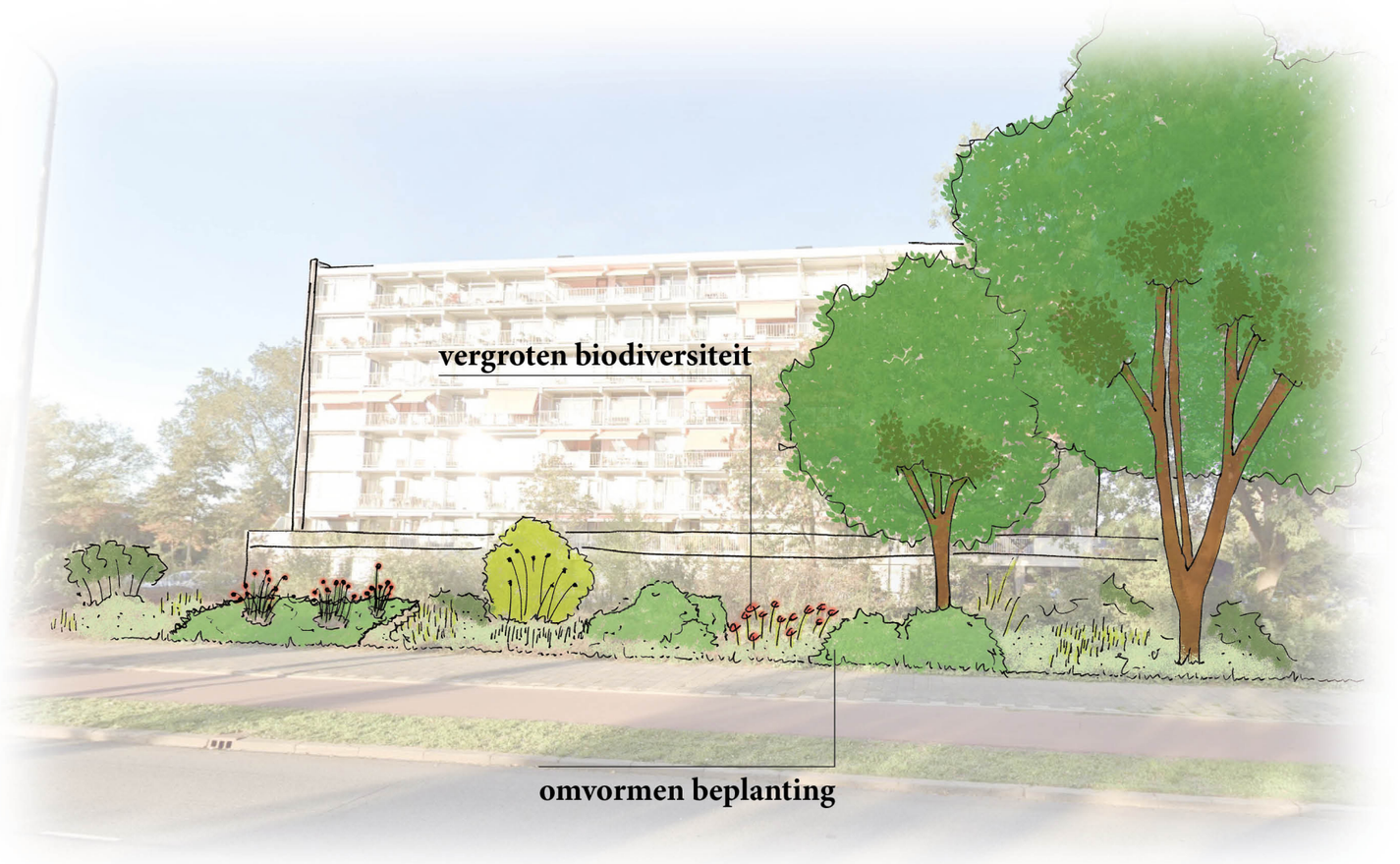

9. Groeiplaatsverbetering bomen

Den Haag

[Groen en bomen]

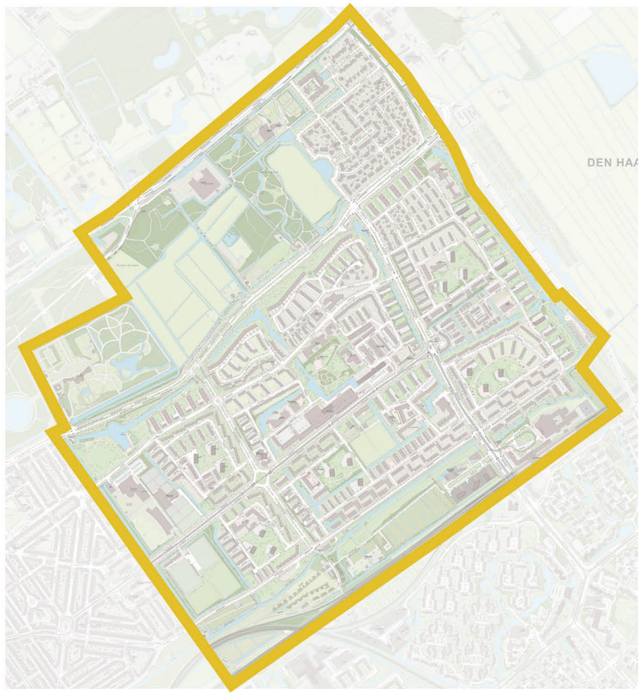

Op te knappen punten

- Groeiplaatsverbetering meest urgente locaties van bomen met wortelopdruk
- Locaties nader te inventariseren

€ 300 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

10. Fietspad Bezuidenhoutseweg en Parelmoerhorst

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

Op te knappen punten

- Fietspad is niet verlicht

€ 30 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

11. Trottoir Hofzichtlaan (t.h.v. Catharinaland)

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

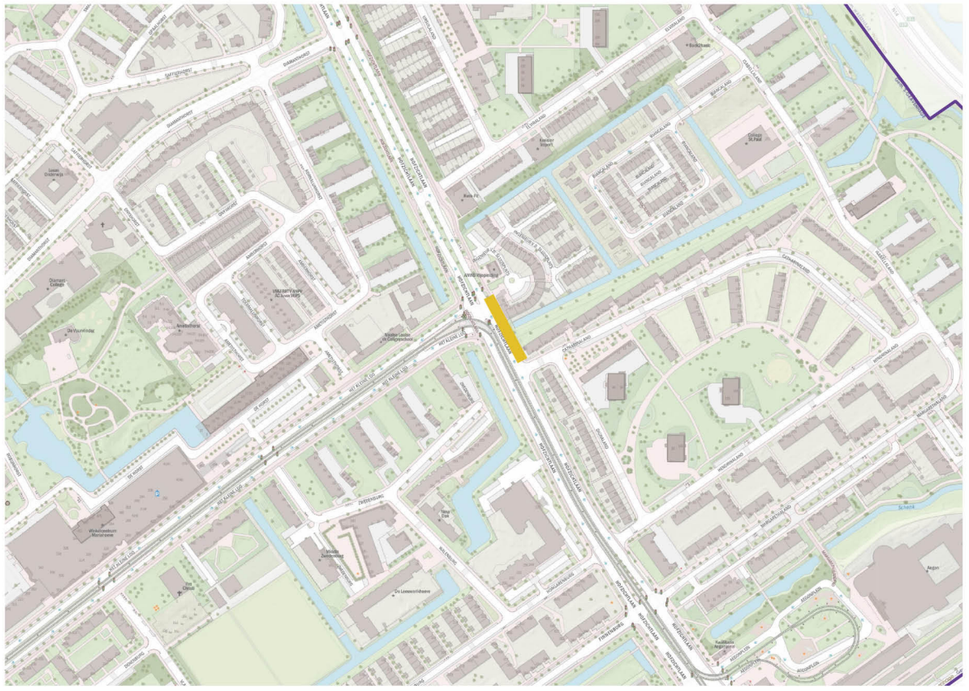

Op te knappen punten

- Trottoir is te smal

€ 5 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

12. Rechtleggen verharding

[Spelen, routes en verlichting]

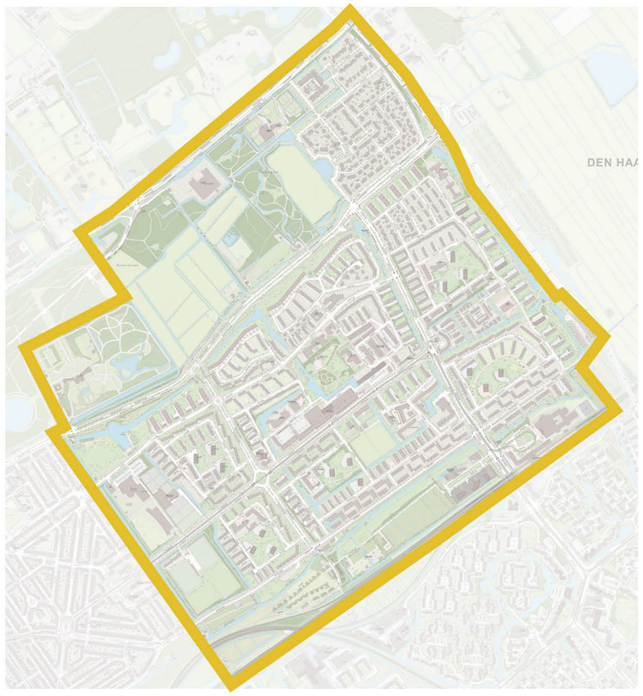

Op te knappen punten

- Herstraten meest urgente locaties met slechte verharding
- Locaties nader te inventariseren

€ 100 k

indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

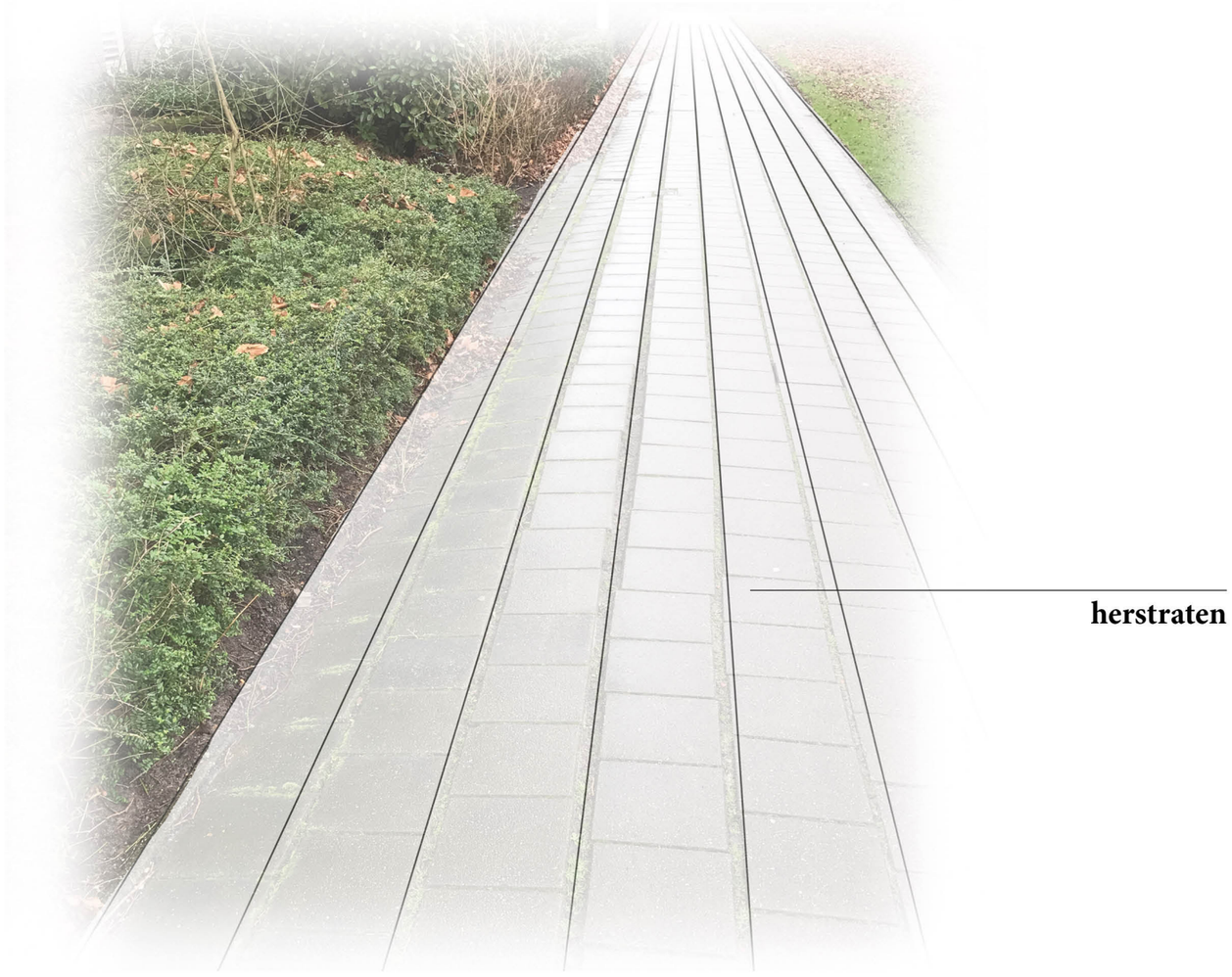

herstraten

13. Winkelcentrum Mariahoeve

Den Haag

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

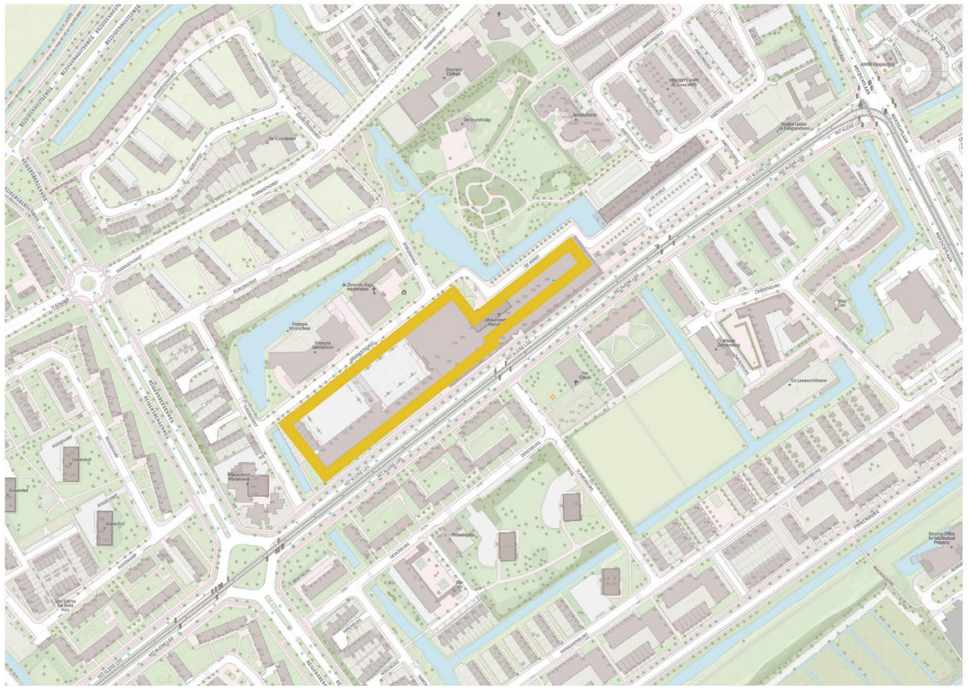

Op te knappen punten

- Rommelige openbare ruimte, stenig
- Te weinig ruimte voor voetgangers en fietsparkeren
- Wortelopdruk
- Afwatering
- Op terrein in eigendom van het winkelcentrum

€ 825 k
indicatie

Huidige situatie

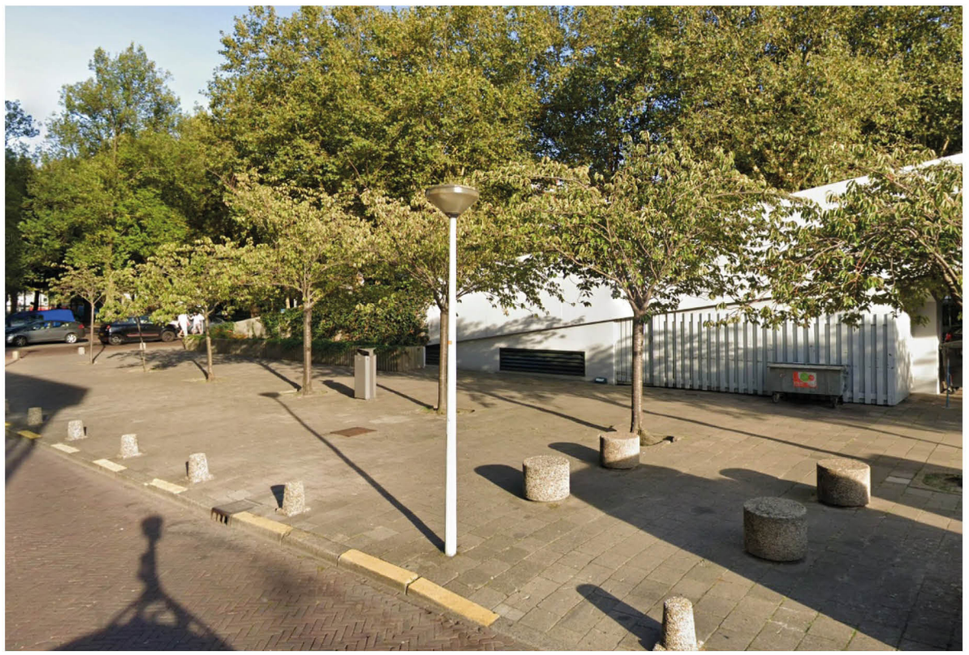

Sfeerimpressie

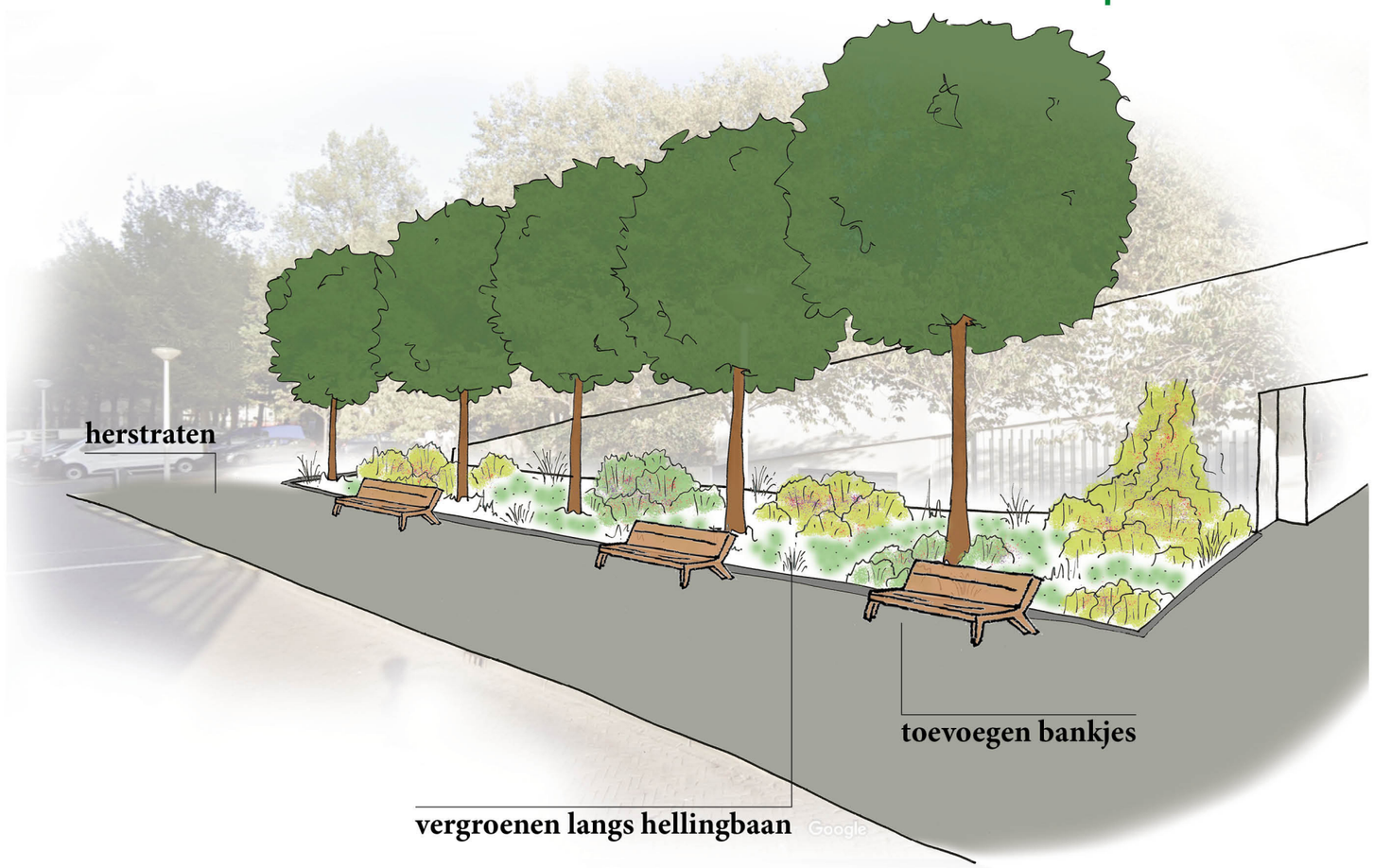

14. Fietspad Benoordenhoutseweg

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

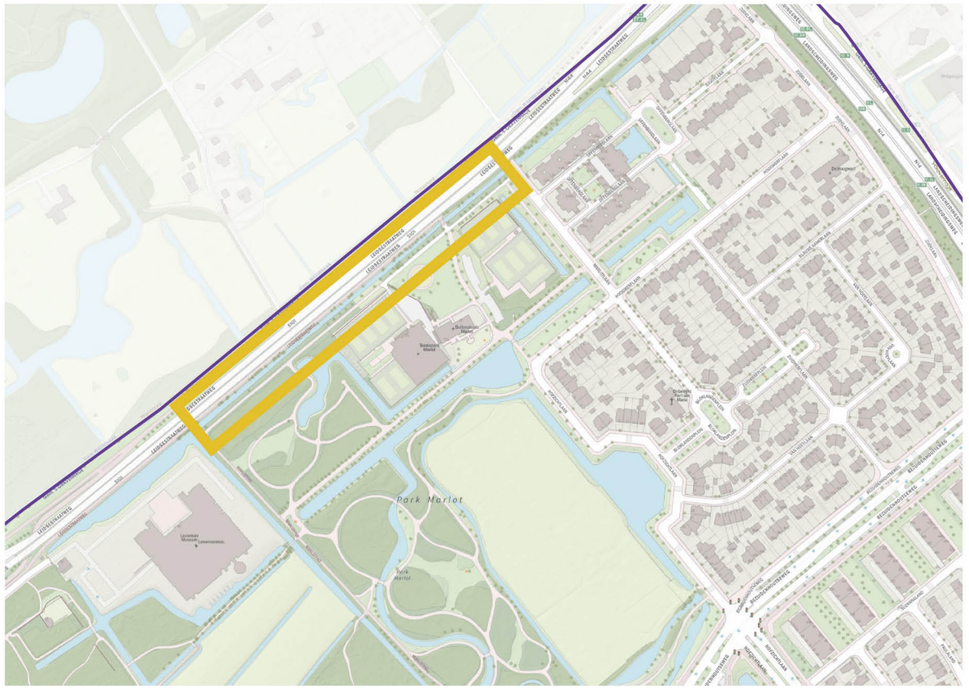

Op te knappen punten

- Slechte bestrating
- Deel t.h.v. Marlot slecht verlicht

€ 65 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

15. Trambaan Het Kleine Loo

Den Haag

[Groen en bomen]

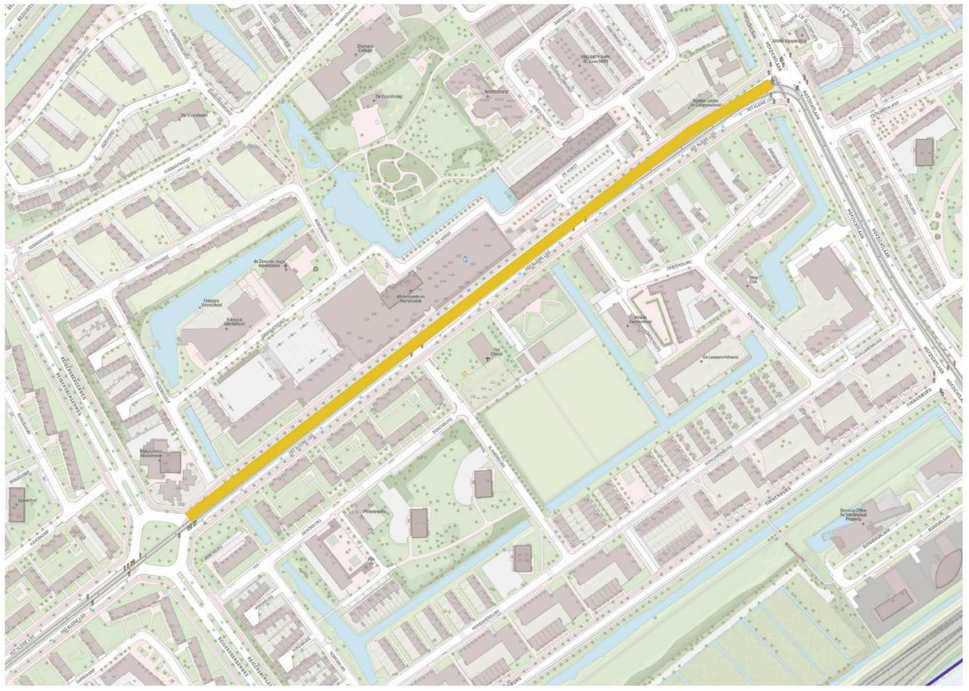

Op te knappen punten

- Trambaan in porfier, kaal en stenig

€ 550 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

trambaan vergroenen

16. Verbeteren looproutes Isabellaland

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

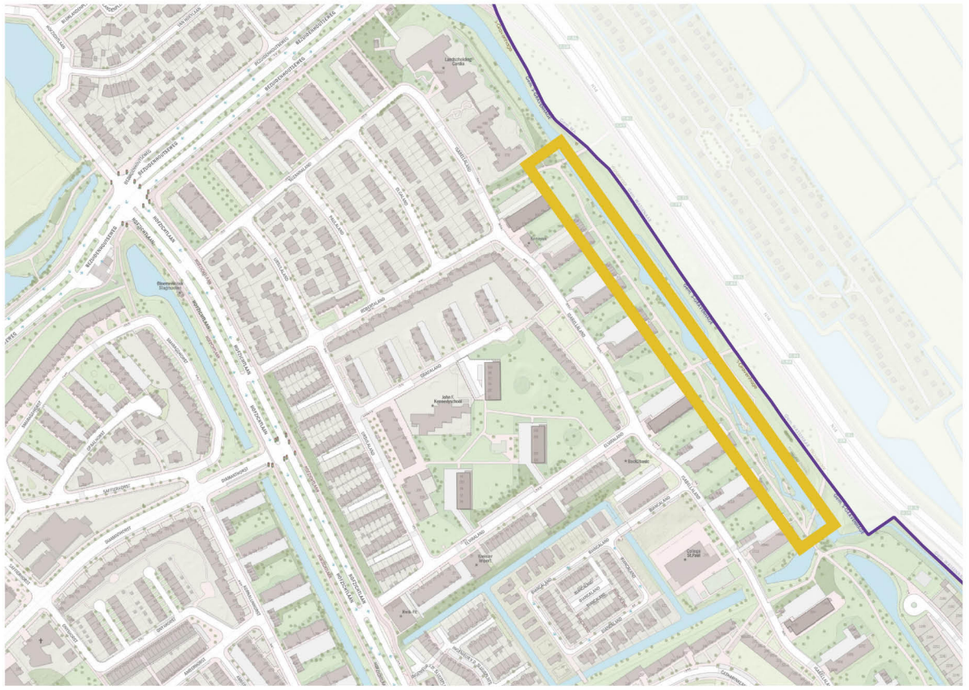

Op te knappen punten

- Halfverhard wandelpad is slecht begaanbaar

€ 105 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

17. Fietspad Bezuidenhoutseweg naar Smaragdhorst

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

Op te knappen punten

- Geen voetpad aanwezig
- Voetgangers lopen op het fietspad

€ 15 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

18. Verbinding tussen Vlaskamp en Bezuidenhoutseweg

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

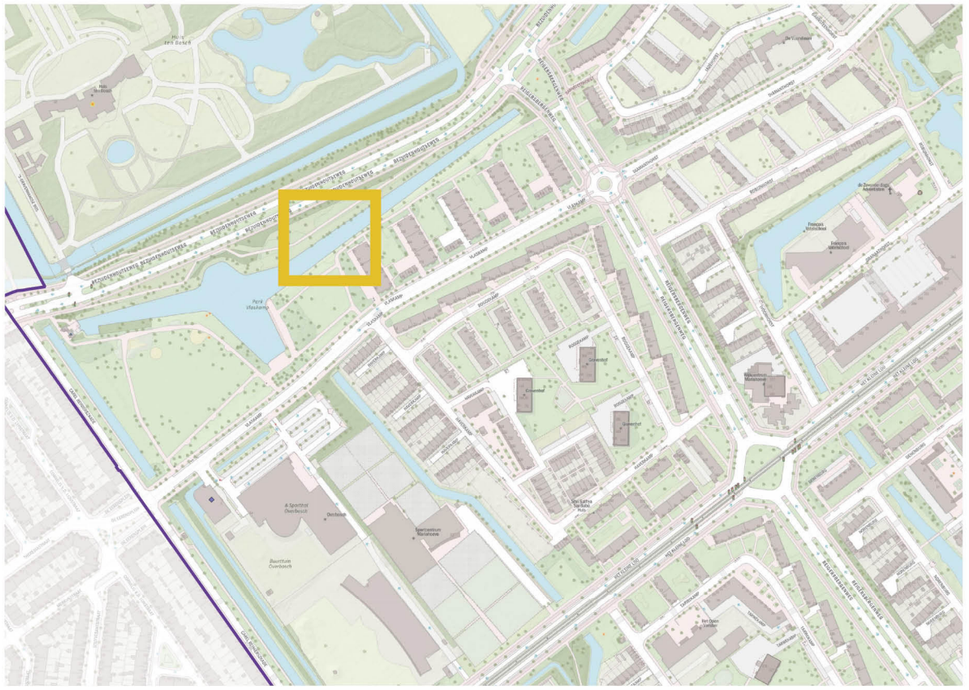

Op te knappen punten

- Groenzone langs Bezuidenhoutseweg slecht bereikbaar vanaf Vlaskamp

€ 150 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

19. Groenzones Vlaskamp

Den Haag

[Groen en bomen]

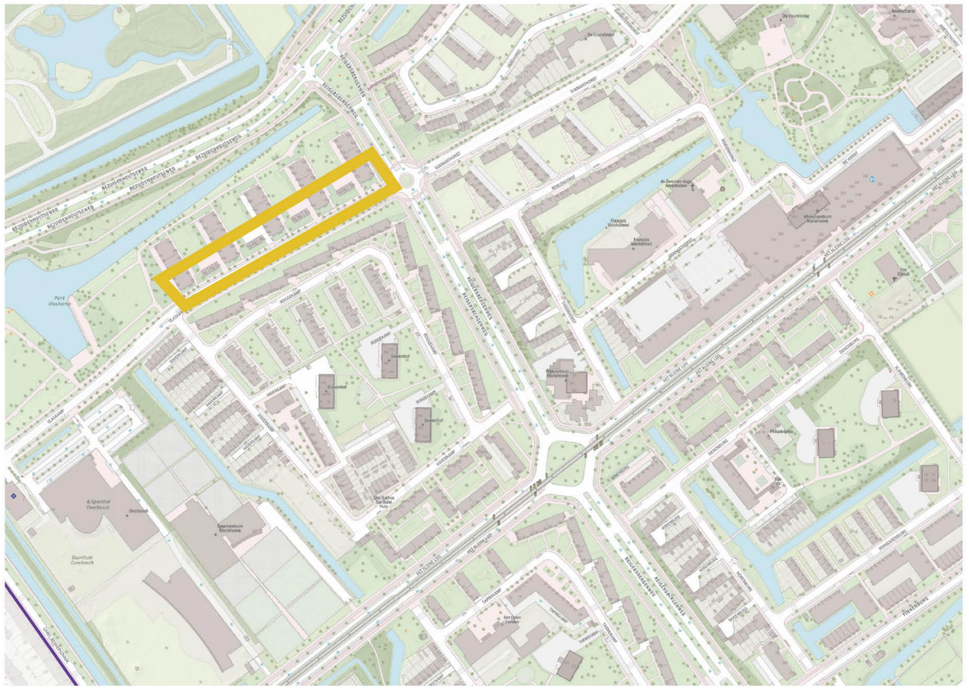

Op te knappen punten

- Beplanting verouderd, weinig diversiteit

€ 50 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

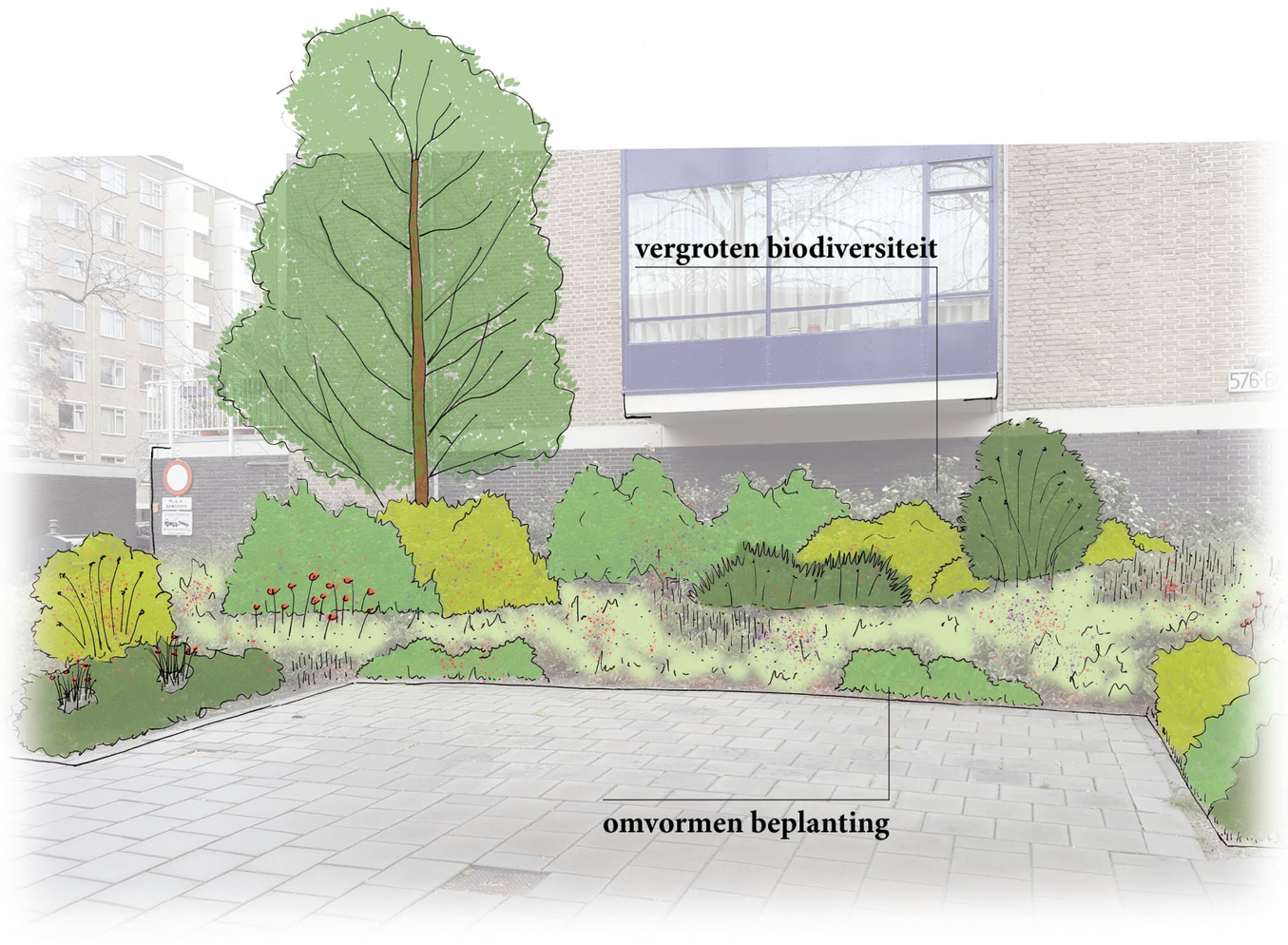

20. Nieuwe verbinding Haverkamp en Het Kleine Loo

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

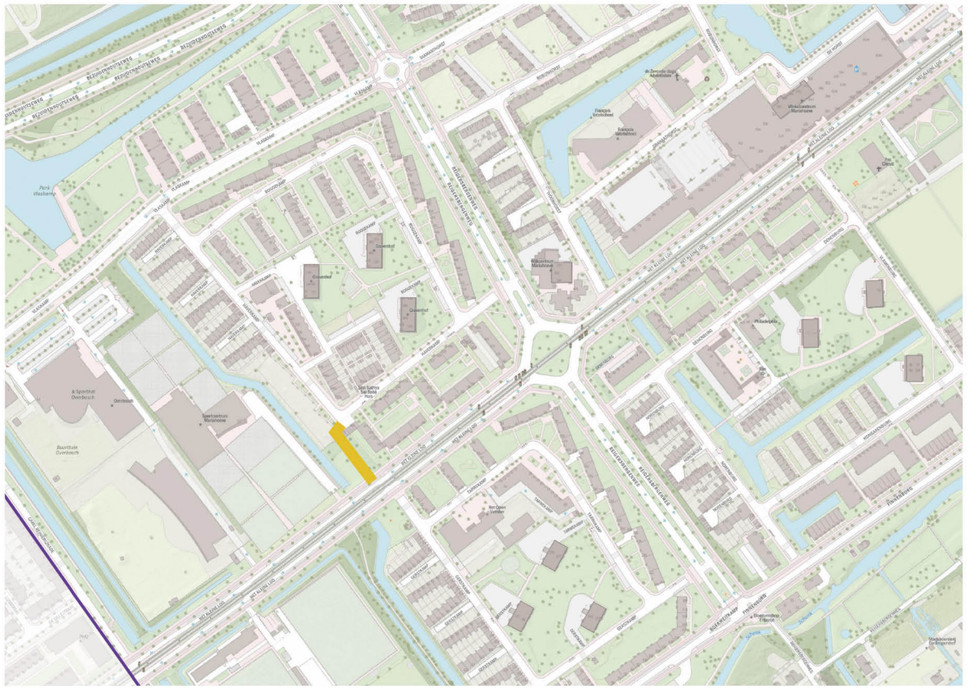

Op te knappen punten

- Geen verbinding

€ 45 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

21. Plein Denenburg

Den Haag

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

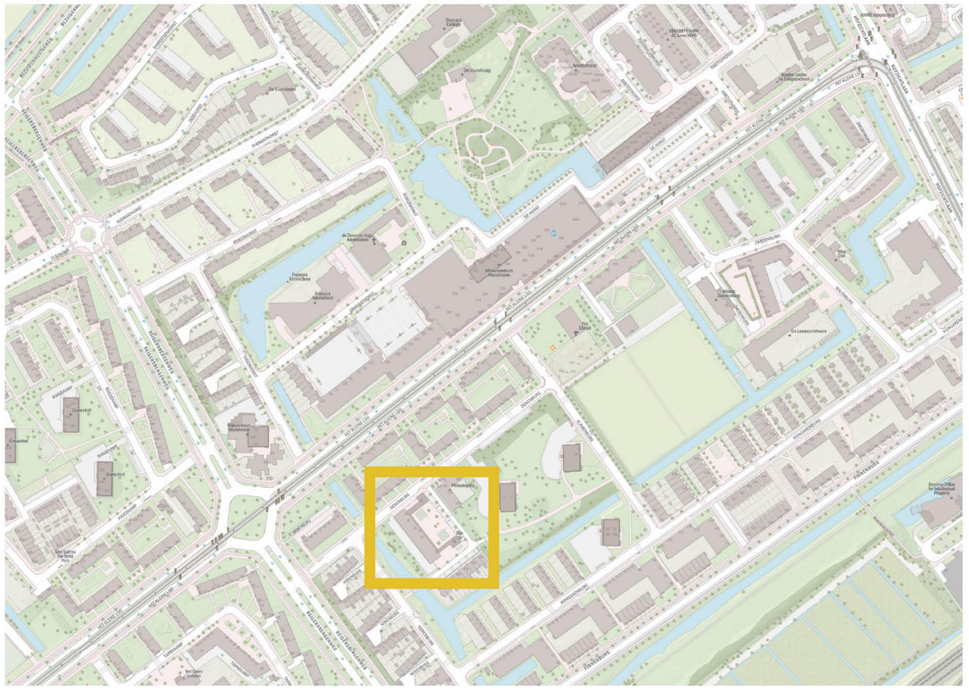

Op te knappen punten

- Stenig, weinig gebruiks- of zitmogelijkheden
- Kans voor vergroenen en meer sociale cohesie

€ 355 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

22. Groenzone Ivoorhorst/ Robijnhorst

Den Haag

[Groen en bomen]

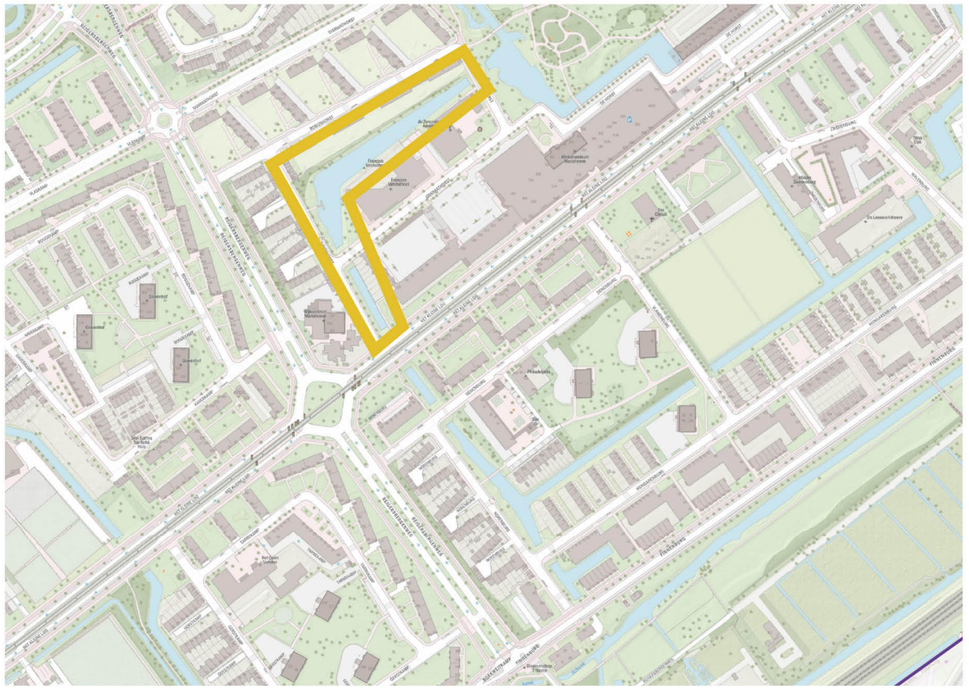

Op te knappen punten

- Beplanting verouderd, sluit niet aan bij beoogde doel (ecologische verbindingszone)

€ 285 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

23. Groenzone Diamanthorst

Den Haag

[Groen en bomen]

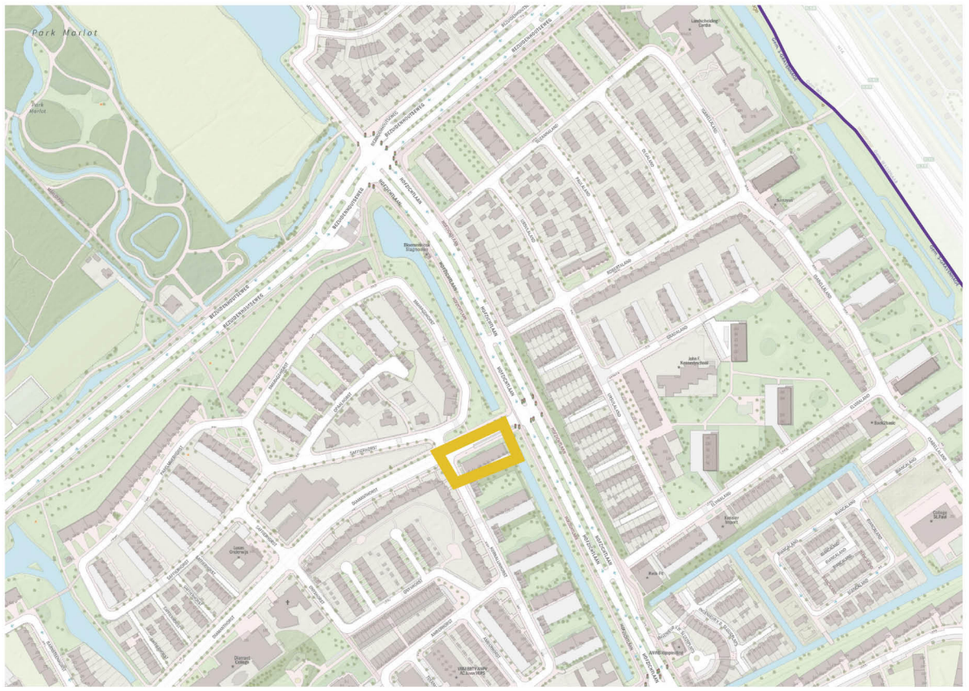

Op te knappen punten

- Beplanting verouderd, weinig diversiteit

€ 20 k
indicatie

Huidige situatie

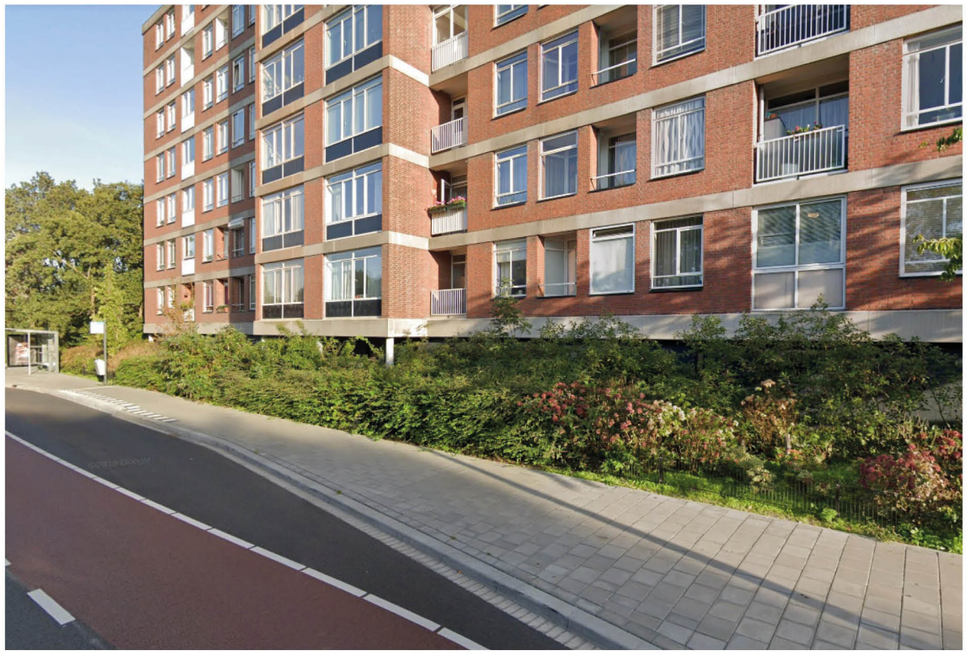

Sfeerimpressie

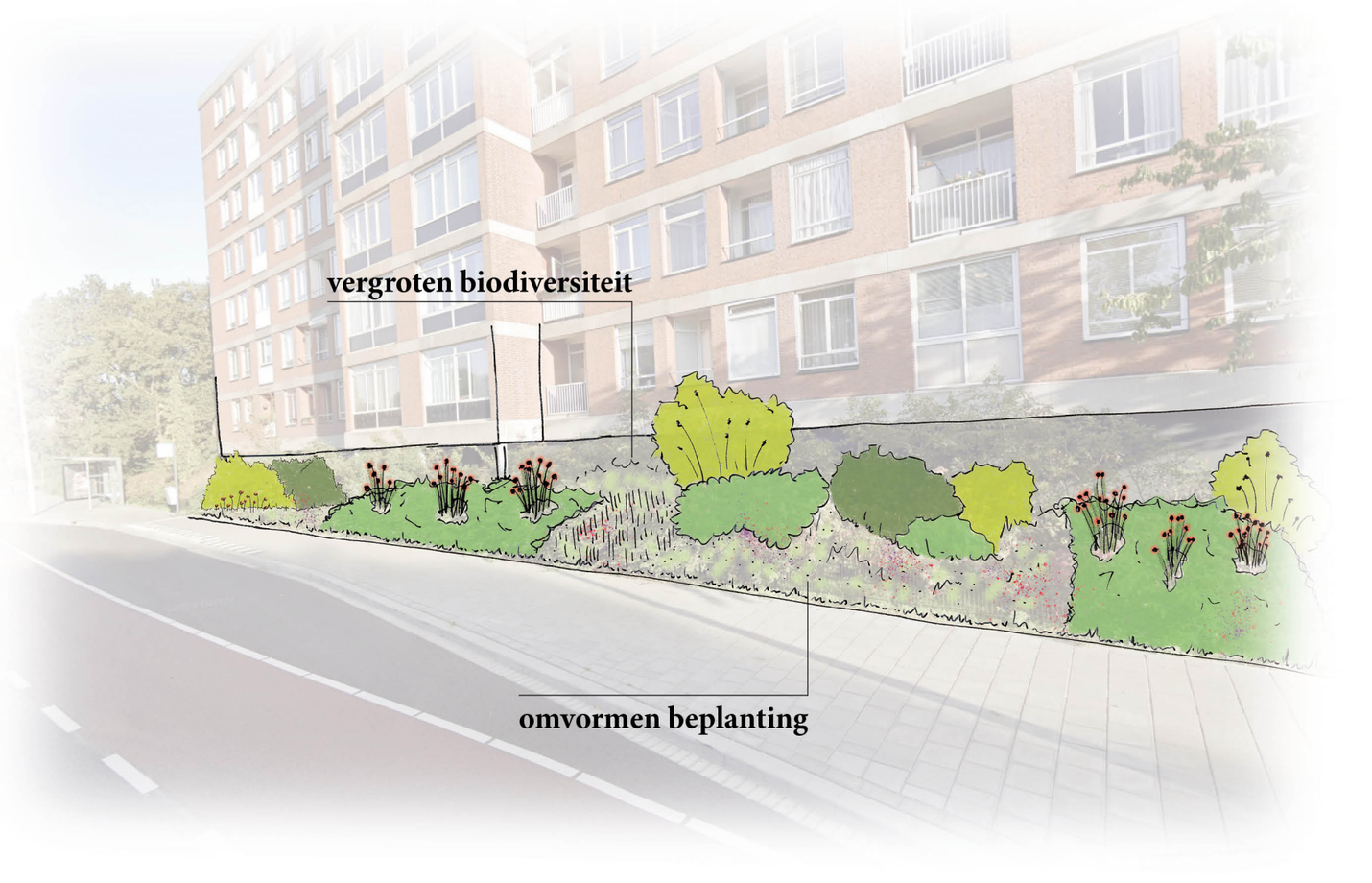

24. Plein Zwedenburg

Den Haag

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

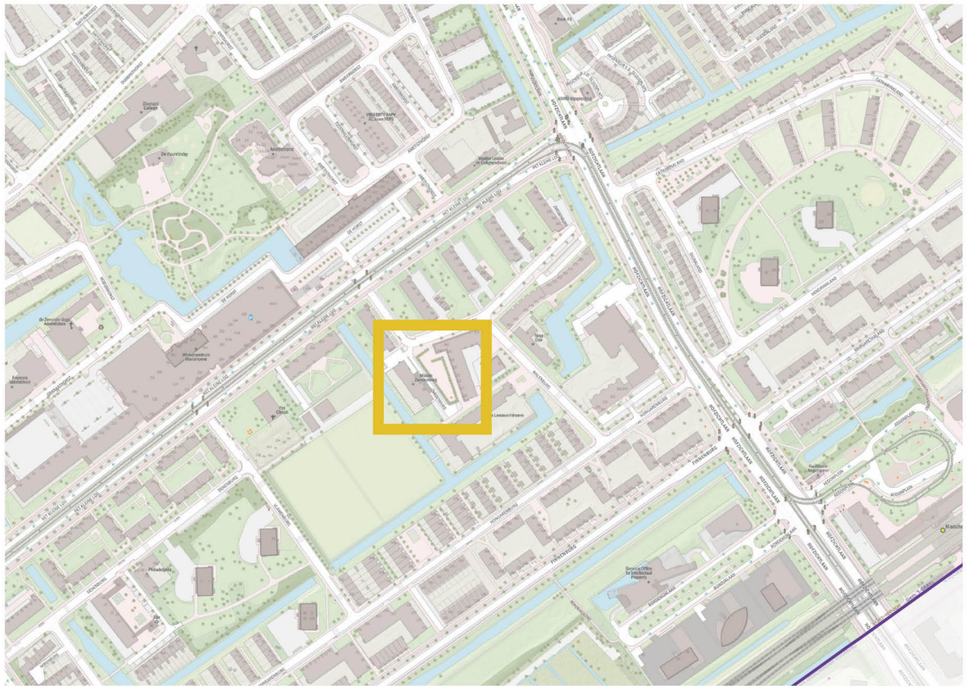

Op te knappen punten

- Stenig, weinig gebruiks- of zitmogelijkheden
- Kans voor vergroenen en meer sociale cohesie

€ 215 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

25. Groenzone Margarethaland

Den Haag

[Groen en bomen]

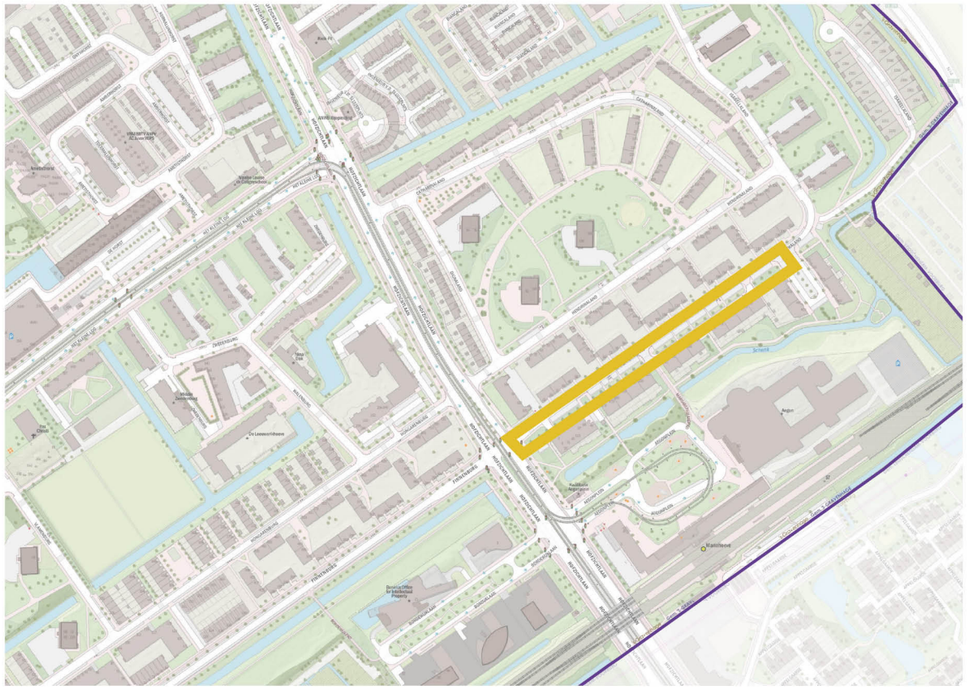

Op te knappen punten

- Beplanting verouderd, weinig diversiteit

€ 110 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

26. Groenzone Norenburg

Den Haag

[Groen en bomen]

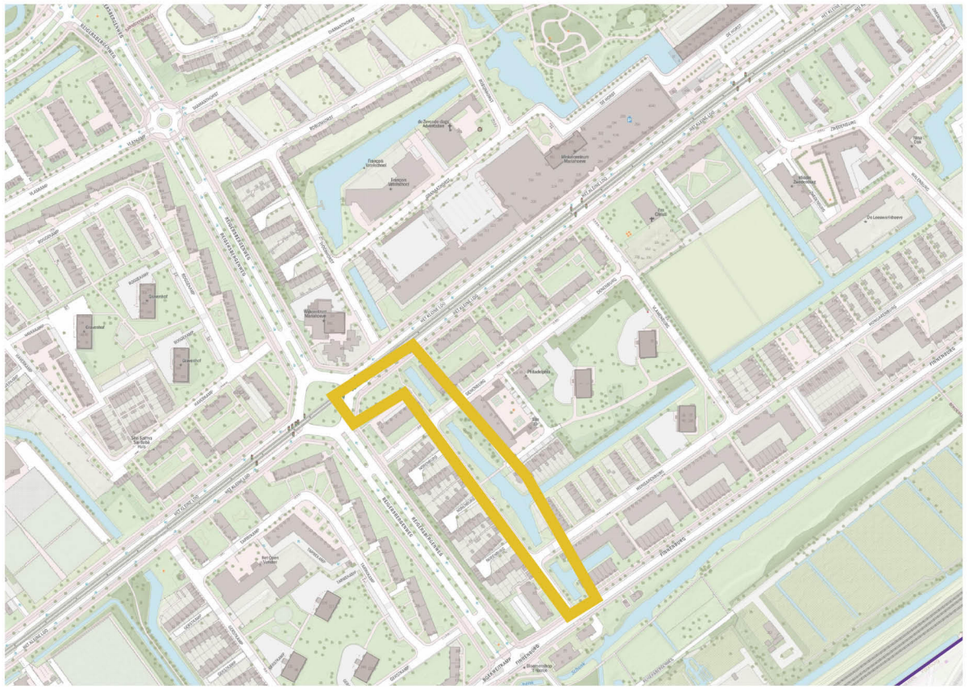

Op te knappen punten

- Beplanting verouderd, sluit niet aan bij beoogde doel (ecologische verbindingszone)

€ 265 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

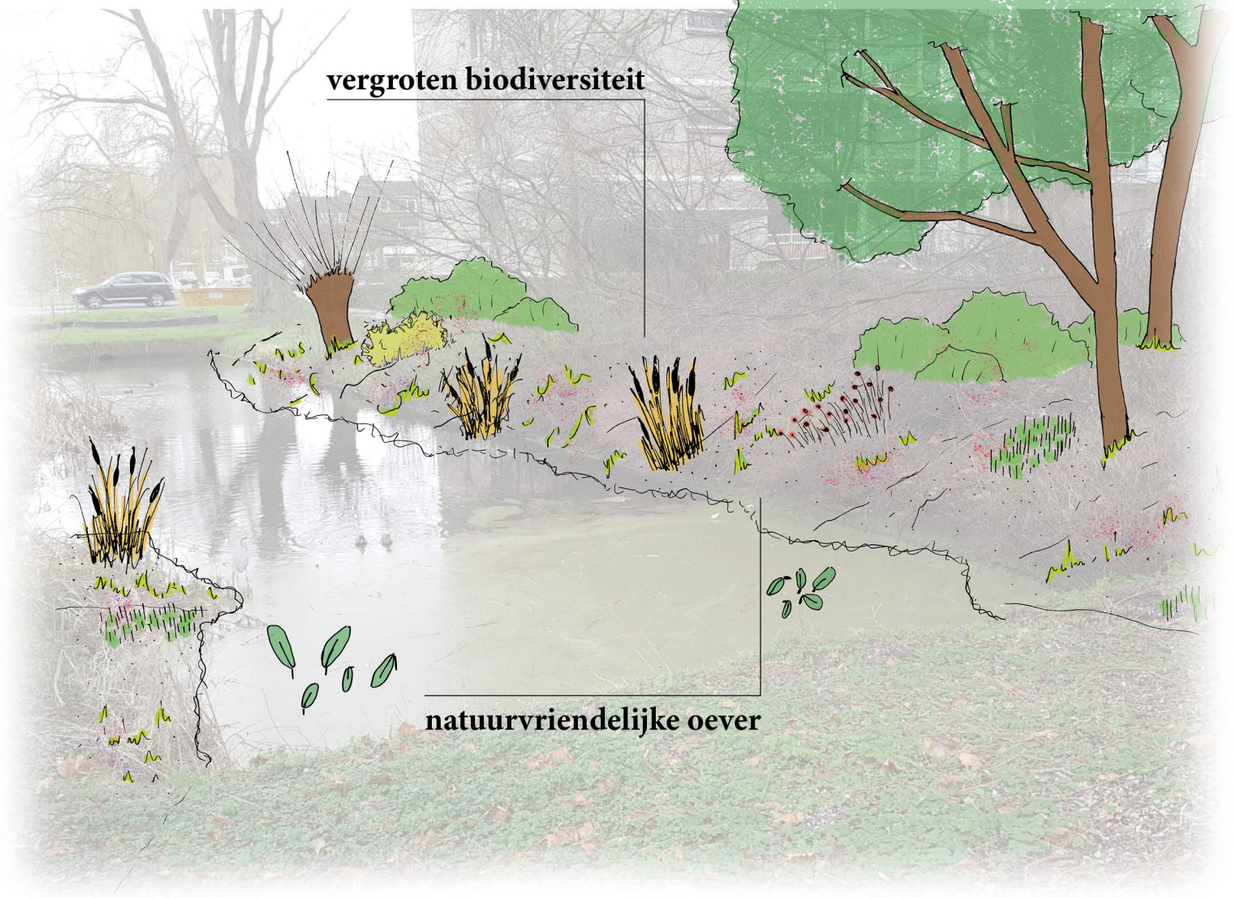

27. Speelplek Haverkamp

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

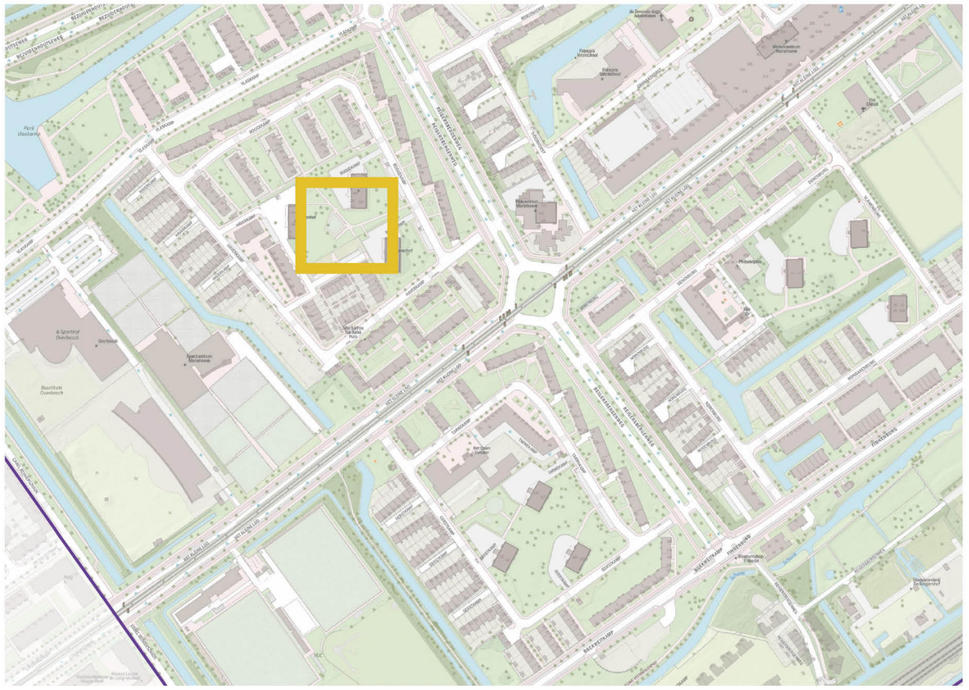

Op te knappen punten

- Weinig uitdagend
- Verouderd
- Weinig zitgelegenheid

€ 35 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

28. Groenzone Hendrinaland

Den Haag

[Groen en bomen]

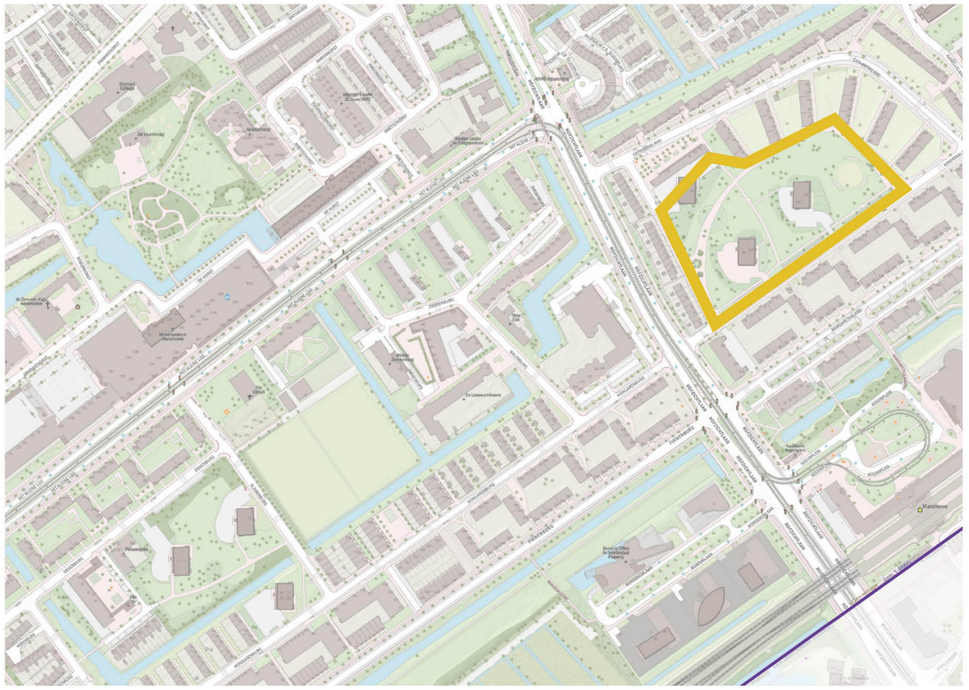

Op te knappen punten

- Achterstallig onderhoud

€ 70 k
indicatie

Huidige situatie

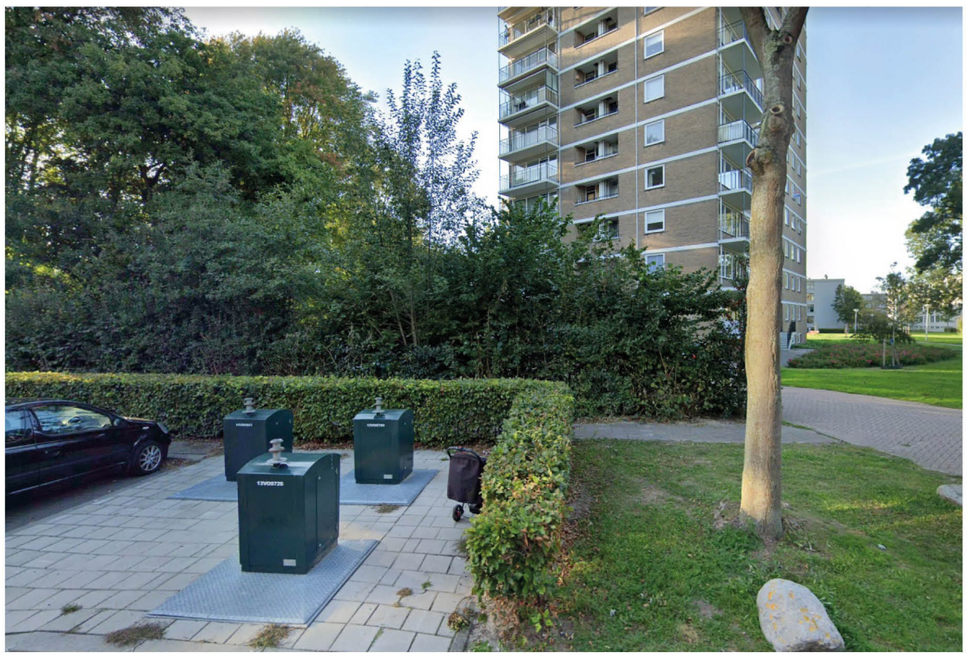

Sfeerimpressie

29. Plein Haverkamp

Den Haag

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

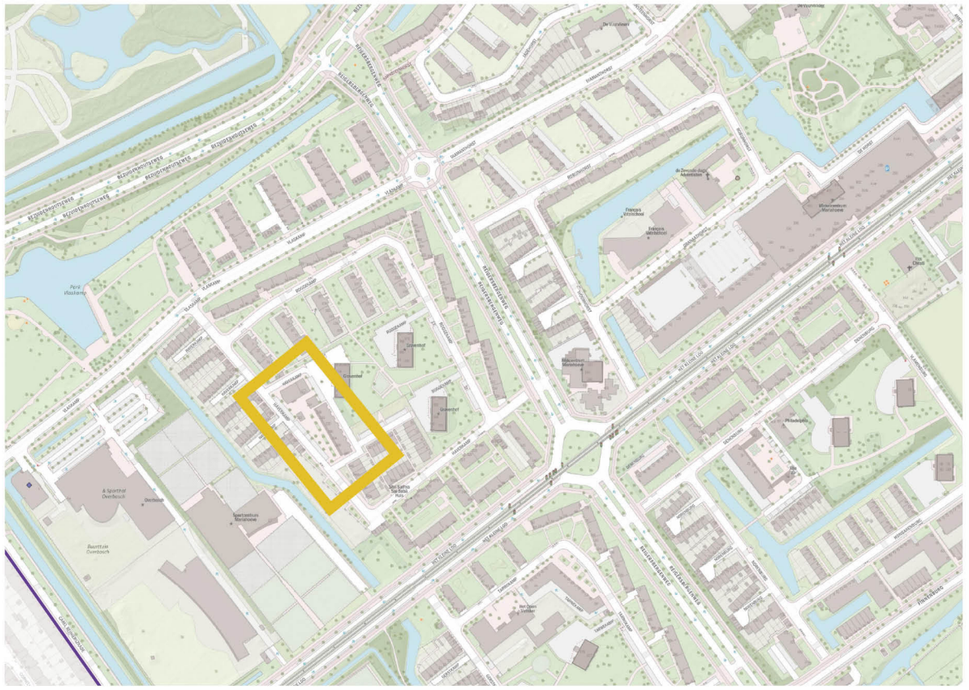

Op te knappen punten

- Stenig, kans voor vergroenen
- Slechte bestrating

€ 210 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

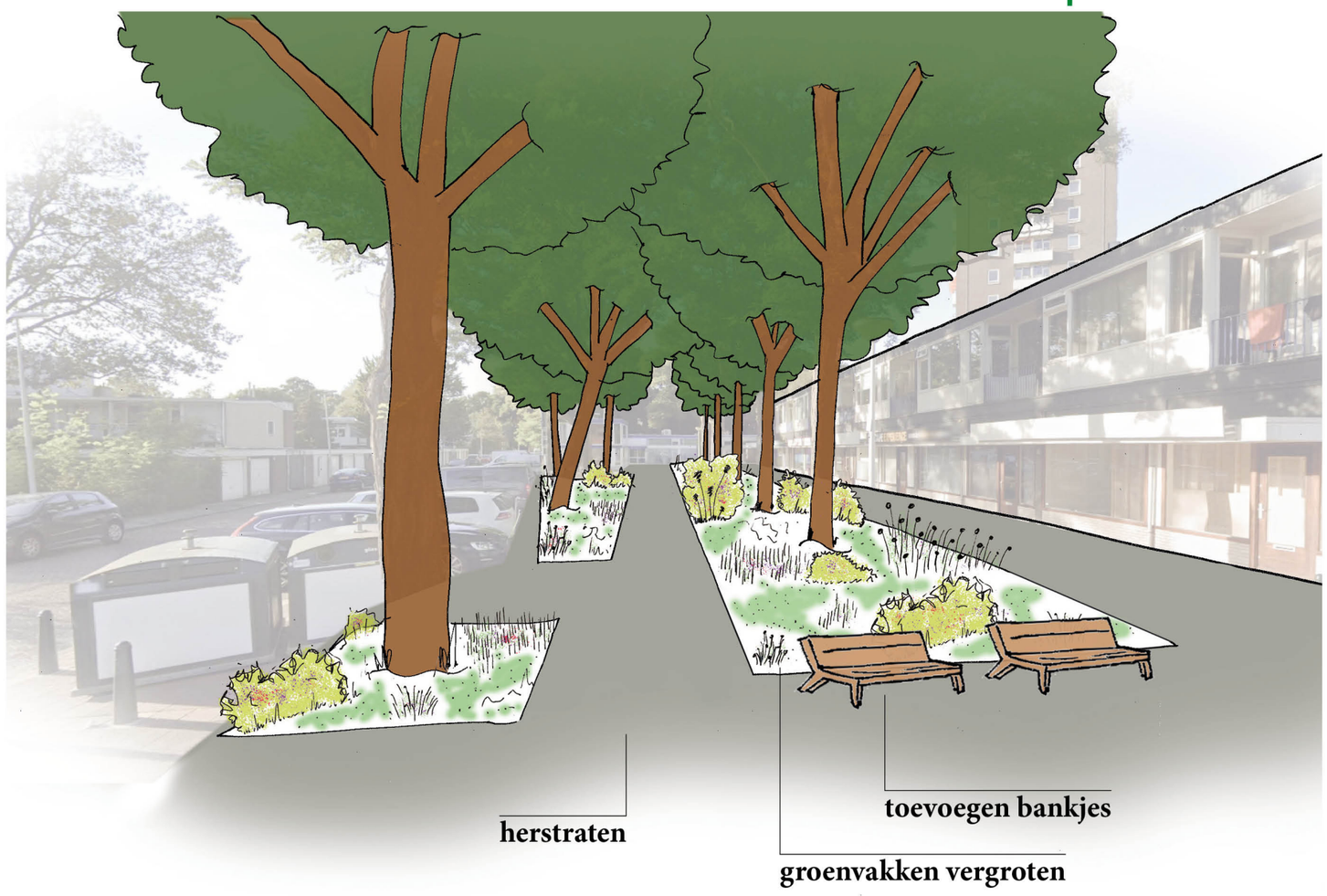

30. Voetpad Denenburg

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

Op te knappen punten

- Voetpad is niet verlicht

€ 70 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

31. Groenzone Vlamenburg/ Denenburg

Den Haag

[Groen en bomen]

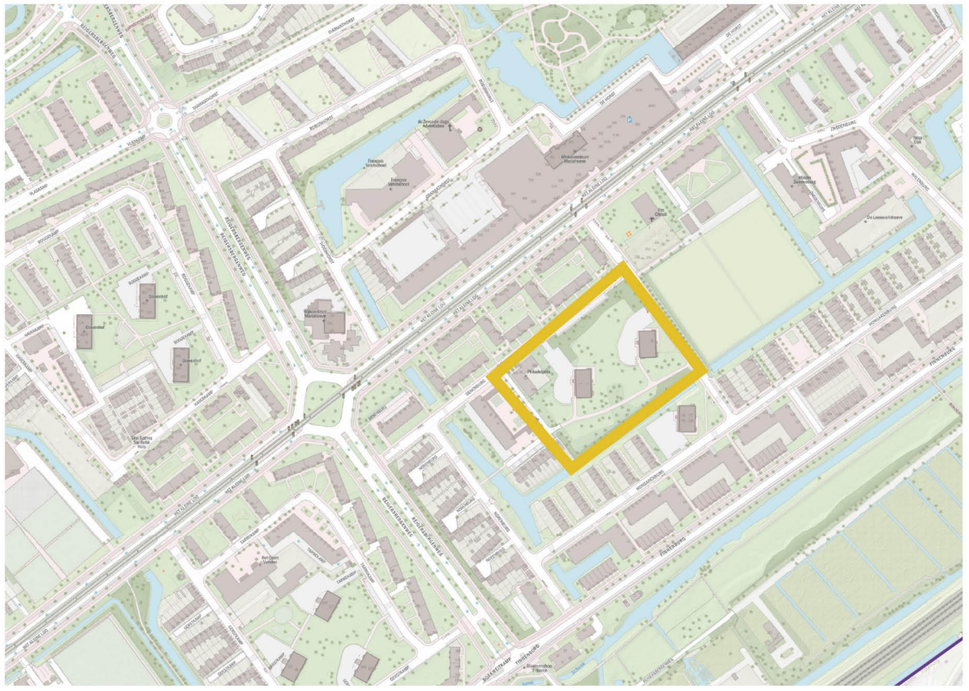

Op te knappen punten

- Achterstallig onderhoud

€ 80 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

32. Verbeteren looproutes Carel Reinierszkade

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

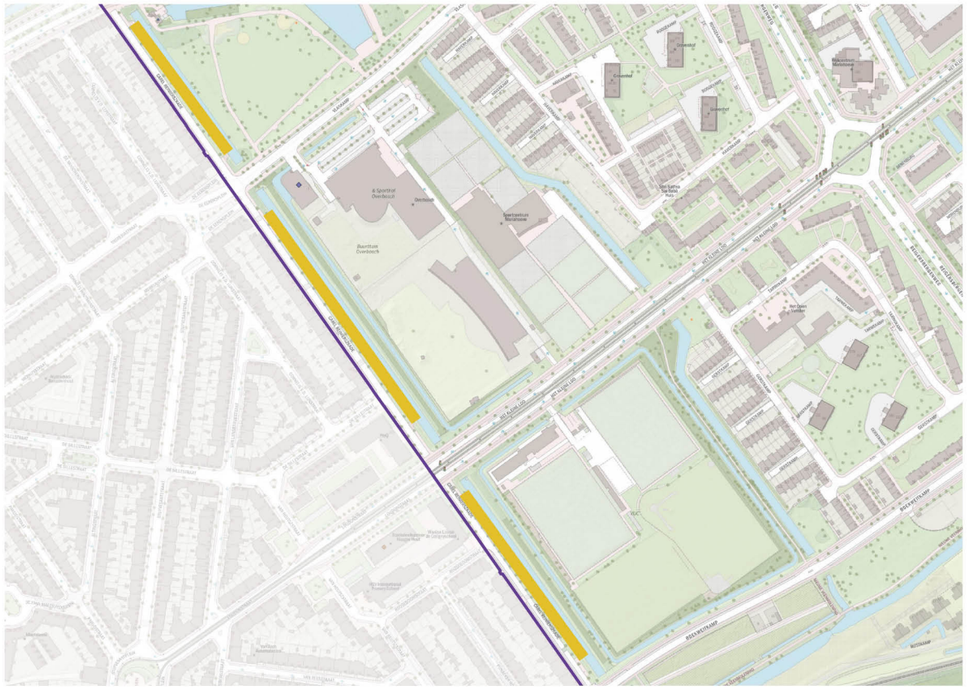

Op te knappen punten

- Halfverhard wandelpad is slecht begaanbaar

€ 80 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

33. Speelplaats Gerstkamp

Den Haag

[Spelen, routes en verlichting]

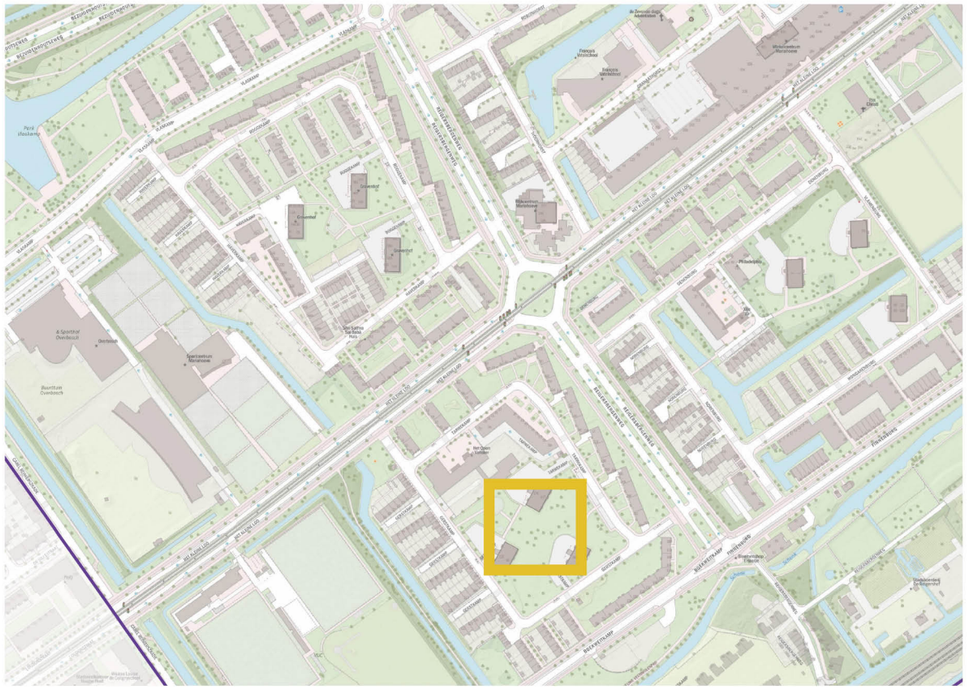

Op te knappen punten

- Weinig zitgelegenheid

€ 12 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

34. Plein Tarwekamp

Den Haag

[Grotere projecten, integrale herinrichting]

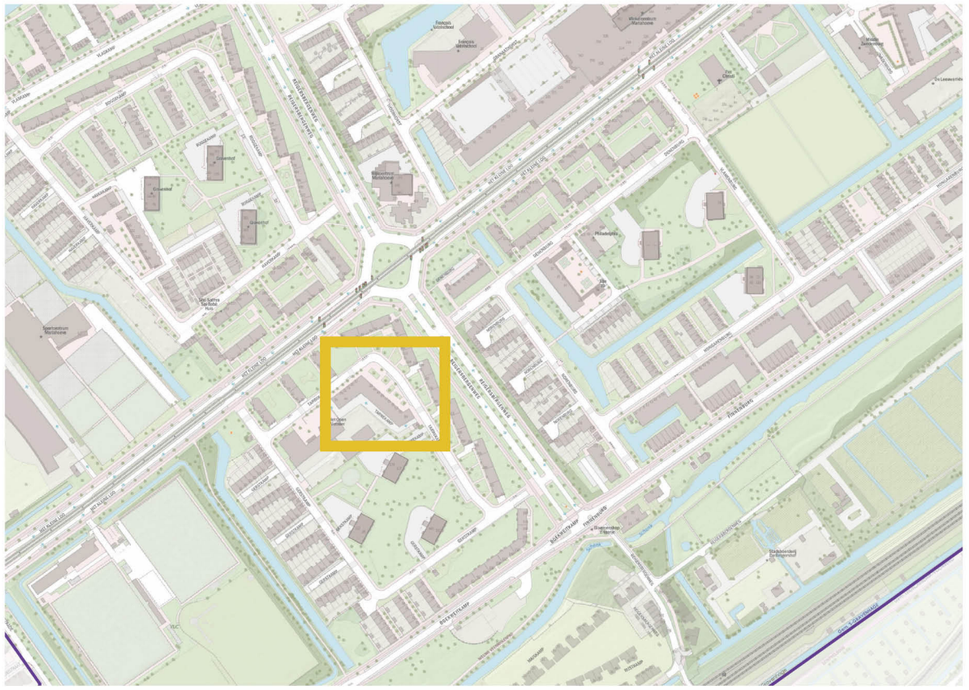

Op te knappen punten

- Stenig, kans voor vergroenen
- Slechte bestrating

€ 75 k
indicatie

Huidige situatie

Sfeerimpressie

35. Groenzone Zwedenburg, rondom waterpartij

Den Haag

[Groen en bomen]

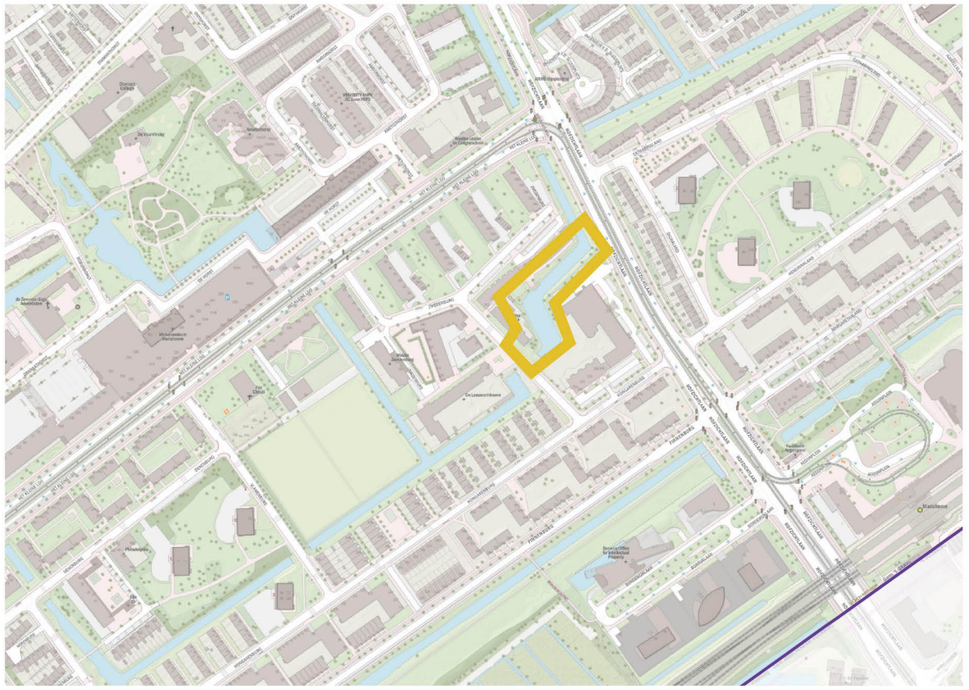

Op te knappen punten

- Achterstallig onderhoud

€ 25 k
indicatie

Huidige situatie

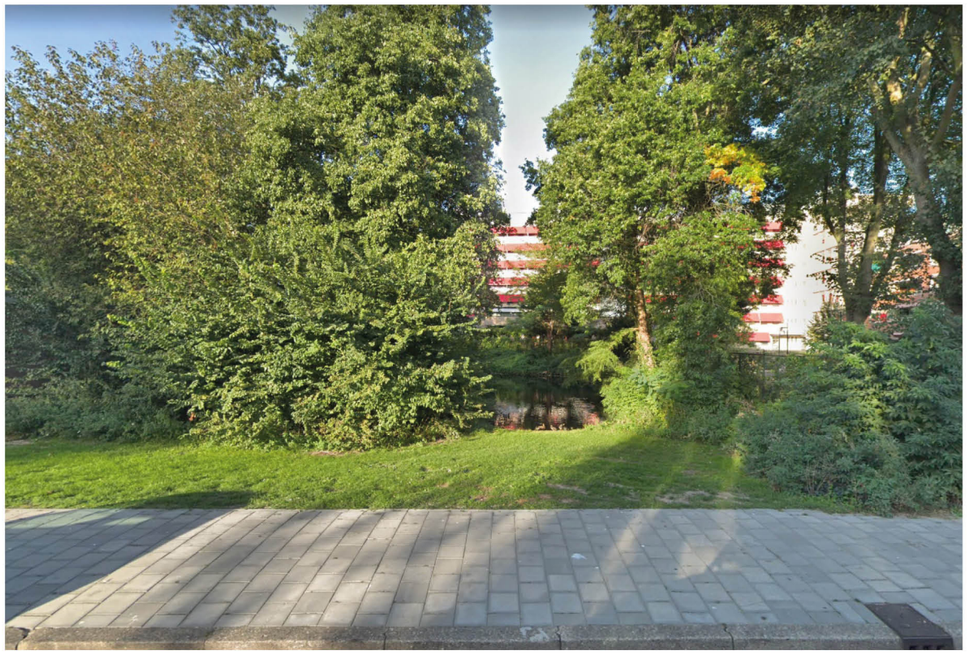

Sfeerimpressie

Financieel overzicht Nieuw Waldeck 7003655

Taaknr.	Taakomschrijving	Kostenbudget	Kosten (EOS)	Openstaande verplichting (EOS)	Zachte verplichtingen	Prognose einde werk	Nog te verstrekken opdrachten/Tekorten
		5.1.2.b					
1	**Italiaanse buurt**						
10.30.010.001	Budget Uitvoering fase 1						
10.30.010.002	Bijdrage OVL						
10.30.010.003	Budget uitvoering fase 2						
10.10.010.002	IbDH SO/VO CIO Ontwerp						
10.10.010.003	IbDH SO/VO CIV cultuur						
10.10.010.004	IbDH SO/VO CIV Civiele cultuurtechniek						
10.10.010.005	SO/VO CIV civ						
10.10.010.006	IbDH SO/VO Milieu						
10.10.010.007	IbDH SO/VO OVL						
10.10.010.011	IbDH DO-Uit CIO						
10.10.010.012	IbDH DO-Uit CIV cul						
10.10.010.013	IbDH DO-Uit CIV civ						
10.10.010.014	IbDH DO-Uit CIV OVL						
10.10.010.015	IbDH DO-Uit CIU						
10.20.010.004	Bijkomende kosten Italiaanse buurt						
10.10.OTL	OTL DSO Italiaanse B						
2	**Maurice Ravelweg + keerlus**						
20.10.010.011	IbDH SO/VO CIO M. Ravelweg						
20.10.010.012	IbDH SO/VO CIV cul M. Ravelweg						
20.10.010.013	IbDH SO/VO CIV civ M. Ravelweg						
20.10.010.014	IbDH SO/VO CIV Milieu M. Ravelweg						
20.10.010.015	IbDH SO/VO CIV OVL M. Ravelweg						
20.10.010.016	IbDH SO/VO CIU M. Ravelweg						
20.10.010.021	IbDH DO/Aanb CIO M. Ravelweg						
20.10.010.022	IbDH DO/AANB CIV cultuur M. Ravelweg						
20.10.010.023	IbDH DO/AANB CIV Civiel M. Ravelweg						
20.10.010.024	IbDH DO/AANB CIV Milieu M. Ravelweg						
20.10.010.025	IbDH DO/AANB CIV OVL						
20.10.010.026	IbDH DO/UITV CIV CIU						
20.30.010.001	Budget uitvoeringsks						
20.30.010.002	Bijkomende kosten						
20.90.010.001	Bijdrage POVV/Verkeersveiligheid						
3	**Binnen- en Buitentuinen**						
30.10.010.011	IbdH CIO binnen/Buiten						
30.10.010.012	IbDH Civ cult binn/buit						
30.10.010.013	IbDH Civ civ binn/buit						
30.10.010.014	IbDH Civ milieu tuin						
30.10.010.015	IbDH CIV OVL Tuin						
30.10.010.016	IbDH CIU tuin						
30.30.010.001	Budget Uitvoeringsks						
30.05.010.001	Bijdrage riolering						
4	**Langzaam verkeersroutes + groenzones**						
40.10.010.001	Budget engineering						
40.11.010.001	Budget bijkomende kosten						
40.12.010.010	Budget Groenzone						
40.12.010.011	Vp voetpad a/h water						
40.12.010.020	Noordelijke Groenzone fase 1						
40.12.010.021	Noordelijke Groenzone fase 2						
40.12.010.030	Overige Groenzone fase 1						
40.12.010.031	Overige Groenzone fase 2						
40.12.010.040	King Oliviereiland fase 2						
40.12.010.041	Versnel.proj Waldeck						
40.12.010.041.1	Architect Brandeserf						
40.12.010.041.2	Hammerskjoldstraat						
40.12.010.041.3	Fritz van Evertpad						
40.12.010.041.4	Palch-Kropholleerkade						
40.12.010.041.5	J.W. Kempffpad						
40.12.010.050	Budget 3e Strausspad						
40.12.010.060	Budget Voetp Toscann						
40.12.010.070	Budget Voetp Mozartl						
40.12.010.071	Vp voetpad Mozart						
40.12.010.080	Budget Trekpont KO						
40.12.010.081	Vp pont KO-eiland						
40.12.010.090	Budget Groenez KO						
40.12.010.091	Vp groen KO-eiland						
40.12.010.100	Budget Groenz Noord						
40.12.010.101	Vp groen Duits buurt						
40.12.010.110	Budget Groenzone Zui						
40.12.010.120	Budget Blauwe Speelt						
40.12.010.121	LZ NW CIO						
40.12.010.122	LZ NW CIV cult						
40.12.010.123	Milieu langzaam verkeersroute						
40.12.010.124	OVL Langzaam verkeersroute						
40.12.010.125	LZ NW CIU						
40.12.010.126	LZ NW Civ Civ						
40.21.010.001	Bijkomende kosten Strausspaden						
40.10.OTL	OTL DSO Strausspaden						
5	**Amerikaanse / Franse Buurt**						
50.22.010.001	Budget Uitvoeringsks						
50.22.010.002	OG Nat, Bomenbank						
50.22.010.003	GbDH Franse buurt						
50.22.010.004	A.Rousselst grondafv						
50.22.010.005	Grondafv Franse Buur						
50.22.010.006	Grondlev Franse Buur						
50.22.010.010	IbDH Civ-Cult wortels AM/FR						
50.22.010.011	IbDH CIU wortels AM/FR						
9	**IPM**						
90.10.010.002	Projectmanagement						
90.10.010.003	Projectbeheersing						
90.10.010.004	Technisch manager						
90.10.010.005	Contractmanager						
90.10.010.006	Omgevingsmanager						
90.10.010.007	Ondersteuning						
90.10.010.008	Communicatie Extern						
90.10.010.009	Communicatie Intern						
90.10.010.010	Kwaliteitsborging						
Totaal							
Projectkosten							
Afwijking		0	0	0	0		

Financieel overzicht Houtwijk 7003656

Taaknr.	Taakomschrijving	Kostenbudget	Kosten (EOS)	Openstaande verplichting (EOS)	Zachte verplichtingen	Prognose einde werk	Nog te verstrekken opdrachte
		5.1.2.b					
1	**Mensenrechtenbuurt**						
10.20.010.004	Bijkomende kosten mensenrechtenbuurt						
10.30.010.001	Budget Uitvoering						
10.30.010.002	Bijdrage riolering						
10.30.010.003	Verleggen kabel Stedin						
10.30.010.004	Bijdrage Stedin						
10.30.010.010	Houtwijk LvM Cio						
10.30.010.011	Houtwijk LvM Civ-Cult						
10.30.010.012	Houtwijk LvM Civ OVL						
10.30.010.013	Houtwijk LvM CIU						
10.31.010.001	Uitvoeringskosten mensenrechtenbuurt wortelopdruk						
10.31.010.010	IbDH CIV cult wortelopdruk						
10.31.010.011	IbDH CIU wortels LvM						
10.40.010.010	IbDH LVM CIO DO_Uit						
10.40.010.011	IbDH LVM CIV-Cult DO_Uit						
10.40.010.012	IbDH LVM CIV-civ DO_Uit						
10.40.010.013	IbDH LVM CIV-OVL DO_uit						
10.40.010.014	IbDH LVM CIU DO_Uit						
10.10.OTL	OTL DSO Laan van mensenrechten						
2	**Langzaam verkeersroutes (1)**						
20.10.010.011	*Vp Munirpad, onder*						
20.10.010.021	*Vp toegang Kl. Hout*						
20.10.010.031	*Vp pad Montessori*						
20.10.010.032	*LZ HW1 CIU*						
20.10.010.041	*Vp Rosa Parkspad*						
20.10.010.002	*Werkzaamheden Munirpad*						
20.10.010.050	*Werkzaamheden Talud Architect Kropholler*						
20.30.010.001	Budget Uitvoeringsko (evt bijdrage Rosa Park)						
20.30.010.002	Arch Kropholleркade						
20.30.010.009	VSB Afvalbak Munirpa						
20.30.010.010	Uitvoering Kleine Hout						
20.30.010.011	VSDBH Rosa Parkspad						
3	**Architectenbuurt**						
30.30.010.001	Budget uitvoering (Bijdrage GOA)						
30.30.010.002	Budget wortelopdruk						
30.20.010.001	Budget bijkomende kosten						
30.10.010.010	Pl Bz CIO						
30.10.010.011	Pl Bz CIV						
30.10.010.013	Pl Bz CIU						
4	**Kunstenaarsbuurt / Historicibuurt**						
40.12.010.001	Budget Uitvoeringsk Hildekroplaan						
40.12.010.002	Aanpak Wortelopdruk						
40.21.010.001	Budget Bijkomende ko						
40.10.010.003	IbDH SO/VO CIO Ontw						
40.10.010.004	IbDH SO/VO CIV Cult						
40.10.010.005	IbDH SO/VO CIV Civ						
40.10.010.006	IbDH SO/VO Milieu						
40.10.010.007	IbDH SO/VO OVL						
40.12.010.003	IbDH DO/BST CIO HK						
40.12.010.004	IbDH DO/BST Cult HK						
40.12.010.005	IbDH DO/BST CIV HK						
40.12.010.006	IbDH DO/BST Milieu HK						
40.12.010.007	IbDH DO/BST OVL HK						
40.12.010.008	IbDH CIU Hildo Krop						
40.10.010.91	Bijdrage pleinenaanpak						
40.10.010.092	Bijdrage Project Fiets tekenwerk H.Kroplaan/G. van Veenlaan Houtwijk						
40.10.OTL	OTL DSO Hildo Kropla						
40.11.010.001	Budget bijkomende kosten Kunstenaarsbuurt						
5	**Langzaam verkeersroutes (2)**						
50.10.010.009	VSBDH JW Kempffpad						
50.10.010.011	*Vp J.W. Kempffpad*						
50.10.010.012	*IbDH Thoen/Fruin CIO*						
50.10.010.013	*IbDH Thoen/Fruin CIV*						
50.10.010.015	*Thoen//Fruinpl CIU*						
50.10.010.021	*Vp Vinkenlaantje*						
50.10.010.031	*Vp Dr. J. Presserstr*						
50.20.010.001	*Budget bijkomende kosten*						
50.30.010.001	Budget uitvoering						
50.30.010.011	Uitvoering Fruinplantsoen						
50.30.010.012	Uitvoering Thoenplantsoen						
50.30.010.013	Uitvoering Presserstraat						
50.30.010.014	Uitvoering Kempffpad						
50.30.010.010	Uitvoering Vinkenlaantje						
50.09.010.011	GbDH Fruinplantsoen						
50.09.010.012	GbdH Presserstraat						
50.09.010.013	GbDH Thoenplantsoen						
6	**Burgemeester Hovylaan**						
60.30.010.001	Budget Uitvoering						
60.05.010.001	Bijdrage riolering						
60.10.010.002	Brg. Hovy CIO						
60.10.010.003	Brg. Hovy CIV cult						
60.10.010.004	Brg. Hovy Civ Civ						
60.10.010.005	Brg. Hovy CIV Milieu						
60.10.010.006	Brg. Hovy CIV OVL						
60.10.010.007	Brg. Hovy CIU						
9	**IPM**						
90.10.010.002	Projectmanagement						
90.10.010.003	Projectbeheersing						
90.10.010.004	Technisch manager						
90.10.010.005	Contractmanager						
90.10.010.006	Omgevingsmanager						
90.10.010.007	Ondersteuning						
90.10.010.008	Comm. Kst. Ext						
90.10.010.009	Communicatie intern						
Totaal							
Projectkosten							
Afwijking		0	0	0	0		

Financieel overzicht Mariahoeve 7003657

Taaknr.	Taakomschrijving	Kostenbudget 5.1.2,b	Kosten (EOS)	Openstaande verplichting (EOS)	Zachte verplichtingen	Prognose einde werk	Nog te verstrekken opdrachten
1	**De Landen**						
10.30.010.003	Hofzichtlaan verbr						
10.30.010.011	Vp plein Ursulaland & DT						
10.30.010.012	Aanneemsom						
10.30.010.013	Grond afval						
10.30.010.014	Beplanting						
10.30.010.020	Hofzichtlaan verbr						
10.30.010.021	Vp voetpad Hofzicht						
10.30.010.030	Plantsoen Hofzichtlaan						
10.30.010.031	Kw.verb. Plantvak						
10.30.010.032	Onderh. Plantvak						
10.30.010.033	IbDH CIO ontwerp						
10.30.010.034	IbDH Cultuurtechniek						
2	**Hofzichtlaan**						
20.10.010.002	Vp Hofzicht-Finnenb.						
20.30.010.001	Budget UT Hofzichtl						
3	**De Horsten (noord-oost)**						
30.10.010.010	IBDH Horsten CIO						
30.10.010.011	IBDH Horsten CIV-cult						
30.10.010.012	IBDH Horsten CIV-civ						
30.10.010.013	IBDH Horsten CIU						
30.30.010.001	Budget UT De Horsten (Bijdrage)						
30.30.011.001	IBDH Horsten Groensc.						
4	**Het Kleine Loo & Winkelcentrum**						
40.10.010.010	IbDH MH Kl.Loo CIO						
40.10.010.011	IbDH MH Kl.Loo CIV						
40.10.010.012	IbDH MH Kl.Loo CIV Cult						
40.11.010.001	Bijkomende kosten kleine Loo						
40.12.010.001	Budget Het Kleine Loo						
40.30.OTL	OTL DSO Winkelcentru						
5	**De Kampen, De Horsten & De Burgen**						
50.10.010.010	IbDH Kampen CIO						
50.10.010.011	IbDH Kampen CIV-cult						
50.10.010.012	IBDH Kampen CIV-civ						
50.10.010.013	IbDH Kampen CIU						
50.10.010.014	Kampen/horsten/Burgen Verpl. Laadpaal						
50.30.010.001	Budget uitvoering (Bijdrage)						
50.30.010.002	Budget uitvoering wortelopdruk						
50.30.011.001	Bomeninventarisatie Kampen						
6	**Langzaam verkeersroute**						
60.10.010.010	LZ Mariahoeve CIO						
60.10.010.011	LZ Mariahoeve CIV-						
60.10.010.012	LZ Mariahoeve CIV						
60.10.010.013	LZ Mariahoeve CIU						
60.20.010.001	Bijkomende kosten LV Mariahoeve						
60.30.010.001	UT Fietspad Benoordenhoutseweg						
60.31.010.001	UT Voetpad Isabel (Bijdrage)						
60.32.010.001	UT Fietspad Parelm						
60.33.010.001	UT voetpad Smaraghor						
7	**Reserveprojecten Mariahoeve**						
70.10.010.011	IbdH CIO reserv. Mariahoeve						
70.10.010.012	IbdH CIV cult reserv. Mariahoeve						
70.10.010.013	IbdH CIV civ reserv. Mariahoeve						
70.10.010.014	IbdH CIV milieu reserv. Mariahoeve						
70.10.010.015	IbdH CIV OVL Mariahoeve						
70.10.010.016	IbdH CIU Reserv. Mariahoeve						
70.20.010.010	UT voetgangersbrug Vlaskamp						
70.20.010.011	Bijk. Kosten Voetgangersbrug Vlaskamp						
70.30.010.010	UT Groenzones Vlaskamp						
70.30.010.011	Bijk. Kosten Groenzones Vlaskamp						
70.40.010.010	UT Route Haverkamp						
70.40.010.011	Bijk. Kosten Route Haverkamp						
70.50.010.010	UT Pleintje Deneburg						
70.50.010.011	Bijk. Kosten Pleintje Deneburg						
9	**IPM**						
90.10.010.002	Projectmanagement						
90.10.010.003	Projectbeheersing						
90.10.010.004	Technisch manager						
90.10.010.005	Contractmanager						
90.10.010.006	Omgevingsmanager						
90.10.010.007	Ondersteuning						
90.10.010.008	Communicatie extern						
90.10.010.009	Communicatie intern						
Totaal							
Projectkosten							
Afwijking		**0**	**0**	**0**	**0**		

	Nieuw Waldeck		Houtwijk	
	2019	2020	2019	2020
apparaat	5.1.2.b			
programma				
openstaande facturen				
totaal uitputting				
beschikbare budget				
budgettaire ruimte				

Mariahoeve

2019	2020